

วารสารวิจัยรำไพพรรณี

Rajabhat Rambhai Barni Research Journal

ISSN 1906-327X , ISSN 2697-4371 (Online) ปีที่ 17 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2566

การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะเรื่อง ภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 สุภาณี แคะมะดัน, สวัสดิ์ชัย ศรีพนมธนากร, พินา สมบูรณ์	5
การสร้างความยั่งยืนทางอาหารท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี พระอธิการสฤษดิ์ มหายโส (ฉัตรทอง), อุดมลักษณ์ ระพีแสง, จำลอง แสนเสนาะ	15
การพัฒนาทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือ เทคนิคจิ๊กซอว์ 4 หน่วยการเรียนรู้เรื่อง การนำเสนอข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อัญชญา พรหมเพ็ญ, สวัสดิ์ชัย ศรีพนมธนากร, ขวณพ เอี้ยวसानุรักษ์	24
ความคิดเห็นของนิสิตพยาบาลศาสตร์ต่อการเรียนออนไลน์ในวิชาการพยาบาลมารดา-ทารก และการผดุงครรภ์ 1 และ 2 ในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 จารีศรี กุลศิริปัญญา, วรณกร ศรีรอด, สุธัญทิพ จารุวัชรวิงศ์	35
ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองกำพวน จังหวัดระนอง สุรินทร์ภรณ์ ศรีอินทร์, นุชนารถ วงศ์จำปา	44
ความสัมพันธ์ทางการเมืองเศรษฐกิจและสังคมกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยาและนายกเมืองพัทยา พ.ศ. 2565 : การวิเคราะห์ในเชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง ไอฟาร ถิ่นบางเตียว	56
การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พระสุเมธ เอี่ยมบวร, วิวัฒน์ เพชรศรี, สุนิทยิตา เย็นทั่ว	67
ประสิทธิภาพระบบตอบรับอัตโนมัติที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย สมพงษ์ อัศววิธิบัติ, รพพร จันทร์สว่าง	77
ปฏิบัติการตอบโต้การกีดกันการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ไฮดรอกา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา วัทธิกร แสงอรุณ, สกฤติ อิศรียานนท์	90
ถ้อยคำนัยแฝงที่ใช้ในการแสดงความคิดเห็นผ่านเพจเฟซบุ๊ก “เฮ้ย นี่มันฟุตบอลไทยแลนด์” ฉัตรแก้ว ยูวพรหม, สิริวรรณ นันทจันทูล	98
พัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์เพื่อพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สายสมร บุญยม	108
การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร วัลลีย์ ธนะขว้าง, พัชรา เดชโสม	118
ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร กัลยา สอนทิม, พัชรา เดชโสม	129
หนึ่งศตวรรษแห่งการพัฒนาห้องสมุดมหาวิทยาลัยไทย นิตาสล กาญจนพิชิต, มนต์รี วิวาทสุข, เทพพร มังธานี	142
เปรียบเทียบแนวโน้มพฤติกรรมผู้บริโภคแต่ละเจนเนอเรชันเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากถั่ว วิทมา ธรรมเจริญ, ภัทรบดี พิมพ์กั, ศันสนีย์ อัจฉนาฝ่าย, พนม จงกล, กรรณก สนิทการ	152

วารสารวิจัยรำไพพรรณี

Rajabhat Rambhai Barni Research Journal

ปีที่ 17 ฉบับที่ 3 ประจำปี 2566 (กันยายน-ธันวาคม) ISSN 1906-327X, ISSN 2697-4371 (Online)

ชื่อ	วารสารวิจัยรำไพพรรณี	
เจ้าของ	สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	
ที่ปรึกษา	41 หมู่ 5 ถนนรักศักดิ์ชุมล ตำบลท่าช้าง อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี 22000	
บรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไวกุณธ์ ทองอร่าม	ศาสตราจารย์ ดร.ชนิตา รัชภัทผลเมือง
บรรณาธิการกองบรรณาธิการ	รองศาสตราจารย์ ดร.เปี่ยมศักดิ์ เมนะเสวต	รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญอรุณ ปรีดีติลล
	รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริวิทย์ กุลโรจนภัทร	ดร.พีระ รัตน์วิจิตร
บรรณาธิการกองบรรณาธิการ	ดร.สวัสดี อุดมโภชน	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
	รองศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์มาศ สุขกลี	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
	ศาสตราจารย์ ดร.วิสาขา ภูจินดา	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
	ศาสตราจารย์ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
	รองศาสตราจารย์ ดร.จิณฉวีตร ปะโคทัง	มหาวิทยาลัยบูรพา
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศชาย สถิตย์พนาวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วัชรกร พาหะนิชัย	มหาวิทยาลัยบูรพา
	ดร.สุชาดา รัตนวานิชย์พันธ์	
	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ รุจิรานุกุล	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภดล แสงแข	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนธยา กุลกัลยา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวัลรัตน์ สมนึก	
อาจารย์ ดร.สีตางค์ เจริญวงศ์	นางสาวกรรณิกา สุขสมัย	
นางสาวนิตยา ต้นสาย	นางสาวปิยาภรณ์ กระจ่างศรี	
นางสาวชุลีรัตน์ ผดุงสิน	นางสาวณัฐฐานี ดีชื่อ	
นางสาวปองรัตน์ บุญลาภ	นางภรณ์ทิพย์ สุภาภรณ์	
กำหนดการตีพิมพ์	ปีละ 3 ฉบับ	
ขอบเขตวารสาร	รับบทความวิจัยในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมถึงสหวิทยาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคมและชุมชน โดยบทความที่ตีพิมพ์ทุกบทความผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewed) ในสาขาวิชานั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 3 ท่าน โดยเป็นการประเมินแบบ double-blinded review ข้อคิดเห็นที่ปรากฏและแสดงในเนื้อหาบทความต่าง ๆ วารสารวิจัยรำไพพรรณี ถือเป็นความเห็นและความรับผิดชอบโดยตรงของผู้นิพนธ์ โดยจัดทำเป็นวารสารราย 4 เดือน เผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ ดังนี้	
	ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน)	จำนวน 16 บทความ
	ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม)	จำนวน 15 บทความ
	ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม)	จำนวน 15 บทความ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ ประจำฉบับ (Peer Review)

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์มาศ สุขกลี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เยาวเรศ ใจเย็น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นักรบ เกียรติอ่ำ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ บัวเย็น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วงธรรม สรณะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวัลรัตน์ สมนึก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สนธยา กุลกัลยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรินทร์ รุจิรานุกูล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุดมลักษณ์ ระพีแสง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนิช คุณเมธิกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศศินาภรณ์ โลหิตไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กุลปราณี กุลวิทิต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธฤชวรรณ บัวศรีคำ

อาจารย์ ดร.เจนจบ สุขแสงประสิทธิ์

อาจารย์ ดร.สุนิตย์ตา เย็นทั่ว

อาจารย์ ดร.วิศิษฏ์ศักดิ์ เนื่องทอง

รองศาสตราจารย์ ดร.กิงแก้ว ปะติตั้งใจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภกฤต ปิติพัฒน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นุชรี บุญศรีงาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรปรุฬห์ วิชาอัครวิทย์

อาจารย์ ดร.วาสนา ศรีนวลใย

รองศาสตราจารย์ ดร.ฉินฉวีตร ปะโคทั้ง

อาจารย์ ดร.นนท์ฉัตร วีรานูวัตต์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยากานต์ เรืองสุวรรณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วริยา ต่วงน้อย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนิษฐา ใจโม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมพูนุท สุขหวาน

อาจารย์ ดร.อัจฉราพรรณ กันสุขะ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา จั๊ยทอง

อาจารย์ ดร.ณัฐพล บัวเปลี่ยนสี

รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทราวดี มากมี

รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วิวาทสุข

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาจนรงค์ มโนสุทธิฤทธิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนิช โตดิเทพย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะทิพย์ ประดุงพรหม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อิทธิเดช น้อยไม้

อาจารย์ ดร.สุภัตรา แก้วประดิษฐ์ ทรัพย์ชุกกุล

อาจารย์ ดร.พรรณทิพา ตันดินัย

อาจารย์ ดร.ศานิตา ต่ายเมือง

อาจารย์ ดร.ปานเพชร ร่มไทร

ดร.จตุพันธ์ รุจิรานุกูล

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

มหาวิทยาลัยพายัพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยบูรพา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง

รายชื่อผู้พิจารณาตรวจสอบภาษาอังกฤษ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนกวรรณ อยู่ไสว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรอยฝน ทวีชัย
อาจารย์วินิษา วงศ์ชัย
อาจารย์เอื้อมพร รุ่งศิริ

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ออกแบบรูปเล่มและจัดพิมพ์ นางสาวนิตยา ต้นสาย

ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2566 (ฉบับที่ 3)

พิมพ์ที่ ชลบุรีการพิมพ์ 194/28 ถนนพรหมาสตร์ ตำบลบางปลาสร้อย อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 20000

บทบรรณาธิการ

วารสารวิจัยรำไพพรรณี (Rajabhat Rambhai Barni Research Journal) ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เป็นวารสารวิจัยที่เผยแพร่บทความวิจัยของนักวิจัย นิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณาจารย์ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยที่สนใจ เป็นวารสารราย 4 เดือน โดยเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน) ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) และฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) แต่ละฉบับมีจำนวน 15 บทความ โดยวารสารฉบับนี้ถือเป็นปีที่ 17 ฉบับที่ 3 ประจำปี 2566 (กันยายน-ธันวาคม) ซึ่งบทความวิจัยที่ได้รับการคัดเลือกให้ตีพิมพ์ในวารสารนี้ ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญตามสาขาวิชาไม่น้อยกว่า 3 ท่าน โดยเป็นการประเมินแบบ double-blinded review วารสารวิจัยรำไพพรรณีได้จัดอยู่ในฐานข้อมูล TCI ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 และได้มีการพัฒนาคุณภาพวารสารมาโดยตลอด กองบรรณาธิการวารสารได้ดำเนินการเผยแพร่วารสารวิจัยรำไพพรรณีไปยังเครือข่ายมหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทั่วประเทศ เป็นประจำทุก 4 เดือน ปัจจุบันวารสารวิจัยรำไพพรรณี ได้ผ่านการรับรองผลการประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI รอบที่ 4 ในวารสารกลุ่ม 2 (พ.ศ. 2563-2567) และเพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการวารสารและเป็นการปรับปรุงคุณภาพวารสารให้มีความน่าสนใจมากขึ้น ทางวารสารได้เปิดรับบทความวิจัยสหวิทยาการ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมถึงวิทยาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคมและชุมชน เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในฉบับนี้

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้เขียนทุกท่านที่ส่งบทความวิจัยมาให้พิจารณาตีพิมพ์ ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาบทความ (Peer reviews) ทุกท่านที่ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขบทความวิจัยต่าง ๆ ให้มีความถูกต้อง และขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนสนับสนุนการจัดทำวารสารวิจัยรำไพพรรณีฉบับนี้ให้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารวิจัยรำไพพรรณีปีที่ 17 ฉบับที่ 3 ประจำปี 2566 (กันยายน-ธันวาคม) จะสามารถตอบสนองความสนใจของผู้อ่านทุกท่านได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้สามารถติดตามรายละเอียดและดาวน์โหลดแบบฟอร์มต่าง ๆ หรือสมัครส่งบทความวิจัยออนไลน์ได้ที่ <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RRBR/> ซึ่งกองบรรณาธิการวารสารจะดำเนินการรวบรวม คัดกรองบทความวิจัยเพื่อนำไปสู่การเผยแพร่ผลงานวิจัยอันจะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์มาศ สุขกสิ
บรรณาธิการวารสารวิจัยรำไพพรรณี

**การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะเรื่อง ภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น
สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6**
**Development of Competency-Based Curriculum on Cambodian for Basic
Communication for Elementary School Primary 4-6 Students**

สุภาณี แคะมะตัน*, สวัสดิ์ชัย ศรีพนมธนากร, พิภา สมบูรณ์
Supanee Khaemadan, Sawatchai Sripanomtanakorn, Lita Somboon
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี 22000
Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi 22000 Thailand
*Corresponding author E-mail: Kobna 2013@hotmail.com

(Received: December 9 2022; Revised: March 3 2023; Accepted: March 14 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สังเคราะห์สมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น 2) สร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรฐานสมรรถนะ และ 3) ทดลองใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะเรื่อง ภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน และนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนปะตงวิทยา จังหวัดจันทบุรี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบบันทึกข้อมูลจากเอกสารหลักสูตร 2) แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตร 4) แบบประเมินสมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการทดสอบทวินาม

ผลการวิจัยพบว่า

1) สมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 มุ่งเน้นความรู้เกี่ยวกับพยัญชนะ สระ คำศัพท์เบื้องต้น มุ่งเน้นทักษะท่องจำคำศัพท์ ฝึกพูด ฝึกเขียนเบื้องต้น ด้วยความสนุกสนาน เน้นนำคำศัพท์ไปประยุกต์เรียบเรียงเป็นประโยค เปิดโอกาสให้ได้ปฏิบัติระหว่างเรียน ได้ฝึกพูดประโยค ฝึกพูดสนทนาในชีวิตประจำวัน ฝึกปฏิบัติเขียนคำง่าย ๆ ในสถานการณ์สมมติต่าง ๆ ประเมินผลสำเร็จจากการบอกความหมายของศัพท์ เขียนพยัญชนะสระได้ บอกในสิ่งที่ตนเองชอบ พูดคำศัพท์เบื้องต้นที่อยู่ใกล้ตัวและพูดประโยคง่าย ๆ ได้

2) หลักสูตรฐานสมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ คือ (1) รายละเอียดภาพรวมของหลักสูตร (2) แนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ (3) สมรรถนะหลัก จำนวน 1 สมรรถนะ และสมรรถนะเฉพาะ จำนวน 2 สมรรถนะ (4) หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 2 หน่วย และเวลาเรียน 20 ชั่วโมง (5) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เน้นการปฏิบัติ (6) สื่อการเรียนรู้ (7) การวัดและการประเมินผล เน้นการประเมินสมรรถนะ (8) แผนการจัดการเรียนรู้ระดับหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 2 แผน (9) แผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมง จำนวน 10 แผน ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3) นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะภาษาเขมรเพื่อการสื่อสาร หลังเรียนสูงกว่าคะแนนเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจำนวนของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น อย่างน้อยร้อยละ 80 ขึ้นไป มีผลการประเมินสมรรถนะภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารอยู่ในระดับผ่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : สมรรถนะ; หลักสูตรฐานสมรรถนะ; ภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น; ระดับประถมศึกษา

Abstract

This study was a research and development with the objectives to: 1) synthesize competency on Cambodian for basic communication, 2) create and investigate suitability of competency-based curriculum and 3) implement the competency-based curriculum on Cambodian for basic communication for Primary 4-6 students. The sample group consisted of 10 experts and 30 Primary 4-6 students from Patongwittaya School, Chanthaburi province in the first semester of the 2022 academic year gaining from purposive sampling. The instruments were: 1) a data recording form the curriculum document, 2) an expert interview form, 3) an opinion questionnaire related to the suitability of the curriculum and 4) a competency assessment form on Cambodian for basic communication. The qualitative data were analyzed using content analysis, and the quantitative data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, T-test and binomial test.

The results found that:

1) The competency on Cambodian for basic communication for Primary 4-6 students focused on: the knowledge of consonants, vowels and basic vocabularies; vocabulary memorization skill, basic speaking and writing practice with enjoyment; application of vocabularies in making sentences, giving opportunities to practice during learning, having chances to practice sentence speaking, practice daily life conversation, and practice easy word writing in various role-play situations; and achievement evaluation from telling the meaning of vocabularies, being able to write consonants and vowels, tell about the things they like, speak basic vocabularies about the surrounding things and speak simple sentences.

2) The competency-based curriculum on Cambodian for basic communication for Primary 4-6 students consisted of six components including: (1) the overall details of the curriculum, (2) curriculum implementation guidelines, (3) one core competency and two specific competencies, (4) two learning units with 20 hours of studying time, (5) learning activity management focusing on practice, (6) instructional media, (7) measurement and evaluation focusing on competency evaluation, (8) two lesson plans of a unit level learning plan, (9) 10 lesson plans of hourly level learning plan, The curriculum had the suitability at the highest level.

3) The students who learned with the created competency-based curriculum had the mean of post-learning higher than the criteria score with statistical significance at the .01 level, and the numbers of the students who learned with the competency-based curriculum created by the researcher at least 80 percent had the competency evaluation outcomes of Cambodian for basic communication at the passed level with statistical significance at the .01 level.

Keywords : competency; competency-based curriculum; Cambodian for basic communication; elementary school

บทนำ

ภาษาถือเป็นส่วนประกอบที่สำคัญสำหรับมนุษย์ที่ต้องการสื่อสารแลกเปลี่ยนกัน จึงเป็นทักษะที่มนุษย์จะต้องฝึกฝนตั้งแต่เด็ก เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ และสามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิต และประกอบอาชีพต่อไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 868) สำหรับประเทศไทย นอกจากภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาประจำชาติแล้วภาษากัมพูชาหรือภาษาเขมร (Cambodian or Khmer Language) ก็นับเป็นอีกภาษาหนึ่งที่มีความสำคัญในฐานะที่คนไทยยังต้องมีการติดต่อสื่อสารกันกับเพื่อนบ้าน เนื่องจากประเทศไทยมีชายแดนบางส่วนมีอาณาเขตติดกับประเทศกัมพูชา ได้แก่ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ สระแก้ว จันทบุรี และตราด (อุบลราชธานี, 2558: 2) ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน การถ่ายทอดเทคโนโลยี และการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมนอย่างมาก อีกทั้งยังมีกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมเห็นได้จากการร่วมงานเทศกาลและประเพณีต่าง ๆ การแลกเปลี่ยนทางภูมิปัญญา การสื่อสารด้วยภาษาในท้องถิ่น ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ได้ประโยชน์ร่วมกัน (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2558: 2-5)

ดังนั้น สำหรับท้องถิ่นในประเทศไทยที่มีอาณาเขตหรือวิถีชีวิตที่ต้องติดต่อกับประเทศกัมพูชา จึงต้องให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ภาษาเขมร ซึ่งถือเป็นเจตนารมณ์ของหลักสูตรการศึกษาในปัจจุบัน ที่กำหนดให้นักเรียนต้องเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และการกำหนดให้ท้องถิ่นต้องพัฒนารายวิชาเพิ่มเติมเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการและจำเป็นภายในท้องถิ่น ดังใจความสำคัญที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตรว่า หลักสูตรเป็นเครื่องชี้นำทางในการจัดความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียน ซึ่งครูจะต้องปฏิบัติตามเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มุ่งสู่จุดหมายเดียวกัน หลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา และเป็นเครื่องชี้ถึงความเจริญของชาติ ถ้าประเทศใดมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ คนในประเทศนั้นก็ย่อมมีความรู้ มีคุณภาพและศักยภาพในการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มที่ (ใจทิพย์ เข็รรัตนพงษ์, 2539: 11)

จันทบุรีเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศกัมพูชา จึงมีชาวกัมพูชาเข้ามาเป็นจำนวนมากเพื่อทำกิจกรรมด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านแรงงาน จากสถิติพบว่า ในปี 2561 มีสัญชาติกัมพูชา จำนวน 8,466 คน ปี 2562 มีสัญชาติกัมพูชา จำนวน 35,991 คน และปี 2563 มีสัญชาติกัมพูชา จำนวน 11,022 คน (สำนักงานแรงงานจังหวัดจันทบุรี, 2563: 37-38) จากจำนวนสัญชาติกัมพูชาที่เข้ามาใช้แรงงานในจังหวัดจันทบุรีจึงทำให้เกิดกิจกรรมอื่น ๆ ตามมาเช่นกัน จะเห็นได้ว่าชาวกัมพูชาสามารถสื่อสารและโต้ตอบเป็นภาษาไทยกับคนไทย แต่ขณะเดียวกันคนไทยไม่สามารถสื่อสารและโต้ตอบเป็นภาษาเขมรได้ ดังนั้นจึงมีความ

จำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาหลักสูตรและจัดการศึกษาด้านการสื่อสารภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้นให้กับผู้เรียนในเขตพื้นที่ดังกล่าว เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารภาษาเขมรอย่างน้อยในระดับเบื้องต้น เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สำหรับแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรในปัจจุบันนั้น มีนักวิชาการศึกษาบางท่าน เช่น ทิศนา แคมมณี (ออนไลน์, 2563) ได้กล่าวว่า โลกยุคใหม่จำเป็นต้องปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ ซึ่งปัจจุบันหลายประเทศ สิงคโปร์ ญี่ปุ่น ฟินแลนด์ เป็นต้น ได้จัดหลักสูตรโดยเน้นฐานสมรรถนะ และทิศทางในอนาคตของการจัดการศึกษากำลังให้ความสนใจกับการพัฒนาหลักสูตรโดยใช้แนวคิดบนฐานสมรรถนะ ดังที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้แถลงข่าวเกี่ยวกับการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉันทพล ที่สุพรรณ, ออนไลน์, 2563) ไว้ว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานใหม่จะเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่จะนำไปสู่การปรับปรุงการเรียนการสอน การวัดประเมินผลที่เน้นสมรรถนะเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น สามารถนำความรู้ความเข้าใจทักษะและคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน และการดำเนินชีวิตประจำวัน

ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ จึงเป็นแนวทางสำคัญสำหรับการจัดการเรียนรู้อีกมิติหนึ่งในอนาคต โดยการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะจะอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดในการจัดการศึกษาที่เน้นสมรรถนะ ซึ่งแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาได้กำหนดให้มีหลักสูตรฐานสมรรถนะเป็นแนวทางในการปฏิรูปหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 (คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา, 2562: 12)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาการจัดการศึกษาเกี่ยวกับภาษาเขมรสำหรับเด็กไทยบนฐานคิดของการพัฒนาสมรรถนะ และสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะเรื่อง ภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสื่อสารภาษาเขมรที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักของการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะเรื่อง ภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยกำหนดเป็นวัตถุประสงค์เฉพาะของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. เพื่อสังเคราะห์สมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6

2. เพื่อสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตร
ฐานสมรรถนะเรื่อง ภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น สำหรับ
นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6

3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะเรื่อง ภาษาเขมร
เพื่อการสื่อสารเบื้องต้น สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and
Development) โดยดำเนินการวิจัยและพัฒนา 3 ขั้นตอน
มีรายละเอียดดังนี้

1. การสังเคราะห์สมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการ
สื่อสารเบื้องต้น มีจุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อสังเคราะห์สมรรถนะ
ด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา
ปี 4-6 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เอกสารเกี่ยวกับ
สมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น และกลุ่มตัวอย่าง
เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาเขมร จำนวน 4 คน ตัวแปรที่วิจัย คือ
รายละเอียดของสมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น
สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 และเครื่องมือวิจัย
ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลจากเอกสารหลักสูตรเกี่ยวกับสมรรถนะ
ภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น และแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ
แบบไม่มีโครงสร้าง

การดำเนินงาน

1.1 คัดเลือกเอกสารหลักสูตรเกี่ยวกับภาษาเขมรเพื่อ
การสื่อสาร และทำการวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับสมรรถนะ
ภาษาเขมรเพื่อการสื่อสาร สรุปลงแบบบันทึกข้อมูล

1.2 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยทำการสัมภาษณ์และ
บันทึกข้อมูลลงบนแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา
(Content Analysis) จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากแบบบันทึก
ข้อมูลจากเอกสารหลักสูตร และแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และ
ทำการสังเคราะห์สร้างเป็นข้อสรุปเกี่ยวกับสมรรถนะด้านภาษาเขมร
เพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

2. การสร้างหลักสูตร มีจุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อ
ออกแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะ และตรวจสอบความเหมาะสม
ของหลักสูตรฐานสมรรถนะเรื่อง ภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น
สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปี 4-6 แบ่งการดำเนินงานออกเป็น
2 ขั้นตอน

2.1 การสร้างหลักสูตรและจัดทำเอกสารหลักสูตร
ฐานสมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสาร ดำเนินการดังนี้

2.1.1 ระบุสมรรถนะ (Identifying
Competencies) เป็นการระบุสมรรถนะหลัก สมรรถนะย่อย เรื่อง
ภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) กำหนดสมรรถนะหลัก โดยผู้วิจัย
ได้คัดเลือกสมรรถนะหลักจากร่างหลักสูตรฐานสมรรถนะ
ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สอดคล้องกับ
ภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้นสำหรับนักเรียนระดับประถม
ศึกษาปีที่ 4-6 ดังนี้ คือ สมรรถนะหลัก (Core Competencies)
ของหลักสูตรนี้ ยึดตามกรอบหลักสูตรฐานสมรรถนะที่สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้พัฒนาขึ้นและอยู่ในช่วง
ของการทดลองใช้หลักสูตรเพื่อนำมาใช้ต่อไปในอนาคต มาเป็นกรอบ
ในการกำหนดสมรรถนะหลักของหลักสูตรนี้ จำนวน 1 สมรรถนะหลัก
คือ สมรรถนะการสื่อสาร (Communication : CM)

2) กำหนดสมรรถนะเฉพาะด้านภาษา
เขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา
ปี 4-6 โดยนำผลการสังเคราะห์สมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการ
สื่อสาร สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา จากการศึกษาวิจัยในขั้นตอน
ที่ 1 มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน

2.1.2 การเชื่อมโยงสมรรถนะสู่รายวิชา
(Linking Competencies to Courses) เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยกำหนด
ขอบเขตของหลักสูตรระดับรายวิชา ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยทำการกำหนด
องค์ประกอบของหลักสูตรฐานสมรรถนะด้านภาษาเขมร
เพื่อการสื่อสารเบื้องต้นที่ผู้วิจัยจะสร้างขึ้น ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ
คือ 1) รายละเอียดภาพรวมของหลักสูตร และแนวทางการนำ
หลักสูตรไปใช้ 2) สมรรถนะหลัก และสมรรถนะเฉพาะ 3) กิจกรรม
การเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 5) โครงสร้าง
หน่วยการเรียนรู้และเวลาเรียน 6) แผนการจัดการเรียนรู้ระดับ
หน่วยการเรียนรู้ 7) แผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมง

2.1.3 จัดทำเอกสารหลักสูตรฐานสมรรถนะ
ด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสาร นำให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา
ให้ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไข และจัดพิมพ์เป็นเอกสารหลักสูตร
ฐานสมรรถนะด้านภาษาเขมรฉบับสมบูรณ์

2.2 ตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรฐาน
สมรรถนะ มีจุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อตรวจสอบความเหมาะสม
ของหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีแหล่งข้อมูล
ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้มา
โดยการเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่แสดงถึงความเชี่ยวชาญ
ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอนภาษาเขมรเพื่อการสื่อสาร
เบื้องต้น ตัวแปรที่วิจัย ได้แก่ ความเหมาะสมของหลักสูตร
ฐานสมรรถนะเรื่อง ภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น สำหรับ
นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เครื่องมือวิจัย
ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของ
หลักสูตรฐานสมรรถนะ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า
(Rating Scale) ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และ
ความเหมาะสมของสำนวนภาษาโดยอาจารย์ที่ปรึกษา

การดำเนินงาน

1) ติดต่อขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ

2) ส่งแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หลังจากนั้นทำการแปลผลความเหมาะสมของหลักสูตรฐานสมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยนำคะแนนเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์การประเมินความเหมาะสม

3. การทดลองใช้หลักสูตร

มีจุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อประเมินสมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้นของนักเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะของการวิจัย 2 ข้อ คือ

1) เปรียบเทียบคะแนนจากการประเมินสมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้นของนักเรียนหลังเรียนด้วยหลักสูตรฐานสมรรถนะด้านภาษาเขมรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับคะแนนเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม 2) เปรียบเทียบร้อยละของจำนวนนักเรียนที่มีผลการประเมินสมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้นในระดับผ่าน กับเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ให้เป็นร้อยละ 80 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด โดยมีแหล่งข้อมูลในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 จากโรงเรียนปะตงวิทยา จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งนักเรียนสนใจและผู้ปกครองสนับสนุนให้เข้าร่วมโครงการพัฒนาสมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสาร ซึ่งจัดกิจกรรมในช่วงเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ในโรงเรียน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ตัวแปรที่วิจัย ได้แก่ สมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบประเมินสมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้นสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีลักษณะเป็นเกณฑ์การประเมินแบบแยกองค์ประกอบ (Analytic Scoring Rubric) โดยแยกองค์ประกอบตามสมรรถนะเฉพาะซึ่งนำมากำหนดเป็นประเด็นการประเมินจำนวน 10 ประเด็นที่ครอบคลุมสมรรถนะเฉพาะในการวิจัยครั้งนี้ และทำการตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของเกณฑ์การประเมิน โดยการพิจารณาจากความสอดคล้องระหว่างคำอธิบายในแต่ละระดับคุณภาพของเกณฑ์การประเมินกับประเด็นการประเมินสมรรถนะภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น มีค่าเท่ากับ 1.00 ทุกประเด็นการประเมิน และมีค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้ประเมิน เท่ากับ 0.71

การดำเนินงาน

1) ขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำหลักสูตรฐานสมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใช้ในโรงเรียน

2) แจ้งให้ผู้ปกครองทราบและเห็นชอบถึงแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3) ทำการทดลองใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้จัดเตรียมไว้ให้ครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้

4) ทำการประเมินสมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบประเมินสมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละของความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และด้วยสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบที กรณีกลุ่มตัวอย่างเดียว และการทดสอบทวินาม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ค่าความถี่ ร้อยละของความถี่ เพื่อบรรยายข้อมูล ดังนี้ (1) จำนวนและร้อยละของจำนวนนักเรียนทั้งหมดและจำนวนนักเรียนที่ได้คะแนนการประเมินสมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น ผ่านคะแนนเกณฑ์ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม (2) จำนวนและร้อยละของจำนวนนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 80 ขึ้นไป มีผลการประเมินสมรรถนะภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้นอยู่ในระดับผ่าน

2) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายผลการประเมินสมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น

3) การทดสอบที กรณีกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว เพื่อทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ได้จากการประเมินสมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสาร กับคะแนนเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 60 ให้เป็นคะแนนขั้นต่ำที่จะถือว่านักเรียนมีผลการประเมินระดับ “ผ่าน”

4) การทดสอบทวินาม เพื่อทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความแตกต่างของค่าสัดส่วนหรือค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนที่มีผลการประเมินสมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้นที่เกิดขึ้นจริงกับค่าคาดหวังที่กำหนดไว้เป็นเกณฑ์ ซึ่งในการวิจัยนี้ กำหนดไว้ที่ร้อยละ 80 ของนักเรียนทั้งหมด ได้รับผ่านการประเมินในระดับ “ผ่าน”

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการสังเคราะห์สมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6

ผลการสังเคราะห์สมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 พบว่าสมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 มุ่งเน้นความรู้เกี่ยวกับพยัญชนะ สระ คำศัพท์เบื้องต้นในหมวดต่าง ๆ มุ่งเน้นทักษะการท่องคำศัพท์ภาษาเขมร ฟังพูดประโยคสนทนา ฟังเขียนผสมพยัญชนะ สระภาษาเขมร โดยให้เกิดความรู้สึกสนุกสนานในการเรียนภาษาเขมร เปิดใจ อยากรู้ อยากเห็น อยากพูด อยากทำ มุ่งเน้นการนำคำศัพท์ที่เกิดจากการท่องจำไปประยุกต์เรียบเรียงเป็นประโยค เปิดโอกาสให้ได้ปฏิบัติระหว่างเรียน ได้ฝึกพูดประโยค ฟังพูดสนทนาในชีวิตประจำวัน ฝึกปฏิบัติเขียนคำง่าย ๆ ที่ไม่ต้องมีตัวเชิง เขียนคำที่เราเี่ยมคำเขมรมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น คำว่า นึก คิด ทานข้าว คำสั้น ๆ ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมีการกำหนดงานหรือสร้างสถานการณ์การจริงหรือสถานการณ์สมมติในตลาด ล้าง ต่าง ๆ ซึ่งจะพิจารณาผลสำเร็จจากการที่สามารถตอบกลับได้ว่า คำศัพท์พื้นฐานที่เขาท่องจำมีความหมายว่าอย่างไร สามารถเขียนพยัญชนะและสระได้ สามารถบอกในสิ่งที่ตนเองชอบเป็นภาษาเขมรได้ สามารถพูดคำศัพท์เบื้องต้นที่อยู่ใกล้ตัวได้ สามารถพูดประโยคง่าย ๆ เบื้องต้นที่กำหนดขึ้นได้ และพูดภาษาเขมรพื้นฐานกับคนกัมพูชาในพื้นที่โดยอาจเป็นสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์สมมติได้

ตอนที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรฐานสมรรถนะ

2.1 ผลการสร้างหลักสูตร พบว่า หลักสูตรฐานสมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ คือ 1) รายละเอียดภาพรวมของหลักสูตร 2) แนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ 3) สมรรถนะหลักและสมรรถนะเฉพาะ 4) หน่วยการเรียนรู้และเวลาเรียน 5) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6) สื่อการเรียนรู้ 7) การวัดและการประเมินผล 8) แผนการจัดการเรียนรู้ระดับหน่วยการเรียนรู้ 9) แผนการจัดการเรียนรู้ระดับรายชั่วโมง

โดยอธิบายรายละเอียดเป็นภาพรวมของหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ดังนี้ หลักสูตรฐานสมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ ที่มุ่งเน้นความรู้เกี่ยวกับพยัญชนะ สระ คำศัพท์เบื้องต้นในหมวดต่าง ๆ ฟังทักษะการท่องคำศัพท์ ฟังพูด ฟังเขียนผสมพยัญชนะสระภาษาเขมร โดยให้เกิดความรู้สึกสนุกสนานในการเรียนภาษา เขมร อยากพูด อยากทำ มุ่งเน้นการนำคำศัพท์ที่เกิดจากการท่องจำไปประยุกต์เรียบเรียงเป็นประโยค เปิดโอกาสให้ได้ปฏิบัติระหว่างเรียน ได้ฝึกพูดประโยค ฟังพูดสนทนาในชีวิตประจำวัน ฝึกปฏิบัติเขียนคำง่าย ๆ ที่ไม่ต้องมีตัวเชิง เขียนคำที่เราเี่ยมคำเขมรมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น คำว่า นึก คิด ทานข้าว คำสั้น ๆ ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมีการกำหนดงานหรือสร้างสถานการณ์การจริงหรือสถานการณ์สมมติในตลาด ล้าง ต่าง ๆ ซึ่งจะพิจารณาผลสำเร็จจากการที่สามารถตอบกลับได้ว่า คำศัพท์พื้นฐานที่เขาท่องจำมีความหมายว่าอย่างไร สามารถเขียนพยัญชนะและสระได้ สามารถบอกในสิ่งที่ตนเองชอบเป็นภาษาเขมรได้ สามารถพูดคำศัพท์เบื้องต้นที่อยู่ใกล้ตัวได้ สามารถพูดประโยคง่าย ๆ เบื้องต้นที่กำหนดขึ้นได้ และพูดภาษาเขมรพื้นฐานกับคนกัมพูชาในพื้นที่โดยอาจเป็นสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์สมมติได้ และสำหรับการนำหลักสูตรไปใช้ มุ่งให้นำไปใช้ในลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้นอกเวลาเรียน เช่น กิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ หรือกำหนดให้เป็นรายวิชาเพิ่มเติมภาษาเขมรเบื้องต้น สำหรับนักเรียน ประกอบด้วย สมรรถนะหลัก 1 สมรรถนะ สมรรถนะเฉพาะ 2 สมรรถนะ และสมรรถนะเฉพาะย่อย 10 สมรรถนะ นำมาจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดสมรรถนะตามที่กำหนด โดยแบ่งเป็นหน่วยการเรียนรู้ 2 หน่วย ใช้เวลาเรียนทั้งหมด 20 ชั่วโมง กิจกรรมการเรียนรู้เน้นให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติผ่านใบกิจกรรมและเกมการศึกษา และทำการวัดและประเมินผลการเรียนรู้โดยมุ่งเน้นการประเมินสมรรถนะ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ระดับหน่วยการเรียนรู้ 2 หน่วยการเรียนรู้ โดยหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 แยกเป็นแผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมง จำนวน 8 แผน ใช้สอนแผนละ 2 ชั่วโมง และหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 แยกเป็นแผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมง จำนวน 2 แผน ใช้สอนแผนละ 2 ชั่วโมง

2.2 ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรฐานสมรรถนะ

ตารางที่ 1 ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรฐานสมรรถนะ

n = 5

องค์ประกอบ	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1. รายละเอียดภาพรวมของหลักสูตร	5.00	0.00	มากที่สุด
2. แนวทางการนำหลักสูตรไปใช้	5.00	0.00	มากที่สุด
3. สมรรถนะหลักและสมรรถนะเฉพาะ	5.00	0.00	มากที่สุด
4. หน่วยการเรียนรู้และเวลาเรียน	4.80	0.45	มากที่สุด
5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
6. สื่อการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
7. การวัดและการประเมินผล	4.80	0.45	มากที่สุด
8. แผนการจัดการเรียนรู้ระดับหน่วยการเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
9. แผนการจัดการเรียนรู้ระดับรายชั่วโมง	5.00	0.00	มากที่สุด
ภาพรวม	4.93	0.15	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรฐานสมรรถนะโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.93$) และเมื่อพิจารณาความคิดเห็นในแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90 - 5.00$)

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ

ผลการทดลองใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ ปรากฏดังตาราง

ต่อไปนี้

3.1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารจากการประเมินหลังเรียนกับคะแนนเกณฑ์

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น

จากการประเมินหลังเรียนกับคะแนนเกณฑ์

จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม (ร้อยละ)	คะแนนเกณฑ์ (ร้อยละ)	$\bar{X}$	S.D.	t	p-value
30	30 (100)	18 (60)	21.13 (70.56)	1.28	13.414	0.000**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 21.13$) สูงกว่าคะแนนเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 ร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ได้รับผลการประเมินสมรรถนะภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น ในระดับผ่าน

ตารางที่ 3 จำนวนนักเรียน และร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ได้รับผลการประเมินสมรรถนะภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้นในระดับผ่าน และไม่ผ่าน

ผลการประเมิน	จำนวนนักเรียน	ร้อยละของจำนวนนักเรียน	เกณฑ์การประเมิน	p-value
ผ่าน	30	100	มีนักเรียนร้อยละ 80 ขึ้นไป	.001**
ไม่ผ่าน	0	0	ที่มีผลการประเมินผ่านเกณฑ์	
รวม	30	100		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า จำนวนของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 80 ขึ้นไป (ร้อยละ 100) มีผลการประเมินสมรรถนะภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารอยู่ในระดับผ่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสังเคราะห์สมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น พบว่า สมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 มุ่งเน้นความรู้เกี่ยวกับพยัญชนะ สระ คำศัพท์เบื้องต้น มุ่งเน้นทักษะท่องจำคำศัพท์ ฟังพูด ฟังเขียนเบื้องต้น ด้วยความสนุกสนาน เน้นนำคำศัพท์ไปประยุกต์เรียบเรียงเป็นประโยค เปิดโอกาสให้ได้ปฏิบัติระหว่างเรียน ได้ฝึกพูดประโยค ฟังพูดสนทนาในชีวิตประจำวัน ฝึกปฏิบัติเขียนคำง่าย ๆ ในสถานการณ์สมมติต่าง ๆ ประเมินผลสำเร็จจากการบอกความหมายของศัพท์ เขียนพยัญชนะสระได้ บอกในสิ่งที่ตนเองชอบพูดคำศัพท์เบื้องต้นที่อยู่ใกล้ตัวและพูดประโยคง่าย ๆ ได้

2. ผลการสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรฐานสมรรถนะ พบว่า หลักสูตรประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ คือ 1) รายละเอียดภาพรวมของหลักสูตร 2) แนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ 3) สมรรถนะหลักและสมรรถนะเฉพาะ 4) หน่วยการเรียนรู้ และเวลาเรียน 5) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6) สื่อการเรียนรู้ 7) การวัดและการประเมินผล 8) แผนการจัดการเรียนรู้ระดับหน่วยการเรียนรู้ 9) แผนการจัดการเรียนรู้รายชั่วโมง มุ่งให้นำไปใช้ในลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้นอกเวลาเรียน และหลักสูตรมีความเหมาะสมโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ

3.1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของสมรรถนะภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น จากการประเมินหลังเรียนกับคะแนนเกณฑ์ร้อยละ 60 พบว่า กลุ่มของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 21.13$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ($S.D. = 1.28$) สูงกว่าคะแนนเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 ร้อยละของจำนวนนักเรียนที่ได้รับผลการประเมินสมรรถนะภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารในระดับผ่าน พบว่า จำนวนของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 80 ขึ้นไป (ร้อยละ 100) มีผลการประเมินสมรรถนะภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารอยู่ในระดับผ่าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นในการอภิปรายดังนี้

1. ผลการสังเคราะห์สมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่า สมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้น มีลักษณะสำคัญคือ มุ่งเน้นความรู้เกี่ยวกับพยัญชนะ สระ คำศัพท์เบื้องต้น มุ่งเน้นทักษะท่องจำคำศัพท์ ฟังพูด ฟังเขียนเบื้องต้น ด้วยความสนุกสนาน เน้นนำคำศัพท์ไปประยุกต์เรียบเรียงเป็นประโยค เปิดโอกาสให้ได้ปฏิบัติระหว่างเรียน ได้ฝึกพูดประโยค ฟังพูดสนทนาในชีวิตประจำวัน ฝึกปฏิบัติเขียนคำง่าย ๆ ในสถานการณ์สมมติต่าง ๆ ประเมินผลสำเร็จจากการบอกความหมายของศัพท์ เขียนพยัญชนะสระได้ บอกในสิ่งที่ตนเองชอบพูดคำศัพท์เบื้องต้นที่อยู่ใกล้ตัวและพูดประโยคง่าย ๆ ได้ ซึ่งการมีลักษณะสำคัญดังกล่าวนี้ เป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดสมรรถนะ ดังที่คณะกรรมาธิการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (2562: 6) ได้สรุปถึงความหมายของสมรรถนะไว้ว่า สมรรถนะเป็นความสามารถของบุคคลในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนมีในการทำงานหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จในระดับใดระดับหนึ่ง สมรรถนะแสดงออกทางพฤติกรรมการปฏิบัติที่สามารถวัดและประเมินผลได้ สมรรถนะจึงเป็นผลรวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะ และความสามารถอื่น ๆ ที่ช่วยให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน และมีองค์ประกอบของสมรรถนะเป็นไปตามที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562: 11) ได้กำหนดองค์ประกอบของสมรรถนะได้ว่า สมรรถนะจะประกอบด้วยองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ คือ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) คุณลักษณะ/เจตคติ (Attribute/Attitude) การประยุกต์ใช้ (Appliation) การกระทำ/การปฏิบัติ (Performance) งานและสถานการณ์ต่าง ๆ (Tasks/Jobs/Situations) ผลสำเร็จ (Success) ตามเกณฑ์ที่กำหนด (Performance Criteria) นอกจากนี้ ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับโส สุเพ็ญ (2557: 151-152) ที่กล่าวว่า หลักสูตรภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นหลักสูตรที่มีเนื้อหาและการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับพยัญชนะ สระ คำ กลุ่มคำ และประโยคง่าย ๆ อ่านออกเสียงตัวอักษร บอกความหมายของคำศัพท์ตามหมวดหมู่ เช่น คำศัพท์หมวดสัตว์ บทสนทนา หรือนิทานง่าย ๆ ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว ห้องเรียน ตลาด อาหาร เครื่องดื่ม สิ่งของต่าง ๆ

2. หลักสูตรฐานสมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ คือ 1) รายละเอียดภาพรวมของหลักสูตร 2) แนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ 3) สมรรถนะหลักและ

สมรรถนะเฉพาะ 4) หน่วยการเรียนรู้และเวลาเรียน 5) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6) สื่อการเรียนรู้ 7) การวัดและการประเมินผล 8) แผนการจัดการเรียนรู้ระดับหน่วยการเรียนรู้ 9) แผนการจัดการเรียนรู้ระดับรายชั่วโมง และหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดนั้น จากองค์ประกอบของหลักสูตรที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น จะพบว่าให้ความสำคัญกับสมรรถนะหลักและสมรรถนะเฉพาะ ซึ่งเป็นไปตามลักษณะสำคัญของหลักสูตรฐานสมรรถนะดังที่สุจิตรา ปทุมลังการ (2552: 2-4) ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตรฐานสมรรถนะ จะกำหนดผลการเรียนรู้อย่างชัดเจนว่าผู้เรียนสามารถทำอะไรได้ เมื่อจบหลักสูตร ใช้มาตรฐานสมรรถนะเป็นกรอบในการพัฒนาหลักสูตร กำหนดเนื้อหา วางแผน การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล ทำให้การเรียนการสอนเชื่อมโยงกับการประเมินผล และการรับรองคุณวุฒิ มีเกณฑ์การปฏิบัติเพื่อใช้ในการประเมินผล ผู้เรียนที่แน่นอน มาตรฐานสมรรถนะ เป็นข้อกำหนดความรู้ และทักษะ และนำความรู้และทักษะนั้น ๆ ไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน โดยปฏิบัติงานให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชินินาด สุขจันทร์ (2558: 72-78) ที่พบว่า องค์ประกอบของหลักสูตรฐานสมรรถนะ ประกอบด้วย 1) แผนภาพหน้าที 2) แผนผังสมรรถนะ 3) รายละเอียดหลักสูตร 4) วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม 5) หน่วยสมรรถนะ 6) แบบทดสอบ และหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับศักดิ์สิทธิ์ สีหลวงเพชร (2558: 182-185) ที่พบว่า หลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูงมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ ซึ่งพบว่า กลุ่มของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรฐานสมรรถนะ มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเกณฑ์ และจำนวนของนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 80 ขึ้นไป มีผลการประเมินสมรรถนะภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารอยู่ในระดับผ่านนั้น เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ จะเน้นการให้นักเรียนได้ปฏิบัติ โดยมีชุดของเนื้อหาความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการนำไปสู่สมรรถนะที่ต้องการ จึงทำให้สามารถลดเวลาเรียนเนื้อหาจำนวนมากที่ไม่จำเป็น เอื้อให้ผู้เรียนมีเวลาในการเรียนรู้เนื้อหาที่จำเป็นในระดับที่ลึกซึ้งขึ้น มีโอกาสได้ฝึกฝนการใช้ความรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะในระดับชำนาญหรือเชี่ยวชาญ ผู้เรียนสามารถใช้เวลาในการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ไปตามความถนัดและความสามารถของตน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563: 5-6) จึงทำให้ผลการทดลองใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ โดยมีผลการประเมินสมรรถนะภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเป็นไปตามเกณฑ์ที่คาดหวัง ซึ่งสอดคล้องกับมลวิภา ภูลสนอง

และคณะ (2555: 44) ซึ่งศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะระดับปริญญาตรีช่างตัดเย็บเสื้อผ้า พบว่า คะแนนของนักศึกษาหลังการเรียนด้วยโมดูลการเรียนที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และวัลลภ พัฒนพงศ์ (2555: 112) ซึ่งศึกษาเรื่อง การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสมรรถนะอาชีพ พบว่า ผลการประเมินภาคปฏิบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 76.13 มากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำหลักสูตรฐานสมรรถนะเรื่อง ภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารเบื้องต้น สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ไปใช้นั้น ควรให้ความยืดหยุ่นกับระยะเวลาในการนำหลักสูตรฐานไปใช้ ซึ่งสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมของผู้เรียนและโครงสร้างหลักสูตรในแต่ละสถานศึกษานั้น ๆ

1.2 ในระหว่างการใช้หลักสูตร นักเรียนสามารถเข้าใจความหมายของคำศัพท์ได้ง่าย แต่อาจต้องให้ระยะเวลา นักเรียนมากขึ้นในการฝึกพูดออกเสียง และในโอกาสต่อไปควรเพิ่มเติมการฝึกทักษะในการเขียนตัวอักษรภาษาเขมรให้แก่ให้นักเรียนให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อกำหนดสมรรถนะด้านภาษาเขมรเพื่อการสื่อสารให้ครอบคลุมทุกระดับชั้น

2.2 ควรวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ต่อไป

2.3 ควรวิจัยเพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2558). **คู่มือโอกาสและทิศทางการค้าการลงทุนในกัมพูชา**. นนทบุรี: กรมส่งเสริมฯ.
- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). **แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). **การพัฒนาหลักสูตร : หลักการแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อัสสัมชัญ.

- ชินินาถ สุขจันทร์. (2558). การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ สาขาอาชีพช่างฉีดยาขึ้นรูปพลาสติก. วิทยานิพนธ์ ค.อ.ม. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- ณัฐพล ทีปสุวรรณ. หลักสูตรฐานสมรรถนะ. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.thairath.co.th/news/local/1956206>. 2563.
- ทีศนา แชมมณี. หลักสูตรฐานสมรรถนะ. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://sornorpoom.wordpress.com/2020/07/12>. 2563.
- _____ . (2560). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- มลวิภา ภูถนอง และคณะ. (2555). การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะระดับปริญญาตรีช่างตัดเย็บเสื้อผ้า. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- วัลลภ พัฒนพงศ์. (2555). การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมนักพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสมรรถนะอาชีพ. วิทยานิพนธ์ คอ.ด. (วิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาบริหารเทคนิคศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ศักดิ์สิทธิ์ สีหลวงเพชร. (2559). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูงสำหรับครูวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 10(4): 182-185.
- สุจิตรา ปทุมลังการ. (2552). ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรฐานสมรรถนะและการประเมินผล. กรุงเทพมหานคร: สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก. นนทบุรี: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- _____ . (2562). เข้าใจสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับประชาชนและเข้าใจหลักสูตรฐานสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับครูผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา. นนทบุรี: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- สำนักงานแรงงานจังหวัดจันทบุรี. (2563). สถานการณ์แรงงานจังหวัดจันทบุรี. จันทบุรี: สำนักงานฯ.
- ไส สุเทีย. (2557). การพัฒนาหลักสูตรภาษาเขมรเบื้องต้นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (สาขาหลักสูตรและการสอน). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อุบล เทศทอง. (2558). ภาษาเขมรเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การสร้างความยั่งยืนทางอาหารท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี Creating a Guideline for Sustainable Development of Local Foods in Chanthaburi Province

พระอธิการสฤณี มหายโส (ฉัตรทอง)*, อุดมลักษณ์ ระพีแสง, จำลอง แสนเสนาะ

Phra A Thi Karn Sarit Chattong, Udomlak Rapeesaeng, Chamlong Saensanoh

สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี 22000

Interdisciplinary Program for Sustainable Development, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi 22000 Thailand

*Corresponding author E-mail: Chattong999@gmail.com

(Received: December 9 2022; Revised: February 14 2023; Accepted: March 10 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจพฤติกรรมการบริโภคอาหารท้องถิ่น และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความยั่งยืนของอาหารท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ใช้วิธีการวิจัยเชิงผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ และการวิจัยเชิงคุณภาพที่อาศัยแนวสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และแนวสัมภาษณ์กลุ่มย่อยเป็นเครื่องมือ ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการบริโภคอาหารท้องถิ่นของครัวเรือนในจังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับนาน ๆ ครั้ง คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.54$) และเมื่อจำแนกผลการวิจัยออกเป็นระดับต่าง ๆ พบว่า พฤติกรรมการบริโภคระดับบ่อย ๆ ครั้ง มี 1 รายการ ระดับปานกลาง มี 10 รายการ ระดับนาน ๆ ครั้ง มี 11 รายการ และระดับไม่เคยบริโภค มี 3 รายการ ส่วนผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความยั่งยืนของอาหารท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี พบว่า มีปัจจัยที่สำคัญรวม 6 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงรสนิยม ปัจจัยด้านแหล่งผลิต ปัจจัยด้านการอนุรักษ์ ปัจจัยด้านรสชาติ ปัจจัยด้านภาพพจน์ และปัจจัยด้านคติความเชื่อ

คำสำคัญ : อาหารท้องถิ่น; การพัฒนาที่ยั่งยืน; พฤติกรรมการบริโภค

Abstract

The purpose of this research was to explore local food consumption behavior. and to study factors affecting the sustainability of local food in Chanthaburi Province. A mixed research method was used between quantitative research using a questionnaire as a tool. and qualitative research that relies on in-depth interviews and small group interviews as tools with specific sampling The results showed that the behavior of local food consumption of households in Chanthaburi province. Overall, it was at an infrequent level. calculated as the average ($\bar{X} = 2.54$) and when classifying the research results into different levels, it was found that frequent consumption had 1 item, moderate consumption had 10 items, infrequent consumption had 11 items and never consumed had 3 items. As for the research results on factors affecting the sustainability of local food in Chanthaburi Province It was found that there were 6 important factors including the factor of change in taste. source of production conservation factor taste factor image factor and belief factors

Keywords : local food; sustainable development; consumption behavior

บทนำ

อาหารท้องถิ่น (Local Food) หรืออาหารพื้นบ้าน หรืออาหารพื้นเมือง หมายถึง อาหารที่มีการปรุงขึ้นรับประทานกันในชีวิตประจำวันในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งโดยเฉพาะ และมีการถ่ายทอดสืบสานต่อกันมาเป็นเวลานาน เป็นอาหารที่มีลักษณะแตกต่างจากอาหารทั่วไปและมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นนั้น ๆ อันประกอบไปด้วย สี กลิ่น รส วัตถุดิบที่ใช้ และวิธีการประกอบอาหาร ซึ่งมีปัจจัยสำคัญที่มีผลทำให้ลักษณะของอาหารในแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างหรือคล้ายคลึงกัน ได้แก่ ชาติพันธุ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น อาชีพ ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ประวัติศาสตร์ และสภาพทางภูมิศาสตร์ อย่างไรก็ตามลักษณะของอาหารท้องถิ่นโดยรวมได้ดังนี้ 1) เป็นอาหารที่บริโภคในชีวิตประจำวันและในโอกาสพิเศษ 2) ประกอบด้วยวัตถุดิบและเครื่องปรุงรสชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น 3) กรรมวิธีการปรุงแบบเรียบง่ายไปจนถึงความซับซ้อน และวิธีการปรุงที่คงไว้ซึ่งรสชาติแบบธรรมชาติ 4) มีกระบวนการและเทคนิคในการทำให้อาหารสุกในหลายรูปแบบ 5) มีกระบวนการและเทคนิคในการถนอมอาหารหลายรูปแบบ และ 6) มีวิธีการประกอบอาหารที่สอดคล้องกับฤดูกาลและระบบนิเวศ (พจนีย์ บุญญา และคณะ, 2559: 3)

คุณประโยชน์ของอาหารท้องถิ่น เป็นอาหารตามฤดูกาลและมีรสชาติดี ขณะที่การบริโภคอาหารท้องถิ่นถือว่ามีส่วนช่วยทำให้เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น เป็นการช่วยสนับสนุนเกษตรกรรายย่อยสร้างความยั่งยืนทางอาชีพให้กับเกษตรกรได้อีกทางหนึ่ง ที่มีความต่างจากระบบอาหารในปัจจุบันที่ถูกควบคุมโดยบริษัทขนาดใหญ่ และเกษตรกรมักจะถูกเอารัดเอาเปรียบ นอกจากนี้แล้วการบริโภคอาหารท้องถิ่นเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้บริโภครู้จักกับผู้ผลิต อันนำไปสู่ความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างผู้บริโภครู้จักกับผู้ผลิตสามารถพบปะกับเพื่อนบ้านในละแวกเดียวกันทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มาของอาหารแต่ละชนิดมากขึ้น รวมไปถึงการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ทำให้มีโอกาสลิ้มลองรสชาติที่แตกต่าง เช่น ผลไม้ประจำท้องถิ่นของจังหวัดจันทบุรี เช่น ทุเรียนเมืองจันทร์ น้ำพริกกะทิของ แกงส้มใบสันดาน หมักฮีบ กุ้งฮีบ เป็นต้น การศึกษาอาหารท้องถิ่นนั้นอาจทำให้หลายคนคิดภาพถึงการผลิตอาหารในต่างจังหวัดหรือในชนบทเท่านั้น ในความเป็นจริงแล้วสามารถช่วยสร้างระบบอาหารท้องถิ่นให้เกิดขึ้นในเมืองได้ด้วยเช่นกัน และการทำเกษตรในเมืองก็เป็นหนึ่งในวิถีทางหนึ่ง ที่จะช่วยทำให้เกิดระบบอาหารท้องถิ่นขึ้นในเมืองได้มากขึ้น เช่น การที่ร้านอาหารจะต้องไปซื้อผักจากตลาด ซึ่งเดินทางมาไกลจากต่างจังหวัด ร้านอาหารในเมืองแห่งนี้ก็อาจจะมีการปลูกผักบางส่วนเอง หรืออาจจะรับผักจากชุมชนในเมืองในละแวกใกล้เคียงที่ปลูกผัก นอกจากนี้ทั้งชุมชน วัดโรงเรียน หรือหน่วยงานต่าง ๆ ก็สามารถที่จะจัดสรรพื้นที่บางส่วนไว้สำหรับทำสวนผัก เป็นแหล่งอาหารสดใหม่ สะอาด

ปลอดภัย และสามารถที่จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการขนส่งได้ค่อนข้างมาก (ฉวีวรรณ สุวรรณภา, 2560: 5)

นอกจากนี้แล้ว อาหารท้องถิ่นยังมีความแตกต่างกันตามชาติพันธุ์และสภาพแวดล้อมในเชิงพื้นที่ ดังนั้น ความนิยมในการประกอบและการบริโภคอาหารจึงมีความแตกต่างกันไปตามภูมิภาคนั้น ๆ ด้วย กรณีดังกล่าวสามารถสะท้อนให้เห็นเป็นรูปธรรมได้จากผลงานของ สุนีย์ ศักดาเดช (2549) ที่ได้ทำการศึกษาลำรวจองค์ความรู้เกี่ยวกับอาหารท้องถิ่นในประเทศไทย โดยการแบ่งประเภทอาหารท้องถิ่นออกไปตามภูมิภาคต่าง ๆ พบว่า ภูมิปัญญาของอาหารท้องถิ่นมีคุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของความโดดเด่นตามบริบทของแต่ละภูมิภาค ได้แก่ อาหารท้องถิ่นทางภาคกลาง เป็นอาหารที่มีรสกลมกล่อมไม่จัดจ้าน และส่วนใหญ่จะตำรสด้วยน้ำตาลเพื่อให้เกิดความนุ่มนวลในรสชาติ เช่น แกงส้ม เป็นต้น ขณะที่ทางภาคเหนือ ส่วนใหญ่เป็นอาหารที่มีรสชาติไม่เข้มข้นมากนัก แต่จะมีความมัน การทำอาหารก็มักทำให้อาหารสุกมาก ๆ เช่น ข้าวซอย เป็นต้น ส่วนทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นอาหารท้องถิ่นที่มีรสชาติจัด มีความเข้มข้น โดยเน้นการปรุงรสไปในทางเค็มและเผ็ดจัด รวมถึงการไม่นิยมใช้กะทิหรือน้ำมันเป็นอุปกรณ์ในการปรุงอาหาร เช่น ส้มตำ ไก่ย่าง ลาบ เป็นต้น และทางภาคใต้ อาหารส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับปลาและสัตว์น้ำจากทะเล ซึ่งมีกลิ่นคาวจัด ดังนั้นจึงต้องอาศัยเครื่องเทศ เช่น ขมิ้น ช่วยในการดับกลิ่นคาว ดังนั้น อาหารใต้จึงมักออกมาเป็นสีเหลือง ๆ ส่วนใหญ่ เช่น แกงไตปลา แกงพริก ปลาทอด เป็นต้น (สุนีย์ ศักดาเดช, 2549: 28-29)

กล่าวโดยสรุปแล้ว คุณค่าและคุณประโยชน์ของอาหารท้องถิ่น สามารถจำแนกได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ คุณค่าและคุณประโยชน์ด้านโภชนาการ ซึ่งมีการใช้พืชผักสด สมุนไพร และเนื้อสัตว์ มาเป็นส่วนประกอบในการทำอาหาร เป็นการแสดงให้เห็นว่ามีสารอาหารครบถ้วนอยู่ในตัว ขณะที่คุณค่าและคุณประโยชน์ด้านยารักษาโรคนั้นพบว่า อาหารท้องถิ่นส่วนใหญ่มีส่วนประกอบของเครื่องเทศต่าง ๆ เช่น ขิง ข่า ตะไคร้ ใบมะกรูด ขมิ้น เป็นต้น ซึ่งคุณสมบัติของสมุนไพรไทยเหล่านั้นมีคุณสมบัติมากมายเกี่ยวกับการขับลม การขับถ่าย การบรรเทาอาการไข้ เป็นต้น ประการสุดท้ายเป็นคุณค่าและคุณประโยชน์ด้านปัญญาและวัฒนธรรม ทั้งนี้เพราะทุกสิ่งอย่างล้วนเป็นการสั่งสมความรู้ที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากนั้นมีการสืบสานต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่นซึ่งเป็นการบ่งบอกถึงความเจริญในช่วงนั้น ๆ ว่ามีมานานเพียงใด อย่างไรก็ตามโดยอุปนิสัยพื้นฐานของคนไทยส่วนใหญ่ก็มักจะเลือกในการบริโภคอาหารไปตามฤดูกาลและความแปลกใหม่ออกไปด้วยเช่นกัน

จากการทบทวนวรรณกรรมองค์ความรู้เกี่ยวกับอาหารท้องถิ่นที่ผ่านมา นั้น ยังขาดการศึกษาวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับอาหารท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ในจังหวัดจันทบุรี เมื่อพิจารณาถึงองค์ความรู้ของอาหารท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรีนั้น พบว่า มักจะถูกซ่อนอยู่ในองค์ความรู้อาหารท้องถิ่นที่ถูกจัดรวมเป็นหมวดหมู่อยู่ในกลุ่มอาหารในภาคกลาง เป็นสำคัญ (สุวัฒนา เลียบวัน, 2542: 5) ซึ่งการรวมองค์ความรู้ อาหารท้องถิ่นดังกล่าวเป็นการละเลยเอกลักษณ์ของอาหารท้องถิ่น ในจังหวัดจันทบุรี ที่มีความแตกต่างจากอาหารท้องถิ่นของภาคกลาง และภูมิภาคอื่น ๆ โดยทั่วไปอย่างสิ้นเชิง อีกทั้งนำไปสู่การสูญเสีย คุณค่าและภูมิปัญญาของอาหารในจังหวัดจันทบุรีไปอย่างน่าเสียดาย

ภูมิปัญญาของอาหารในจังหวัดจันทบุรีนั้นพบว่า ได้มีการพัฒนาอาหารท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเป็นของตนเอง (uniqueness) อย่างเห็นได้ชัด เช่น หมูชะมวง แกงลั้ง ก๋วยเตี๋ยว หมูเลียง เส้นจันทผัดปู หมูหอม ข้าวเกรียบอ่อนน้ำจิ้ม หมูต้มถั่ว น้ำพริกไข่ปู แกงเป็ดกะลามะพร้าว น้ำพริกเกลือกุ้งแห้ง โภขันท้ม กระวานระกำ หมักต้มน้ำดำ ยาปูแป้น ปลาพลา และข้าวต้ม จันทบุรี เป็นต้น อาหารท้องถิ่นดังกล่าวมีคุณค่าทางโภชนาการและการส่งเสริมสุขภาพ ด้านสุนทรีย์และด้านเศรษฐกิจ เป็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชนที่รู้จักอาหารท้องถิ่นดังกล่าว โดยทั่วไปการมีเอกลักษณ์โดดเด่นและคุณค่าของอาหารท้องถิ่นของจังหวัดจันทบุรี เป็นผลมาจากลักษณะเฉพาะของจังหวัดจันทบุรี ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพของภูมินิเวศและความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่มีลักษณะเฉพาะของจังหวัดจันทบุรี กล่าวคือ จากการศึกษาโดยภาพรวมของภูมินิเวศแล้วพบว่า เอกลักษณ์ของอาหารในจังหวัดจันทบุรียังมีความแตกต่างกันไปตามสภาพทางบริบทของภูมินิเวศ ใน 3 ลักษณะ ได้แก่ พื้นที่ในบริเวณเชิงเขา พื้นที่ที่ราบลุ่ม และพื้นที่ชายทะเล ซึ่งมีผลทำให้พัฒนาอาหารท้องถิ่นแต่ละภูมินิเวศมีเอกลักษณ์ที่สำคัญเป็นของตนเอง

อาหารท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมอันเกิดจากการมีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในจังหวัด 5 กลุ่ม และทำให้เกิดภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นด้วย (สำนักงานจังหวัดจันทบุรี, ออนไลน์: 2564) ได้แก่ กลุ่มชนชาติพันธุ์ชาวชอง ที่ถือได้ว่าเป็นชนพื้นเมืองในแถบตอนเหนือของจังหวัดจันทบุรี แต่เดิมอาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าเชิงเขา ปลูกบ้านเรือนอาศัยอยู่อย่างง่าย ๆ เชี่ยวชาญในการเก็บของป่าและการเป็นพรานป่าที่ชำนาญ กลุ่มชนชาติพันธุ์ชาวจีน เนื่องจากเมืองต่าง ๆ ทางแถบชายฝั่งทะเลตะวันออกอยู่ในเส้นทางการค้าทางทะเลระหว่างไทยและจีนมาตั้งแต่โบราณ ดังนั้นจึงมีชุมชนของชาวจีนดั้งเดิมอยู่ในจังหวัดจันทบุรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามแนวชายฝั่งทะเลหลายแห่ง ส่วนใหญ่ทำอาชีพประมงและค้าขาย ในเขตอำเภอเมืองจันทบุรี มีชุมชนชาวจีนเก่าเป็นเงินฮกเกี้ยน อยู่ในบริเวณริมแม่น้ำจันทบุรี เรียกว่า ย่านท่าหลวง กลุ่มชนชาติพันธุ์ชาวญวน มีประวัติศาสตร์การเดินทางเข้ามาตั้งถิ่นฐานในจันทบุรีตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย อพยพหนีภัยการบีบคั้นทางศาสนาในญวนเข้ามาอยู่ในจันทบุรี

แถบริมแม่น้ำจันทบุรี กลุ่มชนชาติพันธุ์ชาวเขมร เนื่องจากจังหวัดจันทบุรีมีเขตแดนติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐกัมพูชาประชาธิปไตย จึงมีหมู่บ้านชาวเขมรอยู่ตามแนวชายแดนหลายแห่ง กลุ่มชนชาติพันธุ์ชาวกุหล่า เป็นชนกลุ่มน้อยจากพม่าที่เข้ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดจันทบุรีช่วงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เข้ามาประกอบอาชีพทำพลอย โดยเริ่มต้นเข้ามาทำพลอยที่ตำบลบางกะจะ

จากที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นจะเห็นได้ว่าเอกลักษณ์ของอาหารท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี มีความแตกต่างจากอาหารในภูมิภาคอื่น ๆ เช่น ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคใต้ และแม้แต่ภาคกลาง อย่างเห็นได้ชัด จึงถือได้ว่าเป็นภารกิจสำคัญในงานวิชาการที่จะต้องมีการจัดระบบองค์ความรู้เกี่ยวกับอาหารท้องถิ่นของจังหวัดจันทบุรี ที่มีเอกลักษณ์ของตนเองไว้ การถ่ายทอดภูมิปัญญากับคุณค่าทางโภชนาการ การส่งเสริมสุขภาพของอาหารท้องถิ่นดังกล่าวไปสู่ชุมชนท้องถิ่น และการสร้างต้นแบบเพื่ออนุรักษ์อาหารท้องถิ่นให้ยั่งยืนต่อไป การที่จะสามารถขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นจะต้องตอบคำถามวิจัยหลักที่ว่า จะสามารถสร้างความยั่งยืนทางอาหารท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรีได้อย่างไร ซึ่งการที่จะสามารถตอบคำถามดังกล่าวได้อย่างสมเหตุสมผลนั้น จะต้องตอบคำถามเกี่ยวกับภูมิปัญญาเกี่ยวกับอาหารท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรีว่ามีอะไรบ้าง รวมถึงการค้นหาประวัติศาสตร์เรื่องราวของอาหารท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรีให้ได้ความกระจ่างชัดเสียก่อน ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงสนใจทำการศึกษาเรื่อง การสร้างความยั่งยืนทางอาหารท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี นี้ขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารท้องถิ่นของครัวเรือนในจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความยั่งยืนของอาหารท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้แนวทางการวิจัยแนวสหวิทยาการแบบสหสาขา (Interdisciplinary Research) เป็นแนวทางการศึกษาที่ผสมผสานองค์ความรู้จากหลายศาสตร์ในการศึกษาแต่ไม่ได้มีการหลอมรวมเป็นเนื้อเดียวกัน ทำให้ได้ความรู้ใหม่มุมมองใหม่ที่กว้างขวางขึ้นมากกว่ามุมมองตามสาขาของความรู้เพียงด้านเดียว (รัตนะบัวพันธ์, 2559: 2-3) ซึ่งผู้วิจัยใช้องค์ความรู้จาก 3 สาขาวิชา เพื่อช่วยอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าว ได้แก่ สาขาประวัติศาสตร์ สาขามานุษยวิทยา และสาขาทฤษฎีสังคมศาสตร์ ในส่วนของวิธีการวิจัย เป็นวิธีการวิจัยโดยอาศัยวิธีการวิจัยเชิงผสมผสาน ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างและการวิจัยเชิงปริมาณ (Survey research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในแบบรับลูกต่อกัน

(Sequential Mixed Designs) การอาศัยกลยุทธ์ของการใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเสริมการวิจัยเชิงปริมาณ เมื่อมีการทำวิจัยเชิงสำรวจที่ให้ผลวิเคราะห์ในเชิงปริมาณแต่ยังไม่สามารถอธิบายเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้อย่างละเอียดถี่ถ้วน เราสามารถใช้การสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพเพื่อสรุปถึงเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อลึกลงเกี่ยวกับเรื่องเรื่องราว (Story) ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละคนที่ต้องรู้แจ้งเห็นจริงเสมอ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องอาศัยการเสริมความรู้โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมกับผู้ให้ข้อมูลหลัก (key-information) (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และคณะ, 2559: 22)

เทคนิคในการวิจัย (Research Technique) การศึกษาพฤติกรรมของการบริโภคอาหารท้องถิ่นของครัวเรือนในจังหวัดจันทบุรี เป็นวิธีการศึกษาเพื่อการตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิจัยในเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสำรวจ และใช้สถิติแบบพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ และค่าเฉลี่ย เป็นต้น ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ประชากรที่เป็นเป้าหมายการวิจัย ได้แก่ ครัวเรือนในจังหวัดจันทบุรี มีจำนวนสุทธิ

233,225 ครัวเรือน (ที่ทำการปกครองจังหวัดจันทบุรี, ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2564) การกำหนดขนาดตัวอย่าง (Sample Size) ใช้สูตรของทาโรยามาเน (Taro Yamane, 1973: 1088; อ้างถึงใน อานินทร์ สินจารุ, 2553: 45) คำนวณขนาดของตัวอย่างที่เหมาะสมได้จำนวน 400 ครัวเรือน ขณะที่เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง (Sample Technique) ใช้การสุ่มแบบการสุ่มตัวอย่างแบบช่วงชั้นหรือแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยแยกประชากรออกเป็นกลุ่มประชากรย่อย ๆ หรือแบ่งเป็นช่วงชั้นก่อน จากนั้นสุ่มอย่างง่ายเพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของขนาดกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มประชากรของครัวเรือน โดยเลือกชั้นระดับตำบล และเลือกชั้นระดับหมู่บ้าน และมาเลือกชั้นในระดับครัวเรือน การทดสอบสมมติฐานใช้สถิติเชิงอนุมาน (ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์, 2559: 126-127)

สำหรับจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของครัวเรือนที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สามารถพิจารณาได้จากตารางที่ 1 ข้างล่างนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของครัวเรือนที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ชื่ออำเภอ	ครัวเรือน	กลุ่มตัวอย่าง
แก่งหางแมว	19,457	33
ท่าใหม่	27,357	47
มะขาม	13,603	23
สอยดาว	25,493	44
โป่งน้ำร้อน	18,034	31
เมืองจันทบุรี	69,020	118
เขาคิชฌกูฏ	12,585	22
นายายอาม	13,534	23
แหลมสิงห์	11,604	20
ขลุง	22,538	39
รวม	233,225	400

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดจันทบุรี, ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2564

เครื่องมือวิจัยสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีการสร้างเครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นจากแนวคิดและทฤษฎีสำหรับองค์ประกอบของเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วยเนื้อหา 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 พฤติกรรมการบริโภคอาหารท้องถิ่นประเภทอาหารคาวของครัวเรือนในจังหวัดจันทบุรี และ ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณมีการดำเนินการ ดังนี้

1) การวิเคราะห์ตัวแปรส่วนบุคคล ใช้ค่าการวิเคราะห์ตัวแปรส่วนบุคคล (ตัวแปรต้น) ด้วยค่าสถิติเชิงพรรณนา โดยการนำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) คำนวณเป็นค่าร้อยละ (Percentage) นอกจากนี้ยังใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) แล้วนำเสนอในรูปตารางความเรียงแบบการพรรณนา

2) การวิเคราะห์ตัวแปรต้นหรือตัวแปรตาม ใช้ค่าการวิเคราะห์ตัวแปรตามด้วยค่าสถิติเชิงพรรณนา โดยนำเสนอในรูปแบบของค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ในการศึกษาคั้งนี้ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้เป็นสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการตอบแบบสอบถาม สร้างขึ้นตามลักษณะการสร้างแบบวัดทัศนคติที่เรียกว่า (Likert Scale) แต่ใช้ตัวเลือกตอบแบบ 5 ระดับ โดยมีการพิจารณาในแต่ละระดับกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน	ระดับคะแนน
ประจำ	5
บ่อย ๆ ครั้ง	4
ปานกลาง	3
นาน ๆ ครั้ง	2
ไม่เคย	1

ในการอภิปรายผลแบบสอบถามเป็นแบบอันตรภาค (Interval Scale) ซึ่งมีลักษณะของการตีความค่าเฉลี่ยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยการใช้สูตรการคำนวณความกว้างของอันตรภาคชั้น จากนั้นจึงนำค่าที่ได้รับจากการคำนวณมาแบ่งเป็นระดับเพื่อการตีความหมายออกเป็น 5 ระดับ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2549: 129) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00	หมายถึง	ประจำ
คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20	หมายถึง	บ่อย ๆ ครั้ง
คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40	หมายถึง	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60	หมายถึง	นาน ๆ ครั้ง
คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80	หมายถึง	ไม่เคย

การทดสอบสมมติฐานจะใช้สถิติเชิงอนุมานโดยตั้งนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนี้

1. การใช้ Chi-square test
2. การเปรียบเทียบความแตกต่าง การสร้างความยั่งยืนทางอาหารท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรีในกรณีทีตัวแปรที่ต้องการศึกษา 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศ ใช้ค่าทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีที่จำแนกตัวแปร

ที่ต้องการศึกษามากกว่า 2 กลุ่มใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (F-test) ได้แก่ เพศอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ภูมิภาค และกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในกรณีที่พบความแตกต่างจะทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีของ Scheffe Method (บุญชม ศรีสะอาด, 2535: 100) ทั้งนี้ เพื่อให้ผลการศึกษาสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

สำหรับเทคนิคในการวิจัย (Research Technique) การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความยั่งยืนของอาหารท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี เป็นวิธีการศึกษาเพื่อการตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ข้อมูลแบบเจาะลึก (In-Depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant) ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) นอกจากนี้ยังได้มีการสัมภาษณ์กลุ่มย่อย (Small Group Interview) อีกด้วย โดยมีการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพแบบสามเส้า (Triangulation)

การตรวจสอบข้อมูลโดยอาศัยเทคนิคต่าง ๆ พิจารณาความแตกต่าง ด้านสถานที่ เวลา และแหล่งที่มาของข้อมูล ด้วยหลักการตรวจสอบข้อมูลที่หลากหลาย (Triangulation) โดยวิธีการ ได้แก่ การตรวจสอบข้อมูลด้วยการอาศัยความแตกต่างของผู้ให้ข้อมูล การตรวจสอบข้อมูลด้วยการอาศัยความแตกต่างด้านแหล่งข้อมูล และการตรวจสอบข้อมูลการเก็บข้อมูลเดียวกันในเวลาที่แตกต่างกัน จากนั้นนำมาเปรียบเทียบข้อมูลที่ไว้ความคงเส้นคงวาหรือขัดแย้งกัน

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการตีความในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การตีความเพื่อจัดกลุ่มข้อมูล (Grouping) คือ การนำเอาข้อมูลที่ใกล้เคียงกันมาแบ่งเป็นกลุ่มเพื่อง่ายต่อการลำดับเหตุการณ์และการนำไปสู่การวิเคราะห์ตีความ และการตีความในเชิงเหตุและผลหรือการวิเคราะห์สาเหตุเชิงคุณภาพแนวประวัติศาสตร์

ผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการบริโภคอาหารท้องถิ่นของครัวเรือนในจังหวัดจันทบุรี

ผลการศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารท้องถิ่นของครัวเรือนในจังหวัดจันทบุรี สามารถสรุปได้จากตารางที่ 2 ข้างล่างนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารท้องถิ่นของครัวเรือน
ในจังหวัดจันทบุรี (n = 400)

รายการอาหารท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี	$\bar{X}$	SD	การแปลความหมาย	ลำดับที่
ก๋วยเตี๋ยวมูเต๋ - เนื้อเค็ม	3.77	1.07	บ่อย ๆ ครั้ง	1
ข้าวคลุกพริกเกลือ	3.34	1.19	ปานกลาง	2
เส้นจันท์ผัดปู	3.23	1.26	ปานกลาง	3
หมูชะมวง	3.16	1.15	ปานกลาง	4
น้ำพริกปูไข่	3.01	1.27	ปานกลาง	5
ปลากระบอกต้มส้มระกำ	2.90	1.27	ปานกลาง	6
ปลาทุ้มเค็ม	2.87	1.30	ปานกลาง	7
ปลาโอด้มเค็ม	2.86	1.26	ปานกลาง	8
ไก่ผัดกระวาน	2.77	1.28	ปานกลาง	9
แกงเป็ดกะลามะพร้าว	2.66	1.23	ปานกลาง	10
แกงส้มหัวปลาเลี้ยวเขียว	2.64	1.22	ปานกลาง	11
ข้าวต้มปลาทุ	2.59	1.27	นาน ๆ ครั้ง	12
น้ำพริกระกำ	2.56	1.26	นาน ๆ ครั้ง	13
แกงใบแต้วหมูสามชั้น	2.54	1.19	นาน ๆ ครั้ง	14
กระพุนตองผาด	2.54	1.31	นาน ๆ ครั้ง	14
ข้าวต้มจันทบูรณ	2.48	1.23	นาน ๆ ครั้ง	15
ปลาพลาดอกกล้วย	2.42	1.22	นาน ๆ ครั้ง	16
หมึกฮิบ - กุ้งฮิบ	2.37	1.28	นาน ๆ ครั้ง	17
หมูหอม	2.06	1.22	นาน ๆ ครั้ง	18
แกงเห็ดดับเต่า	2.02	1.08	นาน ๆ ครั้ง	19
ผัดหอยหวาน	2.00	1.07	นาน ๆ ครั้ง	20
แกงปลาอูก	1.88	1.11	นาน ๆ ครั้ง	21
ผัดหอยตาก	1.71	0.99	ไม่เคย	22
แกงปลาตุกยอดเต่าร้าง	1.65	0.96	ไม่เคย	23
แกงส้มใบสันดาน	1.54	0.93	ไม่เคย	24
รวม	2.54	0.75	นาน ๆ ครั้ง	

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยของครัวเรือนในจังหวัดจันทบุรี มีพฤติกรรมการบริโภคอาหารท้องถิ่น คิดเป็นค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับนาน ๆ ครั้ง ($\bar{X} = 2.54$) และเมื่อพิจารณาระดับพฤติกรรมของการบริโภคอาหารท้องถิ่นของครัวเรือนในจังหวัดจันทบุรี โดยการจัดลำดับพฤติกรรมการบริโภค สามารถนำเสนอผลการสำรวจได้คือ พฤติกรรมการบริโภคมากที่สุดอยู่ในระดับบ่อย ๆ ครั้ง มี 1 รายการ ได้แก่ ก๋วยเตี๋ยวมูเต๋ - เนื้อเค็ม ($\bar{X} = 3.77$) รองลงมา เป็นพฤติกรรมการบริโภคที่อยู่ในระดับปานกลาง มีทั้งหมด 10 รายการ ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้าวคลุกพริกเกลือ ($\bar{X} = 3.34$) เส้นจันท์ผัดปู ($\bar{X} = 3.23$) หมูชะมวง ($\bar{X} = 3.16$) น้ำพริกปูไข่ ($\bar{X} = 3.01$) ปลากระบอกต้มส้มระกำ

($\bar{X} = 2.90$) ปลาทุ้มเค็ม ($\bar{X} = 2.87$) ปลาโอด้มเค็ม ($\bar{X} = 2.86$) ไก่ผัดกระวาน ($\bar{X} = 2.77$) แกงเป็ดกะลามะพร้าว ($\bar{X} = 2.66$) แกงส้มหัวปลาเลี้ยวเขียว ($\bar{X} = 2.64$) และข้าวต้มปลาทุ ($\bar{X} = 2.59$) ตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมการบริโภคที่อยู่ในระดับนาน ๆ ครั้ง มีทั้งหมด 11 รายการ ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ น้ำพริกระกำ ($\bar{X} = 2.56$) แกงใบแต้วหมูสามชั้น ($\bar{X} = 2.54$) กระพุนตองผาด ($\bar{X} = 2.54$) ข้าวต้มจันทบูรณ ($\bar{X} = 2.48$) ปลาพลาดอกกล้วย ($\bar{X} = 2.42$) หมึกฮิบ - กุ้งฮิบ ($\bar{X} = 2.37$) หมูหอม ($\bar{X} = 2.06$) แกงเห็ดดับเต่า ($\bar{X} = 2.02$) ผัดหอยหวาน ($\bar{X} = 2.00$) และแกงปลาอูก ($\bar{X} = 1.88$) ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ผลการสำรวจครั้งนี้มีรายการอาหารอยู่ 3 รายการ อยู่ในระดับ

ไม่เคยบริโภค ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผัดหอยตาก ($\bar{X} = 0.99$) แกงปลาตุ๋นทอดเต้าร้าง ($\bar{X} = 0.96$) และ แกงส้มใบสันดาน ($\bar{X} = 0.93$) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความยั่งยืนของอาหารท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความยั่งยืนของอาหารท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี พบว่า มีปัจจัยที่สำคัญรวม 6 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงรสนิยม ปัจจัยด้านแหล่งผลิต ปัจจัยด้านการอนุรักษ์ ปัจจัยด้านรสชาติ ปัจจัยด้านภาพพจน์ และปัจจัยด้านคติความเชื่อ ดังนี้

ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงรสนิยม พบว่า คนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากคนส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากความเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม วัฒนธรรม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สภาพวิถีชีวิตของครอบครัว เพื่อน สังคม และสภาพแวดล้อม จึงทำให้คนส่วนใหญ่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคอาหาร โดยหันมารับประทานอาหารจานด่วน หรือที่เรียกว่าอาหารฟาสต์ฟู้ด ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกรวดเร็ว ประหยัดเวลาและสามารถรับประทานได้ทันที ซึ่งเหมาะกับสังคมไทยในสภาพที่มีความต้องการเร่งด่วน เช่น อาหารประเภทแฮมเบอร์เกอร์ สเต็ก แซนดิวิช พาย พิซซ่า ไก่ทอด และไส้กรอก เป็นต้น (วิชนศวร ทะกอง, สัมภาษณ์: 2565)

ปัจจัยด้านแหล่งผลิต พบว่า อาหารท้องถิ่นของจันทบุรีมีความแตกต่างกันไปตามสภาพทางบริบทของภูมิโนเวศใน 3 ลักษณะ ได้แก่ พื้นที่ในบริเวณเชิงเขา พื้นที่ที่ราบลุ่ม และพื้นที่ชายทะเล ซึ่งมีผลทำให้พัฒนาอาหารท้องถิ่นแต่ละภูมิโนเวศมีเอกลักษณ์ที่สำคัญเป็นของตนเอง ได้แก่ พื้นที่บริเวณเชิงเขา ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณนี้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม การปลูกข้าวไร่ การเก็บของป่า และการล่าสัตว์ป่า ดังนั้น เอกลักษณ์ทางภูมิปัญญาในการประกอบอาหารท้องถิ่นที่มีลักษณะเฉพาะตัว เช่น แกงป่า เป็นต้น พื้นที่บริเวณชายทุ่งหรือที่ราบลุ่ม อาหารที่ใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชนบริเวณนี้ได้มาจากสัตว์น้ำจืดเป็นหลัก เช่น แกงทุ่ง เป็นต้น และพื้นที่ติดชายทะเล ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บริเวณนี้มีพื้นฐานในการประกอบอาชีพประมงเป็นหลัก ดังนั้น จึงใช้ส่วนประกอบอาหารทะเล เช่น แกงทะเล เป็นต้น (สุนีย์ ศักดาเดช, สัมภาษณ์: 2565)

ปัจจัยด้านการอนุรักษ์ พบว่า ปัจจุบันวิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดความทันสมัยจากอิทธิพลการบริโภคนิยมแบบตะวันตก จากการดำเนินชีวิตแบบเรียบง่ายที่มีการเก็บพืชผักตามธรรมชาติมาปรุงอาหารค่อย ๆ ถูกกลืนกินไปที่ละเล็กละน้อยจนสูญหายไปจากเดิมในที่สุด จากนั้นแล้วจึงมีพืชผักเศรษฐกิจเข้ามาทดแทนพืชผักของท้องถิ่นเหล่านั้น นอกจากนี้แล้ววิถีการผลิตสมัยใหม่ยังมี

การใช้สารเคมีในกระบวนการผลิตเพิ่มมากขึ้นด้วย จนเป็นสาเหตุทำให้คนในท้องถิ่นขาดความเชื่อมั่นในการเก็บพืชผักท้องถิ่นมาประกอบอาหาร ขณะที่อิทธิพลจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น เข้าไปยังชุมชนต่าง ๆ ยังผลให้ท้องถิ่นเกิดความเจริญอย่างรวดเร็ว เด็กและคนรุ่นใหม่จึงได้รับโอกาสเข้าไปเรียนหนังสือในเมืองเจริญ ส่งผลให้ขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนขาดกระบวนการสืบทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับอาหารท้องถิ่น จึงกลายเป็นช่องว่างระหว่างองค์ความรู้เดิมกับชุดความรู้ใหม่ด้านอาหารขึ้นมาภายในชุมชนท้องถิ่น โดยที่ชุมชนขาดมิติของการถ่ายทอดหรือเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นและการแลกเปลี่ยนสืบทอดระหว่างกัน มีผลทำให้การสืบทอดและการอนุรักษ์ภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่นค่อย ๆ ลดลง ทั้งในแง่ชนิดของพืชผักและเมนูอาหารไปอย่างน่าเสียดาย (จุฑามาศ มะขาม, 2564: 2-3)

ปัจจัยด้านรสชาติ พบว่า จุดเด่นทางภูมิปัญญาของอาหารในจังหวัดจันทบุรีนั้น ได้มีการพัฒนาอาหารท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเป็นของตนเอง (uniqueness) อย่างเห็นได้ชัด และอาหารท้องถิ่นดังกล่าวมีคุณค่าทางโภชนาการและการส่งเสริมสุขภาพด้านสุนทรีย์ทางรสชาติและด้านเศรษฐกิจเป็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชนที่รู้จักอาหารท้องถิ่นดังกล่าวโดยทั่วไป จากการที่มีความหลากหลายทางชีวภาพของภูมิโนเวศและความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่มีลักษณะเฉพาะของจังหวัดจันทบุรี ทำให้มีรสชาติเป็นเอกลักษณ์ที่มีความแตกต่างกันไปตามสภาพทางบริบทของภูมิโนเวศใน 3 ลักษณะ ได้แก่ พื้นที่ในบริเวณเชิงเขา พื้นที่ที่ราบลุ่ม และพื้นที่ชายทะเล ซึ่งมีผลทำให้พัฒนารสชาติอาหารท้องถิ่นแต่ละภูมิโนเวศมีเอกลักษณ์ที่สำคัญเป็นของตนเองไปด้วย (สุนีย์ ศักดาเดช, สัมภาษณ์: 2565; สำนักงานจังหวัดจันทบุรี, ออนไลน์: 2564)

ปัจจัยด้านภาพพจน์ พบว่า เป็นมุมมองหรือความรู้สึกนึกคิดที่เกิดจากการได้รับการสัมผัสหรือการลิ้มชิมรสอาหารท้องถิ่น ทั้งนี้อาจจะเป็นความตั้งใจหรือบังเอิญก็ตาม ซึ่งถ้าหากการสัมผัสดังกล่าวเป็นภาพพจน์ที่ดี ก็จะมีผลทำให้เกิดความประทับใจ นำเชื่อถือ แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าหากว่าการสัมผัสนั้นเป็นภาพพจน์ที่ไม่ดี ก็จะก่อให้เกิดความไม่ประทับใจจนเกิดความไม่เลื่อมใสศรัทธาในอาหารท้องถิ่นรายการนั้น ๆ กล่าวโดยสรุปแล้ว การจะสามารถนำอาหารท้องถิ่นไปสู่ความยั่งยืนได้นั้น ควรพิจารณาว่าอาหารท้องถิ่นเหล่านั้น มีลักษณะของภาพพจน์ที่เลือนรางหรือชัดเจน และเป็นภาพพจน์ที่ดีหรือไม่ดีในสายตาของผู้บริโภค ซึ่งภาพพจน์ที่ควรพิจารณามี 3 ประเภท ได้แก่ ภาพพจน์ผลิตภัณฑ์อาหารท้องถิ่นและการบริการ ภาพพจน์ของรายการ ยี่ห้อ รวมถึงตราของอาหารท้องถิ่น และภาพพจน์ของแหล่งกำเนิดอาหารท้องถิ่น (วิชนศวร ทะกอง, สัมภาษณ์: 2565)

ปัจจัยด้านคติความเชื่อ พบว่า เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างอำนาจทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่น

ของจังหวัดจันทบุรี มีความโดดเด่นทางอัตลักษณ์ จนกระทั่งทำให้คนชื่นชอบเสื้อผ้าและศรัทธาจนมีการเชิญชวน ที่ไม่ใช่ด้วยการบังคับ ความเชื่อดังกล่าวเป็นความรู้สึกด้านบวกโดยธรรมชาติ แต่ไม่ใช่หมายถึงการใช้การโฆษณาชวนเชื่อ นอกจากนี้แล้วยังมีความเชื่อด้านสุขภาพอีกด้วย เช่น งานวิจัยเกี่ยวกับใบชะมวงมีสารบางอย่างที่มีผลต่อการป้องกันมะเร็ง จากผลงานของ ภาควิชาพยาธิวิทยาการนันทน์ อาจารย์ประจำคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในงานวิจัยเรื่อง คุณสมบัติในการออกฤทธิ์ต้านมะเร็งของพืชผักพื้นบ้านที่นำมาประกอบอาหาร ซึ่งมีข้อค้นพบว่า ใบชะมวงสามารถแยกสารต้านมะเร็งและต้านแบคทีเรียที่ก่อโรคทางเดินอาหารได้สำเร็จเป็นครั้งแรกของโลก ซึ่งผลงานดังกล่าวได้รับการตีพิมพ์ในวารสารระดับนานาชาติ Food Chemistry ซึ่งเป็นการตีพิมพ์ที่ได้รับความน่าเชื่อถือและยอมรับมากในทางวิชาการ (วิเศษนคร ทะกอง, สัมภาษณ์: 2565; ภาควิชาพยาธิวิทยาการนันทน์, ออนไลน์: 2565)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวงจรชีวิตของการบริโภคอาหารท้องถิ่นของครัวเรือนในจังหวัดจันทบุรี พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับนาน ๆ ครั้ง คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.54$) โดยมีพฤติกรรมการบริโภคในระดับบ่อย ๆ ครั้ง มี 1 รายการ ระดับปานกลาง มี 10 รายการ ระดับนาน ๆ ครั้ง มี 11 รายการ และระดับไม่เคยบริโภค มี 3 รายการ จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันพฤติกรรมการบริโภคอาหารท้องถิ่นของครัวเรือนในจังหวัดจันทบุรีมีแนวโน้มที่ลดลงอย่างต่อเนื่องโดยลำดับ พบว่า คนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากคนส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากความเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม วัฒนธรรม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สภาพวิถีชีวิตของครอบครัว เพื่อน สังคม และสภาพแวดล้อม จึงทำให้คนส่วนใหญ่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคอาหาร โดยหันมารับประทานอาหารจานด่วน หรือที่เรียกว่าอาหารฟาสต์ฟู้ด เพื่ออำนวยความสะดวกรวดเร็ว ประหยัดเวลาและสามารถรับประทานได้ทันที ซึ่งเหมาะกับสังคมไทย ในสภาพที่มีความต้องการเร่งด่วน เช่น อาหารประเภทแฮมเบอร์เกอร์ สเต็ก แซนด์วิช พาย พิซซ่า ไก่ทอด และไส้กรอก เป็นต้น นักวิจัยและนักโภชนาการจึงจัดอาหารประเภทนี้ว่าเป็นอาหารที่ไม่มีคุณค่าทางโภชนาการเท่าที่ควรนอกจากนี้แล้วการรับประทานอาหารฟาสต์ฟู้ดบ่อย ๆ อาจมีผลกระทบต่อสุขภาพที่เป็นปัจจัยเสี่ยงที่มีผลเสียต่อสุขภาพ เพราะอาหารฟาสต์ฟู้ดส่วนใหญ่มักประกอบไปด้วยแป้งไขมันและน้ำตาล ในวงการโภชนาการของสหรัฐอเมริกาและองค์การอนามัยโลก เรียกอาหารเหล่านี้ว่า “อาหารขยะ” หรือ Junk Food เพราะเป็นอาหารที่ให้คุณค่าทางโภชนาการที่ไม่เหมาะสมกับความต้องการของร่างกาย และที่สำคัญมากที่สุดก็คือความนิยมบริโภคสมัยใหม่

กำลังกลืนกินวัฒนธรรมการบริโภคอาหารท้องถิ่น จนอาจสูญหายไปเป็นที่สุด (อนุกุล เมฆสุทัศน์, ออนไลน์: 2564)

ขณะที่ผลการศึกษาศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความยั่งยืนของอาหารท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ที่พบว่ามีปัจจัยสำคัญรวม 6 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงรสนิยม ปัจจัยด้านแหล่งผลิต ปัจจัยด้านการอนุรักษ์ ปัจจัยด้านรสชาติ ปัจจัยด้านภาพพจน์ และปัจจัยด้านคติความเชื่อ เป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่เมื่อนำไปเทียบเคียงกับแนวทางการสร้างความยั่งยืนของอาหารท้องถิ่น จากงานวิจัยที่มีนักวิชาการท่านต่าง ๆ ได้ทำการศึกษาไว้แล้วนั้น พบว่า ผลงานทางการศึกษาส่วนใหญ่มีจุดแข็งอยู่ที่องค์ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมมารบริโภคอาหารท้องถิ่นในภูมิภาคต่าง ๆ ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตก ภาคกลาง และภาคใต้ ดังเช่นผลงานของ จักขุมลย์ วงษ์ห้าว (2554) รวมถึงองค์ความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารในอาเซียน จากผลงานของ วีระ หวังสัจจะโชค (2557) นอกจากนี้แล้วยังมีการศึกษาประเภทกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างความตระหนักของอาหารในชุมชนต่าง ๆ เช่น การศึกษาของ สุพรรณิ ไชยอำพร (2560) ซึ่งรวมถึงการศึกษาเกี่ยวกับระบบการผลิตและปัจจัยเรื่องการเสริมสร้างศักยภาพด้านความมั่นคงทางอาหารเฉพาะถิ่น อย่างเช่นงานวิจัยของ ฉันทันชัย มุ่งจิต และคณะ (2555) ในท่วงทำนองเดียวกันนั้น ยังมีการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาอาหารท้องถิ่น ผนวกกับการศึกษาในประเด็นวิถีชีวิตและความมั่นคงของอาหารท้องถิ่นภาคใต้จากผลงานของ กมลวรรณ วังมณี (2551) เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปแล้ว แม้ว่าองค์ความรู้เกี่ยวกับอาหารท้องถิ่นจะมีนักวิชาการทำการศึกษารวบรวมไว้ในหลายมิติ แต่เมื่อพิจารณาอย่างรอบด้านแล้ว ยังคงมีจุดอ่อนที่เป็นช่องว่างทางวิชาการอีกหลายมิติ เช่น การศึกษาเพื่อสำรวจอาหารท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งผลการศึกษาที่ผ่านมา ๆ มาได้มีการศึกษาจัดหมวดหมู่รวบรวมไว้กับอาหารท้องถิ่นในภาคกลาง ทั้งนี้เพราะจังหวัดจันทบุรีมีความโดดเด่นทางภูมิวิเศษนคร 3 ระดับ อย่างไรก็ตามก็ยังสามารถศึกษาการสร้างความยั่งยืนให้กับอาหารท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรีได้นั้น นอกจากการศึกษาศาสตร์ปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อความยั่งยืนของอาหารท้องถิ่นดังกล่าวแล้ว จำเป็นที่จะต้องค้นหาตัวแบบซึ่งสามารถนำไปสู่การพัฒนาความยั่งยืนของอาหารท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรีสำหรับในอนาคตด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อต่อยอดองค์ความรู้เกี่ยวกับอาหารท้องถิ่น ดังนี้

1. ควรมีการขยายพื้นที่การศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการสร้างความยั่งยืนทางอาหารท้องถิ่น ไปยังจังหวัดอื่น ๆ ในภูมิภาคตะวันออกเฉียง

เพื่อยกระดับข้อมูลและการเป็นแหล่งเรียนรู้ อันจะสามารถขยายผล
ก่อให้เกิดการพัฒนาอาหารท้องถิ่นต่อไป

2. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อศึกษาถ่ายทอด
รูปแบบการสร้างควมยั่งยืนทางอาหารท้องถิ่น ไปสู่เยาวชน
ในสถานศึกษาและคนรุ่นใหม่ในชุมชนท้องถิ่น ให้สามารถนำเอา
องค์ความรู้ไปถ่ายทอดสู่ความยั่งยืนต่อไปได้ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ วังมณี. (2551). **อาหารท้องถิ่นไทยในมิติวัฒนธรรม
กรณีศึกษา ข้าวปลูก ชาวอาข่า และลาหู่ ตำบลแม่ฟ้าหลวง
อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย. กรณีศึกษาอิสระ
บ.ม. (การจัดการทั่วไป). เชียงราย: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.**
- จักขุมลย์ วงษ์ท้าว. (2554). **อาหารท้องถิ่นในสังคมปัจจุบัน
ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนบ้านหนองรังกา ต.โคกกรวด
อ.เมือง จ.นครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
(มานุษยวิทยา). นครราชสีมา: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร.**
- จุฑามาศ มะขาม. (2564). **การอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญา
ท้องถิ่นด้านอาหารละว้า ของชุมชนบ้านละอูป ตำบล
ห้วยหอม อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน : 2-3.**
- ฉวีวรรณ สุวรรณภา และคณะ. (2560). **อาหารพื้นบ้าน
กระบวนการจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและ
จริยธรรมทางสังคมในชุมชนภาคเหนือ. มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณ วิทยาเขตแพร่.**
- ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์. (2559). **ตำรา วิธีวิทยาการวิจัยทาง
สังคม. หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
สหวิทยาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มหาวิทยาลัยราชภัฏ
รำไพพรรณี.**
- ชำนาญ จันทร์เรือง. **ซอฟต์แวร์เวอร์ คืออะไร. [online]. เข้าถึง
ได้จาก : [https://www.bangkokbiznews.com/
blogs/columnist/968174](https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/968174). 2564.**
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2553). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูล
ทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร:
ปิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.**
- ธันชัย มุ่งจิต, บำเพ็ญ เขียวหวาน และเบญจมาศ อยู่ประเสริฐ.
(2555). **แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพด้านความมั่นคง
ทางอาหารบ้านแม่สุริน อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน.
การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2. ระหว่าง
วันที่ 4-5 กันยายน 2555.**

- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). **หลักการวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น : 100.**
- พจนีย์ บุญนา และคณะ. (2559). **ศักยภาพปัญญาท้องถิ่นด้าน
อาหารพื้นเมืองเพื่อเพิ่มมูลค่าพืชท้องถิ่นของชุมชน
แพรทนามแดง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม.
สนับสนุนจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2559. คณะ
ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
ภาคภูมิ พาณิชยูปการนันท์. “ไบชะมวง” มีฤทธิ์ต้านมะเร็ง.
[online]. เข้าถึงได้จาก : [https://www.thaihealth.
or.th/Content/3189](https://www.thaihealth.or.th/Content/3189). 2565.**
- รัตนะ บัวพันธ์. (2559). **วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา.
กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ระเบียบ
ผลไม่ภาคตะวันออกเฉียงใต้เป็น “มหานครผลไม้โลก”.**
- วิเนศวร ทะกอง. (4 สิงหาคม 2565) สัมภาษณ์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2549). **การวิจัยตลาด. ฉบับ
ปรับปรุงใหม่. กรุงเทพมหานคร: บริษัทธรรมสารจำกัด
: 129.**
- ศรุตตา นิตวการ. (2557). **อาหารไทย : มรดกทางวัฒนธรรม
ของชาติ. ฉบับที่ 5 (1) พฤศจิกายน-เมษายน 2557:
171-179.**
- สุนีย์ ศักดาเดช. (2549). **อาหารท้องถิ่น. จันทบุรี: คณะ
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏ
รำไพพรรณี.**
- _____. (2549). **อาหารท้องถิ่น. จันทบุรี: คณะวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี: 28-29.**
- สุพรรณิ ไชยอำพร. (2560). **ความมั่นคงทางอาหาร: สิ่งบ่งชี้
ต่างวัฒนธรรมในสังคมไทย. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์.
57(1): 200-223.**
- อนุกุล เมฆสุทัศน์. **การบริโภคอาหารฟาสต์ฟู้ด. [online]. เข้าถึง
ได้จาก : [https://ay-sci.go.th/aynew/article/
620930-1/](https://ay-sci.go.th/aynew/article/620930-1/). 2557.**

การพัฒนาทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้ออนไลน์
ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 หน่วยการเรียนรู้เรื่อง การนำเสนอข้อมูล
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

The Development of Mathematical Communication and Interpretation Skills
Through Using Jigsaw IV Technique in Online Cooperative Learning on Data
Presentation Unit for Grade 5 Students

อัญชญา พรหมเพ็ญ*, สวัสดิ์ชัย ศรีพนมธนากร, ชวนพบ เอี้ยวसानุรักษ์

Anchana Prompen, Sawatchai Sripanomtanakorn, Chuanpob laosanuruk

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี 22000

Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi 22000-Thailand

*Corresponding author E-mail: 6126301013@rbru.ac.th

(Received: December 10 2022; Revised: February 27 2023; Accepted: March 10 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน จากหน่วยการเรียนรู้เรื่อง การนำเสนอข้อมูล โดยใช้การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 2) เปรียบเทียบทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 60 และ 3) สังเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 ระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัยด้วยวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนนิคมสร้างตนเอง จังหวัดระยอง 7 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 13 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน แบบบันทึกการสะท้อนคิดของครู และแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลการเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การนำเสนอข้อมูล ของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 16.62$) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 2.38$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) ผลการเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ระหว่างคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนกับคะแนนเกณฑ์ พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน (ร้อยละ 83.10) สูงกว่าคะแนนเกณฑ์ (ร้อยละ 60) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3) ผลการสังเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 พบว่า อธิบายได้ด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) การจัดห้องเรียน คือ จัดเป็นห้องเรียนออนไลน์ 2) สื่อวัสดุอุปกรณ์สำคัญ คือ โทรศัพท์มือถือ หรืออุปกรณ์เชื่อมต่อออนไลน์ โปรแกรมสำหรับการสื่อสารออนไลน์ และใบความรู้ 3) เวลาที่ใช้ คือ 1 ชั่วโมงต่อครั้ง และ 4) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มี 9 ขั้นตอน คือ (1) นำเข้าสู่บทเรียน (2) จัดเตรียมเนื้อหาสำหรับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (3) เข้ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (4) ทำแบบทดสอบในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (5) กลับกลุ่มบ้าน (6) ทำแบบทดสอบในกลุ่มบ้าน (7) กระบวนการตรวจสอบ (8) ประเมินรายบุคคล และ (9) สอนซ้ำ

คำสำคัญ : การเรียนแบบร่วมมือ; เทคนิคจิ๊กซอว์ 4; การจัดการเรียนรู้ออนไลน์; คณิตศาสตร์; ทักษะการสื่อสารและสื่อความหมาย

Abstract

The purposes of this research were to: 1) compare mathematical communication and interpretation skills of Grade 5 students between pre- and post-learning on Data Presentation unit using Jigsaw IV technique in online cooperative learning, 2) compare mathematical communication and interpretation skills of Grade 5 students between post-learning with the 60 percent criteria and 3) synthesize the approaches of Jigsaw IV technique in online cooperative learning by using action research method. The target group of this research was 13 Grade 5 students from Chumchonnikhom 7 School in the academic year 2022, selective from purposive sampling. The research instruments included: lesson plans, a test on mathematical communication and interpretation skills, a student behavior observation form, a teacher reflection form and a student interview form. The quantitative data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation and T-test, and the qualitative data were analyzed using content analysis method.

The results found that:

1) The comparison of the students' mathematical communication and interpretation skills on Data Presentation between pre- and post-learning showed that the average score of post-learning ($\bar{X} = 16.62$) was higher than pre-learning ($\bar{X} = 2.38$) with statistical significance at the .01 level.

2) The comparison of the students' mathematical communication and interpretation skills between post-learning average score and the criteria score showed that the students had average score of post-learning (83.10 percent) higher than the criteria (60 percent) with statistical significance at the .01 level.

3) The results of synthesis of Jigsaw IV technique in online cooperative learning showed that there were four elements including: 1) classroom organization, which was an online classroom, 2) important media materials were mobile phones or online connected devices, online communication program and worksheet, 3) time spending was one hour per time, and 4) there were nine steps of learning activity management including: (1) introduction, (2) content preparation for the expert group, (3) joining the expert group, (4) doing the test by the expert group, (5) going back to the home group, (6) doing the test in the home group, (7) verification process, (8) individual assessment, and (9) repetitive teaching.

Keywords : cooperative learning; Jigsaw IV technique; online learning management; mathematic; communication and interpretation skills

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ ดังนั้นคุณภาพของคนในชาติจึงขึ้นอยู่กับการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และการจัดการศึกษาที่ดีมีคุณภาพนั้น ต้องมีการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งหลักสูตรการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน คือ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่จะพัฒนานักเรียนและนำพานักเรียนให้เกิดสมรรถนะสำคัญและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 4) สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางฯ ได้กำหนดสาระการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับนักเรียนไว้ 3 สาระ คือ จำนวนและพีชคณิต การวัดและเรขาคณิต และสถิติและความน่าจะเป็น ซึ่งทั้ง 3 สาระดังกล่าวนี้ มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาให้เกิดกับนักเรียน นอกจากนี้ยังกำหนดทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ซึ่งจำเป็นต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ความสามารถในการแก้ปัญหา การสื่อสารและการสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ การเชื่อมโยง การให้เหตุผล และการคิดสร้างสรรค์ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560: 12-13)

ผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่อยู่ในระดับต่ำอย่างต่อเนื่อง และยาวนานของวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จากการศึกษาโดยสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2560: 5-6) ที่ได้ศึกษาแนวโน้มการศึกษาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ระดับนานาชาติ หรือ TIMSS ในปี ค.ศ. 2011 บ่งชี้ว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของประเทศไทย มีคะแนนเฉลี่ยคณิตศาสตร์ทั้งในด้านเนื้อหาและพฤติกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับต่ำ นอกจากนี้ ผลการประเมินการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนในโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ หรือ PISA ซึ่งเป็นโครงการประเมินความสามารถในการใช้ความรู้และทักษะของนักเรียนที่มีอายุ 15 ปี ในด้านการอ่านคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ก็บ่งชี้เช่นกันว่า นักเรียนไทยที่มีอายุ 15 ปี ซึ่งส่วนใหญ่เรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำทั้งในปี ค.ศ. 2012 และปี ค.ศ. 2015 และจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน หรือ O-NET ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2559-2562 บ่งชี้ให้เห็นว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ต่ำกว่าร้อยละ 50 และแนวโน้มของคะแนนเฉลี่ย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2559 จนถึงปีการศึกษา 2562 ลดลงเรื่อย ๆ คือ ร้อยละ 40.47, 37.12, 37.50 และ 32.90 ตามลำดับ

อีกทั้งสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2560: 45-55) ได้ชี้ให้เห็นว่าทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์

ที่ควรเร่งพัฒนาคุณภาพในสาระการเรียนรู้สถิติและความน่าจะเป็น คือ ทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2562: 120) ได้ชี้ให้เห็นว่า เนื้อหาหน่วยที่ 3 เรื่อง การนำเสนอข้อมูล ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จะต้องมุ่งเน้นไปที่ทักษะการสื่อสารและการสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยเกิดคำถามการวิจัยว่ามีเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ใดบ้าง ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ จึงสืบค้นเบื้องต้นด้วยฐานข้อมูล ThaiLis ช่วง 10 ปี ย้อนหลัง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 ถึง พ.ศ. 2563 พบว่า มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อทักษะการสื่อสารและการสื่อความหมายในรายวิชาคณิตศาสตร์ จำนวนมากกว่า 20 เทคนิควิธี และพบว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคจิ๊กซอว์ (Jigsaw) เป็นหนึ่งเทคนิคที่นิยมนำมาใช้ งานวิจัยของ อาเบด และคณะ (Abed and et al., 2020: 1-7) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยครูเป็นศูนย์กลางอย่างมีนัยสำคัญ ทศนคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ดีกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยครูเป็นศูนย์กลางอย่างมีนัยสำคัญ แต่อย่างไรก็ตามพบว่า การศึกษาวิจัยที่ใช้เทคนิคจิ๊กซอว์เป็นการใช้ในรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนปกติที่ผู้สอนและผู้เรียนอยู่ด้วยกันแบบเผชิญหน้า (Face to Face)

การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 พัฒนาขึ้นโดย ฮอลลiday (Holliday, 2002: 23-25) เป็นเทคนิคที่มีคุณสมบัติใหม่ที่สำคัญสามประการ คือ การนำเข้าสู่บทเรียน แบบทดสอบ และการสอนซ้ำหลังจากการประเมินรายบุคคล เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสนใจบทเรียน โดยเริ่มจากครูนำเข้าสู่บทเรียน โดยการบรรยาย หรือนำเสนอวรรณกรรม การซักถาม การเสนอปัญหา หรือฉายวิดีโอทัศน์ เพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียน จากนั้นจัดนักเรียนเข้ากลุ่ม 4-5 คน โดยละความสามารถและเพศของนักเรียน เรียกว่า กลุ่มบ้าน และมีการแยกจากกลุ่มบ้านเข้ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อศึกษาหัวข้อที่ตนได้รับ จากนั้นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทำแบบทดสอบ เพื่อทดสอบความเข้าใจในเนื้อหา แล้วกลับมาสอนสมาชิกในกลุ่มบ้าน สมาชิกในกลุ่มบ้านทำแบบทดสอบความเข้าใจของเนื้อหาทั้งหมดอีกครั้ง จากนั้นครูทบทวนเนื้อหาในหัวข้อที่นักเรียนไม่เข้าใจ และให้นักเรียนทำแบบทดสอบเป็นรายบุคคล แล้วนำผลคะแนนของแต่ละคนมารวมเป็นคะแนนของกลุ่ม สุดท้ายครูสอนซ่อมเสริมให้กับ

นักเรียนในเนื้อหาที่ไม่ผ่านเกณฑ์อีกครั้ง ซึ่งได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 ได้มีผู้ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 เช่น อดเทห์นจิ อะบิโอะลา (Olaoye, Adetunji Abiola, 2019: 279) ได้ทำการศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 และการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ เทคนิคจิ๊กซอว์จึงถือว่าเป็นเทคนิคที่มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ เป็นเทคนิคที่ช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์การเรียนรู้ กระตุ้นความสนใจ สร้างบรรยากาศของการมีปฏิสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างนักเรียน

สำหรับประเทศไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลให้โรงเรียนหลายโรงเรียนในประเทศไทยไม่สามารถเปิดทำการเรียนการสอนตามปกติได้ ทำให้ครูผู้สอนต้องพยายามยกระดับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนปกติไปสู่ความพยายามในการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ เนื่องจากเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ครูกับนักเรียนสามารถสื่อสารกันผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ถึงแม้จะอยู่คนละที่ ทดแทนการจัดการเรียนรู้แบบปกติได้ถึงแม้นักเรียนจะอยู่ที่บ้านของตนเอง แต่นักเรียนจะต้องมีความพร้อมด้านอุปกรณ์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จึงจะสามารถเข้าเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ได้ ซึ่งถือเป็นความท้าทายของผู้สอนในการปรับการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต่อผู้เรียนที่มีความพร้อมดังกล่าวในบริบทการเรียนการสอนที่เปลี่ยนแปลงไป

จากสภาพความเป็นมาและปัญหาตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 มาใช้เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในบริบทหรือสภาพแวดล้อมของการปฏิบัติงานในภาวะการณปฏิบัติงานปกติ ในยุคที่กำลังเกิดการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ ไปเป็นการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ในปัจจุบัน ผ่านกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งเป็นวิธีการวิจัยที่เน้นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานจริง และเป็นกระบวนการที่เป็นส่วนหนึ่งของการทำงานปกติ อันจะนำไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และนำไปสู่การสร้างแนวปฏิบัติที่ดีในการสอนคณิตศาสตร์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน จากหน่วยการเรียนรู้เรื่อง การนำเสนอข้อมูล โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4

2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 60

3. เพื่อสังเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค จิ๊กซอว์ 4 ในบริบทของห้องเรียน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 เรื่อง การนำเสนอข้อมูล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ เคมีมิส และแมคทาากาท โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบ PAOR ประกอบด้วย ขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (Plan) 2) การปฏิบัติตามแผน (Act) 3) การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน (Observe) และ 4) การสะท้อนผลหลังการปฏิบัติงาน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขต่อไป (Reflect) ซึ่งถือเป็นกระบวนการดำเนินการที่ใช้แพร่หลายมากที่สุด

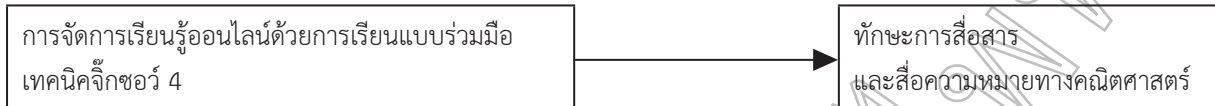
การสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ ผู้วิจัยได้นำนิยามความหมายของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มาเป็นแนวทางในการกำหนดความหมายของทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ ไว้ว่า ความสามารถในการนำเสนอแนวคิดทางคณิตศาสตร์ แสดงวิธีหาคำตอบของโจทย์ปัญหา โดยการอ่านข้อมูลจากแผนภูมิแท่งที่มีการย่นระยะ และแผนภูมิแท่งเปรียบเทียบ หรือกราฟเส้นที่มีมาให้ได้ และความสามารถในการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ โดยการเขียนแผนภูมิแท่งที่มีการย่นระยะและแผนภูมิแท่งเปรียบเทียบจากข้อมูลที่กำหนดให้

การจัดการเรียนรู้ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม เน้นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม คนที่เรียนเก่งสามารถช่วยเหลือคนที่เรียนอ่อนได้ ทำให้นักเรียนทุกคนประสบความสำเร็จในการเรียน และช่วยส่งเสริมทักษะการสื่อสารได้เป็นอย่างดี อันจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ได้ ซึ่งในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 ตามแนวคิดของฮอลลิเดย์ (Holliday) ที่ประกอบไปด้วย ชั้นที่ 1 นำเข้าสู่

บทเรียน ชั้นที่ 2 จัดเตรียมเนื้อหาสำหรับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ชั้นที่ 3 เข้ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ชั้นที่ 4 ทำแบบทดสอบในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ชั้นที่ 5 กลับกลุ่มบ้าน ชั้นที่ 6 ทำแบบทดสอบในกลุ่มบ้าน ชั้นที่ 7 กระบวนการตรวจสอบ ชั้นที่ 8 ประเมินรายบุคคล และชั้นที่ 9 สอนซ้ำหลังจากการประเมินรายบุคคล เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสาร และสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การนำเสนอข้อมูล นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งสามารถจัดการเรียนรู้ในรูปแบบ

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 โดยเน้นการศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานในบริบทของชั้นเรียน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

1. โรงเรียนที่เป็นสนามวิจัย

งานวิจัยนี้ทำการศึกษาในโรงเรียนชุมชนนิคมสร้างตนเอง จังหวัดระยอง 7 ซึ่งเป็นโรงเรียนขยายโอกาสขนาดใหญ่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

2. สภาพของห้องเรียนที่เป็นสนามวิจัย

2.1 สภาพสถานที่ทำงานของครูและของนักเรียน ในการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ออนไลน์นั้น ครูผู้สอนจะปฏิบัติงานอยู่ที่บ้านบนโต๊ะทำงานของตนเอง โดยมีอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน คือ โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต และคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก ซึ่งสามารถเข้าใช้งานอินเทอร์เน็ตได้ และนักเรียนจะนั่งเรียนอยู่ที่บ้านของตนเอง โดยนักเรียนแต่ละคนจะต้องมีโทรศัพท์มือถือ หรือแท็บเล็ต หรือคอมพิวเตอร์ ที่เข้าใช้งานอินเทอร์เน็ตได้ พร้อมติดตั้งแอปพลิเคชันไลน์ และโปรแกรมซูม และปากกากับสมุด เพื่อใช้ในการเรียน

2.2 สภาพปัญหาของทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน ผลจากการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดของนักเรียนเกี่ยวกับทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ ประกอบด้วย นักเรียนไม่สามารถเขียนสื่อสารและสื่อความหมายได้ว่าตัวเลขที่นักเรียนนำมาคำนวณนั้นมาจากข้อมูลใด เป็นจำนวนของสิ่งใด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นักเรียนไม่สามารถเขียนแสดงวิธีทำตามขั้นตอนของการแสดงวิธีทำการแก้โจทย์ปัญหา

ออนไลน์ โดยใช้โปรแกรมซูม (Zoom) ซึ่งเป็นโปรแกรมการประชุมผ่านระบบคลาวด์ในรูปแบบของการวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ (Video Conference) สามารถเปิดวิดีโอคอลเพื่อสื่อสารกันได้ สามารถแชร์หน้าจอเพื่อการอธิบายรูปแบบงานให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น และสามารถแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย เพื่อทำกิจกรรมกลุ่มได้

ตัวแปรต้น

ที่เป็นการสื่อสารสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ได้ถูกต้อง และนักเรียนไม่สามารถสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ในเรื่องของการเขียนแผนภูมิแท่งจากข้อมูลที่มีมาให้ได้ เนื่องจากเขียนออกมาแล้วมีรายละเอียดที่ไม่ถูกต้องครบถ้วน

2.3 สภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของโรงเรียน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) นั้น ห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/3 จะมีการจัดตั้งกลุ่มห้องเรียนในแอปพลิเคชันไลน์ (Line) ที่มีไว้เพื่อพูดคุยกับนักเรียนโดยตรง และใช้ในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง การนำเสนอข้อมูล ในการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์รูปแบบออนไลน์ในงานวิจัยนี้จะจัดโดยใช้โปรแกรมซูม (Zoom) ซึ่งเป็นโปรแกรมที่สามารถเปิดวิดีโอคอลเพื่อสื่อสารกันได้ สามารถแชร์หน้าจอเพื่อการอธิบายรูปแบบงานให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น และสามารถแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อย เพื่อทำกิจกรรมกลุ่มได้ ซึ่งในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ครั้งนี้สามารถบรรยายถึงสภาพการจัดการเรียนรู้ผ่านโปรแกรมซูม (Zoom) ออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

2.3.1 การเตรียมตัวของครู ครูจะต้องเริ่มจากการศึกษาโปรแกรม และทำการติดตั้งโปรแกรมซูม (Zoom) ลงบนอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนทั้งหมด คือ โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต และคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก จากนั้นศึกษาการอัปเดตโปรแกรมเพื่อให้เข้าใช้งานในระบบได้ในระยะเวลา 1 ชั่วโมง ตามระยะเวลาการจัดการเรียนสอนที่ครูกำหนดไว้ แล้วทำการอัปเดตโปรแกรม ครูต้องศึกษาวิธีการใช้งานโปรแกรมซูม (Zoom) ในฟังก์ชันการใช้งานต่าง ๆ ของโปรแกรม นอกจากนี้ครูจะต้องเตรียมสื่อที่ใช้ในการทบทวนความรู้เดิม และใบความรู้ที่แบ่งเป็นเรื่องย่อยสำหรับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้พร้อม

2.3.2 การเตรียมความพร้อมของนักเรียน นักเรียนจะต้องมีโทรศัพท์มือถือ หรือแท็บเล็ต หรือคอมพิวเตอร์ ที่เข้าใช้งานอินเทอร์เน็ตได้ พร้อมติดตั้งแอปพลิเคชันไลน์ และโปรแกรมซูม (Zoom) และปากกาทาบสมุด เมื่อนักเรียนติดตั้งโปรแกรมซูม (Zoom) เรียบร้อยแล้ว ครูจะต้องมีการเตรียมความพร้อมในการใช้โปรแกรมซูม (Zoom) ให้กับนักเรียนก่อน แนะนำให้นักเรียนรู้จักโปรแกรม และการใช้โปรแกรมในฟังก์ชันการใช้งานต่าง ๆ ก่อนที่จะเริ่มการจัดการเรียนรู้ในวงรอบที่ 1 โดยครูส่งคลิปวิดีโอการลงชื่อเข้าใช้โปรแกรมให้กับนักเรียน เมื่อนักเรียนเข้ามาในโปรแกรมซูม (Zoom) ครบทุกคนแล้ว ครูจะทำการแชร์หน้าจอโปรแกรมให้นักเรียนเห็นแล้วแนะนำฟังก์ชันการใช้งานต่าง ๆ ที่นักเรียนจำเป็นต้องใช้ และให้นักเรียนทดลองการใช้งานดังกล่าว ซึ่งครูก็จะทำการอัดคลิปวิดีโอการสอนนี้ไว้ เพื่อส่งให้นักเรียนดู และสามารถทบทวนความรู้ในการใช้งานโปรแกรมซูม (Zoom) ได้ในเวลาที่ต้องการ

2.3.3 สภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ครูกับนักเรียนสื่อสารกันผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตซึ่งครูกับนักเรียนจะอยู่คนละที่ การควบคุมชั้นเรียนจึงยากกว่าการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 คือ 1) ในการนัดหมายการเข้าเรียน นักเรียนบางคนเข้าเรียนไม่ตรงตามเวลาที่ครูกำหนด ครูจะต้องโทรตามเป็นรายบุคคล ทำให้เพื่อน ๆ เสียเวลาในการรอคอย 2) มีนักเรียนพิเศษ ด้านสมาธิสั้น 1 คน ซึ่งมีพฤติกรรมกรรพุดแทรก ในขณะที่เพื่อนหรือครูพูด และใช้คำหยาบกับเพื่อน 3) เมื่อเข้ากลุ่มไปช่วงแรก ถ้าครูไม่เข้าไปดูแล นักเรียนจะไม่รู้ว่าตัวเองต้องเริ่มดำเนินกิจกรรมอย่างไร ไม่แบ่งหน้าที่กัน และจะชวนกันคุยนอกเรื่อง 4) ในการส่งไฟล์ใบความรู้ ครูไม่สามารถส่งในช่องสนทนาของโปรแกรมซูม (Zoom) ได้ เนื่องจากนักเรียนทุกคนเข้าเรียนโดยใช้โทรศัพท์มือถือ จึงเป็นข้อจำกัดว่า เมื่อครูส่งไฟล์ต่าง ๆ ไป นักเรียนจะไม่เห็นไฟล์ที่ครูส่งให้ ครูจึงต้องเปลี่ยนไปส่งไฟล์งานที่ช่องสนทนาในแอปพลิเคชันไลน์ (Line) 5) มีนักเรียนบางคนมีผู้ปกครองอยู่ด้วย และพูดคุยกันกับผู้ปกครองโดยไม่ได้ปิดไมค์ จึงทำให้รบกวนเพื่อนในกลุ่ม 6) นักเรียนบางคนไม่เตรียมความพร้อมในการบันทึกไฟล์ใบความรู้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ มาแชร์ให้เพื่อน ๆ ดู ขณะอธิบายความรู้ของตน 7) นักเรียนขาดความมั่นใจ และเป็นกังวลในการอธิบายความรู้ให้เพื่อนฟัง และ 8) นักเรียนบางคนปิดกล้อง ปิดไมค์ ขณะที่ครูไปดูกลุ่มอื่น ๆ และไม่ช่วยเพื่อนหาคำตอบ

2.3.4 ข้อตกลงเบื้องต้นในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 นี้ จะต้องมีข้อตกลงเบื้องต้น เพื่อเป็นการทำความเข้าใจระหว่างครูกับนักเรียน ให้นักเรียนและครูยึดปฏิบัติ ซึ่งจะส่งผล

ให้การจัดการเรียนรู้สำเร็จลุล่วงได้ ดังนี้ 1) นักเรียนจะต้องมีความรับผิดชอบในการเรียน และตรงต่อเวลา 2) ครูแจ้งกฎการเข้าเรียน ให้นักเรียนทราบและยึดปฏิบัติ และ 3) ในช่วงการทำกิจกรรมกลุ่ม ครูจะต้องกระตุ้นผู้เรียน เข้าดูแลกลุ่มแต่ละกลุ่มอยู่เสมอ ห้ามทิ้งกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นเวลานาน ๆ และช่วยกระตุ้นการทำงานกลุ่มของนักเรียน ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมร่วมกับเพื่อน ๆ อยู่เสมอ

3. กลุ่มที่ศึกษา

กลุ่มที่ศึกษาในการวิจัยนี้ คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนนิคมสร้างตนเองจังหวัดระยอง 7 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งทำการกำหนดนักเรียนโดยการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเกณฑ์ในการเลือก คือ ต้องเป็นนักเรียนที่มีความพร้อมและสมัครใจที่จะเข้าร่วมการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์โดยได้รับอนุญาตจากผู้ปกครอง รวมเป็นนักเรียนที่จะเป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาคั้งนี้ จำนวน 13 คน โดยเป็นนักเรียนจากห้องเรียนที่ผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้ทำการสอนวิชาคณิตศาสตร์ และเป็นครูประจำชั้น จึงทำให้สามารถเก็บข้อมูลนักเรียนได้อย่างละเอียด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 เรื่อง การนำเสนอข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ เรื่อง การนำเสนอข้อมูล ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยเนื้อหาจำนวน 3 เรื่อง คือ 1) แผนภูมิแท่งที่มีการย่นระยะ 4 ชั่วโมง 2) แผนภูมิแท่งเปรียบเทียบ 4 ชั่วโมง และ 3) กราฟเส้น 4 ชั่วโมง รวมเวลาในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง และในส่วนของ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 ตามแนวคิดของฮอลลิเดย์ 9 ขั้นตอน ผ่านระบบออนไลน์ ผ่านโปรแกรมซูม

วิธีการตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น วิเคราะห์ผลการประเมินด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ค่าเฉลี่ยระดับคุณภาพตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เท่ากับ 4.76 และมีคุณภาพเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. แบบทดสอบทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ องค์กรประกอบและกระบวนการการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ รวมถึง

แนวทางการวัดความสามารถด้านการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์เพื่อกำหนดนิยามคุณลักษณะของทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ จากนั้นจึงสร้างแบบทดสอบวัดทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ เรื่องการนำเสนอข้อมูล ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยแบบทดสอบที่สร้างเป็นแบบทดสอบอัตนัย รวมทั้งหมด 8 ข้อ และกำหนดคะแนนให้ข้อสอบแต่ละข้อมีคะแนนเต็ม 5 คะแนน พร้อมทั้งสร้างเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริก (Rubric Score) เพื่อตรวจให้คะแนนข้อสอบแต่ละข้อ

วิธีการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบวัดทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาเพื่อหาคุณภาพของแบบสอบทั้งฉบับ ในด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยผลของค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของทุกข้ออยู่ที่ 1.00 ลำดับต่อมาได้นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบคุณภาพแบบสอบรายข้อในด้านความยากง่ายและอำนาจจำแนก ซึ่งคัดเลือกข้อสอบไว้ใช้จริง จำนวน 4 ข้อ จาก 8 ข้อ โดยคัดเลือกข้อที่มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.47 - 0.59 โดยมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.27 - 0.38 ลำดับสุดท้ายด้วยการนำผลการสอบของแบบทดสอบที่คัดเลือกแล้ว 4 ข้อ วิเคราะห์หาคุณภาพแบบทดสอบทั้งฉบับ ในด้านความเชื่อมั่นของความสอดคล้องภายในโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach) โดยแบบทดสอบที่สร้างขึ้นมีค่าความเชื่อมั่น 0.81

3. วิธีการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนเพื่อใช้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กำหนดรูปแบบของการสังเกตเป็นการสังเกตอย่างไม่เป็นทางการ และเลือกใช้แบบสังเกตเป็นลักษณะของการบันทึกเรื่องราว (Anecdotal Record) ซึ่งเป็นแบบบันทึกปลายเปิด เพื่อสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนของวิธีการจัดการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ 4 รวมถึงใช้สังเกตประเด็นอื่น ๆ ที่ผู้วิจัยพบระหว่างการดำเนินกิจกรรม

4. แบบบันทึกการสะท้อนคิดของครู เป็นลักษณะของการจดบันทึกแบบบันทึกปลายเปิด โดยการกำหนดหัวข้อที่จะใช้เป็นกรอบในการจดบันทึก โดยเน้นความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอน และผลที่เกิดขึ้น รวมถึงปัญหา และการแก้ไขปัญหาของครูผู้สอน

5. แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียน ใช้รูปแบบของการสัมภาษณ์เป็นลักษณะของแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview Form) ที่เป็นการบันทึกผลการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด จำนวน 5 หัวข้อ คือ 1) ความรู้สึกของนักเรียน

ที่มีต่อเนื้อหาบทเรียน 2) ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ 3) ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อระยะเวลาการจัดการเรียนรู้ 4) ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อครูผู้สอน และ 5) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ประยุกต์ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของเคมมิส และแมคทักกาท ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ 1) การวางแผน (Plan) 2) การปฏิบัติตามแผน (Act) 3) การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน (Observe) และ 4) การสะท้อนคิดหลังการปฏิบัติงานเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขต่อไป (Reflect) โดยผู้วิจัยจะปฏิบัติงานในชั้นเรียนในฐานะของครูผู้สอน วนซ้ำ 3 วนรอบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการทำการวัดทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ โดยทำการวัดก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยแบบวัดทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

2. เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยแบบบันทึกพฤติกรรมจากการสังเกต แบบบันทึกการสะท้อนคิดของครู และแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียน โดยผู้วิจัยทำการเขียนบันทึกจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนตั้งแต่ก่อนเริ่มการจัดการเรียนรู้จนถึงสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ สัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียนหลังจากจัดการเรียนรู้จบ 1 วนรอบ และสะท้อนคิดหลังสอนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อสรุปจากข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อบรรยายทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการตรวจสอบสมมติฐานการวิจัย ด้วยการทดสอบสมมติฐานทางสถิติ ดังนี้

1.1 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างคะแนนทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ก่อนเรียนกับหลังเรียน ด้วยการทดสอบที กรณีกกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระจากกัน (t-test for Dependent Sample) ซึ่งพบว่า ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาวิเคราะห์มีการแจกแจงแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

1.2 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์หลังเรียนกับคะแนนเกณฑ์ ด้วยการทดสอบที กรณีกกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว (One-samples t-test) ซึ่งพบว่า ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาวิเคราะห์มีการแจกแจงแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ดังนั้น ข้อมูลในการวิจัยนี้จึงมีความเหมาะสมในการทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วยการทดสอบที

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างข้อสรุปแนวทางการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการวิจัยดังกล่าว เน้นการศึกษาเชิงลึกด้วย

ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์โดยการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง การนำเสนอข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน จากหน่วยการเรียนรู้เรื่องการนำเสนอข้อมูล โดยใช้การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4

การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	13	2.38	1.81	17.747	0.001**
หลังเรียน	13	16.62	2.76		

** p < .01

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน หลังการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 60 จากหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง การนำเสนอข้อมูล โดยใช้การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนกับคะแนนเกณฑ์ร้อยละ 60

n	คะแนนเต็ม	คะแนนเกณฑ์ (ร้อยละ 60)	$\bar{X}$	S.D.	t	p
13	20	12 (ร้อยละ 83.10)	16.62	2.76	6.040	0.001**

** p < .01

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 มีคะแนนเฉลี่ยทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าคะแนนเกณฑ์ (ร้อยละ 60) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตอนที่ 3 ผลการสังเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 ในบริบทของห้องเรียน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ จากหน่วยการเรียนรู้เรื่อง การนำเสนอข้อมูล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ผู้วิจัยได้ปฏิบัติการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 3 วนรอบ และทำการสังเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 ในบริบทของห้องเรียน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การนำเสนอข้อมูล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้ผลการสังเคราะห์เป็นข้อสรุปได้ว่า ผลการสังเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 ในบริบทของห้องเรียน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การนำเสนอข้อมูล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้แบ่งเป็นองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ คือ 1) การจัด

ห้องเรียน 2) สื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียน และ 4) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อัน 9 ขั้นตอน คือ (1) นำเข้าสู่บทเรียน (2) จัดเตรียมเนื้อหาสำหรับกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง (3) เข้ากลุ่มผู้เกี่ยวข้อง (4) ทำแบบทดสอบในกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง (5) กลับกลุ่มบ้าน (6) ทำแบบทดสอบในกลุ่มบ้าน (7) กระบวนการตรวจสอบ (8) ประเมินรายบุคคล และ (9) สอนซ้ำ ซึ่งทั้ง 4 องค์ประกอบนี้ จะเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง การนำเสนอข้อมูล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน จากหน่วยการเรียนรู้เรื่อง การนำเสนอข้อมูล โดยใช้การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4

จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบทดสอบทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การนำเสนอข้อมูล พบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเป็น 16.62 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.10 ของคะแนนเต็ม คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเป็น 2.38 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 11.90 ของคะแนนเต็ม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มเน้นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม คนที่เรียนเก่งสามารถช่วยเหลือคนที่เรียนอ่อนได้ ทำให้นักเรียนทุกคนประสบความสำเร็จในการเรียน และช่วยส่งเสริมทักษะการสื่อสารได้เป็นอย่างดี ซึ่งมีการสนับสนุนผลการวิจัยวิจัยด้วยงานของยูนัน และคณะ (Yeubun and et al., 2019: 333-338) และ สุจิตา คำแสงทอง (2565: 125) ที่ได้ทำการศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ว่าสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ และเพิ่มทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนได้

ผลการเปรียบเทียบทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 60 จากหน่วยการเรียนรู้เรื่อง การนำเสนอข้อมูล โดยใช้การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4

จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบทดสอบทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การนำเสนอข้อมูล พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือ

เทคนิคจิ๊กซอว์ 4 มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนของทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ (ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน = 83.10) สูงกว่าคะแนนเกณฑ์ (ร้อยละ 60) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 มีลักษณะที่สำคัญสามประการ คือ การนำเข้าสู่บทเรียน แบบทดสอบ และการสอนซ้ำหลังจากการประเมินรายบุคคล จึงทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโจเซฟ มาจีเยโบ (Joseph Majiyebo TIMAYI, 2016: 90-91) ได้ทำการศึกษาผลของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของจิ๊กซอว์ 4 ต่อความสนใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า มีความสนใจและคะแนนของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 เรื่อง เรขาคณิต สูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย

นอกจากนี้บรรยากาศของการจัดการเรียนรู้ และปฏิสัมพันธ์ที่ตระหว่างครูกับนักเรียนยังมีส่วนสำคัญที่ทำให้นักเรียนมีความสุขในการจัดการเรียนรู้ ดังเช่น ฉัญญา กาศกร (2563: 48) ที่กล่าวว่า หลักการสอนคณิตศาสตร์นั้น ควรสอนให้นักเรียนเกิดความสุขในการเรียน จัดกิจกรรมการสอนให้คำนึงถึงประสบการณ์เดิมของนักเรียน เรียงเนื้อหาจากง่ายไปยาก และสอนให้นักเรียนเกิดทักษะความรู้ได้ด้วยตนเอง ก็จะเป็นการทำให้ นักเรียนประสบผลสำเร็จกับการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สิ่งเหล่านี้จึงเป็นเครื่องยืนยันว่าการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 ช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การนำเสนอข้อมูล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้สูงขึ้นได้

ผลการสังเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 ในบริบทของห้องเรียน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ จากหน่วยการเรียนรู้เรื่อง การนำเสนอข้อมูล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

จากผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 นักเรียนมีทักษะการสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ที่สูงขึ้น อภิปรายตามองค์ประกอบของการปฏิบัติงานใน 4 องค์ประกอบได้ดังนี้

1. การจัดห้องเรียน พบว่า การจัดห้องเรียนเป็นห้องเรียนออนไลน์ โดยเริ่มจากให้นักเรียนที่มีความพร้อมในการเรียนรูปแบบออนไลน์ เข้าร่วมกลุ่มในแอปพลิเคชันไลน์ (Line) ที่ครูจัดตั้งขึ้น ส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นจะจัดผ่านโปรแกรมซูม ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ทำกิจกรรมกลุ่มได้ เรวดิ ศรีสุข (2562: 6) ได้กล่าวถึงรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือว่าเป็นการจัดการเรียนรู้โดยจัดผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยที่มีความสามารถแตกต่างกัน และใช้กระบวนการทำงานเป็นทีม เพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้จาก

ความรู้ที่ได้รับมอบหมายตามหัวข้อ ที่กำหนดให้พร้อมนำความรู้ มาสรุปสาระการเรียนรู้และนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน และ ขนาธิป พรกุล (2554: 109) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค จิ๊กซอว์เป็นเทคนิคหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการปรับปรุงผลการศึกษา สำหรับนักเรียนทุกคน เนื่องจากการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ นั้นมีลักษณะพิเศษ คือ การจัดกิจกรรมที่บังคับให้เกิดการพึ่งพา ซึ่งกันและกันของนักเรียนภายใต้จิ๊กซอว์กรุป (Jigsaw Group)

2. สื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน พบว่า สื่อที่จะเป็นการนำเสนอการทบทวนความรู้เดิม ของนักเรียนในแต่ละวงรอบผ่านโปรแกรมพาวเวอร์พอยท์ และ ใบความรู้ที่แบ่งเป็นเรื่องย่อยในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญของแต่ละวงรอบ โดยส่งเป็นไฟล์ให้นักเรียนผ่านแอปพลิเคชันไลน์ (Line) อุปกรณ์ ที่ใช้ นักเรียนจะต้องมีโทรศัพท์มือถือ หรือแท็บเล็ต หรือคอมพิวเตอร์ ที่สามารถใช้งานอินเทอร์เน็ตได้ พร้อมติดตั้งแอปพลิเคชันไลน์ (Line) และโปรแกรมซูม (Zoom) ลงในอุปกรณ์ดังกล่าว ส่วนครู จะต้องมียคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กที่สามารถเปิดกล้องเปิดไมค์เพื่อจัด กิจกรรมการเรียนรู้ และสื่อสารกับนักเรียนได้ ซึ่งสื่อ วัสดุอุปกรณ์ ที่ใช้นั้นจะเป็นสิ่งที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ทำให้ครูและ นักเรียนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ถึงแม้จะอยู่คนละสถานที่ ดังสิริพร อินทสนธิ (2563: 207) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนการสอน ออนไลน์คือการที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่คนละพื้นที่ ผู้เรียนสามารถ เข้ามาเรียนผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีการนำเสนอใน รูปแบบข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง และการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

3. เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียน จากการศึกษา พบว่า ระยะเวลาที่เหมาะสมคือ จำนวน 1 ชั่วโมง/ครั้ง ซึ่งเป็นการ จัดเวลาเรียนตามโครงสร้างเวลาเรียน 1 ชั่วโมง/1 คาบเรียน ของ หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนชุมชนนิคมสร้างตนเอง จังหวัดระยอง 7

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 9 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) นำเข้าสู่บทเรียน เพื่อนำเข้าสู่บทเรียน โดยครู สามารถนำเข้าสู่บทเรียนได้อย่างหลากหลายวิธี ทำให้นักเรียน ระลึกถึงความรู้ที่ตนเองเคยมีมา 2) จัดเตรียมเนื้อหาสำหรับกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเตรียมเนื้อหาให้นักเรียนได้เรียนรู้ โดยมีการแบ่ง เนื้อหาเป็นหัวข้อย่อย ๆ เท่ากับจำนวนสมาชิกของแต่ละกลุ่ม ครูจะต้องวางแผนการจัดวางเนื้อหาที่เหมาะสม จัดเรียงเนื้อหาจาก ง่ายไปยาก ในการแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มบ้าน สมาชิกจะต้องมี ความสามารถ เก่ง กลาง อ่อน คละกัน 3) เข้ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ให้นักเรียนที่ได้รับเนื้อหาหัวข้อเดียวกันเข้ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อศึกษา พุดคุย ซักถาม ให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่ตนได้รับ เมื่อนักเรียน แยกเข้ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ครูจะต้องเป็นผู้กระตุ้นการทำกิจกรรม ของแต่ละกลุ่มอยู่เสมอ 4) ทำแบบทดสอบในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ให้นักเรียนทำแบบทดสอบรายกลุ่มสำหรับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมิน

ความเข้าใจในเนื้อหาที่ได้รับ 5) กลับกลุ่มบ้าน ให้นักเรียนที่เป็น ผู้เชี่ยวชาญกลับกลุ่มบ้าน แล้วผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันอธิบาย ให้ความรู้แก่เพื่อนสมาชิกในกลุ่มบ้านที่ละคนจนครบ 6) ทำแบบ ทดสอบในกลุ่มบ้าน ให้นักเรียนทำแบบทดสอบรายกลุ่มเพื่อประเมิน ความเข้าใจในเนื้อหาทั้งหมดที่ได้รับ 7) กระบวนการตรวจสอบ ครุทบทวนเนื้อหาที่นักเรียนไม่เข้าใจ 8) การประเมินรายบุคคล ให้นักเรียนทำแบบทดสอบรายบุคคลเกี่ยวกับเนื้อหาความรู้ ที่ครอบคลุมทุกหัวข้อที่เรียนรู้ แล้วนำคะแนนของสมาชิกแต่ละคน ในกลุ่มมารวมกันมาเฉลี่ยเป็นคะแนนของกลุ่ม กลุ่มที่ได้คะแนนเฉลี่ย สูงสุดเป็นผู้ชนะ ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสุขสาน ในการเรียน และตั้งใจเรียนยิ่งขึ้น และ 9) สอนซ้ำหลังจากการ ประเมินรายบุคคล เพื่อสอนซ้ำหลังจากการประเมินรายบุคคล ให้ ครูสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนในเนื้อหาที่ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็มอีกครั้ง โดยทบทวนเนื้อหาทั้งหมดให้นักเรียน และ เน้นในจุดที่นักเรียนบกพร่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้ในการจัด การเรียนรู้ ครูจะต้องวิเคราะห์บริบทของห้องเรียน และธรรมชาติ ของเนื้อหาเพื่อปรับรูปแบบขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้อง กับผู้เรียน ก่อนดำเนินการจัดการเรียนรู้

1.2 ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้ในห้องเรียน ก่อนที่จะจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ ครูจะต้องมีการเตรียม ความพร้อมในการใช้โปรแกรมซูม (Zoom) ให้กับนักเรียนก่อน แนะนำให้นักเรียนรู้จักโปรแกรม และการใช้โปรแกรมในฟังก์ชัน การใช้งานต่าง ๆ และในระหว่างทำกิจกรรมกลุ่ม ครูจะต้องกระตุ้น ผู้เรียน เข้าดูแลกลุ่มแต่ละกลุ่มอยู่เสมอ ห้ามทิ้งกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เป็นเวลานาน ๆ และช่วยกระตุ้นการทำงานกลุ่มของนักเรียนให้ นักเรียนได้มีส่วนร่วมกับเพื่อน ๆ อยู่เสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

2.1 ควรทดลองเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 กับวิธีการสอนอื่น ๆ ที่ เป็นการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบการเรียนออนไลน์

2.2 ควรศึกษาการพัฒนาทักษะและกระบวนการ ทางคณิตศาสตร์ด้วยการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ 4 ในทักษะ ด้านอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

- ชนาธิป พรกุล. (2554). การสอนกระบวนการคิด: ทฤษฎีและการนำไปใช้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ทวีพริ้นท์.
- ัญญา กาสรุญ. (2563). การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา. สุราษฎร์ธานี: คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- เรวดี ศรีสุข. (2562). การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Co-operative Learning) ในการออกแบบจัดการเรียนการสอน. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี. 2(1): 6-15.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). คู่มือการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: สถาบันฯ.
- _____. (2562). คู่มือครูรายวิชาพื้นฐานคณิตศาสตร์ เล่ม 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สถาบันฯ.
- สิริพร อินทสนธิ์. (2563). โควิด-19 : กับการเรียนการสอนออนไลน์ กรณีศึกษา รายวิชาการเขียนโปรแกรมเว็บ. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์. 22(2): 207.
- สุชิตา คำแสงทอง. (2560). การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ชั้นแบบออนไลน์ เรื่อง เซลล์เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 16(2): 125.
- Abed, A.Z. and et al. (2020). Predicting Effect Implementing the Jigsaw Strategy on the Academic Achievement of Students in Mathematics Classes. *International Electronic Journal of Mathematics Education*.
- Holliday, D. C. (2002). *The development of Jigsaw IV in a Secondary Social Studies Classroom*. Lanham, MD: University Press of America.
- Joseph Majiyebo TIMAYI. (2016). *Effects of Jigsaw IV Cooperative Learning on Interest and Academic Performance of Secondary School Students in Geometry in Kaduna State*. BSC. ED. MATHEMATICS (ABU, 2010) M.ED/EDU/5584/2011-2012.
- Olaoye, Adetunji Abiola. (2019). Instructional Outputs in and problem-solving approaches of Mathematical aspect of Statistics. *Abacus (Mathematics Education Series)*. 44(1): 279.
- Yeubun, I.Z.S., Noornia, A., and Ambarwati, L. (2019). The Effect of Jigsaw Cooperative Learning Methods on Mathematical Communication Ability Viewed Based on Student Personality. *Formatif : Jurnal Ilmiah Pendidikan MIPA*. 9 (4): 333-338.

ความคิดเห็นของนิสิตพยาบาลศาสตร์ต่อการเรียนออนไลน์
ในวิชาการพยาบาลมารดา-ทารก และการผดุงครรภ์ 1 และ 2
ในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19

Opinion of Nursing Students on Online Education Maternal, Newborn Nursing and
Midwifery 1 and 2 During the COVID-19 Pandemic

จารีศรี กุลศิริปัญญา¹, วรณกร ศรีรอด², สุธัญทิพ จารุวัชรวิงค์³

Jareesri Kunsiripunyo¹, Wannakorn Sirot², Sutuntip Jaruwachareewong³

¹สาขาการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น จังหวัดกาญจนบุรี 71170

²สาขาการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเนชั่น จังหวัดลำปาง 52000

³สาขาการพยาบาลมารดา ทารกและการผดุงครรภ์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี 34000

¹Maternal Newborn and Midwifery Nursing, Faculty of Nursing, Western University, Kanchanaburi 71170 Thailand

²Maternal Newborn and Midwifery Nursing, Faculty of Nursing, Nation University, Lampang 52000 Thailand

³Maternal Newborn and Midwifery Nursing, Faculty of Nursing, Ratchatani University,
Ubon Ratchathani 34000 Thailand

*Corresponding author E-mail: jareesri.ku@western.ac.th

(Received: December 19 2022; Revised: March 4 2023; Accepted: March 14 2023)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อมูล ด้านการจัดรูปแบบการเรียนการสอน อุปกรณ์ที่ใช้เรียน สัญญาณอินเทอร์เน็ต 2) เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดจากการเรียนออนไลน์ และ 3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างการเรียนในชั้นเรียนกับออนไลน์ รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 3 ที่ผ่านการเรียนในระบบออนไลน์ การพยาบาลมารดา-ทารก และการผดุงครรภ์ 1 และ 2 ในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 จำนวน 46 คน เครื่องมือที่ใช้ในการคือ แบบสอบถามรูปแบบแบบเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหาความถี่ปลายเปิด ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการเรียนการสอนเรียนเป็นแบบออนไลน์ ร้อยละ 100 อุปกรณ์ที่ใช้เรียนพบว่า ใช้แท็บเล็ต หรือไอแพดมากที่สุด ร้อยละ 63.04 รองลงมาคือ โน้ตบุ๊กและโทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 43.47 ส่วนการใช้แหล่งสัญญาณอินเทอร์เน็ตในการเรียนออนไลน์ พบว่า ใช้สัญญาณจากโทรศัพท์มือถือมากที่สุด ร้อยละ 97.82 รองลงมาคือ ใช้สัญญาณที่บ้าน ร้อยละ 21.73 และใช้จากสถานศึกษา ร้อยละ 6.52 2) ปัญหาภายในที่เกิดจากนิสัย เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ขาดสมาธิและความพร้อมในการเรียนของผู้เรียน ร้อยละ 67.39 ขาดการทบทวนการเรียนรู้ด้วยตนเองหลังเรียน ร้อยละ 36.95 และไม่มีทักษะในการแสวงหาความรู้ค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง ร้อยละ 26.08 ปัญหาจากผลของระบบเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารการใช้เรียนออนไลน์ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ สัญญาณการเชื่อมต่อช้า ร้อยละ 39.47 คุณภาพเสียงการบรรยายติดขัด ร้อยละ 32.60 อุปกรณ์ไม่พร้อมสำหรับการเรียนออนไลน์ ร้อยละ 28.26 และคุณภาพการแสดงผลบนจอภาพไม่ดีพอ ร้อยละ 28.26 3) นิสิตมีความพึงพอใจในการเรียนในชั้นเรียนมากกว่าการเรียนแบบออนไลน์ คิดเป็น ร้อยละ 86.9

คำสำคัญ : นิสิตพยาบาลศาสตร์; การเรียนออนไลน์; การพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์; โรคโควิด 19

Abstract

This article aimed to study (1) online education format, equipment, internet signal speed (2) online education problems (3) to compare satisfaction between onsite and online learning. The population was the 46 of 4th year nursing student who studied Maternal Newborn nursing and midwifery 1 and 2 online course during the COVID-19 pandemic. The instrument for collecting data was a questionnaire divided into 4 parts with multiple choice and open-ended opinion. Analyzed statistics by percentage, and open-ended questionnaires from content. The research results were found as follows; 1) during COVID-19 100 percent online learning was took course. The most used device was a tablet/lpad at 63.04 percent, followed by note book and smart phone at 43.47 percent. The mostly internet signal source was mobile phones at 97.82 percent, followed by home internet at 27.73 percent and school internet at 6.52 percent. 2) The most external problems were low speed and poor internet signal at 82.60 percent, followed by poor connection signal[s at 60.68 percent and unfavorable environment at 45.65 percent. The most internal problem was learners' concentration and readiness at 67.39 percent, followed by lacked of self-reflection at 36.95 percent and lacked of independent study skill at 26.08 percent. The most effect of technology system was slow signal at 39.47 percent, followed by sound quality at 28.26 percent, the device was unsupported online learning at 28.26 percent and the poor screen display quality at 28.26 percent. 3) The students were more satisfied with onsite than online learning, representing 86.9 percent.

Keywords : nursing students; online education; maternal newborn and midwifery nursing; covid-19

บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรค COVID-19 ทั่วโลกและประเทศไทย นอกจากมีผลต่อการดำเนินชีวิต สุขภาพสังคมและเศรษฐกิจแล้ว ยังมีผลกระทบต่อการศึกษาด้วยเช่นกัน ทุกสถาบันการศึกษาทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาล้วนได้รับผลกระทบทั้งสิ้น (ทินกร บัวชู, 2562) ทั้งนี้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ได้ออกประกาศ ฉบับที่ 10 เรื่อง มาตรการและการเฝ้าระวังการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ให้สถาบันการศึกษาปรับเปลี่ยนรูปแบบโดยเน้นไปที่วิธีการสอนออนไลน์ เพื่อไม่ให้เกิดการจัดการด้านการศึกษาต่าง ๆ ต้องชะงักเหมือนเช่นที่ผ่านมา (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2564) สถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยง จึงได้ใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แทนการจัดการเรียนการสอนแบบเดิมเพื่อให้งานสามารถดำเนินการไปได้ และเมื่อสถานการณ์ดีขึ้นจนนักศึกษาสามารถมาเรียนได้เมื่อไรก็จะสามารถจัดการเรียนการสอนต่อไปได้เลย โดยไม่ต้องมาเริ่มต้นใหม่ (มาลีวัล เลิศสาครศิริ และรัตนา พึ่งเสมา, 2564)

การเรียนออนไลน์ (Online Learning) เป็นนวัตกรรมทางการศึกษา ที่เข้ามาเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนแบบเดิม โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ผสมผสานร่วมกัน เช่น อินเทอร์เน็ต อุปกรณ์สื่อสาร แพลตฟอร์มการเรียน เป็นต้น เพื่อสร้างห้องเรียนเสมือนจริง โดยผู้คนที่ทั่วโลกสามารถเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึง และสะดวกรวดเร็ว โดยขจัดอุปสรรคด้านสถานที่และเวลา อีกทั้งในสถานการณ์ COVID-19 ที่ทำให้ผู้เรียนต้องปรับตัวให้เข้ากับวิถีของ New Normal เริ่มใช้วิธีการเรียนออนไลน์ที่บ้าน (Study From Home) นำนวัตกรรมมาใช้เพื่อการเรียนรู้เพิ่มเติมประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบออนไลน์ จึงได้เข้ามามีบทบาทต่อการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์ และการศึกษาแบบไร้พรมแดน รวมทั้งการขยายโอกาสให้กับผู้เรียนเลือกเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา เครือหยุก แยมศรี (2562) ศึกษาเรื่องประสิทธิผลของการใช้แอปพลิเคชัน Zoom cloud meeting ช่วยสอนในรายวิชาปฏิบัติการผดุงครรภ์ที่มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งโดยใช้รูปแบบและวิธีวิจัย ผู้เรียนมีคะแนนพฤติกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ในระบบไทยมูค ในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$) และพบว่า ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนก่อนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) แสดงให้เห็นว่าการพัฒนานวัตกรรมทางการพยาบาลบนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน ในรายวิชาการปฏิบัติการมารดา-ทารก และการผดุงครรภ์

ในขณะที่ นรินธร นนทมาลย์, นริศรา เสือคล้าย และคณะ (2564) ได้ทำการสำรวจปัญหาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพและนักศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความคิดเห็นว่างค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการสนับสนุนการเรียนรู้ออนไลน์คือนักศึกษา ในขณะที่กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เห็นว่างค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการสนับสนุนการเรียนรู้ออนไลน์คือปฏิสัมพันธ์และนักศึกษาด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ นักศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีความเห็นว่างค์ประกอบที่มีปัญหาในการเรียนรู้ออนไลน์มากที่สุด คือ เทคโนโลยีสื่อและเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รองลงมาคือ ผู้เรียนและกิจกรรมการเรียนการสอน

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความคิดเห็นของนิสิตพยาบาลศาสตร์ต่อการเรียนออนไลน์ในวิชาการพยาบาลมารดา ทารก และการผดุงครรภ์ 1 และ 2 ในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อนำปัญหาที่เกิดขึ้นในการเรียนออนไลน์ มาจัดเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ หาแนวทางในการส่งเสริมและแก้ไขอย่างเหมาะสม เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพและสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่มากขึ้นในรุ่นต่อ ๆ ไป เนื่องจากในอนาคตการเรียนการสอนออนไลน์ควรจะเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนรู้ตามปกติควบคู่กับการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน (เครือหยุก แยมศรี, 2562) ซึ่งจะช่วยให้การศึกษาพยาบาลศาสตร์พัฒนาสอดคล้องกับกระแสสังคมไทยและสังคมโลกมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาด้านการจัดรูปแบบการเรียนการสอนอุปกรณ์ที่ใช้เรียน สัญญาณอินเทอร์เน็ต
2. เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดจากการเรียนออนไลน์
3. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจการเรียนในชั้นเรียนกับออนไลน์

คำถามการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐาน ด้านการจัดรูปแบบการเรียนการสอนอุปกรณ์ที่ใช้เรียน สัญญาณอินเทอร์เน็ตในการเรียนออนไลน์ของนิสิตเป็นอย่างไร
2. ปัญหาที่เกิดจากการเรียนออนไลน์ มีอะไรบ้าง
3. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างการเรียนในชั้นเรียนกับออนไลน์เป็นอย่างไร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยใช้เป็นข้อมูลเพื่อการพัฒนาการเรียนแบบออนไลน์สำหรับนิสิตพยาบาลศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive study) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นชุดเดียวกัน คือ นิสิตพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 ที่ผ่านการเรียนในระบบออนไลน์ การพยาบาลมารดา-ทารก และการผดุงครรภ์ 1 และ 2 ในช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 และสมัครใจให้ข้อมูลโดยได้รับการบอกข้อมูลโครงร่างวิจัยอย่างครบถ้วน จำนวน 46 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 สอบถามข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 สอบถามข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนออนไลน์ แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดรูปแบบการเรียนการสอน โปรแกรมในการเรียนออนไลน์ อุปกรณ์ที่ใช้เรียน สัญญาณอินเทอร์เน็ต และปัญหาที่เกิดจากการเรียนออนไลน์ ลักษณะคำตอบเป็นแบบให้เลือกตอบตามตัวเลือกที่กำหนด ถ้าตอบหัวข้ออื่น ๆ ให้ระบุคำตอบ ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างการเรียนรู้ในชั้นเรียนกับออนไลน์ ลักษณะคำตอบเป็นแบบให้เลือกตอบตามตัวเลือกที่กำหนด ถ้าตอบหัวข้ออื่น ๆ ให้ระบุคำตอบ และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ/สิ่งที่นีสิตต้องการให้มีการปรับปรุงและพัฒนาเกี่ยวกับการเรียนออนไลน์

ประเมินคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยกรนำแบบสอบถามไปหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญเพื่อช่วยตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการศึกษา โดยมีผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 1 ท่าน อาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาสารสนเทศทางการพยาบาล 1 ท่าน และอาจารย์ที่มีประสบการณ์สอนออนไลน์ในสาขาอื่นอีก 1 ท่าน แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.86

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการภายหลังจากที่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น (เลขที่ WTU 2565-0104 รับรองวันที่ 27 พฤษภาคม 2565) โดยใช้เวลาประมาณ 30 วัน ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อิงวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้ค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นหญิงทั้งหมด ร้อยละ 100

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ผลการวิจัยแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์	จำนวน	ร้อยละ
1. ด้านรูปแบบการจัดการเรียนสอน		
ออนไลน์ทั้งหมด	46	100
ออนไลน์และในชั้นเรียน	0	0
2. อุปกรณ์ที่ใช้เรียน		
คอมพิวเตอร์ (PC)	9	19.56
โน้ตบุ๊ก (Notebook, Laptop)	20	43.47
แท็บเล็ต/ไอแพด (Tablet/iPad)	29	63.04
โทรศัพท์มือถือ (Smartphone)	16	43.47
โทรทัศน์ที่เชื่อมอุปกรณ์เรียนขึ้นจอ	3	6.52
3. แหล่งสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ใช้ในการเรียน		
มือถือ	45	97.82
บ้าน/ที่พักอาศัย	10	21.73
สถานที่ศึกษา	3	6.52

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเรียนออนไลน์ ร้อยละ 100 มีความคิดเห็นเห็นเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้เรียนผลการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ในการเรียน เรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ แท็บเล็ตและไอแพด ร้อยละ 63.04 โน้ตบุ๊ก และโทรศัพท์มือถือ ร้อยละ 43.47 เท่ากัน

แหล่งสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ใช้ในการเรียนออนไลน์ เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้คือ ใช้โทรศัพท์มือถือในการเรียนออนไลน์ ร้อยละ 97.82 ใช้สัญญาณที่บ้าน 21.73 และใช้จากสถานศึกษา ร้อยละ 6.52

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ที่ 2 ปัญหาที่เกิดการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ผลการวิจัยพบปัญหาด้านต่าง ๆ ที่เกิดการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงการระบาดของโควิด 19 ตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ปัญหาที่เกิดการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

ปัญหาที่เกิดการจัดการเรียนการสอนออนไลน์	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาภายนอก		
อุปกรณ์ไม่ทันสมัย	5	10.86
ความเร็วของสัญญาณ	38	82.60
การใช้งานสื่อและอุปกรณ์ออนไลน์	7	15.21
สภาพแวดล้อมในขณะที่เรียนไม่เอื้ออำนวย	21	45.65
ความเมื่อยล้าสายตาจากการใช้อุปกรณ์การเรียน	24	52.17
การสื่อสารทำความเข้าใจกับผู้สอน	10	21.73
การทำงาน/ส่งงาน	8	17.39
ขาดความเข้าใจในรายวิชาที่ต้องปฏิบัติ	15	32.00
ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการเรียนออนไลน์	16	34.78
ระบบการทำงานใช้ยาก	5	10.86
สัญญาณการเชื่อมต่อช้า	28	60.86
คุณภาพการแสดงผลบนจอ	5	10.86
คุณภาพเสียงของอุปกรณ์	9	19.56
ปัญหาภายในที่เกิดจากตัวนิสิต		
สมาธิและความพร้อมในการเรียนของผู้เรียน	31	67.39
ทักษะในการแสวงหาความรู้ค้นหาเพิ่มเติมด้วยตนเอง	12	26.08
การทบทวนการเรียนรู้ด้วยตนเองหลังเรียน	17	36.95
ทักษะการอ่านและการฟังบรรยายของตัวผู้เรียน	7	15.21
ทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน	9	19.56
ปัญหาที่เกิดจากผู้บรรยาย/ผู้สอน		
ทักษะการสอนของผู้บรรยาย	8	17.39
นำเสนอโดยใช้สื่อต่าง ๆ มีความน่าสนใจ	10	21.73
การวัดความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน	8	17.39
การสร้างนิสิตให้มีความคิดสร้างสรรค์และประยุกต์ใช้	10	21.73
สื่อการสอนขนาดตัวอักษรเล็กไม่ชัดเจน	19	41.30
ใช้เวลาในการไม่สอนเหมาะสม	9	19.56

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ปัญหาที่เกิดการจัดการเรียนการสอนออนไลน์	จำนวน	ร้อยละ
ปัญหาสิ่งสนับสนุนในการส่งเสริมความรู้ด้วยตนเอง		
หนังสือตำราหลักและเอกสารประกอบการเรียน	31	67.39
ใช้แหล่งสารสนเทศเพื่อสืบค้นในรายวิชา	19	41.30
ใช้แหล่งสารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือ	10	21.73
ใช้เทคโนโลยีในการค้นคว้าได้อย่างชำนาญ	10	21.73
ทักษะการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสารสนเทศนอกสถานที่	10	21.73
ปัญหาผลระบบเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารการใช้เรียนออนไลน์		
ระบบการทำงานใช้งานยาก	8	17.39
สัญญาณการเชื่อมต่อช้า	43	93.47
คุณภาพการแสดงผลบนจอภาพไม่ดีพอ	13	28.26
คุณภาพเสียงการบรรยายติดขัด	15	32.60
อุปกรณ์ไม่พร้อมสำหรับการเรียนออนไลน์	13	28.26

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัญหาภายนอก ที่เกิดจากการเรียนออนไลน์ เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ ปัญหาจากความเร็วของสัญญาณอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 82.60 ปัญหาจากสัญญาณการเชื่อมต่อช้า ร้อยละ 60.68 และสภาพแวดล้อมในขณะที่เรียนไม่เอื้ออำนวย ร้อยละ 45.65

ปัญหาภายในที่เกิดจากนิสัย เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับดังนี้ สมาธิและความพร้อมในการเรียนของผู้เรียน ร้อยละ 67.39 การทบทวนการเรียนรู้ด้วยตนเองหลังเรียน ร้อยละ 36.95 และทักษะในการแสวงหาความรู้ค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง ร้อยละ 26.08

ปัญหาที่เกิดจากรายวิชาที่เรียน เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ เนื้อหาในรายวิชาที่เข้าใจยาก ร้อยละ 39.30 เนื้อหามีรายละเอียดมากเกินไปจับประเด็นไม่ได้ ร้อยละ 36.95 และทักษะทางวิชาชีพที่นิสิตต้องรู้เบื้องต้น ร้อยละ 28.26

ปัญหาที่เกิดจากผู้บรรยาย/ผู้สอน เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ สื่อการสอนขนาดใหญ่ตัวอักษรเล็กไม่ชัดเจน ร้อยละ 41.30 การสร้างนิสิตให้มีความคิดสร้างสรรค์และประยุกต์ใช้ ร้อยละ 21.73 และนำเสนอโดยใช้สื่อต่าง ๆ มีความน่าสนใจ ร้อยละ 21.73

ปัญหาสิ่งสนับสนุนที่ส่งเสริมความรู้ด้วยตนเอง เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ หนังสือตำราหลักและเอกสารประกอบการเรียน ร้อยละ 67.39 ใช้แหล่งสารสนเทศเพื่อสืบค้นในรายวิชา ร้อยละ 41.30 และลำดับสุดท้าย เท่ากัน 3 ข้อ คือ ใช้แหล่งสารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือ ใช้เทคโนโลยีในการค้นคว้าได้อย่างชำนาญ และทักษะการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสารสนเทศนอกสถานที่ ร้อยละ 21.73

ปัญหาผลของระบบเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารการใช้เรียนออนไลน์ เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับดังนี้ สัญญาณการเชื่อมต่อช้า ร้อยละ 39.47 คุณภาพเสียงการบรรยายติดขัด ร้อยละ 32.60 และอุปกรณ์ไม่พร้อมสำหรับการเรียนออนไลน์ ร้อยละ 28.26 และคุณภาพการแสดงผลบนจอภาพไม่ดีพอ ร้อยละ 28.26

ส่วนที่ 3 วัตถุประสงค์ที่ 3 เปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างการเรียนในชั้นและการเรียนออนไลน์ ในช่วงการระบาดของโควิด 19 ตามตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างการเรียนในชั้นและการเรียนออนไลน์

เปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างการเรียนออนไลน์กับในชั้นเรียน	จำนวน	ร้อยละ
เรียนในชั้นเรียนดีกว่า	22	47.82
เรียนออนไลน์ดีกว่า	4	8.69
เรียนรู้ได้ดีทั้ง 2 แบบ	20	43.47

จากตารางที่ 3 พบว่ามีความพึงพอใจในการเรียนในชั้นเรียนดีกว่าการเรียนแบบออนไลน์มากที่สุด ร้อยละ 47.82 รองลงมา มีความคิดเห็นว่าย่เรียนรู้ได้ดีทั้งสองแบบ ร้อยละ 43.47 และมีความคิดเห็นว่าย่เรียนในชั้นเรียนดีกว่าเรียนออนไลน์ ร้อยละ 8.69

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ/สิ่งที่นิสิตต้องการให้มีการปรับปรุงและพัฒนาเกี่ยวกับการเรียนออนไลน์

1. สัญญาณอินเทอร์เน็ต ให้มีความเร็วที่เพียงพอ ร้อยละ 47.83
2. สื่อที่นำมาสอนควรมีเนื้อหา เข้าใจง่าย ตัวหนังสือชัดเจน ร้อยละ 32.60
3. ระบบเสียงไม่ดี หลุดออกจากระบบบ่อย ร้อยละ 30.43
4. ขอระบบที่ทันสมัย ใช้ง่ายกว่านี้ ร้อยละ 10.86
5. มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นจากการออนไลน์จึงต้องการระบบที่ดี ร้อยละ 13.00
6. แนวการสอนอยากให้ปรับให้เห็นการนำไปใช้จริง เมื่อฝึกปฏิบัติด้วย ร้อยละ 4.34

สรุปและอภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ด้านการจัดรูปแบบการเรียนการสอน อุปกรณ์ที่ใช้เรียน สัญญาณอินเทอร์เน็ต พบว่า การจัดการเรียนการสอนในวิชาการพยาบาลมารดา-ทารกและผดุงครรภ์ กลุ่มตัวอย่างเรียนออนไลน์ ร้อยละ 100 อุปกรณ์ที่ใช้เรียนพบว่า แท็บเล็ตและไอแพดมากที่สุด ร้อยละ 63.04 และโน้ตบุ๊ก ร้อยละ 43.47 ซึ่งเท่ากับการใช้โทรศัพท์มือถือ ส่วนการใช้แหล่งสัญญาณอินเทอร์เน็ต ในการเรียนออนไลน์ พบว่า ใช้สัญญาณจากโทรศัพท์มือถือในการเรียนมากที่สุด ร้อยละ 97.82 รองลงมา ใช้สัญญาณที่บ้าน ร้อยละ 21.73 และใช้จากสถานศึกษา ร้อยละ 6.52 ซึ่งสอดคล้องกับ เครือข่าย แยมศรี (2562) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของการใช้แอปพลิเคชัน Zoom could meeting ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนานวัตกรรมทางการพยาบาลบนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ควรมีการส่งเสริมให้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาทางการพยาบาล ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปใช้จัดการศึกษาในวิชาอื่นได้อีกในกรณีที่เกิดปัญหาในการเข้าเรียนในชั้นเรียน นิสิตนักศึกษาสามารถเรียนผ่านระบบออนไลน์ได้ ทั้งยังช่วยให้ นิสิตนักศึกษามีโอกาสในการเรียนมากขึ้น ไม่ต้องเดินทางมาเข้าชั้นเรียนจากงานวิจัยของ สุวัฒน์ บรรลือ (2561) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่เหมาะสมสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า การหาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์พบว่า นักศึกษากลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และกลุ่มที่เรียนในชั้นเรียนแบบปกติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

แสดงให้เห็นว่าการเรียนการสอนออนไลน์สามารถก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้เท่ากับการเรียนในชั้นเรียนแบบปกติ ดังนั้นการจัดการรูปแบบการเรียนการสอน อุปกรณ์ที่ใช้เรียนและสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ใช้ในการเรียนการสอนควรปรับให้เหมาะสมเพื่อให้การเรียนการสอนไม่เกิดการหยุดชะงัก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ปัญหาที่เกิดจากการเรียนออนไลน์ ปัญหาภายนอกที่เกิดจากการเรียนออนไลน์ ได้แก่ ปัญหาจากความเร็วของสัญญาณอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 82.60 ปัญหาจากสัญญาณการเชื่อมต่อช้า ร้อยละ 60.68 ปัญหาสภาพแวดล้อมในขณะที่เรียนไม่เอื้ออำนวย ร้อยละ 45.65 ส่วนปัญหาภายในที่เกิดจากนิสิต มีดังนี้ ขาดสมาธิและความพร้อมในการเรียนของผู้เรียน ร้อยละ 67.39 ขาดการทบทวนการเรียนรู้ด้วยตนเองหลังเรียน ร้อยละ 36.95 และไม่มีทักษะในการแสวงหาความรู้ ค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง ร้อยละ 26.08 ปัญหาที่เกิดจากในรายวิชาที่เรียน ดังนี้ เนื้อหาในรายวิชาที่เข้าใจยาก ร้อยละ 39.30 เนื้อหาปริมาณละเอียดมากเกินไปจับประเด็นไม่ได้ ร้อยละ 36.95 และทักษะทางวิชาชีพที่นิสิตต้องรู้เบื้องต้น ร้อยละ 28.26 ปัญหาที่เกิดจากผู้บรรยาย/ผู้สอน ดังนี้ สื่อการสอนขนาดตัวอักษรเล็กไม่ชัดเจน ร้อยละ 41.30 การสร้างนิสิตให้มีความคิดสร้างสรรค์และประยุกต์ใช้ ร้อยละ 21.73 และนำเสนอโดยใช้สื่อต่าง ๆ มีความน่าสนใจ ร้อยละ 21.73 สิ่งสนับสนุนที่ส่งเสริมความรู้ด้วยตนเอง ดังนี้ หนังสือตำราหลักและเอกสารประกอบการเรียน ร้อยละ 67.39 ใช้แหล่งสารสนเทศเพื่อสืบค้นในรายวิชา ร้อยละ 41.30 ซึ่งเท่ากับการใช้แหล่งสารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือ ใช้เทคโนโลยีในการค้นคว้าได้อย่างชำนาญ และทักษะการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงสารสนเทศนอกสถานที่ ซึ่งสอดคล้องกับวิทัศน์ ผักเจริญผล, วันเฉลิม ปันแก้ว และคณะ (2563) ศึกษาเรื่อง ผลกระทบจากการเรียนออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ผลการศึกษาความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ภายใต้สถานการณ์ระบาดไวรัส Covid-19 พบว่า ครูบางส่วนไม่พร้อมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ และประเมินว่ามีนักเรียนจำนวนมากที่ไม่สามารถเข้าถึงระบบการเรียนการสอนออนไลน์ได้ (หากใช้จริง) พร้อมเรียกร้องความช่วยเหลือจากโรงเรียนและรัฐบาล ในการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการจัดการเรียนการสอน ออนไลน์อย่างเร่งด่วน รวมถึงการจัดหาอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและอุปกรณ์สื่อสารสำหรับนักเรียนทุกคน ดังนั้นการเรียนออนไลน์ทั้งอาจารย์และนิสิตจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีในการเรียนการสอน (ศากุล ช่างไม้, อัจฉรา ศรีสุภกรกุล และรัตนา ช้อนทอง, 2565)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า เปรียบเทียบความพึงพอใจระหว่างการเรียนในชั้นเรียนกับออนไลน์ ผลของระบบเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารการใช้เรียนออนไลน์ ดังนี้ สัญญาณการเชื่อมต่อช้า ร้อยละ 39.47 คุณภาพเสียงการบรรยายติดขัด

ร้อยละ 32.60 และอุปกรณ์ไม่พร้อมสำหรับการเรียนออนไลน์ ร้อยละ 28.26 และคุณภาพการแสดงผลบนจอภาพไม่ดีพอ ร้อยละ 28.26 นิสิตมีความพึงพอใจในการเรียนในชั้นเรียนดีกว่า การเรียนแบบออนไลน์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.90 และ รองลงมาความคิดเห็นว่าการเรียนออนไลน์ และการเรียนในชั้นเรียน ได้ดีทั้งสองแบบ คิดเป็นร้อยละ 43.47 ส่วนความคิดเห็นว่า เรียนในชั้นเรียนดีกว่าเรียนออนไลน์ ร้อยละ 47.82 ซึ่งสอดคล้องกับ สุวัฒน์ บรรลือ (2560) ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่เหมาะสมสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี พบว่า การเรียนการสอนออนไลน์สามารถก่อให้เกิด ผลสัมฤทธิ์ได้เท่ากับการเรียนในชั้นเรียนแบบปกติ ในสังคมปกติ วิถีใหม่ จากผลการวิจัยนิตมีความพึงพอใจในการเรียนในชั้นเรียน มากกว่าออนไลน์สอดคล้องกับ Mahyooob Mohammad (2020) ศึกษาเรื่อง Challenges of e-Learning during the COVID-19 Pandemic Experienced by EFL Learners ที่พบผลลัพธ์ว่า ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่ไม่พึงพอใจกับการเรียนออนไลน์ อย่างต่อเนื่องเท่าที่ควร จึงเห็นได้ชัดว่าผู้เรียนยังต้องการการมี ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้สอนแบบพบหน้า

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการเรียนออนไลน์มีข้อดี ดังต่อไปนี้ คือ สามารถลดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อโควิด 19 ลดความเสี่ยง ในการเดินทาง ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ทบทวนซ้ำ เรียนชดเชย ได้ เพราะทุกโปรแกรมออนไลน์สามารถบันทึกระหว่างเรียนไว้ได้ เรียนแล้วไม่เข้าใจสามารถย้อนกลับมาดูได้ คนที่ขาดเรียนก็มา เรียนย้อนหลังได้ และมีความยืดหยุ่นสามารถเลือกรูปแบบการจัด ตารางการเรียนรู้อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนการสอนทางการ พยาบาลควรใช้ควบคู่ไปทั้งสองแบบ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะตามวัตถุประสงค์ การวิจัย ดังนี้

1. นิสิตมีปัญหาด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ต ดังนั้น มหาวิทยาลัยควรดำเนินการดังนี้ ควรปรับปรุงการเรียนการสอน ออนไลน์ในวิชาต่าง ๆ ควรมีความพร้อมในด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ต และควรจัดการเรียนการสอนออนไลน์ให้นิสิตเรียนในสถาบัน การศึกษา เพื่อจะได้รับสัญญาณได้ทั่วถึงมากกว่า และควรจัด โครงการอบรมให้อาจารย์ผู้สอน พัฒนาสื่อ นวัตกรรมที่ใช้ในการเรียน การสอนให้ทันสมัย พร้อมใช้งานกับระบบที่รองรับของสถาบัน การศึกษานั้น ๆ

2. ปัญหาจากการเรียนการสอนออนไลน์มีทั้งปัจจัย ภายนอก ภายใน จากรายวิชา จากตัวผู้สอน ผู้เรียน และสิ่งสนับสนุน ในการเรียนรู้ ส่งผลให้การเรียนต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข ดังนั้น มหาวิทยาลัยควรดำเนินการ ดังนี้ ควรจัดโครงการอบรมให้อาจารย์

ผู้สอน พัฒนาสื่อ นวัตกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอนให้ทันสมัย และเหมาะสมกับการสอนออนไลน์ พร้อมกับการใช้งานกับ ระบบที่รองรับของสถาบันการศึกษานั้น ๆ ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน ในเรื่องการเรียนออนไลน์และเพิ่มเติมสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ให้ตอบสนองความต้องการและสถานการณ์

3. นิสิต มีความพึงพอใจในการเรียนในชั้นเรียนมากกว่า การเรียนแบบออนไลน์ แต่ก็เห็นว่าควรใช้การเรียนออนไลน์ควบคู่ ไปกับการเรียนในชั้นเรียน ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรดำเนินการดังนี้ หากมีความจำเป็นต้องสอนออนไลน์ ควรมีการเตรียมความพร้อม ทุกด้าน เช่น นักศึกษา อาจารย์ผู้สอน สื่อการสอน และสัญญาณ อินเทอร์เน็ต เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีพอกับการเรียนการสอนใน ห้องเรียน และควรพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ที่เหมาะสมสำหรับนิตพยาบาลศาสตร์เพื่อให้นักเรียนภาคทฤษฎี ซึ่งเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ภาคปฏิบัติในอนาคตมีประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญ คือ เมื่อเกิดสถานการณ์ ที่ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนตามปกติได้ในสาขาวิชาชีพ การพยาบาล ต้องมีการเตรียมพร้อมทั้งผู้เรียน ผู้สอน และระบบ ที่ใช้ในการเรียน และการเรียนออนไลน์ในปัจจุบันและอนาคตต้อง ใช้ควบคู่กันไป โดยควรให้ความสำคัญระบบที่ใช้และสิ่งสนับสนุน การเรียนรู้รูปแบบใหม่ ๆ สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควร ทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ออนไลน์ที่เหมาะสมสำหรับนิตพยาบาลศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. ประกาศ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) เรื่องมาตรการและการเฝ้าระวังการระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ฉบับที่ 10 ลงวันที่ 27 มกราคม 64. [online]. เข้าถึงได้จาก : https://www.mhesi.go.th/index.php/content_page/item/3033-2019-covid-19-1-6.html. 2564.
- เครือหยุก แยมศรี. ประสิทธิภาพของการใช้แอปพลิเคชัน Zoom cloud meeting ช่วยสอนในรายวิชาปฏิบัติการ ผดุงครรภ์. วารสารโรงพยาบาลมหาสารคาม, 16(2), 36-42. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/MKHJ/article/download/219148/151738/705991>. 2562.

- ทินกร บัวชู, ณัทกวี ศิริรัตน์, นภัทร์มณฑน์ น้อยหมอกุลเดช และประภาพร เมืองแก้ว. การเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันทางการศึกษาพยาบาล: จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ การติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (COVID-19) สู่การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ Disruptive Change in Nursing Education: From the Situation of the Spread of the Coronavirus Disease 2019 to Online Learning. [online]. วารสารพยาบาลทหารบก, 22(2), 1-9. เข้าถึงได้จาก : <http://nurse.psu.ac.th/wp-content/uploads/2020.2562>.
- นรินธน์ นนทมาลย์, นริศรา เสือคล้าย และคณะ. การสำรวจ ปัญหาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์. วารสาร เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา, 16(20). 61-73 [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/ectstou/article/view/245679>. 2564.
- ประเสริฐ เกิดมงคล, พิเชษฐ อุดมสมัคร, และจันทนา ฤทธิ์สมบูรณ์. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์โควิด-19 ของนักเรียนระดับมัธยมในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง. วารสารวิชาการ การตลาดและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. 9(1). 121-140. [online]. เข้าถึงได้จาก : <file:///C:/Users/Admin/Downloads/5.+Article+No.258339-Finish.pdf>. 2565.
- มาลีวัล เลิศสาครศิริ และรัตนา พึ่งเสมา. พฤติกรรมการเรียน ของนักศึกษาพยาบาลต่อการเรียนแบบออนไลน์ ช่วง สถานการณ์โควิด-19. [online]. วารสารการพยาบาล และการศึกษา, 14(1), 33-47. เข้าถึงได้จาก : <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JNAE/article/view/248495/168733>. 2564.
- วิทัศน์ ฝักเจริญผล, วันเฉลิม ปิ่นแก้ว และคณะ. ความพร้อม ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ภายใต้สถานการณ์ ระบาดไวรัส Covid-19. [online]. เข้าถึงได้จาก : <http://sce.bru.ac.th/wp-content/uploads/2021/07/%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%A2-1%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B9%80%E0%B8%89%E0%B8%A5%E0%B8%B4%E0%B8%A1.pdf>. 2563.
- ศากุล ช่างไม้, อัจฉรา ศรีสุภกรกรกุล และรัตนา ช้อนทอง. การปรับตัวกับการเรียนรู้แบบออนไลน์ ในช่วงวิกฤติ โควิด 19 ของนักศึกษาและอาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน. วารสารวารสารพยาบาล, 71(4), 29-38. [online]. เข้าถึงได้จาก : <file:///C:/Users/Admin/Downloads/29-38+%E0%B8%A8%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%B8%E0%B8%A5+Final+4.pdf>. 2565.
- สุวัฒน์ บรรลือ. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ที่เหมาะสมสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด. 1(2). [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://rerujournal.reru.ac.th/wp-content/uploads/2018/03/OK-27>. 2561.
- Mahyoob, M. Challenges of e-Learning during the COVID-19 Pandemic Experienced by EFL Learners. Arab World English Journal (AWEJ). 11(4). 351-362. [online]. Available : <https://dx.doi.org/10.24093/awej/vol11no4.23>. 2020.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน ในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองกำพวน จังหวัดระนอง

Factors Affecting the People's Participation in Mangrove Resources Management at Klong Kamphuan Watershed Area, Ranong Province

สุรินทร์ภรณ์ ศรีอินทร์^{*1}, นุชนารถ วงศ์จำปา²

Surinporn Sri-in¹, Nuchanard Wongjumpa²

¹ คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10900

² คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จังหวัดปทุมธานี 12121

¹ Faculty of Fisheries, Kasetsart University, Bangkok 10900 Thailand

² Faculty of Public Health, Thammasat University, Pathumthani 12121 Thailand

*Corresponding author E-mail: rdisps@ku.ac.th

(Received: December 22 2022; Revised: February 16 2023; Accepted: March 10 2023)

บทคัดย่อ

ป่าชายเลนมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีพของมวลมนุษย์อย่างมาก ทำให้มีการถูกบุกรุกทำลายอย่างมากในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนโดยชุมชนเป็นแนวทางที่จะทำให้ทรัพยากรป่าชายเลนมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น การวิจัยนี้จึงดำเนินการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าชายเลน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน และ 2) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน งานวิจัยดำเนินการโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองกำพวน จังหวัดระนอง จำนวน 331 ราย โดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ใช้ทรัพยากรป่าชายเลนเป็นแหล่งจับสัตว์น้ำ มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลนอยู่ในระดับมากที่สุด การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า รูปแบบการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าชายเลนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน ส่วนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลนมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนโดยชุมชนมีส่วนร่วม คณะกรรมการป่าชายเลนชุมชนควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอย่างจริงจัง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้มงวดเรื่องการบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนและให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ชุมชนเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การจัดการทรัพยากรป่าชายเลน; การมีส่วนร่วมของประชาชน; ลุ่มน้ำคลองกำพวน

Abstract

Mangroves are very important and beneficial to the livelihood of mankind, and this has resulted in a great deal of destruction over the past several decades. The community-based management of mangroves is a way to make mangrove resources more abundant. The purposes of this research were 1) to study the patterns of utilization of mangrove resources, knowledge and understanding of mangrove resources, and people's participation in mangrove forest resource management, and 2) to analyze the factors related to people's participation in mangrove resources management. Data were collected from a sample of 331 people in Klong KamPhuan Watershed, Ranong Province by stratified random sampling, using the questionnaire as a research tool. The statistics used for analyzing data were frequency, percentage, mean, standard deviation, and the correlation coefficient.

The results of the research revealed as followed : people used mangrove resources as a fishery source and had the knowledge and understanding about mangrove resources at the highest level; the participation in the management of mangrove resources overall was at a low level; the hypothesis testing found that the mangrove resource utilization model had a positive correlation with participation in mangrove resource management; the knowledge and understanding of mangrove resources were negatively correlated with participation in mangrove resource management. To empower the management of mangrove resources through community participation, the community mangrove forest committee should publicize the people to seriously participate in the management and conservation of mangrove resources, and related agencies should be strict about encroaching on mangrove areas and give importance to knowledge-building and community understanding on continuous management of mangrove resources.

Keywords : Mangrove Resources Management; People's Participation; Klong Kampuan Watershed

บทนำ

ป่าชายเลนเป็นระบบนิเวศที่มีพื้นที่เป็นดินเลน และมีน้ำทะเลท่วมถึงอย่างสม่ำเสมอ จึงสามารถพบป่าชายเลนปรากฏอยู่ทั่วไปตามบริเวณที่เป็นชายฝั่งทะเล ปากแม่น้ำ ทะเลสาบ และรอบเกาะแก่งต่าง ๆ ในพื้นที่ชายฝั่งทะเล ซึ่งประกอบด้วยพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์หลายชนิดที่ดำรงชีวิตร่วมกัน พันธุ์ไม้ที่มีมากและมีบทบาทสำคัญที่สุดในป่าชายเลน คือ ไม้โกงกาง ป่าชายเลนจึงมีชื่อเรียกอีกอย่างว่า ป่าโกงกาง ระบบนิเวศป่าชายเลนประกอบด้วยสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อนทั้งในแง่การหมุนเวียนของธาตุอาหารและการถ่ายทอดพลังงาน โดยผู้ผลิตคือพันธุ์พืชเจริญเติบโตจากการสังเคราะห์แสง ส่วนของต้นไม้โดยเฉพาะใบไม้ กิ่งไม้ และเศษไม้จะร่วงหล่นทับถมในน้ำและดิน และถูกย่อยสลายกลายเป็นอินทรีย์วัตถุ ในป่าชายเลนมีสัตว์ต่าง ๆ อาศัยอยู่หลากหลายชนิด ดังจะเห็นได้จากรายงานที่พบกึ่งในป่าชายเลนหรือกึ่งที่อาศัยในน้ำกร่อย จำนวน 15 ชนิด ปลาชนิดต่าง ๆ จำนวน 72 ชนิด มีปูอยู่จำนวน 30 ชนิด หอยที่สำรวจพบในป่าชายเลนส่วนใหญ่จะเป็นหอยฝาเดียว จำนวน 22 ชนิด ส่วนหอยสองฝาที่พบมีจำนวน 4 ชนิด นกในป่าชายเลนมีทั้งนกอพยพและนกท้องถิ่นพบว่ามีจำนวนถึง 88 ชนิด สำหรับสัตว์ที่เลี้ยงลูกด้วยนมมีจำนวน 35 ชนิด นอกจากนี้ยังมีสัตว์เลื้อยคลานอีกจำนวน 25 ชนิด รวมทั้งงูชนิดต่าง ๆ กิ้งก่า เต่า จระเข้ และยังมีแมลงอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2556)

ทรัพยากรป่าชายเลน นับวันจะมีความสำคัญมากขึ้นต่อชีวิตของประชาชนและเศรษฐกิจของประเทศ สำหรับประเทศไทยใช้ทรัพยากรป่าชายเลนทั้งทางด้านป่าไม้และด้านประมง โดยแหล่งพลังงานที่สำคัญจากป่าชายเลน ได้แก่ “ถ่านไม้” ซึ่งไม้ที่นิยมนำมาเผาถ่าน คือ ไม้โกงกาง ไม้ป่าชายเลนยังมีประโยชน์เป็นไม้ใช้สอยและงานก่อสร้าง (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2556) นอกจากนี้ ป่าชายเลนยังทำหน้าที่เสมือนเขื่อนป้องกันคลื่นลมจากทะเลที่สามารถซ่อมแซมตัวเองได้เมื่อได้รับความเสียหายจากพายุ ช่วยลดความรุนแรงจากพายุไม่ให้บ้านเรือนที่ตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งต้องเสียหาย ในขณะที่เดียวกันป่าชายเลนยังทำหน้าที่ดักกรองสิ่งปฏิกูล และสารก่อมลพิษต่าง ๆ ที่ไหลปนมากับน้ำไม่ให้ลงสู่ทะเลตะกอนต่าง ๆ จะถูกดูดซับไว้ รวมถึงคราบน้ำมันจากเครื่องยนต์เรือที่รั่วไหลลงสู่แหล่งน้ำก็ถูกดูดซับไว้เช่นเดียวกัน ป่าชายเลนยังเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย วางไข่ หาอาหาร และเจริญเติบโตของสัตว์น้ำวัยอ่อนหลายชนิดโดยเฉพาะสัตว์น้ำเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นต้นกำเนิดของห่วงโซ่อาหารของท้องทะเลและเป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญสำหรับสิ่งมีชีวิตในพื้นที่โดยรอบ (สถานีวิจัยเพื่อการพัฒนาชายฝั่งอันดามัน, 2562)

ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าชายเลนมากเป็นอันดับ 9 ของประเทศ ในเขตร้อนแถบเอเชีย กระจายตัวตามแนวชายฝั่งของ 24 จังหวัด

โดยพื้นที่ความยาวชายฝั่งทั้งหมดประมาณ 2,614 กิโลเมตร เป็นพื้นที่ป่าชายเลน ร้อยละ 36 ของความยาวชายฝั่งทั้งหมด ในอดีตป่าชายเลนมีความอุดมสมบูรณ์มาก โดยในปี พ.ศ. 2504 มีเนื้อที่ป่าชายเลนทั้งหมดประมาณ 2,299,375 ไร่ ต่อมาในปี พ.ศ. 2547 ป่าชายเลนทั่วประเทศลดลงเหลือเพียง 1,458,174.53 ไร่เท่านั้น เนื่องจากปัญหาหลายประการ เช่น การเพาะเลี้ยงชายฝั่งโดยการทำนา กุ้ง การขยายตัวของแหล่งชุมชน อุตสาหกรรม เกษตรกรรม และกิจกรรมอื่น ๆ อีกหลายประเภท ซึ่งได้ขยายพื้นที่เป็นวงกว้างไปสู่บริเวณชายฝั่งทะเลโดยเฉพาะในพื้นที่ป่าชายเลนจนทำให้พื้นที่ป่าชายเลนลดลงอย่างรวดเร็วและเป็นไปอย่างรุนแรงจนน่าวิตก (เสาวลักษณ์ รุ่งตะวันเรืองศรี และคณะ, 2553) การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าชายเลนในจังหวัดระนองหรือพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมาเกิดจากการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อทำกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ซึ่งสาเหตุหลักที่ส่งผลต่อการลดลงของพื้นที่ป่าชายเลนมาจากการบุกรุกและลักลอบตัดไม้ รวมทั้งการเข้าทำประโยชน์โดยได้รับอนุญาตเพื่อประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทำเหมืองแร่ การสร้างท่าเทียบเรือ การสร้างแหล่งชุมชน การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง และการจัดเป็นพื้นที่ท่องเที่ยว เป็นต้น ทั้งนี้พบว่าในปี พ.ศ. 2563 ป่าชายเลนในเขตพื้นที่อำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง มีพื้นที่ทั้งหมด จำนวน 23712.94 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ป่าชายเลนในเขตตำบลฉีพวน จำนวน 6,140.04 ไร่ และตำบลนาคา จำนวน 17,572.90 ไร่ (กองอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน, 2564)

การจัดการทรัพยากรป่าชายเลนโดยประชาชนมีส่วนร่วมเป็นแนวทางหนึ่งที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายว่าน่าจะทำให้ทรัพยากรป่าชายเลนที่อยู่ใกล้แหล่งชุมชนมีความอุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้น เนื่องจากประชาชนมีความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงและเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากทรัพยากรในท้องถิ่น (สุรินทร์ภรณ์ ศรีอินทร์, 2563) มีความเข้าใจถึงประโยชน์ของป่าชายเลนในการปกป้องชีวิตและทรัพย์สินจากภัยสึนามิ (IUCN, 2007) สอดคล้องกับการศึกษาของ Sri-in (2011) ที่พบว่า ชุมชนชายฝั่งมีวิถีชีวิตผูกพันกับทรัพยากรธรรมชาติ มีความรู้ และภูมิปัญญาที่เข้าใจการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ ใช้ประโยชน์และดูแลรักษาทรัพยากรในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี รวมถึงองค์การพัฒนาเอกชนก็มีความร่วมมือกับภาครัฐในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นมากขึ้น แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญศรี ม้าแก้ว (2556) ที่กล่าวว่า การจัดการป่าชุมชนให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนได้นั้น ปัจจัยสำคัญคือ ชุมชนจะต้องเป็นผู้ดำเนินการหลัก หรือให้ชุมชนเป็นฐานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผน ดูแล รักษา และติดตามการจัดการป่าร่วมกัน อย่างไรก็ตามการที่จะให้ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการหลักได้นั้น ชุมชนจำเป็นต้องมีองค์ความรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และวิถีชีวิตของชุมชน โดยจะต้องผสมผสานองค์ความรู้

ที่จำเป็น ทั้งองค์ความรู้จากภายนอกและองค์ความรู้จากภายในชุมชน ดังนั้น การดำเนินการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน จึงเป็นอีกทางออกสำคัญของการฟื้นฟูและรักษาทรัพยากรป่าชายเลนของไทย

จากที่มาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญและความจำเป็นในการศึกษาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองกำพวน จังหวัดระนอง และศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองกำพวน จังหวัดระนอง ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์โดยตรงต่อชุมชนชายฝั่ง เพื่อให้คนในชุมชนสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนไปพร้อม ๆ กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน และเพื่อประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและมาตรการขององค์กร หรือหน่วยงานโดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เพื่อสร้างอาชีพและรายได้ที่มีความมั่นคงให้กับชุมชนควบคู่ไปกับการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองกำพวน จังหวัดระนอง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองกำพวน จังหวัดระนอง

สมมติฐานการวิจัย

1. รูปแบบการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองกำพวน จังหวัดระนอง
2. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองกำพวน จังหวัดระนอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ หัวหน้าครอบครัวหรือสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในพื้นที่โดยรอบป่าชายเลนลุ่มน้ำคลองกำพวน อำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง จำนวน

4 หมู่บ้าน รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,782 ราย (สำนักบริหารการทะเบียนอำเภอสุขสำราญ, 2564) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 331 ราย จากการคำนวณตามสูตรของ Yamane (1973) สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ กระจายตามสัดส่วนของประชากร โดยตำบลกำพวน ได้แก่ หมู่ที่ 2 จำนวน 106 ราย หมู่ที่ 4 จำนวน 102 ราย และหมู่ที่ 7 จำนวน 46 ราย และตำบลนาคา ได้แก่ หมู่ที่ 3 จำนวน 76 ราย จากนั้นสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญจนครบจำนวนตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 3 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลน ลักษณะเป็นแบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ รวม 15 ข้อ แบ่งเป็น 5 ประเภท ได้แก่ (1) ลักษณะทั่วไปของป่าชายเลน (2) สัตว์ที่พบในป่าชายเลน (3) พืชที่พบในป่าชายเลน (4) ประโยชน์ของทรัพยากรป่าชายเลน และ (5) ปัญหาของทรัพยากรป่าชายเลน ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2555) จำนวน 10 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ (1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ (4) การมีส่วนร่วมประเมินผล และตอนที่ 5 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด ทดสอบเครื่องมือโดยวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่า Cronbach's Alpha Coefficient เท่ากับ 0.85 และค่าเชื่อมั่นของแบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลน (KR-20) เท่ากับ 0.72 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในช่วงเดือนมกราคมจนถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2565 การวิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง รูปแบบการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน ใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน และความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลน กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสเปียร์แมน (Spearman's rank correlation coefficient) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

1. ลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 52.00) และเพศชาย (ร้อยละ 48.04) มีอายุตั้งแต่ 56 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 27.79)

รองลงมาอายุระหว่าง 46-55 ปี (ร้อยละ 24.77) และอายุน้อยกว่า 25 ปี (ร้อยละ 5.74) มีอายุเฉลี่ย = 47 ปี มีสถานภาพสมรสแล้ว (ร้อยละ 74.32) รองลงมาคือ โสด (ร้อยละ 15.71) และหย่าร้าง (ร้อยละ 0.91) ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม (ร้อยละ 87.01) และศาสนาพุทธ (ร้อยละ 13.00) เป็นหัวหน้าครอบครัว (ร้อยละ 71.00) และเป็นสมาชิกในครอบครัว (ร้อยละ 29.00) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 44.71) รองลงมามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 19.94) และอนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 2.11) ส่วนใหญ่ทำอาชีพประมงชายฝั่ง (ร้อยละ 23.87) รองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 22.36) และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง (ร้อยละ 0.30) มีรายได้ตั้งแต่ 5,001 - 10,000 บาท (ร้อยละ 43.20) รองลงมาไม่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท (ร้อยละ 22.36) และมีรายได้ 20,001 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 4.53) มีสมาชิกในครอบครัวอาศัยอยู่จำนวน 3-6 คน (ร้อยละ 58.01) รองลงมาคือจำนวนต่ำกว่า 3 คน (ร้อยละ 22.36) และจำนวน 11 คนขึ้นไป (ร้อยละ 1.21) ส่วนใหญ่เป็นคนดั้งเดิมในพื้นที่ (ร้อยละ 81.87) และย้ายถิ่นฐานมาจากที่อื่น (ร้อยละ 18.13)

2. รูปแบบการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าชายเลน
ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนหลากหลายประเภท (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) จำนวนของรูปแบบการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน จำนวน 1-2 ประเภทมากที่สุด (ร้อยละ 68.55) รองลงมาคือ จำนวน 3-4 ประเภท (ร้อยละ 21.77) และจำนวนตั้งแต่ 5 ประเภทขึ้นไป น้อยที่สุด (ร้อยละ 9.68)

เมื่อพิจารณารูปแบบของการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน โดยพบว่าอันดับที่ 1 ใช้ประโยชน์เป็นแหล่งประกอบอาชีพประมง/จับสัตว์น้ำ (ร้อยละ 37.46) เช่น การตกปลา การจับปูดำ และเก็บหอย เป็นต้น อันดับที่ 2 ใช้ประโยชน์จากไม้ป่าชายเลน (ร้อยละ 18.13) เช่น ตัดไม้มาซ่อมแซมบ้านเรือน เครื่องมือประมง และสะพานเทียบเรือ เป็นต้น อันดับที่ 3 ใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ (ร้อยละ 11.78) เช่น การล่องเรือชมป่าโกงกาง เป็นต้น อันดับที่ 4 ใช้ประโยชน์ในการเก็บพืชสมุนไพร (6.04) เช่น เหงือกปลาหมอ เป็นต้น และอันดับที่ 5 ใช้ประโยชน์ในการเก็บหาของป่าในพื้นที่ป่าชายเลน (ร้อยละ 3.63) เช่น น้ำผึ้งป่า ตามลำดับ

3. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลน
ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลนอยู่ในระดับดี จำนวน 306 ราย (ร้อยละ 92.45) รองลงมา มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลนอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 18 ราย (ร้อยละ 5.44) และมีเพียง 7 ราย ที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลนอยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 2.11)

เมื่อพิจารณาประเด็นความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลนจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ของทรัพยากรป่าชายเลนมากที่สุด ดังจะเห็นได้ว่าทุกคนตอบถูก (ร้อยละ 100.00) รองลงมาคือ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของป่าชายเลน มีจำนวนผู้ที่ตอบถูก 329 ราย (ร้อยละ 99.40) ส่วนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสัตว์ที่พบในป่าชายเลน และความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชที่พบในป่าชายเลน มีจำนวนผู้ที่ตอบถูกเท่ากัน คือ 319 ราย (ร้อยละ 96.37)

4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน
ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดแต่อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.80$) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.69$) ส่วนการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดอยู่ในระดับน้อยเช่นกัน ($\bar{X} = 0.91$)

เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมในการปลูกป่าชายเลนเพื่อทดแทนหรือฟื้นฟูมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดแต่อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.25$) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำในป่าชายเลนอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.10$) ส่วนการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.44$)

5. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

5.1 สมมติฐานข้อที่ 1 รูปแบบการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองกำพวน จังหวัดระนอง

ผลการศึกษาดังตารางที่ 1 พบว่า รูปแบบการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองกำพวน จังหวัดระนอง เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยสามารถจำแนกตามรูปแบบได้ดังนี้

ตารางที่ 1 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองกำพวน จังหวัดระนอง

รูปแบบการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรป่าชายเลน	การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน				
	การคิดและ ตัดสินใจ	การปฏิบัติการ	การรับ ผลประโยชน์	การติดตามและ ประเมินผล	ภาพรวม
การประกอบอาชีพประมง	0.51**	0.56**	0.25**	0.53**	0.51**
การเก็บของป่า	0.53**	0.48**	0.39**	0.52**	0.52**
การเก็บพืชสมุนไพร	0.65**	0.59**	0.49**	0.64**	0.64**
การท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ	0.92**	0.85**	0.43**	0.88**	0.92**
การใช้ไม้ป่าชายเลน	0.78**	0.71**	0.41**	0.75**	0.78**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

1) ด้านการประกอบอาชีพประมง พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างปานกลาง กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า (1.1) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการมากที่สุด ($r = 0.56$) (1.2) รองลงมา มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง กับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ($r = 0.53$) และ (1.3) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างต่ำ กับการมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์น้อยที่สุด ($r = 0.25$)

2) ด้านการเก็บหาของป่า พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า (2.1) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง กับการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจมากที่สุด ($r = 0.53$) (2.2) รองลงมา มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง กับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ($r = 0.52$) และ (2.3) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างต่ำ กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการน้อยที่สุด ($r = 0.39$)

3) ด้านการเก็บหาสมุนไพร พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า (3.1) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง กับการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจมากที่สุด ($r = 0.65$) (3.2) รองลงมา มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง กับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ($r = 0.64$) และ (3.3) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง กับการมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์น้อยที่สุด ($r = 0.44$)

4) ด้านการท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.92$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า (4.1) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง กับการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจมากที่สุด ($r = 0.92$) (4.2) รองลงมา มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง กับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ($r = 0.88$) และ (4.3) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง กับการมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์น้อยที่สุด ($r = 0.43$)

5) ด้านการใช้ประโยชน์จากไม้ในป่าชายเลน พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า (5.1) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง กับการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจมากที่สุด ($r = -0.78$) (5.2) รองลงมา มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง กับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ($r = -0.75$) และ (5.3) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง กับการมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์น้อยที่สุด ($r = 0.42$)

5.2 สมมติฐานข้อที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองกำพวน จังหวัดระนอง

ผลการศึกษาดังตารางที่ 2 พบว่า ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลนในภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับต่ำ ($r = -0.16$) กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 2 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลน กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองกำพวน จังหวัดระนอง

ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ ทรัพยากรป่าชายเลน	การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน				
	การคิดและ ตัดสินใจ	การปฏิบัติการ	การได้รับ ประโยชน์	การติดตาม ประเมินผล	ภาพรวม
ลักษณะทั่วไปของป่าชายเลน	0.21**	0.11*	0.16**	0.16**	0.22**
สัตว์ที่พบในป่าชายเลน	-0.79**	-0.80**	-0.38**	-0.83**	-0.79**
พืชที่พบในป่าชายเลน	-0.44**	-0.44**	-0.22**	-0.47**	-0.44**
ประโยชน์ของทรัพยากรป่าชายเลน	0.03 ^{ns}	-0.07 ^{ns}	0.02 ^{ns}	0.03 ^{ns}	0.03 ^{ns}
ปัญหาของทรัพยากรป่าชายเลน	-0.16**	-0.24**	0.06 ^{ns}	-0.24**	-0.16**
ภาพรวม	-0.17**	-0.25**	0.06 ^{ns}	-0.26**	-0.16**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ^{ns} ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า (1) มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับค่อนข้างต่ำ กับการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลมากที่สุด ($r = -0.26$) (2) รองลงมา มีความสัมพันธ์เชิงลบระดับค่อนข้างต่ำ กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ($r = -0.25$) และ (3) มีความสัมพันธ์เชิงลบระดับต่ำ กับการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจน้อยที่สุด ($r = -0.17$)

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของทรัพยากรป่าชายเลน กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน เป็นรายด้าน สามารถจำแนกได้ ดังนี้

1) ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของป่าชายเลน มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างต่ำ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.22$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า (1.1) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างต่ำ กับการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจมากที่สุด ($r = 0.21$) (1.2) รองลงมา มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำ กับการมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ ($r = 0.16$) และ (1.3) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำ กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ น้อยที่สุด ($r = 0.11$)

2) ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสัตว์ที่พบในป่าชายเลน มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับค่อนข้างสูง กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = -0.79$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า (2.1) มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับสูง กับการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลมากที่สุด ($r = -0.83$) (2.2) รองลงมา มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับค่อนข้างสูง กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ($r = -0.80$) และ (2.3) มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับ

ค่อนข้างต่ำ กับการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ น้อยที่สุด ($r = -0.38$)

3) ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพืชที่พบในป่าชายเลน มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับปานกลาง กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = -0.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า (3.1) มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับปานกลาง กับการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลมากที่สุด ($r = -0.47$) (3.2) รองลงมา มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับปานกลาง กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ($r = -0.44$) และ (3.3) มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับค่อนข้างต่ำ กับการมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ น้อยที่สุด ($r = -0.22$)

4) ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ของทรัพยากรป่าชายเลน ไม่มีความสัมพันธ์ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชายเลนในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5) ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาของทรัพยากรป่าชายเลน มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับต่ำ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = -0.16$) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า (5.1) มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับค่อนข้างต่ำ กับการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลมากที่สุด ($r = -0.24$) (5.2) รองลงมา มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับค่อนข้างต่ำ กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ($r = -0.24$) และ (5.3) มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับต่ำ กับการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจ น้อยที่สุด ($r = -0.16$)

สรุปและอภิปรายผล

1. ลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุตั้งแต่ 56 ปีขึ้นไป มีสถานภาพสมรสแล้ว นับถือศาสนาอิสลาม เป็นหัวหน้าครอบครัว จบชั้นประถมศึกษา ประกอบอาชีพประมงชายฝั่ง มีรายได้อยู่ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท ต่อเดือน มีสมาชิกในครอบครัวอาศัย จำนวน 3-6 คน และส่วนใหญ่เป็นคนดั้งเดิมในพื้นที่

2. รูปแบบการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนหลากหลายประเภท (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) โดยมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน จำนวน 1-2 ประเภทมากที่สุด เมื่อพิจารณารูปแบบของการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน พบว่า อันดับที่ 1 ใช้ประโยชน์เป็นแหล่งประกอบอาชีพประมง/จับสัตว์น้ำ อันดับที่ 2 ใช้ประโยชน์จากไม้ป่าชายเลน อันดับที่ 3 ใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ อันดับที่ 4 ใช้ประโยชน์ในการเก็บสมุนไพร และอันดับที่ 5 ใช้ประโยชน์ในการเก็บหาของป่าในพื้นที่ป่าชายเลน ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากป่าชายเลนเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อนและที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำหลากหลายชนิด จึงทำให้ป่าชายเลนเป็นแหล่งอาชีพที่สำคัญสำหรับชาวบ้านในพื้นที่โดยรอบป่าชายเลน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุวจี รักเจริญ และคณะ (2560) ที่พบว่า ราษฎรในเขตกันชนพื้นที่สงวนชีวมณฑลระนอง มีการใช้ประโยชน์ป่าชายเลน โดยเฉพาะสัตว์น้ำอย่างเด่นชัด โดยแมงกะพรุนมีการใช้ประโยชน์มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ กุ้งแชบ๊วย กุ้งเคย ปูดำ ปลาจะละเม็ดขาว เป็นต้น ทั้งนี้มูลค่าโดยรวมของการใช้ประโยชน์ของหมู่บ้าน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับปริมาณที่เก็บหาแต่เชื่อมโยงกับจำนวนประชากรที่เก็บหาและราคาของผลผลิต โดยการศึกษาพบว่า หมู่บ้านหาดทรายดำ มีมูลค่าการใช้ประโยชน์มากที่สุดเท่ากับ 7,466,500 บาท/ปี และสอดคล้องกับการศึกษาของ United Nations Development Programme (2019) ที่พบว่า ผู้ชายในชุมชนบ้านบางลา มักทำประมงในคลองป่าชายเลน หรือบริเวณชายฝั่งโดยใช้เรือขนาดเล็กและอุปกรณ์อื่น ๆ เพื่อจับปลา ปู และกุ้ง ส่วนผู้หญิงมักจะเดินในป่าชายเลนเพื่อเก็บหอยกาบ หอยแมลงภู่ และปูในป่าชายเลนด้วยอุปกรณ์อย่างง่าย และยังคงสอดคล้องกับการวิจัยของ ประถม รัสมิ์ และคณะ (2560) ซึ่งพบว่า ชาวบ้านได้เข้ามาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน หรือประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรป่าชายเลน เช่น จับสัตว์น้ำ เลี้ยงสัตว์น้ำในป่าชายเลน หาสมุนไพร และของป่า เช่น น้ำผึ้ง และใบจากเพื่อจำหน่าย และนำเศษไม้ไปทำฟืนและถ่าน ซึ่งคล้ายคลึงกับงานวิจัยของ สวรรยา ธรรมอภิพล และ ศศิไส แสงสัตตรัตน์ (2555) ที่เผยแพร่ให้เห็นว่าชุมชนมีการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนใน 4 ลักษณะ คือ (1) เพื่อเป็นอาหาร ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้ประโยชน์ส่วนใหญ่ มี 4 ชนิด ได้แก่ ถั่วขาว แสมขาว ผักเบี้ย

ทะเล และชะคราม (2) เพื่อเป็นสมุนไพรรักษาโรค เป็นรูปแบบที่ใช้ประโยชน์ไม่มาก มี 1 ชนิด ได้แก่ ผักบั้งทะเล (3) เพื่อแปรรูปเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ มี 1 ชนิด ได้แก่ แสม และ (4) เพื่อเป็นเชื้อเพลิงในครัวเรือน มี 1 ชนิด ได้แก่ ไม้โกงกาง และยังคงคล้องกับงานวิจัยของ นิตินา สังข์พันธ์ และคณะ (2561) ซึ่งพบว่าพันธุ์ไม้ป่าชายเลนที่ประชาชนใช้ในการสร้างที่อยู่อาศัยมากที่สุด คือ โปรงแดง โดยนำมาทำเสาบ้าน เสาค้ำยัน สะพานทางเข้าบ้าน รั้วกันหน้าบ้าน สำหรับพันธุ์ไม้ป่าชายเลนที่ใช้ในการทำอุปกรณ์การประมงที่พบมากที่สุด คือ แสมดำ โดยนำมาทำไซตักปลา และคันเบ็ดตกปลา

3. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลนอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาประเด็นความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลน จำแนกเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ของทรัพยากรป่าชายเลนมากที่สุด ดังจะเห็นได้ว่าทุกคนตอบถูก ทั้งนี้เนื่องจากมาจากชาวบ้านส่วนใหญ่มีที่อยู่อาศัยติดกับพื้นที่ป่าชายเลนและใช้ชีวิตพึ่งพิงอยู่กับป่าชายเลนเป็นเวลานานทำให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าชายเลนเป็นอย่างดี อีกทั้งป่าชายเลนยังเป็นแหล่งอาหารสำคัญสำหรับสัตว์น้ำวัยอ่อน และเป็นแหล่งสำหรับประกอบอาชีพของประชาชน นอกจากนี้ยังเป็นแนวป้องกันคลื่นลมพายุจากทะเลเป็นกำแพงป้องกันภัยจากธรรมชาติ โดยเฉพาะกรณีเหตุการณ์ภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิ เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม ปี พ.ศ. 2547 ทำให้ประชาชนในชุมชนใกล้เคียงพื้นที่ป่าชายเลนตระหนักถึงประโยชน์และความสำคัญของป่าชายเลน สอดคล้องกับการศึกษาของ พระทองมี อัสสุโข (แอมไธสง) (2561) ที่พบว่า ความตระหนักรู้ของชุมชนในการจัดการป่าชายเลน แขวางท่าข้าม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ จุฑามาศ อ่อนวงศ์ (2554) ซึ่งพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ป่าชายเลนของชุมชนท้องถิ่นในระดับมาก ร้อยละ 73.2 รองลงมาที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ในระดับปานกลาง ร้อยละ 17.9 และมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์น้อย ร้อยละ 8.9 โดยมีคะแนนสูงสุด 15 คะแนน และคะแนนต่ำสุด 6 คะแนน สอดคล้องกับการศึกษาของ สุรินทร์ภรณ์ ศรีอินทร์ และอัจฉรา ศรีพันธ์ (2563) ที่พบว่า ภายหลังเหตุการณ์สึนามิ เมื่อปี พ.ศ. 2547 ส่งผลให้พื้นที่ป่าชายเลนได้รับความเสียหาย ชุมชนได้ตระหนักถึงประโยชน์และความสำคัญของป่าชายเลนที่เปรียบเสมือนปราการป้องกันภัยจากธรรมชาติ นอกจากนี้ ยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิเวศน์ อรุณเบิกฟ้า (2553) ที่พบว่า ชุมชนใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การพึ่งพาป่าชายเลนในการประกอบอาชีพ การทำประมง และป่าชายเลนยังเป็นกำแพงป้องกันภัยธรรมชาติจากพายุ คลื่นลมที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในชุมชนบริเวณชายฝั่ง ไม่เพียงเท่านั้น ป่าชายเลน

ยังเป็นแหล่งที่เพาะขยายพันธุ์ และเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน ซึ่งหากไม่มีป่าชายเลน วิถีชีวิตของคนในชุมชนย่อมเปลี่ยนแปลง ในที่สุด ดังนั้น ถือได้ว่าทรัพยากรป่าชายเลนเป็นปัจจัยการผลิตที่จำกัด จึงจำเป็นต้องมีการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าที่สุด

4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดแต่อยู่ในระดับน้อย โดยเมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนเป็นรายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมในการปลูกป่าชายเลนเพื่อทดแทนหรือฟื้นฟูมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากชุมชนในพื้นที่ศึกษาได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการป่าชายเลนชุมชนเพื่อทำหน้าที่ในการอนุรักษ์ป่าของชุมชน ดังนั้น จึงอาจส่งผลทำให้ส่วนใหญ่ชาวบ้านในพื้นที่โดยรอบไม่ค่อยมีบทบาทหน้าที่ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนมากนัก อย่างไรก็ตาม ยังมีหน่วยงานภาครัฐเข้าไปจัดกิจกรรมปลูกป่าชายเลนเพื่อทดแทนและฟื้นฟู ทำให้ชาวบ้านในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมและร่วมมือกันปลูกไม้ป่าชายเลนเพื่อทดแทนในส่วนที่หายไป ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พระทองมี อัสสุโข (แอมโธสง) (2561) ซึ่งพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนแขวงท่าข้ามในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.33$) โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมามีส่วนร่วมในการดำเนินการ ส่วนร่วมในการประเมินผล และส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตามลำดับ และยังคงสอดคล้องกับการศึกษาของ นภา จันทรตรี และ พงศธร จันทรตรี (2561) ที่พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลนเพื่อพัฒนาความหลากหลายทางชีวภาพในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และเป็นไปในทิศทางเดียวกับการวิจัยของ วัชระ ไบยูชบ (2563) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในระดับมาก ส่วนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง และยังคงสอดคล้องกับการวิจัยของ อิศารรัตน์ คำล้อม และคณะ (2561) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างทุกคนเคยเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มากที่สุด อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง มีส่วนร่วมในการริเริ่มกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง และมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ และยังคงสอดคล้องกับงานเขียนของ ญัตติกานต์ ชูสลั (2558) ที่พบว่า ประชาชนในพื้นที่ไม่ค่อยมีเวลา

เข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลน เนื่องจากประชาชนจำเป็นต้องพึ่งพาตัวเองในการประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว จึงทำให้ประชาชนไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลนได้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

5. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

5.1 รูปแบบการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองกำพวน จังหวัดระนอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า (1) การใช้ประโยชน์ในด้านการท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง (2) รองลงมาคือ การใช้ประโยชน์จากไม้ในป่าชายเลน มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง (3) การใช้ประโยชน์ในการเก็บหาสมุนไพร มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง (4) การใช้ประโยชน์ในการเก็บหาของป่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง และ (5) การใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพประมง พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างปานกลาง กล่าวคือประชาชนที่ได้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนในรูปแบบต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมมากในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงบริเวณพื้นที่ป่าชายเลน มีการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน หรืออาชีพรับจ้างทางการประมงเป็นหลัก ซึ่งมีความจำเป็นต้องพึ่งพิงทรัพยากรป่าชายเลนในรูปแบบต่าง ๆ ในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองกำพวน และพื้นที่ชายฝั่งใกล้เคียง ดังนั้น ประชาชนที่มีการใช้ประโยชน์จึงเห็นความสำคัญของทรัพยากรป่าชายเลน ส่งผลให้รูปแบบการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน สอดคล้องกับการศึกษาของ วงศ์ปกรณ์ ธาราสุข และคณะ (2556) ซึ่งพบว่า ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่มีจำนวนการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนในภาพรวมแตกต่างกัน โดยผู้ที่มีจำนวนการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนตั้งแต่ 5 อย่างขึ้นไป มีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนมากกว่าผู้ที่ไม่ใช้ประโยชน์จากป่าชายเลน ขณะที่ผู้ที่ใช้ประโยชน์จากป่าชายเลน 1-2 อย่าง มีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนมากกว่าผู้ที่ไม่ใช้ประโยชน์จากป่าชายเลน ส่วนการศึกษาของ อภิชชาติ หนูน้อย และคณะ (2560) ก็เผยให้เห็นว่าการได้รับประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนของคนในชุมชนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนอย่างมีส่วนร่วม นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ เอกพล ทองแก้ว (2560) ที่พบว่า การใช้ประโยชน์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจจากเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ มีผลทางบวกกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ

5.2 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลน ในภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับต่ำ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในพื้นที่ลุ่มน้ำคลองกำพวน จังหวัดระนอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า (1) มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับค่อนข้างต่ำ กับการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลมากที่สุด (2) รองลงมา มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับค่อนข้างต่ำ กับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และ (3) มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับต่ำ กับการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจน้อยที่สุด กล่าวคือ ประชาชนที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลนในระดับดี เข้ามามีส่วนร่วมน้อยในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน ส่วนประชาชนที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย เข้ามามีส่วนร่วมมากในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากชาวบ้านส่วนใหญ่อาศัยอยู่โดยรอบพื้นที่ป่าชายเลน มีวิถีชีวิตความผูกพันกับทรัพยากรป่าชายเลนมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ทำให้ชาวบ้านมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลนอยู่ในระดับดี รวมถึงตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญของทรัพยากรป่าชายเลน ทำให้มีการใช้ประโยชน์ทางตรงจากไม้ป่าชายเลนไม่มากนัก ทำให้ป่าชายเลนในพื้นที่ได้รับการฟื้นฟูและมีความสมบูรณ์มากขึ้น นอกจากนี้ ในกระบวนการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน พบว่า มีการใช้รูปแบบคณะกรรมการป่าชายเลนชุมชน มาใช้ในการกำกับดูแลร่วมกับหน่วยงานภาครัฐพื้นที่ ดังนั้น จึงอาจส่งผลให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชน มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับต่ำ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน อย่างไรก็ตาม พบว่า ยังมีความรู้ของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรป่าชายเลนบางประการที่เป็นความรู้แบบฝังลึกในตัวบุคคลหรือเป็นภูมิปัญญาในท้องถิ่น ซึ่งหากมีการจัดการความรู้ที่เหมาะสมก็สามารถนำมาใช้ในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนได้ในอนาคต ผลการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับการวิจัยของ นภา จันทศรี และ พงศธร จันทศรี (2561) ที่แสดงให้เห็นว่าประชาชนที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าชายเลนที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลนไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานเขียนของ สุนทรี่ จินดาสอน (2558) ที่พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ทั้งนี้ แตกต่างกับผลการวิจัยของ จุฑามาศ อ่อนวงศ์ (2554) ที่พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ป่าชายเลน โดยมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการริเริ่มสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการศึกษามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน พบว่า อยู่ในระดับน้อย ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ศูนย์บริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนจังหวัดระนอง อุทยานแห่งชาติแหลมสน และคณะกรรมการป่าชายเลนในระดับพื้นที่ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในกระบวนการต่าง ๆ ของการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนให้มากยิ่งขึ้น และควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยเฉพาะการประชุมประจำเดือนของแต่ละหมู่บ้านเพื่อจัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ อย่างจริงจัง เช่น กิจกรรมการเฝ้าระวัง ป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลน การปลูกป่าชายเลนและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำในพื้นที่ป่าชายเลน เป็นต้น

2. ผลการศึกษารูปแบบการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน ดังนั้น คณะกรรมการป่าชายเลน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงควรเปิดโอกาส และชักชวนกลุ่มคนที่เข้ามาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนในรูปแบบต่าง ๆ เข้ามาเป็นแกนนำหรือสมาชิกกลุ่มกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ของชุมชน เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในท้องถิ่น โดยมีหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำปรึกษา แนะนำ รวมถึงการส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ป่าชายเลนในเขตชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อพัฒนาเป็นอาชีพทางเลือกต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชนโดยรอบพื้นที่ป่าชายเลนลุ่มน้ำคลองกำพวน จังหวัดระนอง โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

2. ควรมีการศึกษารูปแบบการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชนเพื่อให้เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กองอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน. (2564). รายงานฉบับสมบูรณ์ **โครงการจัดทำระบบฐานข้อมูลทรัพยากรป่าชายเลน โดยการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าชายเลนด้วยภาพถ่ายดาวเทียมรายละเอียดสูง (ปีงบประมาณ 2563)**. กรุงเทพมหานคร.

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. การปรับตัวที่เห็นได้ชัดในสังคมที่ชบบริเวณป่าชายเลน. [online]. เข้าถึงได้จาก : https://km.dmcr.go.th/th/c_11/d_3072. 2556.

- จุฑามาศ อ่อนวงศ์. (2554). **ความรู้ความตระหนักและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ป่าชายเลน กรณีศึกษา: บ้านธารน้ำร้อน ตำบลเขาถ่าน อำเภอลำดวน จังหวัดสุราษฎร์ธานี.** การค้นคว้าอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐติกานต์ ชูศิลป์. (2558). **การใช้ประโยชน์และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสะ อำเภอมืองจังหวัดกระบี่.** เอกสารวิจัย เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- ธิดารัตน์ คำล้อม, นิติญา สังข์พันธ์ และนงนภัส สกุลมา. (2561). **การใช้ประโยชน์และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน กรณีศึกษา: บ้านกลาง ตำบลบางเตย อำเภอมือง จังหวัดพังงา.** ใน เอกสารการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 56. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. หน้า 991-998.
- นภา จันทร์ตรี และพงศธร จันทร์ตรี. (2561). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน เพื่อพัฒนาความหลากหลายทางชีวภาพ กรณีศึกษา: ชุมชนบางชัน.** วารสารวิจัยรำไพพรรณี. 12 (3): 201-207.
- นิเวศน์ อรุณเบิกฟ้า. (2553). **การจัดการทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนบ้านหนองสมาน หมู่ที่ 3 ตำบลหาดสำราญ อำเภอหาดสำราญ จังหวัดตรัง.** วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. 6 (1): 23-50.
- นิติญา สังข์พันธ์, ธิดารัตน์ คำล้อม และกาญจนา วรรณจิตร์. (2561). **การใช้ประโยชน์พันธุ์ไม้ป่าชายเลน หมู่บ้านป่ายาง ตำบลกะไหล อำเภอดงตาล จังหวัดพังงา.** ใน เอกสารการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 56. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. หน้า 937-944.
- เพ็ญศรี ม้าแก้ว. (2556). **การจัดการป่าชุมชนบ้านดอนมดูล ตำบลเมืองชุม อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย.** วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่. 5(4): 38-53.
- ประถม รัสมิ์, ดวงรัตน์ ปัทมเรขา, สุภาพร อภิรัตน์านุสรณ์ และจิตเกษม หล้าสะอาด. (2560). **ป่าชายเลนและการใช้ประโยชน์ กรณีศึกษา: คุณภาพกุ้งรมควันด้วยควันจากไม้ป่าชายเลน อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา.** วารสารวิทยาศาสตร์ มข. 45(2): 315-327.
- พระทองมี อัสสุโช (แอมไธสง). (2561). **ความตระหนักและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการป่าชายเลนแขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร.** วารสารมหาจุฬาริชาการ. 6 (ฉบับพิเศษ เนื่องในงานพิธีประสาทปริญญา ประจำปี พ.ศ. 2562): 395-413.
- วงศ์ปรกรณ์ ธาราสุข, อภิญญา รัตนไชย, พรพิมล เชื้อดวงมุข และอาแว มะแส. (2556). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านทางสายในการจัดการป่าชายเลน ตำบลลิพัง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง.** เอกสารวิจัย เสนอต่อภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วัชระ ไบยูชบ, ชีระพันธ์ วิชัยดิษฐ์ และสุภัทรา บุญปัญญาโรจน์. (2563). **การมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ 1 ตำบลโคกขาม อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสาคร.** ใน เอกสารการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชธานีวิชาการ ครั้งที่ 5. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชธานี. หน้า 610-621.
- สรวรยา ธรรมอภิพล และศศิไส แสงสัตตรัตน์. (2555). **ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชนบ้านสหกรณ์ ตำบลพันท้ายนรสิงห์ อำเภอมืองจังหวัดสมุทรสาคร.** ใน เอกสารการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 50. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. หน้า 331-336.
- สถานีวิจัยเพื่อการพัฒนาชายฝั่งอันดามัน. **บทบาทและความสำคัญของป่าชายเลน.** [online]. เข้าถึงได้จาก : <http://andaman.fish.ku.ac.th/?p=816>. 2562.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2555). **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์.** พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพมหานคร: สามลดา.
- สุรินทร์ภรณ์ ศรีอินทร์ และอัจฉรา ศรีพันธ์. (2563). **การจัดการความรู้ของชุมชนเพื่อการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน.** วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 22(1): 301-314.
- สุรินทร์ภรณ์ ศรีอินทร์. (2563). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน.** วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ. 33(2): 67-84.
- สุวจิ รักเจริญ, พสุธา สุนทรห้าว, วาทีณี สวนผกา และวิจารณ์ มีผล. (2560). **มูลค่าป่าชายเลนด้านการใช้ประโยชน์และการกักเก็บคาร์บอนในเขตกันชนพื้นที่สงวนชีวมณฑลระนอง.** วารสารวนศาสตร์. 36(1): 58-67.

เสาวลักษณ์ รุ่งตะวันเรืองศรี, เยาวินิจ กิตติธรรกุล และณัฐติพงษ์ แก้วทอง. (2553). การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ด้านการใช้ประโยชน์ทางตรงของป่าชายเลนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนโคกพยอม ตำบลละงู อำเภอละงู จังหวัดสตูล. เอกสารวิจัย เสนอต่อมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สำนักบริหารการทะเบียนอำเภอสุขสำราญ. (2564). จำนวนประชากรในพื้นที่อำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง. เอกสารอัดสำเนา.

อภิชาติ หนูน้อย, โสวัตรี ณ กลาง และสุรินทร์ อ้นพรม. (2560). ทูทางสังคมในการจัดการป่าชายเลนอย่างมีส่วนร่วมกรณีศึกษา: ชุมชนบ้านน้ำราบ ตำบลบางสัก อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย. 9(2): 178-190.

เอกพล ทองแก้ว. (2560). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา กรณีศึกษา: บ้านโคกเมือง ตำบลบางเหรียง อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

International Union for Conservation of Nature (IUCN). Restoration of mangrove forest: Trends by the community. [online]. Available : http://cmsdata.iucn.org/downloads/magrove_rehabilitation_by_community.pdf. 2007.

Sri-in, S. (2011). Community Mangrove Forest Management on The Andaman Coast, Thailand. *Journal of Agroforestry and Environment Official of Agroforestry Society of Bangladesh*. 5 (Special): 55-59.

United Nations Development Programme. (2019). *Community Mangrove Forest Conservation of Baan Bang La, Thailand*. Equator Initiative Case Study Series. New York, NY.

Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introduction Analysis*. 3rd ed. New York: Harper & Row Publisher.

ความสัมพันธ์ทางการเมืองเศรษฐกิจและสังคมกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยาและ
นายกเมืองพัทยา พ.ศ. 2565 : การวิเคราะห์ในเชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง

Political, Economic and Social Relationships and the Election of Pattaya City Council
and Pattaya City Mayor 2022 : An Analysis in Political Economy

โอฬาร ถินบางเตียว*

Olarn Thinbangtiao

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

Political Science Department, Faculty of Political Science and Law, Burapha University, Chonburi 20131 Thailand

*Corresponding author E-mail: Olarn1977@gmail.com

(Received: January 5 2023; Revised: March 14 2023; Accepted: March 21 2023)

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลัก ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทางการเมืองระดับชาติกับการเลือกตั้งนายกเมืองพัทยาและสมาชิกสภาเมืองพัทยา 2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของเมืองพัทยากับเลือกตั้งนายกเมืองพัทยาและสมาชิกสภาเมืองพัทยา งานชิ้นนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแนวเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงสหวิทยาการ โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่ภาคสนาม การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสัมภาษณ์กลุ่ม สามารถสรุปผลจากการศึกษา ดังนี้ 1. ปัจจัยเชิงโครงสร้างของการเมืองระดับชาติมีความสัมพันธ์กับการเมืองและการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและนายกเมืองพัทยา คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ใช้อำนาจแทรกแซงการปกครองท้องถิ่นของชาวเมืองพัทยาเพื่อเตรียมการสืบทอดอำนาจ มีการประสานผลประโยชน์ทางชนชั้นกลายเป็นปฏิสัมพันธ์เชิงโครงสร้างอำนาจการเมืองระดับชาติมีผลสัมพันธ์กับการเลือกตั้งนายกเมืองพัทยาและสมาชิกสภาเมืองพัทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ 2. ปัจจัยเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมของเมืองพัทยาในปัจจุบันมีผลสัมพันธ์ต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและนายกเมืองพัทยา ภาวะถดถอยของเศรษฐกิจในเมืองพัทยาหลังรัฐประหาร 2557 และการแพร่ระบาดของโควิด 19 ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงกับผู้ประกอบการ การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและนายกเมืองพัทยาเป็นสัญญาณที่ดีกับการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยหลังจากว่างเว้นการเลือกตั้งมา 10 ปี เป็นจิตวิทยาการเมืองเพื่อกระตุ้นและสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ประกอบการและนักท้องถิ่นเชื่อว่าเมืองพัทยาจะกลับมาเป็นประชาธิปไตยอีกครั้ง

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์ทางการเมืองเศรษฐกิจและสังคม; การเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยาและนายกเมืองพัทยา พ.ศ. 2565;
วิเคราะห์ในเชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง

Abstract

The main objectives of this study were as follows: 1. to study the national political relationship with Pattaya mayoral and council elections, 2. to study the economic and social relations of Pattaya City with Pattaya mayoral and council elections. This is an interdisciplinary qualitative research in political economy by collecting data from the field research, observation, in-depth interview and group interview. The results of the study can be summarized as follows: 1. the structure of national political factor was related to politics and the election of Pattaya mayoral and council elections. National Council for Peace and Order (NCPO) used its power to intervene in local government of Pattaya City to prepare for the succession of power. There was a coordination of class interests which become a structural interaction of national political power, which has an effect on Pattaya City mayoral and council elections inevitably, 2. the current economic and social structural factors of Pattaya City had an effect on Pattaya mayoral and council elections. The economic recession in Pattaya after the 2014 coup and the spread of COVID-19 severely affected entrepreneurs. Pattaya mayoral and council elections were a good sign for democratic politics after 10 years without an election, including political psychology to stimulate and build confidence among entrepreneurs and tourists that Pattaya City could return to democracy again.

Keywords : Political economic and social relationship; election of Pattaya City Council members and Pattaya City Mayor in 2022; political economy analysis

บทนำ

รัฐบาลเผด็จการอำนาจนิยม (พ.ศ. 2557 - พ.ศ. 2562) ที่รู้จักกันนามคณะรักษาความสงบแห่งชาติหรือ คสช. ภายใต้การนำ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ในฐานะหัวหน้าคณะรัฐประหาร ได้ทำการรัฐประหารยึดอำนาจรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 (โอฬาร ถิ่นบางเตียว, 2563: 233-234) คสช. ได้ออกประกาศ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 85/2557 เรื่อง การได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นการชั่วคราว และประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 86/2557 เรื่อง การได้มาซึ่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครและสมาชิกสภาเขตเป็นการชั่วคราว ให้งดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทั่วประเทศ ประกาศคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ทั้ง 2 ฉบับ ส่งผลกระทบต่อการดำรงตำแหน่งของนักการเมืองท้องถิ่นทั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นทั้งระบบ เป็นจุดเริ่มต้นของการทำลายฐานรากของประชาธิปไตยท้องถิ่นโดยกลุ่มชนชั้นนำฝ่ายอนุรักษนิยม รัฐบาลอำนาจนิยมพยายามสร้างเหตุผลอย่างเลื่อนลอยในการไม่ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นของประชาชนโดยอ้างเรื่องการปฏิรูปประเทศเพื่อปรับโครงสร้างทางการเมือง ทำให้กระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยท้องถิ่นหยุดชะงักตั้งแต่ 2557-2563 แต่หลังจากนั้นพบว่า รัฐบาลมีความพยายามสืบทอดอำนาจผ่านกระบวนการเลือกตั้งเพื่อรักษาสถานะทางอำนาจทางการเมือง พวกเขาจำเป็นต้องประนีประนอมกับกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นเพื่อให้พวกเขาเป็นพันธมิตรทางการเมืองในการสืบทอดอำนาจโดยกระจายผลประโยชน์ทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ

กระแสการเรียกร้องการเลือกตั้งท้องถิ่นได้สร้างแรงกดดันทางการเมืองจากสังคมอย่างกว้างขวาง ทำให้รัฐบาลต้องเร่งจัดให้มีการเลือกตั้งท้องถิ่นเพื่อลดแรงกดดัน ในที่สุดคณะรัฐมนตรีได้ประชุมและมีมติเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2565 ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) จึงได้ประกาศการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา ในวันที่อาทิตย์ที่ 22 พฤษภาคม 2565 พร้อมกันทั้ง กทม. และเมืองพัทยา (มติชน, 2565) หลังจากคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ได้ประกาศข้อกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยาและนายกเมืองพัทยา 2565 บรรยากาศการเมืองของเมืองพัทยามีความคึกคัก เกิดกระแสการตื่นตัวของประชาชนชาวเมืองพัทยากับการเลือกตั้งครั้งนี้ อย่างกว้างขวาง ประชาชนชาวเมืองพัทยาพูดถึงการเลือกตั้งครั้งนี้ อย่างมีความหวังเพราะเมืองพัทยาวางเว้นจากการเลือกตั้งท้องถิ่นมา 10 ปี และเมืองพัทยาซึ่งเป็นเมืองการท่องเที่ยวก็ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 (ศูนย์ข่าวศรีราชา, 2564)

ในการเลือกตั้งครั้งนี้มีผู้สนใจลงสมัครรับเลือกตั้งนายกเมืองพัทยาและสมาชิกสภาเมืองพัทยากันอย่างคับคั่งทั้งแบบกลุ่มการเมืองและแบบอิสระ ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อสำรวจปรากฏการณ์สถานการณ์การเลือกตั้งเพื่อนำมาพัฒนาเป็นโจทย์วิจัยโดยมีสมมติฐานเบื้องต้นในการทำงานวิจัย (working hypothesis) ว่า การเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยาและนายกเมืองพัทยาในครั้งนี้ ไม่ใช่แค่การเลือกตั้งท้องถิ่นในเขตการปกครองรูปแบบพิเศษที่ว่างเว้นมาอย่างยาวนาน ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยในความสัมพันธ์เงื่อนไขเชิงโครงสร้างทางการเมืองระดับชาติ สถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมในเมืองพัทยามีผลสัมพันธ์หรือไม่อย่างไร จึงเป็นที่มาและมูลเหตุจูงใจสำคัญในการศึกษาครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทางการเมืองระดับชาติกับการเลือกตั้งนายกเมืองพัทยาและสมาชิกสภาเมืองพัทยา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมของเมืองพัทยากับเลือกตั้งนายกเมืองพัทยาและสมาชิกสภาเมืองพัทยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแนวเศรษฐศาสตร์การเมือง (political economy qualitative research) ผสมกับการวิจัยเชิงสหวิทยาการ (interdisciplinary research) และการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพในแนวประวัติศาสตร์ (historical qualitative research) โดยใช้กรณีศึกษา (case study) โดยมีฐานคิดในการแสวงหาความรู้ความจริงของปรากฏการณ์ทางสังคมภายใต้บริบท (context) ในทุกมิติที่ปรากฏการณ์นั้นเกิดขึ้น ซึ่งเป็นการสอบสวนมองภาพรวมทุกมิติ (holistic perspective) ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของพื้นที่ที่ศึกษา รวมถึงการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองที่มีอิทธิพลต่อประเด็นการศึกษา ใช้แหล่งข้อมูลที่หลากหลาย (multiple sources) ในการศึกษา (Creswell, 2007) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวการศึกษาวิเคราะห์แบบผสมผสานวิธีวิทยา (mixed methodology) ระหว่างการศึกษาแนวรัฐศาสตร์ (political science) การศึกษาแนวสังคมวิทยาการเมืองท้องถิ่น (local politics sociology) และ การศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองท้องถิ่น (local political economy) การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนกระบวนการศึกษาประกอบด้วยหัวข้อสำคัญ ดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร (documentary research)

- 1.1 เอกสารชั้นต้น (primary data) เป็นข้อมูลที่ยังไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ เป็นข้อมูลดิบ ข้อมูลส่วนนี้ได้จากการเก็บรวบรวมเอกสารที่สำคัญ เช่น หนังสือประวัติศาสตร์ชลบุรี-พัทยา หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์

ที่เกี่ยวข้องกับเมืองพัทยาและสถานการณ์การเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยาและนายกเมืองพัทยา

1.2 เอกสารชั้นรอง (secondary data) เป็นข้อมูล ที่ผ่านการวิเคราะห์แล้วระดับหนึ่งและเพื่อช่วยให้วิเคราะห์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เอกสารชั้นรองเหล่านี้ที่สำคัญ เช่น หนังสือวิชาการ บทความ วิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยการเมือง ของการเลือกตั้งนายกเมืองพัทยาและสมาชิกสภาเมืองพัทยาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

2. การสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview) โดยอาศัยแนวการสัมภาษณ์ (interview guide) เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์ ดังนี้

2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล จะใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-dept interviews) เพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นการสัมภาษณ์ผู้ที่สามารถให้ข้อมูลหลัก (key-informants) เช่น นักการเมืองระดับชาติ นักการเมืองท้องถิ่น สื่อมวลชนท้องถิ่นนักวิชาการท้องถิ่นที่มีความสนใจการเมืองท้องถิ่นและมีข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเมือง และการเลือกตั้งนายกเมืองพัทยาและสมาชิกสภาเมืองพัทยา

2.2 การสัมภาษณ์กลุ่ม (group interview) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของเมืองพัทยา ประวัติการเลือกตั้งเมืองพัทยา การเมืองการบริหารเมืองพัทยา ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจและการเมืองท้องถิ่นในพัทยา เป็นต้น

3. การตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะใช้หลักการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) มีวิธีการดังนี้ 1. การตรวจสอบจากผู้ให้ข้อมูลที่มีจุดยืนต่างกัน 2. การตรวจสอบจากแหล่งข้อมูลที่ต่างกัน 3. การตรวจสอบโดยการเก็บข้อมูลเดียวกันในช่วงเวลาที่ต่างกัน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ใช้การตีความปรากฏการณ์ทางสังคมโดยอาศัยกรอบการวิเคราะห์ของกรอบแนวคิดจากฐานคิดทางเศรษฐศาสตร์การเมือง (political economy) วิธีการศึกษาที่จะใช้ในการศึกษานี้คือ วิธีศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์แบบวิภาษวิธี (dialectic)

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ทางการเมืองเศรษฐกิจกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยาและนายกเมืองพัทยา พ.ศ. 2565 : วิเคราะห์ในเชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง” สามารถสรุปผลการศึกษาดังต่อไปนี้

ผลการศึกษตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาพบว่า ปัจจัยเชิงโครงสร้างของการเมืองระดับชาติมีความสัมพันธ์กับการเมืองและการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและนายกเมืองพัทยา พ.ศ. 2565 อย่างมีนัยสำคัญ นับตั้งแต่รัฐบาลเผด็จการของชนชั้นนายทุนและเครือข่ายชนชั้นนำฝ่ายอนุรักษ์นิยมได้ยึดอำนาจ ทำลายระบอบประชาธิปไตยของชาติลงเมื่อ 22 พฤษภาคม 2557 เพื่อ

รักษาอำนาจตนเองและเครือข่ายชนชั้นนำฝ่ายอนุรักษ์นิยมรวมถึงเครือข่ายอำนาจในสนามการเมืองท้องถิ่นได้ออกประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 85/2557 เรื่อง การได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นการชั่วคราวและประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 86/2557 เรื่อง การได้มาซึ่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครและสมาชิกสภาเขตเป็นการชั่วคราว ให้งดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทั่วประเทศ

รัฐบาลเผด็จการอำนาจนิยมทำลายการพัฒนาประชาธิปไตยท้องถิ่นทั้งระบบนับตั้งแต่ 2557-2565 อย่างถึงรากโคน พวกเขาพยายามสร้างเหตุผลหรือชุดวาทกรรม (discourse) ให้สังคมหลงเชื่อว่ามีคามจำเป็นต้องยังยั้งกระบวนการกระจายอำนาจ และการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเพราะมีปัญหาเรื่องคอร์รัปชัน มีความขัดแย้งแตกแยก จำเป็นต้องปฏิรูปท้องถิ่นทั้งระบบ (ilaw, 2561) แต่ถ้าวิเคราะห์จากผลประโยชน์ทางชนชั้นแบบเศรษฐศาสตร์การเมืองเชิงวิพากษ์จะพบว่า การออกคำสั่งเผด็จการของ คสช. คือ การกำหนดโครงสร้างส่วนบนเพื่อรักษาประโยชน์ทางชนชั้นมากกว่าความเป็นธรรมของสังคมและการสร้างพลังการเรียนรู้ทางการเมืองของประชาชนรากหญ้า เพราะชนชั้นนำฝ่ายอนุรักษ์นิยมและเครือข่ายชนชั้นนายทุนกังวลใจว่าการพัฒนาประชาธิปไตยท้องถิ่น ตั้งแต่ 2540 เป็นต้นมา ทำให้ประชาชนรากหญ้าซึ่งเป็นมวลชนส่วนใหญ่ของประเทศเรียนรู้ทางการเมืองมากขึ้นจากสนามการเมืองท้องถิ่นและกระบวนการปกครองท้องถิ่น การเติบโตขึ้นของประชาชนรากหญ้าในการปกครองท้องถิ่น จะทำให้การกดขี่ขูดรีดเอารัดเอาเปรียบประชาชนคนยากคนจนของรัฐบาลเผด็จการอำนาจนิยมและชนชั้นนำฝ่ายอนุรักษ์นิยมทำได้ยากขึ้น เพราะประชาชนเรียนรู้และเติบโตขึ้นในทางการเมือง เห็นได้จากความพยายามขูดรีดประชาชนในท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ เช่น การแย่งชิงทรัพยากรท้องถิ่น การครอบครองที่ดินของชนชั้นนายทุน การขยายการพัฒนากระบวนเศรษฐกิจทุนนิยมแบบทำลายล้างในภูมิภาคต่าง ๆ ของนายทุนทำได้ยากลำบากขึ้น มีขบวนการประชาชนต่อต้านทุกภูมิภาค เพื่อรักษาผลประโยชน์ทางชนชั้นและสถานการณ์กดขี่ขูดรีดที่เข้มข้นให้ดำรงอยู่ต่อไป รัฐบาลเผด็จการอำนาจนิยมจึงฉวยโอกาสออกคำสั่งเผด็จการ ทำลายกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยท้องถิ่นของประชาชน

กรณีเมืองพัทยาศึกษาพบว่า คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ใช้อำนาจเผด็จการแทรกแซงการปกครองท้องถิ่นของชาวเมืองพัทยาเพื่อสืบทอดอำนาจและการรักษาผลประโยชน์ทางชนชั้นทำให้กระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยของประชาชนชาวเมืองพัทยายุติชะงักงัน การศึกษาพบว่า นับตั้งแต่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ยึดอำนาจมีการใช้อำนาจพิเศษของคณะเผด็จการที่กระทบต่อการบริหารจัดการปกครองเมืองพัทยามากครั้ง เช่น ออกคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 6/2560 แต่งตั้ง

ประชาธิปไตยอีกครั้ง (มารินี่ สิ้นสุวรรณนท์ชัย, นามสมมติ, ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมเมืองพัทยา, สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2565) การศึกษาพบว่า ในมุมมองภาคธุรกิจและผู้ประกอบการเห็นว่าการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและนายกเมืองพัทยาคั้งนี้สร้างความคาดหวังของผู้ประกอบการภาคธุรกิจการท่องเที่ยว ธุรกิจภาคบริการต่อเนื่อง ฯลฯ ท่ามกลางสัญญาณจากสภาพเศรษฐกิจการท่องเที่ยวที่ถดถอย การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและนายกเมืองพัทยาในครั้งนี้จึงเป็นความหวังของผู้ประกอบการ พวกเขาอยากให้การเลือกตั้งนายกเมืองพัทยา และได้นายกเมืองพัทยาและสมาชิกสภาเมืองพัทยามีความรู้ความสามารถ เข้าใจปัญหาในพื้นที่เมืองพัทยา มาช่วยแก้ปัญหาสภาพเศรษฐกิจเมืองพัทยาที่ตกต่ำ นับตั้งแต่รัฐประหาร พ.ศ. 2557 จนถึงการแพร่ระบาดโควิด 19 ในปัจจุบัน เพราะเมืองพัทยาได้รับผลกระทบอย่างหนักและต่อเนื่องหรืออย่างน้อยที่สุดก็เป็นจิตวิทยาการเมืองเพื่อกระตุ้นและสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว (ชวน คุณพระช่วย นามสมมติ, ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารเมืองพัทยา, สัมภาษณ์ 2 เมษายน 2565)

เนื่องจากเมืองพัทยาคือเมืองท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงโด่งดังระดับโลก เศรษฐกิจเมืองพัทยาคือเติบโตและถูกขับเคลื่อนจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งระบบสัมพันธ์กับประชาชนชาวเมืองพัทยาทุกคนขึ้น โครงสร้างและกิจกรรมทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่จึงเป็นกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและภาคบริการ (เมืองพัทยา, 2565) การศึกษาพบว่า ก่อนรัฐประหาร 2557 และก่อนเกิดวิกฤตโควิด-19 มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในพัทยาปีละประมาณ 10-15 ล้านคน เมืองพัทยามีรายได้รวมจากการท่องเที่ยวปีละหลักแสนล้านบาท ข้อมูลภาพรวมของทั้งจังหวัดชลบุรี ในปี 2562 มีรายได้จากการท่องเที่ยว 276,328.34 ล้านบาท ในจำนวนนี้เป็นรายได้จากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่างชาติ 220,828.86 ล้านบาท ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่ไปเที่ยวในเมืองพัทยา กิจกรรมทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่ของเมืองพัทยาจึงเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและบริการ ประชากรราว 90 เปอร์เซ็นต์ ประกอบอาชีพด้านการค้าและบริการนักท่องเที่ยว ทั้งที่เป็นเจ้าของกิจการ และคนที่ทำงานเป็นลูกจ้างในกิจการต่าง ๆ เช่น โรงแรม รีสอร์ท สถานบันเทิง ร้านอาหาร เป็นต้น ส่วนประชากรอีก 10 เปอร์เซ็นต์ ประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม การประมง และการค้าขาย (ไทยรัฐออนไลน์, 2565)

แต่สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของพัทยาในปัจจุบันอยู่ภาวะตกต่ำอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและระบบธุรกิจการท่องเที่ยวของเมืองพัทยาซึ่งเป็นเส้นเลือดใหญ่ของพัทยาได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากปัญหาการแพร่ระบาดโควิด-19 มานานกว่า 2 ปี ทำให้เศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจในพื้นที่เมืองพัทยาคตกต่ำขนาดหนัก รายได้จากการท่องเที่ยว

เป็นศูนย์ในรอบ 2 ปีที่ผ่านมา การที่เมืองพัทยาคือพื้นที่เศรษฐกิจที่มีรายได้หลักจากการท่องเที่ยวร้อยละ 80 ธุรกิจของเมืองพัทยาคือทุกอย่างพึ่งการท่องเที่ยวทั้งหมด เมื่อการท่องเที่ยวมีปัญหาจากผลกระทบระบอบโควิดนักท่องเที่ยวต่างชาติไม่สามารถเข้ามาท่องเที่ยวได้ จึงเกิดกระทบเป็นโดมิโน ตั้งแต่สนามบิน การขนส่ง รถแท็กซี่ มอเตอร์ไซค์รับจ้าง โรงแรม ร้านอาหาร สถานบันเทิงกลางคืน พนักงาน ลูกจ้าง ฯลฯ (เดลินิวส์ออนไลน์, 2565)

กล่าวโดยสรุปสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่ถดถอยตกต่ำอย่างรุนแรงของเมืองพัทยาคือส่งผลต่อความคาดหวังกับการเลือกตั้งนายกเมืองพัทยาและสมาชิกสภาเมืองพัทยาคั้งนี้สูง ผู้ประกอบการประชาชนชาวเมืองพัทยาคั้งนี้มีจำนวนมากมีความเชื่อและมีความหวังว่า ถ้าการเลือกตั้งครั้งนี้ชาวเมืองพัทยาคั้งนี้ได้นายกเมืองพัทยาคั้งที่มีความรู้ความสามารถเข้าใจปัญหาจะมาช่วยแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของเมืองพัทยาให้กลับมาพลิกฟื้นเพื่อพ้อีกครั้ง คั้งนี้ชีวิตคั้งนี้ความหวังสร้างโอกาสให้เมืองพัทยา การเลือกตั้งนายกเมืองพัทยาและสมาชิกสภาเมืองพัทยาคั้งนี้จึงเป็นการเลือกตั้งแห่งความหวังใหม่ของชาวพัทยา (กลุ่มผู้ประกอบการรายย่อย, สัมภาษณ์กลุ่ม, 28 เมษายน 2565)

การศึกษาในมิติเชิงโครงสร้างทางสังคมของเมืองพัทยาคั้งนี้พบว่า การขยายตัวของระบบเศรษฐกิจการท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดการขยายตัวของเมืองพัทยาคั้งนี้ในเชิงโครงสร้างเมืองและความซับซ้อนเชิงโครงสร้างทางสังคมเกิดการหลั่งไหลอพยพตั้งถิ่นของประชากรที่เป็นประชากรแฝง (floating population) มีอยู่ในปัจจุบัน 158,686 คน ถือเป็นจำนวนที่ค่อนข้างสูงและมากกว่าจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร (สำนักยุทธศาสตร์และงบประมาณเมืองพัทยา, 2564) ในขณะที่ข้อมูลจากสำนักยุทธศาสตร์และงบประมาณเมืองพัทยาระบุว่า เมืองพัทยาคั้งนี้มีประชากรแฝงถึง 445,081 คน ในขณะที่มีประชากรเมืองพัทยาคั้งนี้มีทะเบียนบ้านเข้ามาตามกฎหมายทะเบียนราษฎรมีประมาณ 105,000 คน และมีประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งของเมืองพัทยาคั้งนี้มีจำนวน 78,415 คน แบ่งเป็นชาย 33,432 คน และหญิง 44,983 (แผนพัฒนาเมืองพัทยา พ.ศ. 2561-2565)

การขยายตัวของกลุ่มประชากรทั้งที่เป็นประชากรแฝงและประชากรตามกฎหมายทะเบียนราษฎรของเมืองพัทยาคั้งนี้ทำให้เกิดกลุ่มพหุนิยม (pluralism) ที่มีความสัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคมของเมืองพัทยาคั้งนี้ไปด้วย ทั้งในมิติทางสังคมวิทยาการเมือง ความหลากหลายทางอาชีพ ความคิด อุดมคติของชีวิต โลกทัศน์ อุดมการณ์ทางการเมือง เกิดกลุ่มการเมืองที่หลากหลายจากโครงสร้างทางสังคมเมืองพัทยาคั้งนี้มีทั้งกลุ่มคนรอยอภิสัทธีชน กลุ่มนายทุน กลุ่มชนชั้นกลาง กลุ่มคนรากหญ้า กลุ่มคนรุ่นใหม่ กลุ่มคนท้องถิ่นดั้งเดิม รวมถึงเครือข่ายประชาสังคมที่หลากหลาย ฯลฯ ภายใต้ความหลากหลายของกลุ่มต่าง ๆ ในเมืองพัทยาคั้งนี้เติบโตขึ้น

พร้อมกับพลวัตทางสังคมของเมืองพัทยา การศึกษาของผู้วิจัยพบว่า พลวัตของโครงสร้างทางสังคมของเมืองพัทยามีความสัมพันธ์กับการเกิดขึ้นของกลุ่มการเมืองในพัทยาที่มีลักษณะการเมืองที่คู่ขนานไปกับการเมืองระดับชาติ ผู้วิจัยพบว่า เมืองพัทยามีกลุ่มการเมืองที่หลากหลายตามไปด้วย เช่น กลุ่ม นปช.พัทยา (กลุ่มคนเสื้อแดง) กลุ่มพันธมิตรฯ พัทยา (กลุ่มคนเสื้อเหลือง) กลุ่มอนาคตใหม่-ก้าวไกลพัทยา และกลุ่มเครือข่ายอำนาจการเมืองดั้งเดิมในพื้นที่ซึ่งแต่ละกลุ่มต่างมีจุดยืน อุดมการณ์ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการเมือง ความต้องการและความคาดหวังทางการเมืองแตกต่างกันออกไปด้วย รวมถึงความคาดหวังต่อการเลือกตั้งนายกเมืองพัทยาและสมาชิกสภาเมืองพัทยาคั้งนี้ด้วย เช่น กลุ่มการเมืองที่เกิดขึ้นใหม่ เช่น นปช.พัทยา (กลุ่มคนเสื้อแดง) กลุ่มพันธมิตรฯ (กลุ่มคนเสื้อเหลือง) กลุ่มอนาคตใหม่-ก้าวไกลพัทยา ชนชั้นกลางใหม่ และกลุ่มคนรุ่นใหม่ ฯลฯ มีความคิดและอุดมการณ์ที่ต้องการการเปลี่ยนแปลงการเมืองในเมืองพัทยา พวกเขาไม่พอใจกับการเมืองในเมืองพัทยาที่มีลักษณะผูกขาดอำนาจอยู่ในเครือข่ายชนชั้นนำท้องถิ่นและตระกูลการเมืองประจำจังหวัด

จากการศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางอำนาจหรือเครือข่ายอำนาจพบว่า ทั้งนี้กลุ่มการเมืองใหม่เหล่านี้ กลุ่ม นปช.พัทยา (กลุ่มคนเสื้อแดง) กลุ่มพันธมิตรฯ พัทยา (กลุ่มคนเสื้อเหลือง) กลุ่มอนาคตใหม่-ก้าวไกลพัทยา ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มการเมืองหรือเครือข่ายการเมืองที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มเครือข่ายอำนาจเดิมที่ครองอำนาจการเมืองในเมืองพัทยา และการศึกษาในเชิงลึกของผู้วิจัยยังพบว่า บางกลุ่มการเมืองที่สถาปนาขึ้นใหม่ในอดีตเคยเป็นเครือข่ายพันธมิตรกับกลุ่มอำนาจเดิมแต่ต่อมาได้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองกับเครือข่ายอำนาจเดิมที่ยึดกุมพื้นที่เมืองพัทยา พวกเขาจึงต้องอาศัยโอกาสจากกระแสการเมืองคู่ขนานสร้างฐานการเมืองของตนเองภายใต้ร่มเงาของกลุ่มการเมืองระดับชาติเพื่อมาต่อสู้กับเครือข่ายกลุ่มอำนาจเดิมที่ครองสนามอำนาจในเมืองพัทยามาอย่างยาวนาน (โตมร สอนสังข์ นามสมมติ, สื่อมวลชนท้องถิ่นพัทยา, สัมภาษณ์ 26 เมษายน 2565) เครือข่ายหรือกลุ่มการเมืองใหม่ที่เกิดขึ้นจากพลวัตของโครงสร้างทางสังคมของเมืองพัทยา เห็นกลุ่มอำนาจการเมืองเดิมที่ครองอำนาจในการเมืองของเมืองพัทยา มุ่งทำงานการเมืองเพื่อประโยชน์ทางชนชั้นของตนเองเป็นสาระสำคัญทำให้ผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจการเมืองมีลักษณะการกระจุกตัวในกลุ่มชนชั้นนำเพียงกลุ่มเดียว มากกว่าการทำงานการเมืองที่คำนึงถึงประโยชน์สาธารณะของชาวเมืองพัทยาอย่างแท้จริง การทำงานการเมืองของกลุ่มอำนาจเดิมตั้งอยู่บนฐานการเมืองแบบอุปถัมภ์ (patronage system) แจกจ่ายส่วนเหลือส่วนต่างจากการทุจริตให้ประชาชนในฐานะผู้มีบุญคุณ (ชัยยันต์ วิชัยชิต, นามสมมติ นักวิชาการท้องถิ่น, สัมภาษณ์ 28 เมษายน 2556)

นอกจากนี้การศึกษายังพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในเมืองพัทยายังทำให้เกิดกลุ่มคนกลุ่มใหม่ คือ กลุ่มชนชั้นกลาง (middle class) และกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เกิดโตมาพร้อมกับกระแสการเมืองของคนรุ่นใหม่ (ธนาธร คงสมศักดิ์เจียม, นามสมมติ เครือข่ายคนรุ่นใหม่พัทยา, สัมภาษณ์ 5 เมษายน 2565) เป็นประชากรกลุ่มใหม่ของเมืองพัทยาซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีความเป็นอิสระทางการเมืองและพึ่งพาตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ เป็นกลุ่มคนที่มีความคาดหวังต่อการเมืองและการพัฒนาเมืองพัทยา และเป็นกลุ่มคนที่ไม่พอใจภาพจำทางการเมืองของเมืองพัทยาแบบเก่า เกิดปัญหาเกิดรอยปริแยกทางความคิดและความคาดหวังต่อการเมืองและการพัฒนาเมืองพัทยา เช่น ภาพจินตนาการเมืองพัทยาที่พวกเขาอยากเห็น คือ ความเป็นเมืองพิเศษที่มีความทันสมัย เมืองที่มีอำนาจบริหารจัดการสมบูรณ์แบบ เมืองที่มีโครงสร้างพื้นฐานที่ดี เมืองที่มีความปลอดภัย เมืองที่มีธรรมาภิบาล (good governance) ในการจัดการปกครอง เมืองที่รองรับคุณภาพประชาชนทุกหมู่เหล่า เมืองที่ไม่มีการผูกขาดอำนาจอยู่ในมือนักธุรกิจการเมืองหรือเครือข่ายตระกูลการเมืองประจำจังหวัด และเมืองที่เป็นธรรมกับชาวเมืองพัทยา ฯลฯ (กลุ่มเครือข่ายคนรุ่นใหม่พัทยา, สัมภาษณ์กลุ่ม 29 เมษายน 2565) ภาพจำที่พวกเขาเห็นในเมืองพัทยามาอย่างยาวนาน นอกจากภาพจำการผูกขาดอำนาจทางการเมืองในเมืองพัทยา ยังมีภาพจำอื่น ๆ ที่พวกเขาเห็นนำมาสู่การผลิตซ้ำ (reproduction) ความไม่พอใจของประชาชนชาวเมืองพัทยากลุ่มนี้ เช่น ปัญหาการพัฒนาเมืองพัทยา ปัญหาผังเมืองการท่องเที่ยว ปัญหาการบุกรุกพื้นที่สาธารณะของกลุ่มทุน ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาการจราจรติดขัดไม่เป็นระบบ ปัญหาขยะล้นเมือง ปัญหาความไม่ปลอดภัยของเมือง ปัญหาขาดการวางแผนพัฒนาเมืองอย่างเป็นระบบ ฯลฯ (เครือข่ายภาคประชาชนเมืองพัทยา, สัมภาษณ์กลุ่ม 30 เมษายน 2565) ส่งผลต่อความคิดเห็นทางการเมืองของกลุ่มการเมืองใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในเมืองพัทยา พวกเขาอยากให้การเปลี่ยนแปลงอำนาจการเมืองในเมืองพัทยาโดยพวกเขาเชื่อว่าถ้ามีการเปลี่ยนแปลงอำนาจทางการเมืองในพัทยา จะนำไปสู่การพัฒนาเมืองพัทยาดังภาพจินตนาการที่พวกเขาอยากเห็น ปรากฏการณ์เหล่านี้ก็นำไปสู่การตื่นตัวทางการเมืองในการเลือกตั้งนายกเมืองพัทยาและสมาชิกเมืองพัทยาคั้งนี้อย่างกว้างขวาง (อุทิศ มิตรแท้, นามสมมติ นักการเมืองท้องถิ่นพัทยา, สัมภาษณ์ 3 เมษายน 2565) นอกจากนี้พวกเขามีความมั่นใจว่าชาวเมืองพัทยาส่วนใหญ่ต้องการการเปลี่ยนแปลงและพวกเขาเคยทำสำเร็จจากการเลือกตั้ง ส.ส. 2562 ที่ผ่านมา (ไทยรัฐออนไลน์, 2562) ตัวแทนของพรรคการเมืองที่สัมพันธ์กับกลุ่มการเมืองใหม่ชนะการเลือกตั้ง ส.ส. สามารถชนะคู่แข่งที่เป็นนักการเมืองที่ผูกขาดอำนาจอย่างยาวนาน ปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้กลุ่มการเมืองใหม่ที่เกิดขึ้นในเมืองพัทยามีความมั่นใจว่าการเลือกตั้งนายกเมืองพัทยา

และสมาชิกสภาเมืองพัทยาเขาจะสร้างการเปลี่ยนแปลงได้สำเร็จ ถึงขนาดมีการประกาศยุทธศาสตร์การเมือง “ทวงคืนพัทยา”

“10 ปีเต็มที่พัทยาห่างหายจากการเลือกตั้งนายกเมืองพัทยา และสมาชิกสภาเมือง” ประชาชนใช้ชีวิตอยู่กับเมืองที่ไม่เข้าใจผู้คน ขาดการมีส่วนร่วม พร้อมกับเศรษฐกิจที่ซบเซาจากวิกฤตโควิด-19 พอแล้วหรือยัง กับปัญหาชุดเจาะถนนทั้งเมือง ปัญหาน้ำท่วมซ้ำซาก ทุกปี และผู้บริหารเมืองที่ไม่เคยใส่ใจประชาชน คนพัทยาต้องการ ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ มีความเข้าใจถึงความต้องการของคนพัทยา อย่างแท้จริง” (ธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ, 2565)

ในขณะที่เครือข่ายกลุ่มอำนาจการเมืองเดิมที่ถูกมองว่าเป็นกลุ่มเครือข่ายการเมืองผูกขาดตั้งบนฐานเครือข่ายอำนาจและระบบอุปถัมภ์ภายใต้อิทธิพลทางเศรษฐกิจการเมืองของตระกูลการเมืองประจำจังหวัด กลับมองว่ากลุ่มการเมืองใหม่ที่เกิดขึ้นยังไม่เข้าใจลักษณะการเมืองและการบริหารจัดการเมืองพัทยา อย่างดีพอ ไม่มีประสบการณ์ทางการเมือง เป็นพวกเพื่อฝันทางการเมือง รวมถึงไม่เข้าใจข้อจำกัดการบริหารจัดการของเมือง พัทยาที่เป็นจริง ที่เกิดจากปัญหาเชิงโครงสร้างการปกครองท้องถิ่น รูปแบบพิเศษของเมืองพัทยา ที่ไม่ได้มีอำนาจสมบูรณ์แบบพัทยานั้น ไม่ได้มีความแตกต่างไปจากองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบอื่น ที่มีอยู่ในประเทศไทย ในความเป็นจริงแล้วเมืองพัทยามีสถานะเชิงโครงสร้างการบริหารจัดการไม่แตกต่างไปจากเทศบาลนคร เท่านั้น อำนาจการบริหารจัดการไม่ได้สมบูรณ์แบบหรือรวมศูนย์ ที่เมืองพัทยา ข้อเรียกร้องหรือความต้องการของกลุ่มการเมืองใหม่ เป็นข้อเสนอที่เลื่อนลอยเพื่อฝันไม่เข้าใจบริบทข้อเท็จจริง ของการบริหารเมืองพัทยา (โอฬาร ถิ่นบางเตียว, 2565) จาก ประสบการณ์ทางการเมืองที่ผ่านมาของกลุ่มอำนาจการเมืองเดิม ที่ผ่านสมรภูมิตามการเมืองของการเลือกตั้งนายกเมืองพัทยามา 3 ครั้ง (27 มี.ค. 2547, 4 พ.ค. 2551, และ 17 มิ.ย. 2555) ทำให้ เขาเชื่อมั่นว่าชัยชนะการเมืองในสนามเมืองพัทยายังตั้งอยู่บน เครือข่ายอำนาจแบบดั้งเดิม ระบบอุปถัมภ์ ต้นทุนทางสังคม ของผู้ลงสมัคร ประสบการณ์ทางการเมืองและการบริหารที่ผ่านมา การลงพื้นที่ช่วยเหลือประชาชนอย่างต่อเนื่องยาวนาน ความสามารถในการควบคุมคะแนนจัดตั้งจาก 42 ชุมชนของเมืองพัทยา ผ่านเครือข่ายผู้นำชุมชนได้ การรักษาฐานคะแนนจากกลุ่มคนพื้นถิ่น ดั้งเดิม การมีเครือข่ายกลไกราชการหนุนเสริม มีเครือข่ายนักธุรกิจ การเมืองคอยสนับสนุน มีตระกูลการเมืองหลักในจังหวัดให้การ สนับสนุน มีสื่อมวลชนท้องถิ่นนำเสนอขยายต่อด้านการโฆษณา หาเสียง และมีเครือข่ายผู้กว้างขวางในเมืองพัทยาเชื่อมร้อยมวลชน ฯลฯ และทั้งหมดเป็นเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองที่ช่วยเหลือ เกื้อกูลกันทางเศรษฐกิจการเมืองมาอย่างยาวนาน (จิตรวดี บัวแก้ว, นามสมมติ ตัวแทนภาคประชาสังคมพัทยา, สัมภาษณ์ 23 เมษายน 2565)

จากประสบการณ์ที่ผ่านมา กลุ่มอำนาจการเมืองเดิม เชื่อว่า ประชาชนชาวเมืองพัทยาดัดสันใจทางการเมืองการเลือกตั้ง จากความสัมพันธ์เครือข่ายส่วนบุคคลมากกว่าการตัดสินใจ เติบโตนโยบายส่วนยุทธศาสตร์เชิงนโยบายสาธารณะก็ต้องมีไว้เพื่อสร้าง ภาพลักษณ์ทางการเมืองมากกว่าจะเป็นตัวชี้ขาดถึงชัยชนะ ทั้งนี้ ถ้าพิจารณาจากฐานจำนวนประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ผ่านมา พบว่า จากการเลือกตั้ง 3 ครั้งที่ผ่านมา มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งเฉลี่ย ร้อยละ 50 เท่านั้นจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด เพราะฉะนั้นถ้ามอง จากตัวเลขผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งที่สะท้อนกลับไปสู่พฤติกรรมการเมือง และการเลือกตั้งจริงของประชาชนเมืองพัทยาจะพบว่า ที่ผ่านมา ประชาชนชาวเมืองพัทยาให้ความสนใจในการเลือกตั้งอยู่ในระดับ ปานกลาง ประเด็นนี้ถ้าพิจารณาในกรณีคิดศาสตร์การเมืองที่นิยม ใช้ประเมินการเมืองและชัยชนะทางการเมือง กลุ่มการเมืองเดิม มีความมั่นใจว่าจะสามารถคุมคะแนนจัดตั้งได้เหมือนกับการเลือกตั้ง ที่ผ่านมาและจะทำให้เครือข่ายอำนาจเดิมได้รับชัยชนะในสนาม การเมืองของการเลือกตั้งครั้งนี้อย่างแน่นอน ยังคงรักษาอำนาจ การเมืองเอาไว้ได้อย่างไม่ยากเย็นนัก บวกผสมกับการปรับตัว ของผู้สมัครของกลุ่มอำนาจเก่าหลังการเลือกตั้ง ส.ส. 2562 ในแง่ ภาพลักษณ์ที่ดีของผู้สมัคร การทำงานในพื้นที่ ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์การบริหาร ต้นทุนทางสังคมและการเมือง ฯลฯ

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ทางการเมืองเศรษฐกิจและ สังคมกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยาและนายกเมืองพัทยา พ.ศ. 2565 : วิเคราะห์ในเชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง ของผู้วิจัย ได้มีการค้นพบว่า ปัจจัยทางการเมืองเศรษฐกิจและสังคมมีความ สัมพันธ์กับการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยาและนายกเมืองพัทยา 2565 ผลการวิจัยได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของบริษัททางเชิงโครงสร้าง การเมืองเศรษฐกิจและสังคมต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยา และนายกเมืองพัทยา ทำให้เราเข้าใจความสัมพันธ์เชิงนโยบาย เชิงโครงสร้างกับการเลือกตั้งท้องถิ่น เป็นการเปิดพรมแดนความรู้ การศึกษาการเมืองท้องถิ่น (local politics) และการศึกษา การเลือกตั้งท้องถิ่น (local election) งานวิจัยของผู้วิจัยต้องการ เติบโตองค์ความรู้ด้านการศึกษการเมืองท้องถิ่นในเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ไม่ได้มีแค่มีการปกครองท้องถิ่น (local government) หรือมิติการบริหารงานท้องถิ่น (local administration) หรือพฤติกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่น ทศนคติในการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นที่ นิยมศึกษาในวงวิชาการด้านการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย

การอภิปรายผลการศึกษาตามที่ได้กล่าวข้างต้นงานวิจัยนี้ เป็นการเปิดมุมมองการศึกษาในเชิงสหวิทยาการการเมืองท้องถิ่น ที่พยายามอธิบายความสัมพันธ์ปัจจัยเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม เพื่อทำความเข้าใจกับการเลือกตั้งสมาชิกสภา

เมืองพัทยาและนายกเมืองพัทยาด้วยการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ แนวเศรษฐศาสตร์การเมือง (political economy critical) ที่มีผลการศึกษาที่แตกต่างจากการศึกษากระแสหลัก (Mainstream) เกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นที่ให้ความสำคัญในเรื่องพฤติกรรม การเลือกตั้ง เช่น งานของสำนักสถาบันพระปกเกล้าที่ศึกษา ความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมือง การเลือกตั้งที่นิยมศึกษาทุกฤดูการเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและ ระดับท้องถิ่น หรืองานวิจัยระดับปริญญาโทของนิสิตนักศึกษาทั่วไป ที่นิยมศึกษาเรื่องทัศนคติของผู้นำทางการเมือง การมีส่วนร่วม ทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการศึกษาวิจัย เชิงปริมาณ (quantitative research) ที่ไม่ได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ ในเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองและสถานการณ์ทางสังคม กับการเลือกตั้งทำให้เราเข้าใจการเลือกตั้งจากค่านิยมความรู้สึ กนึกคิดแบบปัจเจกชนเท่านั้น

งานของผู้วิจัยมีความแตกต่างจากการศึกษาแนวการศึกษา เชิงสถาบันทางการเมืองแนวกฎหมายและทางการ (formal-legal institutional approach) ที่ให้น้ำหนักการศึกษาเพื่อพัฒนา การเลือกตั้งท้องถิ่น (local elections) ให้เป็นรากฐานของ กระบวนการปกครองตามหลักประชาธิปไตย (democracy) เพื่อสร้างและเคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชนภายใต้การยอมรับ ของสังคมทั่วไปในการปกครองแบบประชาธิปไตย พิจารณาถึง รูปแบบการปกครองที่ตั้งอยู่บนหลักการที่ว่า “อำนาจอธิปไตย เป็นของปวงชน” ถูกใช้โดยตัวแทนของประชาชน ซึ่งตัวแทน ของประชาชนนั้นเป็นผู้ที่ได้รับการมอบหมายให้ทำหน้าที่ภายใต้ ความรับผิดชอบ (Accountability) ต่อผลประโยชน์ของประชาชน ซึ่งประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยตรงในการใช้อำนาจอธิปไตย เช่น งานของ Colin Rallings and Michael Thrasher (1997) หรืองานของ สตีเฟน ธนาธิโชติ และ ธนพันธ์ โล่ประกอบทรัพย์ (2560) ที่อธิบายว่า การเลือกตั้งท้องถิ่น ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตยเนื่องจากการเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมืองระดับท้องถิ่น (Local Political Participation) ผ่านการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง (Candidates) และพรรคการเมืองท้องถิ่นที่มีนโยบาย (Policy Platform) ที่ตรงกับความต้องการของประชาชน ในแง่หนึ่ง การเลือกตั้งจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการกำหนด นโยบายสาธารณะ เนื่องจากประชาชนสามารถกำหนดทิศทาง ของนโยบายสาธารณะที่ตนต้องการผ่านการเลือกผู้สมัครและ พรรคการเมืองท้องถิ่นที่มีนโยบายสอดคล้องกับตนได้ หรือ งานของ Ezrow, Lawrence (2010) ที่พบว่า การเลือกตั้งท้องถิ่น เป็นกระบวนการตรวจสอบและถ่วงดุลผู้บริหารทางการเมืองท้องถิ่น และรัฐบาลท้องถิ่น เนื่องจากประชาชนสามารถที่จะเลือกปฏิเสธ

แนวนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการศึกษา ที่มีความแตกต่างจากการศึกษาของผู้วิจัย เพราะงานการศึกษา เชิงสถาบันทางการเมืองแนวกฎหมายและทางการจะศึกษาในเชิง สถาบันและแนวกฎหมายเพื่อทำความเข้าใจการเลือกตั้งท้องถิ่น และพยายามมีข้อเสนอให้การเลือกตั้งท้องถิ่นเป็นรากฐานสำคัญ ของการพัฒนาประชาธิปไตย แต่งานวิจัยของผู้วิจัยศึกษาปฏิสัมพันธ์ ในเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองที่มีผลกับการเมืองและการเลือกตั้ง ท้องถิ่นเพื่อพยายามทำความเข้าใจกับการเลือกตั้งท้องถิ่น คล้ายคลึง กับงานของ นาดาชา วศินดิกล (2540) การศึกษาว่ามีการกระจุกตัว ของอำนาจในเมืองพัทยา ผลการวิจัยพบว่า มีการกระจุกตัวของ อำนาจในระดับสูงโดยกลุ่มการเมืองกลุ่มหนึ่งในเมืองพัทยา ซึ่งเป็น กลุ่มที่สามารถชนะการเลือกตั้งเข้ามาเป็นสมาชิกสภาเมืองพัทยา ส่วนใหญ่ อาศัยการอุปถัมภ์จากกำนันผู้ทรงอิทธิพล และสมาชิกสภา เมืองพัทยาเหล่านี้เองจะเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อผลการตัดสินใจ ในการบริหารกิจการของเมืองพัทยา ซึ่งเป็นไปในทางเอื้อประโยชน์ ต่อพวกพ้องของสมาชิกภายในกลุ่ม งานวิจัยของผู้วิจัยได้อธิพล การศึกษาจาก ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ (2561) และปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ (2564) ที่ได้พัฒนาการวิจัยท้องถิ่นจากโจทย์วิจัย ภายในท้องถิ่นและอาศัยการศึกษาเชิงสหวิทยาการมองจาก ปรัชญาการณเชิงวิพากษ์โครงสร้างที่มีปฏิสัมพันธ์กับประเด็น การศึกษาและการบูรณาการทฤษฎีรวมถึงการข้ามพหุศาสตร์ (transdisciplinary) โดยเอาประเด็นพื้นที่เป็นตัวตั้งพิจารณา ความสัมพันธ์เชิงอำนาจตามกรอบระบบอำนาจหลายศูนย์ (polycentric system) ในโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองและสังคม วัฒนธรรม ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะช่วยให้เราเข้าใจสังคมท้องถิ่น ที่มีความสัมพันธ์หลายระดับทับซ้อนกันอยู่ในเวลาเดียวกันได้ชัดเจน และแหลมคมมากขึ้นโดยเฉพาะการศึกษาการเมืองท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการ

1. การพัฒนาประชาธิปไตยอย่างยั่งยืนประชาชนและ สังคมไทยต้องไม่ยอมรับการรัฐประหารของชนชั้นนำฝ่ายอนุรักษ์ ทุกรูปแบบเพราะทุกครั้งที่ทำกรรัฐประหารจะมีการทำลาย กระบวนการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งการปกครอง ท้องถิ่นเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตย เมื่อการ ปกครองท้องถิ่นและประชาธิปไตยท้องถิ่นอ่อนแอประชาธิปไตย ระดับชาติก็จะไม่มีความมั่นคงตามไปด้วย
2. ประชาชนในเมืองพัทยาต้องเรียนรู้ทางการเมือง ในระดับท้องถิ่นอย่างเข้มข้น มีการวิพากษ์วิจารณ์หรือเข้าไป มีส่วนร่วมทางการเมืองในเมืองพัทยาอย่างต่อเนื่องผ่านช่องทาง ต่าง ๆ เพื่อเป็นการติดตามตรวจสอบการทำงานของนักรการเมือง ที่ได้รับความไว้วางใจจากการเลือกตั้ง ประชาชนในเมืองพัทยาต้อง รวมกลุ่มกันอย่างหลากหลายเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มและ

ต่อรองผลประโยชน์กับผู้บริหารเมืองพัทยาและกลุ่มอำนาจเก่าในเมืองพัทยา รวมถึงพัฒนาข้อเรียกร้องในระดับนโยบายการพัฒนาเมืองพัทยาในอนาคต

3. สถาบันการศึกษาต้องพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น แนวใหม่เพื่อตอบรับการกับเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับความเป็นจริงของสังคมท้องถิ่น เช่น การศึกษาแนวสหวิทยาการ แนวข้ามพ้นสาขาเพื่อสร้างความเชื่อมโยงระหว่างประเด็นต่าง ๆ ในท้องถิ่นให้แหลมคม ใช้มุมมองแนวสหวิทยาการเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ในหลากหลายมิติทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษาแนวสหวิทยาการข้ามพ้นสาขาเป็นการศึกษาแบบองค์รวมที่ตั้งอยู่บนฐานคิดว่าสังคมไม่ได้แยกออกเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม

4. ผู้สมัครรับเลือกตั้งเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยาและนายกเมืองพัทยาต้องมีความรู้ความเข้าใจความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ในเมืองพัทยาที่มีผลสัมพันธ์กับชีวิตทางเศรษฐกิจ การเมือง ความคิด อุดมการณ์ และสามารถนำไปพัฒนาเป็นนโยบายสาธารณะที่จะนำมาสื่อสารการเมืองกับประชาชนได้

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาภูมิหลังทางการเมืองและความสัมพันธ์ทางอำนาจของผู้สมัครนายกเมืองพัทยา
2. ศึกษาวิเคราะห์นโยบายสาธารณะของผู้สมัครสมาชิกสภาเมืองพัทยาและนายกเมืองพัทยา
3. ศึกษาการเมืองและความสัมพันธ์ทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมกับการเลือกตั้งในเขตการปกครองท้องถิ่นพิเศษอื่น

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มเครือข่ายคนรุ่นใหม่พัทยา. (29 เมษายน 2565). สัมภาษณ์กลุ่มกลุ่มผู้ประกอบการรายย่อย. (28 เมษายน 2565). สัมภาษณ์กลุ่ม. ก้องกิจ กิจก้องเกียรติ (นามสมมติ). **สื่อมวลชนท้องถิ่นพัทยา**. (12 เมษายน 2565). สัมภาษณ์

เครือข่ายภาคประชาชนเมืองพัทยา. (30 เมษายน 2565). สัมภาษณ์กลุ่ม

จิตรวดี บัวแก้ว (นามสมมติ). **ตัวแทนภาคประชาสังคมพัทยา**. (23 เมษายน 2565). สัมภาษณ์

ชวน คุณพระช่วย (นามสมมติ). **ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารเมืองพัทยา**. (2 เมษายน 2565). สัมภาษณ์

ชัยยันต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และคณะ. (2561). **โครงการการสำรวจเชิงวิพากษ์เกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นในประเทศไทย**. โครงการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ชัยยันต์ วิไชยชิต (นามสมมติ). **นักวิชาการท้องถิ่น**. (28 เมษายน 2556). สัมภาษณ์

เดลินิวส์ออนไลน์. **ภาคธุรกิจหนุนนายกเมืองพัทยาคนใหม่** พื้นที่ท่องเที่ยวเร่งแก้ปัญหาปากท้อง. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.dailynews.co.th/news/894589>. 2565.

โตมร สอนสังข์ (นามสมมติ). **สื่อมวลชนท้องถิ่นพัทยา**. สัมภาษณ์ (26 เมษายน 2565). สัมภาษณ์

ไทยรัฐออนไลน์. **ชลบุรี ช็อก “อิทธิพล-ปรเมศวร์” พ่ายผู้สมัคร** โนเนมอนาคตใหม่!. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.thairath.co.th/news/local/east/1528871>. 2562.

ไทยรัฐออนไลน์. **ชุม ‘พัทยา’ เมืองท่องเที่ยวแสนล้านที่** ‘นายกเมือง’ คนใหม่ต้องมาบริหาร ปลุกเศรษฐกิจ และฟื้นความหวัง. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://plus.thairath.co.th/topic/money/101465>. 2565.

ธนาธร คงสมศักดิ์เจียม (นามสมมติ). **เครือข่ายคนรุ่นใหม่พัทยา**. (5 เมษายน 2565). สัมภาษณ์.

ธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ. “ธนาธร” ลั่น “ทวงคืนพัทยา” เปิดตัวผู้สมัครนายกเล็กเย็นนี้ ชนบ้านใหญ่คุณปลื้ม. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://mgronline.com/online-section/detail/9650000024854>. 2565.

นางตาชา วตินดีลก. (2540). **โครงสร้างอำนาจในชุมชนกับการเมืองท้องถิ่น : ศึกษากรณีเมืองพัทยา**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปีปีซี. **นายกฯ ตั้ง สนธยา คุณปลื้ม เป็นที่ปรึกษาด้านการเมือง**. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.bbc.com/thai/thailand-43792588>. 2561.

ประชาไท. **ประยุทธ์ งด ม.44 ตั้ง สนธยา คุณปลื้ม นั่งนายกพัทยา**. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://prachatai.com/journal/2018/09/78850>. 2561.

ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. (2564). **ญาณวิทยาวิพากษ์เพื่อการปรับเปลี่ยนระบบนิเวศสังคม**. เอกสารอัดสำเนา.

มติชน. **อจ.จุฬาฯ ชี้ม.44 ตั้ง “สนธยา” นั่งนายกเมืองพัทยา** วางเครือข่ายสืบทอดอำนาจ คสช. [online]. เข้าถึงได้จาก : https://www.matichon.co.th/politics/news_1147716. 2561.

มติชน. **บทนำ : 22 พ.ค.เลือกตั้ง กทม.-พัทยา**. [online]. เข้าถึงได้จาก : https://www.matichon.co.th/article/news_3234511. 2565.

มารินี สิ้นธุวรานนท์ชัย (นามสมมติ). ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมเมืองพัทยา. (5 เมษายน 2565) สัมภาษณ์.

เมืองพัทยา. แผนพัฒนาเมืองพัทยา พ.ศ. 2561-2565. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.pattaya.go.th/document/%E0%B9%81%E0%B8%9C%E0%B8%99%20%20%E0%B8%9B%E0%B8%B5%20%20%E0%B9%80%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%9E%E0%B8%B1%E0%B8%97%E0%B8%A2%E0%B8%B2/%E0%B9%81%E0%B8%9C%E0%B8%99%E0%B8%9E%E0%B8%B1%E0%B8%92%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B9%80%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%9E%E0%B8%B1%E0%B8%97%E0%B8%A2%E0%B8%B2%202561-2565.pdf>. 2565.

ศูนย์ข้อมูลข่าวสารอิเล็กทรอนิกส์ของราชการเมืองพัทยา. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจเมืองพัทยา. [online]. เข้าถึงได้จาก : https://info.pattaya.go.th/_layouts/15/start.aspx#/SitePages/%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%81.aspx. 2565.

ศูนย์ข่าวศรีราชา. พังยับ! 8 องค์กรท่องเที่ยวพัทยายื่น 6 ข้อเสนอจี้รัฐเยียวยาหลังปล่อยคอร์รัปชันทำโควิด-19 กระจาย. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://mgronline.com/local/detail/964000002047>. 2564.

สตีธร ธนานิติโชติ และธนพันธ์ ไส้ประกอบทรัพย์. (2560). ระบบการคัดสรรผู้สมัคร รับเลือกตั้งในนามพรรคการเมือง : ทางเลือกและข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย. วารสารสถาบันพระปกเกล้า. 15(1): 6.

สมชาย จึงเกียรติคุณ (นามสมมติ). (21 มีนาคม 2565). สัมภาษณ์.

สำนักยุทธศาสตร์และงบประมาณเมืองพัทยา. (2564). โครงการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปจำนวนการกระจายตัวและวัตถุประสงค์ในการย้ายถิ่นของประชากรแฝงในเมืองพัทยา เพื่อใช้กำหนดแนวทางในการพัฒนาเมืองพัทยา ระยะที่ 2. สำนักยุทธศาสตร์และงบประมาณเมืองพัทยา ส่วนยุทธศาสตร์การพัฒนา ฝ่ายวิจัยประเมินผล เมืองพัทยา.

อุทิศ มิตรแท้ (นามสมมติ). นักการเมืองท้องถิ่นพัทยา, (3 เมษายน 2565). สัมภาษณ์.

โอฬาร ถิ่นบางเตียว. (2563). รัฐบาลเผด็จการอำนาจนิยม : จาก คสช.-ถึงเสื้อคลุมประชาธิปไตย. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 5(1): 233-234.

โอฬาร ถิ่นบางเตียว. (2565). 43 ปีเมืองพัทยา : 2521-2564 พัฒนาการ การเปลี่ยนแปลงและความท้าทายในอนาคต. ใน 125 ปี การปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. 2540-2565 เล่ม 2 พัฒนาการองค์กรปกครองท้องถิ่น จากอดีต-ปัจจุบัน เชียงใหม่ : เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์.

Colin Rallings and Michael Thrasher. (1997). Local Elections in Britain. New York: Routledge.

Creswell, J. W. (2007). Qualitative Inquiry & Research Design. London: Sage.

Ezrow, Lawrence. (2010). Linking Citizens and Parties : How Electoral Systems Matter for Political Representation. New York: Oxford University Press.

Ilaw. สี่ปี คสช. ปฏิรูปการปกครองท้องถิ่น กระจายอำนาจถอยหลัง ราชการแทรกแซงท้องถิ่น. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://ilaw.or.th/node/4809>. 2561.

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการ
เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
Development of a Short-term Online Training Course to Enhance
the Digital Literacy of Secondary 4 Students according to
the Buddhist Principle of Yonisomanasikara

พระสุเมธ เอี่ยมบวร*, วิวัฒน์ เพชรศรี, สุนิตต์ดา เย็นทั่ว

Phrasumate lamboworn, Wiwat Petsri, Sunitta Yentour

ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี 22000

Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education,

Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi 22000-Thailand

*Corresponding author E-mail: phrasumatchanthachoto@gmail.com

(Received: January 11 2023; Revised: March 13 2023; Accepted: March 21 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 2) เพื่อทดลองใช้และประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 ได้แก่ ครูหรือบุคลากร จำนวน 296 คน ผู้ปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 356 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 356 คน ซึ่งใช้เทคนิคการสุ่มแบบชั้นภูมิ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดจันทบุรี ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจงจากโรงเรียนที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามความต้องการ จำนวน 3 ฉบับ สำหรับครูหรือบุคลากร ผู้ปกครองของนักเรียน และนักเรียน 2) หลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ 3) แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจด้านการรู้เท่าทันดิจิทัล และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ 5 หน่วยฝึกอบรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีค่า IOC ระหว่าง 0.80 - 1.00 และ 2) การทดลองใช้หลักสูตรและประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการเพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนที่เข้าอบรมมีคะแนนแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจด้านการรู้เท่าทันดิจิทัลหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 100 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก

คำสำคัญ : หลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์; การรู้เท่าทันดิจิทัล; โยนิโสมนสิการ

Abstract

The purposes of this research were to: 1) develop an online training course to enhance the digital literacy of Secondary 4 students according to the Buddhist principle of Yonisomanasikara, and 2) evaluate the use of this training course. The sample group used in phase 1 of the research consisted of 296 teachers and school personnel, 356 parents of Secondary 4 students, and their children. They were selected by stratified random sampling. The sample group used in phase 2 of the research consisted of 30 Secondary 4 students in a school in Chanthaburi Province in the academic year 2022. They were selected by purposive sampling from schools selected by simple random sampling. The research instruments were: 1) three questionnaires about needs for teachers and school personnel, parents of secondary 4 students, and their children, 2) the online training course, 3) a digital literacy test for assessing cognitive skills, and 4) a satisfaction questionnaire. The statistics used for data analysis were: frequency, percentage, mean, standard deviation and t-test.

The results of the research were as follows: 1) the online training course to enhance the digital literacy of Secondary 4 students according to the Buddhist principle of Yonisomanasikara consisted of 9 elements, 5 training units, it was at the high level of appropriateness and had an IOC value of between 0.80-1.00, and 2) an experimental study of the curriculum and evaluation of an online training course to enhance the digital literacy of secondary 4 students according to the Buddhist principle of Yonisomanasikara, the students who participated in the training had scores on the digital literacy cognitive test higher than before training by 100%, and overall the satisfaction of the students was at the very satisfied level.

Keywords : Online training course; Digital literacy; Yonisomanasikara

บทนำ

ประเทศไทยได้กำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ขึ้น เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาให้ประเทศเจริญก้าวหน้าไปในอนาคตอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยการพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติจะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง (ป.ย.ป.), 2564) ทั้งนี้ยังมีการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) โดยให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างเพื่อมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม กระจายการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและเมือง เพื่อกระจายประโยชน์จากความเจริญทางเศรษฐกิจ กระจายโอกาสเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม การเปลี่ยนผ่านไปสู่ความยั่งยืน และการเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและการเปลี่ยนแปลงภายใต้บริบทโลกใหม่ นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างการผลิตสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรมซึ่งมีความต้องการทักษะที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น เช่น ความรอบรู้ด้านดิจิทัล การจัดการข้อมูล ปัญญาประดิษฐ์ โค้ดดิ้ง เป็นต้น (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565: 11-12)

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีบทบาทสำคัญสำหรับชีวิตประจำวันของคนในสังคมไทยเป็นอย่างมาก นอกจากนี้บทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมทั้งในทางบวก อันได้แก่ผู้ใช้งานสามารถค้นหาข้อมูลข่าวสารได้ทุกที่ทุกเวลา สะดวกสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กันในระดับบุคคลและระดับกลุ่มบุคคลได้ และบทบาทในทางลบ กล่าวคือ หากผู้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีการใช้ผิดวัตถุประสงค์ก่อให้เกิดความเสียหายต่อตนเองและผู้อื่น เช่น การเผยแพร่และส่งต่อภาพลามกอนาจารภาพที่มีความรุนแรง การโพสต์ข้อความหมิ่นประมาท หยาบคาย ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางสังคมต่อตนเองและผู้อื่น ตลอดทั้งการซื้อขายบริการทางเพศบนสื่อออนไลน์ การล่อลวงชวนเชื่อต่าง ๆ นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงการชมคลิปวิดีโอออนไลน์ที่มีเนื้อหาและภาพที่ไม่เหมาะสม การเล่นเกมออนไลน์ และการเล่นเกมที่เน้นความรุนแรง เป็นต้น (Cho and Cheon, 2005: 502-504) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้ใช้งานเป็นอย่างมาก ทั้งนี้อาจนำไปสู่การแสดงออกของพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมตามมา ดังนั้นหากผู้ใช้มีการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในทางที่ถูกต้องเหมาะสมและสร้างสรรค์แล้วนั้น ก็จะช่วยส่งผลดีให้กับตนเองและผู้อื่น ในทางกลับกันหากผู้ใช้ยังคงใช้ในทางที่ผิดอาจส่งผลกระทบต่อตนเองและสังคม

ส่วนรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณัทิ แสนทวี (2553: 63) ที่พบว่า การรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีการรับรู้และเข้าใจในสิ่งที่สื่อนำเสนอ แต่ยังไม่สามารถวิเคราะห์ถึงวัตถุประสงค์ของการทำงานของสื่อที่แท้จริงได้ ตลอดจนยังไม่สามารถประเมินคุณค่าของสื่อได้อย่างรอบด้าน คือ สามารถประเมินสื่อในเชิงบวกได้เพียงด้านเดียวและไม่เห็นถึงผลกระทบของสื่อในเชิงลบ กอปรกับงานวิจัยของพระทับทอง ทีปธมโม (2563: 648) ที่ได้กล่าวถึงเหตุผลหนึ่งที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ถูกหลอกลวงนั้น เป็นสาเหตุมาจากการขาดสติในการใช้บริการ ซึ่งทำให้ขาดปัญญาในการพิจารณาบริบทสื่อซึ่งสติและปัญญานั้นเป็นเพียงถ้อยคำหนึ่ง ๆ ในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา นอกจากสติและปัญญาแล้ว ศาสนาพุทธยังมีหลักธรรมคำสอนอีกนานัปการที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของพุทธศาสนิกชน

ตามประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชาติไทย มีความเกี่ยวเนื่องมาด้วยกันกับความเป็นมาของพระพุทธศาสนา วิถีชีวิตของคนไทยได้ผูกพันประสานกลมกลืนกับหลักความเชื่อและหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนา กิจกรรมใหญ่ ๆ ที่มีความสำคัญของรัฐก็ดี ของชุมชนก็ดี จะมีส่วนประกอบด้วยพระพุทธศาสนาเป็นหลักของพิธีการ เพื่อเน้นย้ำความสำคัญและเสริมคุณค่าทางจิตใจจนฝังลึกในจิตใจและวิถีชีวิตของชาวไทย หลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาได้กลายเป็นเครื่องหล่อหลอมกลั่นกรองอุปนิสัยขั้นพื้นฐานในจิตใจของคนไทยให้มีลักษณะเฉพาะตนที่เรียกว่า “เอกลักษณ์ของสังคมไทย” จึงสรุปได้อย่างมั่นใจว่า “พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย” มาแต่โบราณกาล (สำนักงานพระสอนศีลธรรม, 2558: 1-2) เมื่อหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาได้กลายเป็นเครื่องมือหนึ่งสำหรับนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชนแล้วนั้น การที่จะนำหลักธรรมต่าง ๆ มาใช้ในการปรับแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นต่อตนเองถือได้ว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในสังคม สังคมนั้นประกอบด้วยบุคคลหลากหลายซึ่งบุคคลดังกล่าวนั้นย่อมมีความคิดที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับว่าผู้นั้นได้ใช้แนวคิดใดเป็นหลักในการคิดและตัดสินใจที่จะกระทำการอย่างไรอย่างหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความเป็นอยู่ส่วนตัวหรือการทำงานถึงแม้จะใช้หลักการคิดตามทฤษฎีที่ต่างกันแต่ถ้าอยู่บนพื้นฐานของการคิดอย่างถูกวิธี คิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลผ่านการวิเคราะห์อย่าลึกซึ้งแล้ว ก็ย่อมจะทำให้ผลของการคิดสู่การตัดสินใจที่ถูกต้องเป็นคุณต่อผู้นั้นและส่งผลกระทบต่อความสงบสุข ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม (สุนทร สีนธพานนท์ และคณะ, 2562: 225) ซึ่งหลักโยนิโสมนสิการ เป็นหลักธรรมหนึ่งของพระพุทธศาสนาในการส่งเสริมคุณลักษณะที่ดีในการฝึกอบรมตนอย่างมีสติ รู้จักคิดอย่างถูกวิธี คิดอย่างมีระบบ คิดวิเคราะห์ ไม่มองสิ่งต่าง ๆ อย่างผิวเผิน คิดตามเหตุผล และคิดแบบบุคคล ทำให้เรารู้จักเลือกรับรู้อารมณ์

ต่าง ๆ ที่มากระทบจากภายนอก คิดใคร่ครวญ พิจารณาอารมณ์นั้น ๆ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2556: 13) ดังนั้นการฝึกให้นักเรียนได้คิดเป็นและคิดอย่างถูกต้องและนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต ทำให้นักเรียนรู้จักคิด รู้จักตัดสินใจ ส่งผลให้นักเรียนซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนของชาติเป็นผู้ประพฤติดี นับได้ว่าเป็นการสร้างพลเมืองที่ดีให้แก่ประเทศชาติ

ในปัจจุบันเด็กและเยาวชนมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในยุคที่สื่อออนไลน์มีกระบวนการทำงานที่ซับซ้อนและยากต่อการควบคุม นั้น การฝึกฝนเด็กและเยาวชนไทยให้มีความรู้ความเข้าใจ และทักษะการรู้เท่าทันสื่อนับว่ามีความสำคัญยิ่ง ทั้งนี้เพราะสื่อออนไลน์ไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือในการสื่อสารเท่านั้นแต่ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของเด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบัน ดังนั้นการพัฒนาและเสริมสร้างเด็กและเยาวชนให้มีทักษะในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสารสนเทศบนสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงไม่ได้เป็นเพียงภูมิคุ้มกันที่ดีที่จะปกป้องเด็กและเยาวชนจากภัยร้ายที่แฝงมากับสื่อและเทคโนโลยีการสื่อสารรูปแบบใหม่ ๆ แต่ยังเป็นภูมิรัฐที่เสริมสร้างเด็กและเยาวชนให้เป็นผู้รับสารที่มีความเท่าทัน มีวิจารณญาณในการเปิดรับและเลือกใช้ประโยชน์จากสื่อเหล่านั้น (อุษณี กังวารจิตต์, 2563: 83) นอกจากนี้กิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่จัดขึ้นเพื่อการพัฒนาและเสริมสร้างทักษะและความรู้ต่าง ๆ ให้กับนักเรียนซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนแล้วนั้น การฝึกอบรมก็เป็นกิจกรรมหนึ่งการพัฒนาและเสริมสร้างทักษะและความรู้ต่าง ๆ ให้กับนักเรียนซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนด้วยเช่นกัน

กระบวนการฝึกอบรมเป็นวิธีการหนึ่งที่มีประโยชน์เพื่อการพัฒนาบุคคล การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคคลนั้นเป็นเรื่องที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจง มีการกำหนดระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดลง การฝึกอบรมจะมีประสิทธิภาพได้นั้นจะต้องมีหลักสูตรการฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพด้วย (สมคิด บางโม, 2556: 15) หลักสูตรฝึกอบรมจะประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์คล้ายคลึงกับหลักสูตรทั่วไป เพียงแต่หลักสูตรฝึกอบรมจะมีขอบเขตที่แคบกว่า ทั้งนี้เพราะหลักสูตรฝึกอบรมเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาเฉพาะกิจและนำมาจัดการฝึกอบรมให้กับพนักงานหรือบุคลากรเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ และใช้เวลาสั้น ๆ องค์ประกอบหลักสูตรฝึกอบรมจึงคล้ายคลึงกับหลักสูตรทั่ว ๆ ไป (ยุทธ ไกยวรรณ, 2559: 47) ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมจึงคล้ายคลึงกับการพัฒนาหลักสูตรทั่ว ๆ ไป ทั้งนี้การพัฒนาหลักสูตรนั้นเป็นการพัฒนาหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือเป็นการจัดทำหลักสูตรใหม่ที่ไม่มีหลักสูตรเดิมอยู่ก่อนเลย ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่ดีขึ้นสอดคล้องกับสภาพสังคมและบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2559: 75)

ผู้วิจัยมีความตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของภรณ์นำหลักโยนิโสมนสิการซึ่งเป็นหลักธรรมในการส่งเสริมคุณลักษณะที่ดีในการฝึกอบรมตนเองอย่างมีสติ รู้จักคิดอย่างถูกต้อง คัดอย่างมีระบบ คิดตามเหตุผล มาปรับประยุกต์ใช้ในการสร้างเสริมการเรียนรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นระดับชั้นที่เกินกว่าภาคบังคับตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและเป็นระดับชั้นหนึ่งของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้วยเหตุผลดังข้างต้นเห็นได้ว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายไม่สามารถวิเคราะห์และประเมินคุณค่าของสื่อได้อย่างรอบด้าน ดังนั้นการฝึกให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้คิดเป็นคิดอย่างถูกต้องและนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต ทำให้นักเรียนรู้จักคิด รู้จักตัดสินใจ ส่งผลให้นักเรียนซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนของชาติเป็นผู้ประพฤติดี นับได้ว่าเป็นการสร้างพลเมืองที่ดีให้แก่ประเทศชาติ แต่เนื่องด้วยสถานการณ์ปัจจุบันมีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อันก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบของการดำเนินชีวิตและการศึกษาไป ส่วนใหญ่เน้นการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบของออนไลน์ เว้นระยะห่าง ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์นั้นเป็นรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจในการจัดการเรียนรู้ของครูหรือผู้สอนหลากหลายท่านท่ามกลางสถานการณ์ดังกล่าวสามารถเสริมสร้างความรู้ตลอดทั้งทักษะให้นักเรียนได้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ขึ้น ทั้งนี้เมื่อนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้ผ่านการฝึกอบรมโดยใช้หลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์นี้แล้ว นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จะมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการรู้เท่าทันดิจิทัลที่ดียิ่งขึ้นสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อทดลองใช้และประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมและระยะที่ 2 การทดลองใช้และประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมมีดังนี้

1.1 ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

1.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1) ครูหรือบุคลากร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดจันทบุรี ตราด (จังหวัดจันทบุรี) ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวน 1,141 คน

2) ผู้ปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดจันทบุรี ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวน 3,261 คน

3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดจันทบุรี ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวน 3,261 คน

1.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัย ผู้วิจัยใช้การกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยค่าความคลาดเคลื่อน .05 ของยามาเน่ (Yamane, 1970: 580-581) และใช้เทคนิคการสุ่มแบบชั้นภูมิ โดยใช้โรงเรียนในจังหวัดจันทบุรีเป็นเกณฑ์ในการแบ่งชั้น ดังนี้

1) ครูหรือบุคลากร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดจันทบุรี ตราด (จังหวัดจันทบุรี) ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวน 296 คน

2) ผู้ปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดจันทบุรี ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวน 356 คน

3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดจันทบุรี ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวน 356 คน

1.2 ระยะที่ 2 การทดลองใช้และประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม

กลุ่มทดลองใช้หลักสูตร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดจันทบุรี ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี จำนวน 1 โรงเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับสลาก โรงเรียนที่สุ่มได้คือ โรงเรียนขลุ่ยระนาดภิเชก อำเภอขลุ่ย จังหวัดจันทบุรี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และระยะที่ 2 การทดลองใช้และประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม มีดังนี้

2.1 ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ใช้เครื่องมือในการวิจัยดังนี้

2.1.1 แบบสอบถามความต้องการ จำนวน 3 ฉบับ ประกอบด้วย

1) ฉบับที่ 1 สำหรับครูหรือบุคลากร เป็นแบบสอบถามความต้องการให้จัดการฝึกอบรมที่เป็นแนวทางการฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนีสมนสการ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2) ฉบับที่ 2 สำหรับผู้ปกครองของนักเรียน เป็นแบบสอบถามความต้องการให้จัดการฝึกอบรมที่เป็นแนวทางการฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนีสมนสการ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3) ฉบับที่ 3 สำหรับนักเรียน เป็นแบบสอบถามความต้องการการฝึกอบรมที่เป็นแนวทางการฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนีสมนสการ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2.1.2 หลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนีสมนสการ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2.2 ระยะที่ 2 การทดลองใช้และประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม ใช้เครื่องมือในการวิจัยดังนี้

2.2.1 แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจด้านการรู้เท่าทันดิจิทัล

2.2.2 แบบสอบถามความพึงพอใจ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และระยะที่ 2 การทดลองใช้และประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม มีดังนี้

3.1 ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

3.1.1 ผู้วิจัยดำเนินการสำรวจความต้องการที่เป็นแนวทางการฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนีสมนสการ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสอบถามความต้องการ จำนวน 3 ฉบับ ประกอบด้วย ฉบับที่ 1 สำหรับครูหรือบุคลากร ฉบับที่ 2 สำหรับผู้ปกครองของนักเรียน และฉบับที่ 3 สำหรับนักเรียน โดยจัดส่งลิงก์ (Link) แบบสอบถามความต้องการที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นถึงกลุ่มตัวอย่างผ่านการประสานงานกับทางโรงเรียน

3.1.2 ผู้วิจัยดำเนินการออกแบบและสร้างหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนีสมนสการ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการนำประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างต้องการ 3 อันดับแรกของแต่ละองค์ประกอบของการรู้เท่าทันดิจิทัล แล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

3.2 ระยะที่ 2 การทดลองใช้และประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม

3.2.1 ผู้วิจัยดำเนินการใช้หลักสูตรฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามวันเวลาที่กำหนดการไว้

3.2.2 นาลิงก์ (Link) แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจด้านการรู้เท่าทันดิจิทัลให้นักเรียนทำก่อนขณะเข้ารับการฝึกอบรม ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นข้อมูลก่อนฝึกอบรม

3.2.3 เมื่อดำเนินการฝึกอบรมจนสิ้นสุดระยะเวลาตามแผนที่ได้กำหนดไว้ นำลิงก์ (Link) แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจด้านการรู้เท่าทันดิจิทัลให้นักเรียนทำหลังจากสิ้นสุดการฝึกอบรมตาม ดำเนินการเก็บเป็นข้อมูลหลังฝึกอบรมเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และนำลิงก์ (Link) แบบสอบถามความพึงพอใจให้นักเรียนทำหลังจากสิ้นสุดการฝึกอบรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และระยะที่ 2 การทดลองใช้และประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม มีดังนี้

4.1 ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

การวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 แบบสอบถามความต้องการ จำนวน 3 ฉบับ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้นำมาแยกวิเคราะห์ ดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลความคิดเห็นในด้านความสนใจในการฝึกอบรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ และร้อยละ

2) ข้อมูลความต้องการที่เป็นแนวทางการฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการเพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การคำนวณค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วจัดลำดับความสำคัญโดยใช้ค่าเฉลี่ยของคะแนนเป็นตัวชี้วัดในการจัดลำดับความสำคัญ

3) ข้อมูลตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นในด้านข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

4.1.2 หลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ใช้การคำนวณค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) การพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยนำคำตอบของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่าน จำนวน 5 ท่าน มาแปลงเป็นคะแนน จากนั้นนำข้อมูลมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC

4.2 ระยะที่ 2 การทดลองใช้และประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม

การวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจด้านการรู้เท่าทันดิจิทัล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) คะแนนของแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจด้านการรู้เท่าทันดิจิทัลของนักเรียน ได้แก่ ก่อนการฝึกอบรม และหลังการฝึกอบรม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) การเปรียบเทียบคะแนนของแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจด้านการรู้เท่าทันดิจิทัลของนักเรียนก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม ผู้วิจัยใช้การทดสอบที

4.2.2 แบบสอบถามความพึงพอใจ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินค่าแบบให้คะแนน 5 ระดับ มาวิเคราะห์ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าที่ได้จากแบบสอบถามความพึงพอใจมาเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยแล้วแปลความหมาย

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มี 9 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) หลักการของหลักสูตรฝึกอบรม
- 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตรฝึกอบรม
- 3) โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม
- 4) คำอธิบายรายวิชาฝึกอบรม
- 5) ขอบข่ายเนื้อหาฝึกอบรม
- 6) เวลาฝึกอบรม
- 7) กิจกรรมการฝึกอบรม
- 8) สื่อประกอบการฝึกอบรม และ
- 9) การวัดผลและประเมินผลการฝึกอบรม เนื้อหาของการฝึกอบรมตามหลักสูตรแบ่งเป็น 5 หน่วยฝึกอบรม ได้แก่ หน่วยฝึกอบรมที่ 1 การเลือกใช้อุปกรณ์ทรัพยากรบนเว็บไซต์เพื่อสืบค้นข้อมูล เข้าถึงแหล่งข้อมูลศึกษาด้วยตนเอง จัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ นำเสนอและเผยแพร่ความรู้ของตนเองสู่สาธารณะได้ (เวลา 2 ชั่วโมง) หน่วยฝึกอบรมที่ 2 การเลือกใช้อุปกรณ์ทางสังคมเพื่อสื่อสารระหว่างกันในเครือข่ายทางสังคม (เวลา 2 ชั่วโมง) หน่วยฝึกอบรมที่ 3 การประเมินสารสนเทศจากเว็บไซต์ (เวลา 2 ชั่วโมง) หน่วยฝึกอบรมที่ 4 การสร้างสรรค์สื่อรูปแบบความเป็นจริงเสมือน (Virtual Reality, VR) ความเป็นจริงเสริม (Augmented Reality, AR) และความเป็นจริงผสม (Mixed Reality, MR) (เวลา 3 ชั่วโมง) และหน่วยฝึกอบรมที่ 5 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 (เวลา 3 ชั่วโมง) รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง และ

ผลการพิจารณาตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมโดยการประเมินความเหมาะสมและการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีค่า IOC ระหว่าง 0.80 - 1.00

2. การทดลองใช้และประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีคะแนนแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจด้านการรู้เท่าทันดิจิทัลก่อนการฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.90 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.46 และมีคะแนนแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจด้านการรู้เท่าทันดิจิทัลหลังการฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.03 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.08 และนักเรียนที่มีผลคะแนนของแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจด้านการรู้เท่าทันดิจิทัลหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม คิดเป็นร้อยละ 100 นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นสำคัญที่สมควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีค่า IOC อยู่ในระดับสูงตั้งแต่ 0.80 - 1.00 ซึ่งผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นฉบับนี้มียุคประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมครบสมบูรณ์และมีความเหมาะสมและสอดคล้องสัมพันธ์กัน มีจุดมุ่งหมายชัดเจนและมีความยืดหยุ่น ซึ่งถือได้ว่าเป็นลักษณะของหลักสูตรที่ดี สอดคล้องกับแนวคิดของรุ่งทิพา จันทน์วัฒนวงษ์ (2557: 23) ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตรที่ดีจะต้องเป็นหลักสูตรที่ต้องครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ อันได้แก่ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ วิธีการจัดประสบการณ์ และการวัดประเมินผล หลักสูตรมีการติดตามและประเมินผลเป็นระยะ เพื่อนำผลมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรได้ดีขึ้น นอกจากนี้ผลการวิจัยดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นว่า ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพซึ่งช่วยให้นักเรียนหรือนักเรียนเกิดการเรียนรู้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรทุกประการ ตลอดทั้งหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้ผ่านกระบวนการอย่างมีระเบียบขั้นตอนที่เหมาะสม เนื้อหาประจำแต่ละหน่วย

การฝึกอบรมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง อันได้แก่ ครูหรือบุคลากร ผู้ปกครอง และนักเรียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ผู้วิจัยให้ความสำคัญและพิถีพิถันในการออกแบบหลักสูตรโดยนำเอาข้อมูลรอบด้านหลากหลายบริบทอันเกี่ยวเนื่องกันมาใช้ในการออกแบบพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ขึ้น ดังจะเห็นได้จากการศึกษาความต้องการจากทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งส่งผลทำให้ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ที่ตรงตามความต้องการ จึงทำให้ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน พิจารณาแล้วเห็นพ้องต้องกันว่า หลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความสอดคล้องกันทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับแนวคิดของไทเลอร์ (Tyler, 1971: 99) ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตรต้องอาศัยข้อมูลจากแหล่งกำเนิดที่จะเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ 3 แหล่งด้วยกัน คือ ศึกษาจากสังคม ศึกษาจากผู้เรียน และศึกษาจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชา

2. การทดลองใช้และประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีคะแนนแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจด้านการรู้เท่าทันดิจิทัลก่อนการฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.90 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.46 และมีคะแนนแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจด้านการรู้เท่าทันดิจิทัลหลังการฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.03 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.08 ซึ่งผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจในด้านการรู้เท่าทันดิจิทัลที่เพิ่มสูงขึ้น โดยดูได้จากคะแนนแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจด้านการรู้เท่าทันดิจิทัลหลังฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนฝึกอบรม นั่นแสดงถึงการฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สามารถพัฒนาระดับความรู้ความเข้าใจด้านการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เป็นนักเรียนได้ ผลการวิจัยอีกประการหนึ่งสะท้อนให้เห็นถึงหลักโยนิโสมนสิการที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นวิธีการในการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมนั้นสามารถเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลให้กับนักเรียนได้ด้วยการคิดตามแนวทางของปัญญา สอดคล้องกับทิสนา แชมมณี (2559: 164) ที่ได้กล่าวถึง โยนิโสมนสิการเป็นการใช้ความคิดถูกวิธี ความรู้จักคิดเป็น และจากผลคะแนนของแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจด้านการรู้เท่าทันดิจิทัลของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีผลคะแนนของแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจด้านการรู้เท่าทันดิจิทัลหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม กล่าวคือ นักเรียนที่มีคะแนนแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม

คิดเป็นร้อยละ 100 ทั้งนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมานั้นมีผลต่อความรู้ความเข้าใจด้านการรู้เท่าทันดิจิทัลครอบคลุมทั้งด้านการเข้าถึง (Access) ด้านการประเมิน (Evaluation) ด้านการสร้างสรรค์ (Creation) และด้านการสื่อสาร (Communication) ของนักเรียนที่เข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มมากขึ้น นั่นคือ หลักสูตรฝึกอบรมสามารถเพิ่มระดับความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่ระบุในหลักสูตรของนักเรียนเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะด้วยการออกแบบและการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมของผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เป็นความต้องการการฝึกอบรมในประเด็นต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาและสำรวจโดยใช้แบบสอบถามจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กอปรกับการจัดเรียงเนื้อหาในแต่ละหน่วยฝึกอบรมเป็นลำดับ อ่านสะดวก และเข้าใจได้ง่าย วิทยาการเปิดโอกาสให้นักเรียนผู้เข้ารับการฝึกอบรมสอบถามได้ตลอดเวลาในช่วงเวลาที่ทำเนิการจัดการฝึกอบรม ส่งผลให้นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่ได้ระบุไว้ในแต่ละหน่วยฝึกอบรมได้มากพอสมควร นอกจากนี้แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจด้านการรู้เท่าทันดิจิทัลที่ผู้วิจัยได้ออกแบบและตรวจสอบคุณภาพเรียบร้อยแล้วนั้น ผู้วิจัยได้จัดเรียงตามความยากง่ายโดยเรียงลำดับจากข้อที่มีความง่ายไปหาข้อที่มีความยาก จึงส่งผลให้นักเรียนมีความสุข มีกำลังใจในการทำแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจด้านการรู้เท่าทันดิจิทัล นั่นแสดงว่า หลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนี้มีคุณค่าต่อนักเรียนมาก และสามารถเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลให้เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งเห็นได้จากผลการวัดความรู้ความเข้าใจด้านการรู้เท่าทันดิจิทัลหลังฝึกอบรมและก่อนฝึกอบรมที่เพิ่มสูงขึ้นและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อมูลผลคะแนนแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจด้านการรู้เท่าทันดิจิทัลจึงเป็นข้อมูลประการหนึ่งที่น่ามาใช้เป็นข้อมูลการประเมินหลักสูตรเพื่อใช้ในการพิจารณาตัดสินคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการเพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ เบรดี (Brady, 1990: 152) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การตัดสินคุณภาพของหลักสูตรนั้นต้องนำข้อมูลจากการวัดความสามารถของผู้เรียนเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน จึงจะทราบได้ว่าหลักสูตรนั้นมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด และสอดคล้องกับแนวคิดของ เตือนเทียพร ชัยภักดี (2563: 137) ได้กล่าวไว้ว่าการพิจารณาคูณค่าของหลักสูตรต่อผู้เรียนว่ามีมากน้อยเพียงใดหลักสูตรสามารถพัฒนาผู้เรียนได้จริงหรือไม่ ซึ่งข้อมูลการประเมินหลักสูตรจะนำไปสู่การตัดสินใจที่จะปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้มีคุณภาพขึ้น

นอกจากนี้ผลการทดลองใช้และประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการเพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ยังพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการเพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการเพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้สามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้ กล่าวคือ เนื้อหาวิชาที่นำมาฝึกอบรมมีความเหมาะสม ทันสมัย น่าสนใจ และสามารถนำไปใช้ได้จริง การจัดกิจกรรมการฝึกอบรมในแต่ละหน่วยฝึกอบรมมีส่วนเสริมสร้างให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและระหว่างวิทยากรในรูปแบบออนไลน์ที่มีความเป็นกันเอง ส่งผลทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นและทำให้บรรยากาศในการฝึกอบรมออนไลน์ไม่น่าเบื่อ สื่อประกอบการฝึกอบรมในแต่ละหน่วยการฝึกอบรมมีความเหมาะสมและน่าสนใจ รวมทั้งสิ่งที่ได้รับจากการฝึกอบรมออนไลน์มีประโยชน์และสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันของนักเรียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการเพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้สอดคล้องกับความต้องการของทั้งครูหรือบุคลากร ผู้ปกครอง และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เมื่อนำไปทดลองใช้ฝึกอบรมจริง หลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ดังกล่าวนี้จึงสามารถตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มทดลองหรือนักเรียนได้ สะท้อนให้เห็นได้ว่า หลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ดังกล่าวที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้ มีเนื้อหาการฝึกอบรมในแต่ละหน่วยฝึกอบรมเหมาะสม ทันสมัยและน่าสนใจ มีการดำเนินกิจกรรมและวิธีการฝึกอบรมในแต่ละหน่วยฝึกอบรมมีความเหมาะสมและน่าสนใจ มีสื่อประกอบการฝึกอบรมในแต่ละหน่วยที่มีความเหมาะสมและน่าสนใจ มีการกำหนดระยะเวลาในแต่ละหน่วยฝึกอบรมอย่างเหมาะสม มีวิทยากร มีเอกสารประกอบการฝึกอบรม ในระหว่างการฝึกอบรมเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเต็มที่ และมีการได้รับประโยชน์จากการเข้ารับการฝึกอบรมครั้งนี้ ซึ่งประเด็นดังกล่าวข้างต้นนี้ ถือได้ว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักเรียนเป็นอย่างมาก และนอกจากนี้เหตุผลประการหนึ่งซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจในการเข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นก็เนื่องด้วยการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมของผู้วิจัยได้พัฒนาตามความต้องการของกลุ่มตัวอย่างเช่นเดียวกับนักเรียน คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดจันทบุรี ซึ่งเห็น

ได้ว่าหลักสูตรฝึกอบรมนี้สร้างขึ้นจากข้อมูลความต้องการการฝึกอบรม จึงถือได้ว่าตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg, 1959: 113-115) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจได้แก่ ปัจจัยกระตุ้นซึ่งเป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับการงาน และปัจจัยค้ำจุนซึ่งเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่ได้มีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมโดยอาศัยการพิจารณาความจำเป็นและความต้องการการฝึกอบรมมาใช้ประกอบการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม นำมาซึ่งการตอบสนองความต้องการส่งผลให้เกิดความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมตามหลักสูตรของนักเรียนในระดับที่มากที่สุดจะเห็นได้จากงานวิจัยของ วิไลวรรณ สิริ (2560: 196-202) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมพบว่า ความพึงพอใจของครูต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามสภาพปัญหา ความจำเป็นและความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนแต่ละสังกัด ได้แก่ สพฐ. สข. สศศ. อปท. กศน. ที่อยู่ในพื้นที่จันทบุรีและตราด เพื่อให้หลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์มีคุณภาพและตอบสนองความต้องการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
3. ควรปรับปรุงกิจกรรมการฝึกอบรมโดยเพิ่มเทคนิคหรือวิธีการที่จะกระตุ้นให้นักเรียนในรูปแบบออนไลน์เปิดก๊องตลอดเวลาการฝึกอบรม
4. ควรมีการเชิญวิทยากรมากกว่า 1 คน เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในการฝึกอบรมออนไลน์

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมออนไลน์ตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ
2. ควรวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในรูปแบบการเรียนแบบผสมผสาน ที่เรียกว่า Hybrid Learning

3. ควรวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามหลักโยนิโสมนสิการเพื่อเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในเชิงปฏิบัติการทั้งรูปแบบออนไลน์ (Online) รูปแบบออนไซต์ (On-site) และรูปแบบการเรียนแบบผสมผสานที่เรียกว่า Hybrid Learning

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณัท แสนทวี. (2553). **พฤติกรรมกรเปิดรับและระดับความรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร โครงการวิจัย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2559). **การพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: วีพริ้นท์.
- เดือนเพ็ญพร ชัยภักดี. (2563). **รูปแบบการประเมินหลักสูตร. ใน เอกสารคำสอนรายวิชา 5002504 การพัฒนาหลักสูตร.** บทที่ 7. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. ชัยภูมิ: มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ: หน้า 137.
- ทศนา แคมมณี. (2559). **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้อที่มีประสิทธิภาพ.** พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระทับทอง ทีปธมโม. (2563). **พุทธวิถีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนโรงเรียนจตุรพักตรพิมานรัชดาภิเษก. สันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.** 8(2): 645-655.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2556). **โยนิโสมนสิการ วิธิตตามหลักพุทธธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 24. กรุงเทพมหานคร: ปัญญาประดิษฐาน.
- ยุทธ โกยวรรณ. (2559). **การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม.** กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งทิวา จันทน์วัฒนวงษ์. (2557). **ความรู้พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร. ใน เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการพัฒนาหลักสูตร.** บทที่ 1. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี: หน้า 23-24.
- วิไลวรรณ สิริ. (2560). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.**
- สมคิด บางโม. (2556). **เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม (Techniques in Training and Conference).** พิมพ์ครั้งที่ 4 ปรับปรุงใหม่. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ตีพิมพ์.

- สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างควมสามัคคีปรองดอง (ป.ย.ป.). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580. [online]. เข้าถึงได้จาก : https://sto.go.th/sites/default/files/2019-12/NS_PlanOct2018.pdf. 2564.
- สำนักงานพระสอนศีลธรรม. (2558). รายงานการประเมินเรื่องการติดตามประเมินผลพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566-2570. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. (2562). หลากหลายวิธีสอน... เพื่อพัฒนาคุณภาพเยาวชนไทย. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิคพรินติ้ง.
- อุษณี กังวารจิตต์. (2563). การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของเด็กและเยาวชน Children and The Youth's Social Media Literacy. รัฐศาสตร์. 58(3): 79-92.
- Brady, N.C. (1990). *The nature and properties of soils*. 10th ed. New York: Macmillan.
- Cho, C. H., and Cheon H. J. (2005). Cross-Cultural Comparisons of Interactivity on Corporate WebSites: The United States, the United Kingdom, Japan, and South Korea. *Journal of Advertising*. 34(2): 99-116.
- Herzberg, F. (1959). *The Motivation to Work*. New York: John Wiley & Sons.
- Tyler, R.W. (1971). *Basic principles of curriculum and instruction*. 31st ed. Chicago: The University of Chicago Press.
- Yamane, Taro. (1970). *Statistics: And introductory analysis*. 2nd ed. New York: Harper & Row.

ประสิทธิภาพระบบตอบรับอัตโนมัติที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริการด้านการสื่อสาร
ของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย
Efficiency of Chatbot System Affecting the Communication Service Quality
of Domestic Airline Businesses in Thailand

สมพงษ์ อัครวิธิปัตติ^{*1}, รชพร จันทร์สว่าง²

Sompong Aussawariyathipat¹, Rochaporn Chansawang²

¹สถาบันเทคโนโลยีการบินและอวกาศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จังหวัดชลบุรี 20110

²สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จังหวัดนนทบุรี 11120

¹ Institute of Aviation and Aerospace Technology, Rajamangala University of Technology Tawan-OK
Chonburi 20110 Thailand

² School of Management Science, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi 11120 Thailand

*Corresponding author E-mail: drsompong.a@gmail.com

(Received: February 12 2023; Revised: April 18 2023; Accepted: May 1 2023)

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพระบบตอบรับอัตโนมัติที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย การศึกษานี้เป็นการศึกษาในรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ผู้โดยสารชาวไทยที่ใช้บริการของสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศและเคยใช้แพลตฟอร์มของสายการบิน ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนจึงได้คำนวณกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของคอกเรน ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 คน และเพื่อป้องกันความผิดพลาดจึงเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นจำนวน 390 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก โดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน

ผลจากการศึกษาซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา พบว่า 1) ระดับคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$) 2) ผลการเปรียบเทียบคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้โดยสารชาวไทยที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประเภทการใช้งานระบบแชทบอทสายการบินและวัตถุประสงค์ในการใช้แชทบอทธุรกิจสายการบินแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) ประสิทธิภาพระบบตอบรับอัตโนมัติส่งผลต่อคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทยโดยส่งผลร้อยละ 68 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ, ระบบตอบรับอัตโนมัติ, คุณภาพการบริการ, ธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย

Abstract

The objectives of this study were 1) to study the service quality level of the domestic airline business in Thailand, 2) to compare the communication service quality of the domestic airline business in Thailand classified by personal factors, and 3) to analyze the efficiency of the autoresponder system affecting the communication service quality in the domestic airline business in Thailand. A quantitative method was used in this study. The population was Thai domestic airline business passengers who used the airline business Chatbot. The exact population number was unexpected, so the sample group number was calculated by the equation of W. G. Cochran. The total number of the sample group was 385 people, but in case of preventing data collection errors, 390 people determined by a convenience sampling technique were in the data collection. The statistical analysis techniques used in this study were the frequency, percentage, mean, standard deviation and comparative statistics were T-test, One Way ANOVA and Regression Analysis by Stepwise method.

The results of this study were as follows: 1) overall, the average communication service quality level in the domestic airline business in Thailand was at a high level ($\bar{x} = 3.84$), 2) The comparison results of the communication service quality of domestic airline businesses in Thailand classified by personal factors found that Thai passengers with gender, age, education level, occupation, average monthly income, type of use of the airline Chatbot system use and the different purpose of using the airline business Chatbot showed their different opinions on communication service quality in the domestic airline business with a statistically significant difference at the 0.05 level, and 3) a total of 68 percent of Chatbot system's efficiency affected the communication of the domestic airline businesses service quality in Thailand with a statistically significant difference at the 0.05 level.

Keywords : Efficiency; Chatbot System; Service Quality; Domestic Airline Businesses in Thailand

บทนำ

อุตสาหกรรมการบินและการขนส่งเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมเป้าหมายตามกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคตของประเทศไทย จากสถิติการเติบโตของจำนวนเที่ยวบินรวมของประเทศไทยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2553-2562) พบว่า มีอัตราการเติบโตของเที่ยวบินทั้งหมดเพิ่มขึ้นเฉลี่ย ร้อยละ 9.83 ต่อปี แบ่งเป็นการเติบโตของเที่ยวบินระหว่างประเทศ ร้อยละ 9.72 ต่อปี และเที่ยวบินภายในประเทศ ร้อยละ 9.78 ต่อปี ซึ่งการเพิ่มขึ้นของเที่ยวบินมีความสอดคล้องกับการเติบโตของจำนวนผู้โดยสาร ต่อมาใน พ.ศ. 2563 นั้นมีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ส่งผลให้เกิดภาวะวิกฤตทางด้านสาธารณสุขและส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตประจำวันของประชาชนทั่วโลก ซึ่งทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจของโลกชะงักงัน รวมถึงการขนส่งทางอากาศเพื่อการพาณิชย์ระหว่างประเทศ ซึ่งได้รับผลกระทบที่รุนแรงกว่าทุกครั้งที่ผ่านมา โดยการเกิดโรคระบาดครั้งนี้ ทำให้จำนวนที่นั่งผู้โดยสารทั่วโลกลดลง

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาสถิติการขนส่งทางอากาศของประเทศไทยปี 2563 พบว่า การขนส่งทางอากาศของไทยได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงที่สุดในรอบ 10 ปี โดยในปี 2563 มีผู้โดยสารลดลงจากปีที่ผ่านมาถึงร้อยละ 64.70 โดยผู้โดยสารระหว่างประเทศลดลง ร้อยละ 81.70 และภายในประเทศลดลง ร้อยละ 44.90 ในส่วนของปริมาณเที่ยวบินทั้งหมดลดลง ร้อยละ 53.10 โดยเที่ยวบินระหว่างประเทศลดลง ร้อยละ 73.90 และภายในประเทศลดลง ร้อยละ 33.80 ซึ่งเป็นผลมาจากมาตรการจำกัดการเดินทางทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ในส่วนของการขนส่งสินค้าทางอากาศ ซึ่งไม่มีข้อห้ามในการขนส่ง แต่ก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน เนื่องจากการขนส่งสินค้าทางอากาศของไทยเป็นการขนส่งไปพร้อมกับเที่ยวบินโดยสาร โดยลดลงจากปีที่ผ่านมา ร้อยละ 36.00 ซึ่งการขนส่งสินค้าทางอากาศระหว่างประเทศลดลง ร้อยละ 34.70 และภายในประเทศลดลง ร้อยละ 58.60 จากสถิติการขนส่งทางอากาศดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การขนส่งสินค้าทางอากาศ สามารถฟื้นตัวได้เร็วกว่าการขนส่งผู้โดยสาร เนื่องจากการขนส่งสินค้าทางอากาศยังคงมีความต้องการอยู่และมีข้อจำกัดในการทำการบินน้อยกว่าการขนส่งผู้โดยสาร และในปี 2564 การขนส่งทางอากาศของไทยยังคงได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่อง จากปี 2563 ทำให้ภาพรวมในการขนส่งทางอากาศมีจำนวนผู้โดยสารลดลงจากปีที่ผ่านมาถึงร้อยละ 64.10 ในจำนวนนี้เป็นผู้โดยสารระหว่างประเทศที่ลดลงมากถึงร้อยละ 90.20 และภายในประเทศลดลงมากกว่าร้อยละ 54.00 ตามลำดับ (กองเศรษฐกิจการบิน, 2565)

สภาพแวดล้อมด้านการแข่งขันของธุรกิจสายการบินในปัจจุบันถือว่ามีความท้าทายต่อการแข่งขันในอุตสาหกรรมการบินเป็นอย่างมาก สายการบินต้องมีการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาด

ให้ดีและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างโอกาสแห่งความสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาสภาพแวดล้อมทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี มีผลต่อการจัดการข้อมูลขององค์กรธุรกิจบริการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินการสามารถกระทำได้อย่างเหมาะสมกับช่วงเวลาหรือทันต่อสถานการณ์ รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลของผู้ใช้บริการหรือลูกค้ามีการเปลี่ยนแปลงไปในยุคตลาดยุค 4.0 และแนวโน้ม 5.0 อย่างไรก็ตามการพลิกผันทางเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้เกิดผลกระทบและการปรับตัวในธุรกิจบริการใหม่ ๆ เกิดนวัตกรรมบริการในรูปแบบใหม่ในธุรกิจการขนส่งทางอากาศ เช่น การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสำรองที่นั่งผ่านระบบอินเทอร์เน็ตหรือแอปพลิเคชันผ่านโทรศัพท์มือถือ หรือในปัจจุบันธุรกิจสายการบินมีการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ช่วยให้ผู้โดยสารสามารถติดต่อสอบถามและซื้อบัตรโดยสารได้เสมือนกำลังติดต่อกับเจ้าหน้าที่สายการบินจริง ๆ เช่น สายการบินแอร์เอเชียได้นำปัญญาประดิษฐ์ให้บริการตอบคำถามกับผู้โดยสาร ซึ่งระบบดังกล่าวเป็นระบบปัญญาประดิษฐ์ที่ใช้แพลตฟอร์มถามตอบ (Chat Platform) ซึ่งเห็นได้ชัดว่า นวัตกรรมและเทคโนโลยีมีส่วนช่วยให้กระบวนการบริการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (จันทร์เมธา ศรีรักษา, 2564)

ธุรกิจสายการบินเป็นธุรกิจบริการรูปแบบหนึ่ง ที่มุ่งเน้นการให้บริการกับผู้โดยสารที่ต้องการเดินทางไปยังจุดหมายปลายทางด้วยความรวดเร็ว ซึ่งในประเทศไทยนั้นมีธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศอยู่ด้วยกัน 2 ลักษณะ คือ สายการบินที่ให้บริการเต็มรูปแบบและสายการบินที่ให้บริการแบบต้นทุนต่ำ ซึ่งข้อมูลจากผู้ให้บริการทั้ง 2 รูปแบบนั้น จะเห็นว่ามีการแข่งขันในการให้บริการแก่ผู้โดยสารที่เดินทางในประเทศ จากผู้ให้บริการที่มีอยู่หลายสายการบิน ซึ่งส่งผลต่อการแข่งขันที่มีความรุนแรงเป็นอย่างมาก นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งในปี 2564 ที่ผ่านมาระบาดของโรค Covid-19 ก็ยังมีการแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่อง สายการบินต่างบริหารงานด้วยความระมัดระวังและเป็นไปตามมาตรฐานด้านความปลอดภัย ซึ่งการสร้างความสำเร็จให้กับธุรกิจสายการบินเป็นสิ่งสำคัญเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้โดยสารให้ได้รับความพึงพอใจสูงสุด ดังนั้นจะเห็นได้ว่าธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศนั้นนำระบบ AI ในรูปแบบของแชทบอทเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการให้บริการเบื้องต้นแก่ผู้โดยสาร ในเรื่องการช่วยเหลือด้านข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เพื่อลดระยะเวลาการรอคอยการบริการจากพนักงานของสายการบิน ในขณะเดียวกันในบางช่วงเวลาที่ผู้โดยสารใช้บริการผ่านช่องทางคอลเซ็นเตอร์จำนวนมาก ทำให้ผู้โดยสารมีระยะเวลาในการรอนาน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อระดับความพึงพอใจในการใช้บริการ

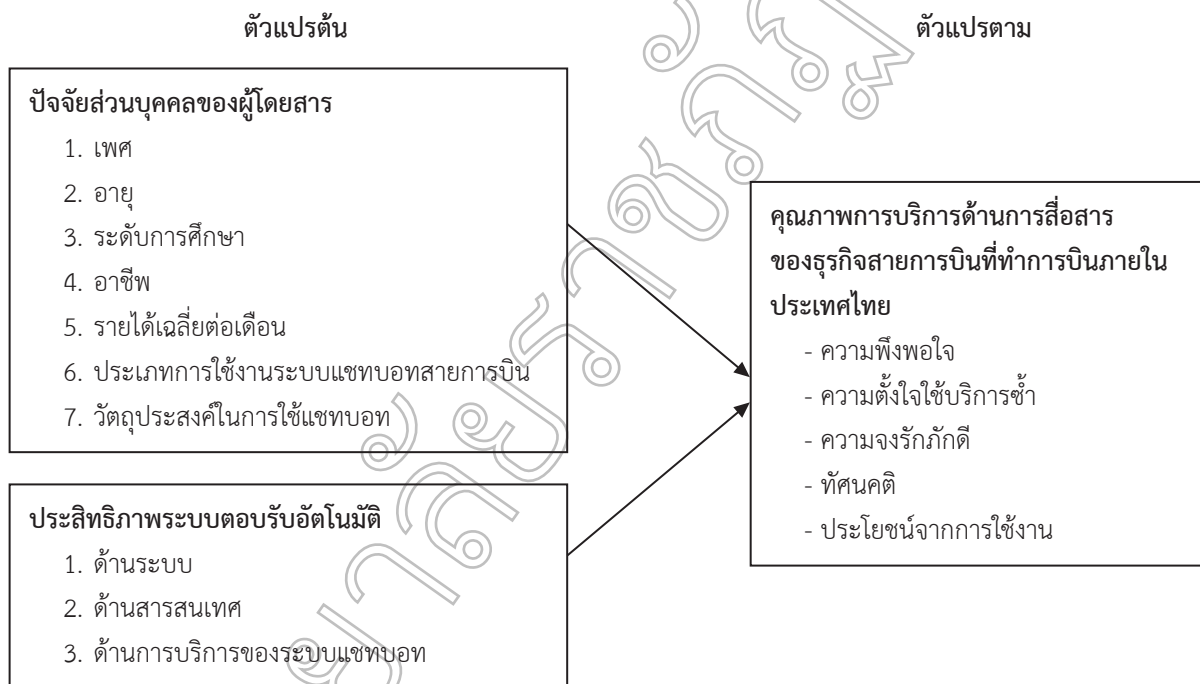
อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาสภาพแวดล้อมทางด้านเทคโนโลยี สภาพการแข่งขันของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศและพฤติกรรมของผู้โดยสารชาวไทยที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่ธุรกิจสายการบินได้นำมาใช้ในการให้บริการนั้น ระบบแชทบอทนับเป็นระบบหนึ่งที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อช่วยเหลือธุรกิจในการให้บริการกับผู้โดยสาร แต่ปัญหาสำคัญที่พบอยู่เป็นประจำคือ การไม่สามารถให้ข้อมูลที่มีความซับซ้อน ยุ่งยาก และมีความเฉพาะเจาะจงได้ซึ่งประเด็นปัญหาดังกล่าว จึงเป็นสาเหตุสำคัญทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจและต้องการศึกษาถึงประสิทธิภาพระบบตอบรับอัตโนมัติที่ส่งผลต่อคุณภาพการสื่อสารในธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย โดยคาดหวังว่าจะได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย ในการนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาระบบตอบรับอัตโนมัติที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพทางการแข่งขันให้กับธุรกิจได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพระบบตอบรับอัตโนมัติที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดคุณภาพการบริการของธุรกิจสายการบิน (Service Quality)

จากการศึกษาคุณภาพการบริการของธุรกิจสายการบินพบว่า ได้มีนักวิจัยได้ศึกษาคุณภาพการบริการของธุรกิจสายการบิน โดยมีข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้

ชิดพงษ์ อัยสานนท์ (2565, ออนไลน์) ได้อธิบายถึงคุณภาพการบริการของธุรกิจสายการบินว่า มีความสำคัญต่อธุรกิจ

สายการบิน เนื่องจากคุณภาพการบริการที่ดี หมายถึง ธุรกิจจะมีความได้เปรียบทางการแข่งขัน แต่ในทางกลับกัน ถ้าคุณภาพบริการไม่ดี กิจการก็จะตกอยู่ในฐานะเสียเปรียบทางการแข่งขันในทันที คุณภาพบริการจะนำมาซึ่งความพึงพอใจของลูกค้า และถ้าลูกค้าไม่พึงพอใจ ก็พร้อมที่จะเปลี่ยนไปใช้บริการของผู้ประกอบการรายอื่นทันที

จากข้อมูลพื้นฐานทางด้านการบินจะเห็นได้ว่า การดำเนินธุรกิจการบิน (Airline Business) ในภาพรวม ซึ่งลักษณะของการ

ดำเนินธุรกิจการบินนั้น เป็นธุรกิจที่มีการลงทุนสูง ใช้ต้นทุนในการดำเนินงานค่อนข้างสูง ผลกำไรหรือค่าตอบแทนต่ำ มีความต้องการของลูกค้าในแต่ละช่วงเวลาที่ไม่น่าแน่นอน และมีความอ่อนไหวอย่างมากต่อสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการบิน เช่น ปัญหาทางการเมือง ระบบเศรษฐกิจ ภัยพิบัติ หรือโรคระบาดต่าง ๆ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามธุรกิจสายการบิน ก็ยังคงเป็นธุรกิจที่ได้รับความนิยมจากผู้ใช้บริการเป็นอย่างมาก มีส่วนแบ่งทางการตลาดสูง และนับวันก็จะมีการขยายตัวมากขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 คลี่คลายลง ในทางที่ดีขึ้น

การสร้างเชื่อมั่นหรือความพึงพอใจของผู้โดยสารในการใช้บริการของบริษัทสายการบิน จึงขึ้นอยู่กับชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือของสายการบินในเรื่องของมาตรฐานความปลอดภัย มาตรฐานการบริการ และการตรงต่อเวลาของเที่ยวบินเป็นหลัก สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้สร้างขึ้นยากและใช้เวลานาน แต่สามารถถูกทำลายลงอย่างง่ายภายในเวลาอันรวดเร็ว เช่น ถ้ามีอุบัติเหตุหรืออุบัติการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นโดยมีสาเหตุมาจากการปฏิบัติการบินหรือมาตรฐานการบินต่ำ ก็จะทำให้ผู้โดยสารลดความน่าเชื่อถือลงทันที

ในการดำเนินงานของธุรกิจสายการบิน ปัจจัยแห่งความสำเร็จก็คือ “คุณภาพการบริการ” (Services Quality) ที่ผู้โดยสารหรือผู้ที่มาใช้บริการคาดหวังว่าต้องได้รับการบริการที่ดี ในแต่ละจุดสัมผัสของการบริการ (Services Touch Points) นับจากการสอบถามข้อมูล (Call Center) ของแต่ละเที่ยวบิน การสำรองบัตรที่นั่งโดยสาร (Reservation) การออกบัตรโดยสาร (Ticketing) การได้รับข้อมูลข่าวสารตามที่บริษัทสายการบินได้สื่อไว้ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ โฆษณา หรือใน Web Site ของบริษัท (Web Sales & Information) การออกหมายเลขที่นั่งในแต่ละเที่ยวบิน (Check-In) การรับรองและบริการลูกค้าในห้องรับรองที่สนามบิน ก่อนขึ้นเครื่องบิน (Lounge) และการบริการอื่น ๆ ก่อนขึ้นเครื่องบิน ซึ่งเป็นส่วนของ Pre-Flight Services ที่มีพนักงานต้อนรับภาคพื้น (Ground Services Staff) เป็นผู้รับผิดชอบ

ในการบริการบนเที่ยวบิน จุดสัมผัสของการบริการจะประกอบด้วยบริการของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน (Cabin Crew/Flight Attendant) ที่นั่ง (Seat) อุปกรณ์การบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ บนเครื่องบิน (In-flight Entertainment) และการบริการอาหาร เครื่องดื่มบนเที่ยวบิน (Food and Beverage) ซึ่งเป็นส่วนของ In-flight Services

ในที่สุดท้ายเป็น Post Flight Services คือเมื่อผู้โดยสารถึงที่หมายปลายทาง Airport (Arrival) จุดสัมผัสของการบริการคือ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ปลายทางจุดหมาย (Business Facilities) ในสนามบิน การรับกระเป๋าสัมภาระ

(Baggage Service) หรือแม้แต่การบริการรถส่งไปยังที่หมายปลายทาง (Transport Facilities)

แนวคิดเกี่ยวกับระบบตอบรับอัตโนมัติ (Chatbot)

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับระบบตอบรับอัตโนมัติในการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพระบบตอบรับอัตโนมัติที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริการในธุรกิจสายการบินในประเทศไทย ซึ่งผู้ศึกษาได้ศึกษา คือ ระบบตอบรับอัตโนมัติของธุรกิจสายการบินที่รู้จักกันในชื่อ Chatbot ซึ่งนับเป็นระบบตอบรับอัตโนมัติที่สายการบินได้นำเข้ามาใช้เพื่อให้บริการกับผู้โดยสารและลูกค้ากลุ่มเป้าหมายของสายการบิน โดยระบบ Chatbot ของธุรกิจสายการบินมีไว้ให้บริการแก่ผู้โดยสารและผู้ใช้บริการผ่านช่องทางต่าง ๆ ซึ่งในแต่ละช่องทางที่ผู้โดยสารดำเนินการติดต่อกับสายการบินได้แก่ Official Line เว็บไซต์ของสายการบิน และ Application ของสายการบิน ล้วนทำให้ผู้โดยสารเกิดความพึงพอใจ ความประทับใจ หรือมีความคิดเห็นหลังจากที่ใช้บริการที่แตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตามเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนเกี่ยวกับระบบตอบรับอัตโนมัติในธุรกิจสายการบิน ผู้ศึกษาจึงได้นำเสนอข้อมูลพื้นฐานที่เป็นแนวคิดเกี่ยวกับระบบอัตโนมัติ (Chatbot) ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับระบบ AI (Artificial Intelligence)

AI หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ปัญญาประดิษฐ์ เป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ที่มีวิธีการทำให้คอมพิวเตอร์มีความสามารถคล้ายมนุษย์ โดยเฉพาะความสามารถในการคิดเองได้หรือมีปัญหา ปัญญาอันนี้มนุษย์เป็นผู้สร้างให้คอมพิวเตอร์ จึงเรียกว่าปัญญาประดิษฐ์ (ประสิทธิ์ ทิพพุดิ, 2564) และเมื่อกล่าวถึงระบบ AI ที่มีความสามารถตามที่มนุษย์ต้องการ สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่มที่สำคัญ คือ

1) ระบบที่คิดเหมือนมนุษย์ คือ ความพยายามที่ทำให้คอมพิวเตอร์คิดได้ซึ่งเครื่องจักรที่มีสติปัญญาอย่างครบถ้วนและแท้จริง AI เป็นกลไกของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความคิดของมนุษย์ เช่น การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การเรียนรู้ ซึ่งในการคิดเลียนแบบมนุษย์นั้น จะต้องเรียนรู้ด้วยการเกิดพฤติกรรมการคิดแบบมนุษย์นั้นเป็นอย่างไร

2) ระบบที่กระทำเหมือนมนุษย์ โดย AI คือ วิชาของการสร้างเครื่องจักรที่ทำงานในสิ่งซึ่งอาศัยปัญญากระทำโดยมนุษย์

3) ระบบที่คิดอย่างมีเหตุผล AI คือ การศึกษาความสามารถในด้านสติปัญญาโดยการใช้โมเดลการคำนวณ

4) ระบบที่กระทำอย่างมีเหตุผล AI คือ การศึกษาเพื่อออกแบบเอเจนต์ที่มีปัญญา โดยการกระทำที่มีเหตุผล เช่น เป็นโปรแกรมที่มีความสามารถในการกระทำหรือเป็นตัวแทนในระบบอัตโนมัติต่าง ๆ สามารถกระทำอย่างมีเหตุผล

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีแนวทางดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการกำหนดกลุ่มประชากรและตัวอย่างที่ศึกษา ผู้ศึกษา ใช้การกำหนดแนวทางตามวิธีการศึกษาเชิงปริมาณ ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้โดยสารสายการบินชาวไทยที่เดินทางภายในประเทศและเคยใช้บริการเซทบอทของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศ ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยคือ เป็นผู้โดยสารสายการบินชาวไทยที่เดินทางภายในประเทศและเคยใช้บริการเซทบอทของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนจึงได้คำนวณกลุ่มตัวอย่างกรณีไม่ทราบจำนวนประชากรตามสูตรของ Cochran (1953 อ้างถึงใน ยุทธ โกยวรรณ, 2552) ซึ่งกำหนดให้สัดส่วนของประชากรเท่ากับ 0.50 ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 5 ซึ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้เท่ากับ 384.16 คน หรือ 385 คน และได้เพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นจำนวน 390 คน เพื่อป้องกันความผิดพลาดจากการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบสารสนเทศ ระบบตอบรับอัตโนมัติ เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามจำนวน 390 ชุด โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้โดยสารสายการบินชาวไทยและเป็นผู้เคยใช้บริการเซทบอทของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย โดยแบบสอบถามจะมีองค์ประกอบที่สำคัญจำนวน 3 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็นคำถามแบบปลายปิด จำนวน 7 ข้อ โดยมีคำตอบให้เลือกได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประเภทการใช้งานระบบเซทบอทของธุรกิจสายการบิน และวัตถุประสงค์ในการใช้เซทบอทของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย

ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับประสิทธิภาพระบบตอบรับอัตโนมัติของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย โดยมีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Rating Scale) โดยแบ่งข้อคำถามออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านระบบ 2) ด้านสารสนเทศ และ 3) ด้านการบริการระบบเซทบอท

ส่วนที่ 3 เกี่ยวกับคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย โดยมีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Rating Scale)

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประกอบด้วยด้านสารสนเทศ จำนวน 2 คน และด้านการจัดการการบิน จำนวน 3 คน เพื่อเป็นการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม ซึ่งข้อคำถามที่ได้นั้นมีค่ามากกว่า 0.67 ทุกข้อ ซึ่งอธิบายได้ว่าข้อคำถามสามารถใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ จากนั้นทำการหาค่าความเชื่อมั่นกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาวิจัย (Try out) โดยทำการเก็บข้อมูล จำนวน 30 ชุด โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัก ซึ่งพบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.95

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกมาจากกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยการอธิบายวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาแต่อย่างไรก็ตามการศึกษานี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่ง ได้แก่

4.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้โดยสารชาวไทยที่ใช้บริการระบบเซทบอทของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย จำนวน 390 คน

4.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการศึกษาวิจัย โดยใช้การศึกษาแนวคิดและทฤษฎี รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่อยู่ในรูปของหนังสือ บทความ วิชาการ ข้อมูลจากแหล่งอ้างอิงอิเล็กทรอนิกส์ที่มีความหลากหลายและครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย

โดยหลังจากที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลครบถ้วนจำนวน 390 ตัวอย่างแล้ว ดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำข้อมูลเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ในการศึกษาต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติดังต่อไปนี้

5.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ด้วยสถิติค่าความถี่ และค่าร้อยละ เพื่ออธิบายให้เห็นลักษณะของข้อมูล

5.2 การศึกษาประสิทธิภาพระบบตอบรับอัตโนมัติในธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย และการศึกษาคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารในธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยสถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สำหรับเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยของข้อมูล ผู้ศึกษาใช้เกณฑ์ตามแนวทางของ บุญชม ศรีสะอาด (2560) ดังนี้

4.21-5.00 หมายถึง ประสิทธิภาพของระบบ/คุณภาพการบริการด้านการสื่อสารอยู่ในระดับมากที่สุด

3.41-4.20 หมายถึง ประสิทธิภาพของระบบ/คุณภาพการบริการด้านการสื่อสารอยู่ในระดับมาก

2.61-3.40 หมายถึง ประสิทธิภาพของระบบ/คุณภาพการบริการด้านการสื่อสารอยู่ในระดับปานกลาง

1.81-2.60 หมายถึง ประสิทธิภาพของระบบ/คุณภาพการบริการด้านการสื่อสารอยู่ในระดับน้อย

1.00-1.80 หมายถึง ประสิทธิภาพของระบบ/คุณภาพการบริการด้านการสื่อสารอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.3 การเปรียบเทียบคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้การทดสอบค่า t-Test และ One Way ANOVA

5.4 การศึกษาประสิทธิภาพระบบตอบรับอัตโนมัติที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน Stepwise (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาคำตอบ

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

ผลการวิจัย

ผลการศึกษานี้แบ่งออกตามวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดไว้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลด้านข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 52.05 มีอายุอยู่ในกลุ่ม GenX (อายุ 38-54 ปี) จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 52.43 มีการศึกษาอยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 55.64 โดยประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 45.64 มีรายได้เฉลี่ยที่ได้รับต่อเดือนอยู่ระหว่าง 30,001 - 40,000 บาท จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 โดยประเภทการใช้งานระบบแชทบอทของสายการบินนั้นจะใช้ผ่านระบบ Web Site ของสายการบิน จำนวน 232 คน คิดเป็นร้อยละ 59.49 และมีวัตถุประสงค์ในการใช้แชทบอทธุรกิจสายการบินที่สำคัญ คือ การสอบถามด้านบัตรโดยสาร จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 35.90 ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า คุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินในประเทศไทย ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ระบบแชทบอทเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้ใช้งานเกิดความพึงพอใจในการใช้บริการในธุรกิจสายการบิน ($\bar{X} = 4.00$) รองลงมาระบบแชทบอทที่มีประสิทธิภาพทำให้ผู้ใช้บริการเกิดทัศนคติที่ดีต่อการใช้เทคโนโลยีของธุรกิจสายการบิน ($\bar{X} = 3.93$) ผู้ใช้งานได้รับประโยชน์โดยตรงจากการใช้งานระบบแชทบอทของธุรกิจสายการบิน ($\bar{X} = 3.85$) นอกจากนี้ระบบแชทบอทที่มีประสิทธิภาพสามารถส่งผลต่อความจงรักภักดีของผู้ใช้บริการธุรกิจสายการบิน ($\bar{X} = 3.73$) และระบบแชทบอทที่มีประสิทธิภาพทำให้ผู้ใช้งานเกิดความตั้งใจในการใช้บริการซ้ำกับธุรกิจสายการบิน ($\bar{X} = 3.69$) ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบผู้โดยสารชาวไทยที่มีข้อมูลส่วนบุคคลต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินแตกต่างกัน เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ดังแสดงได้ในตารางที่ 1-2

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้โดยสารชาวไทยที่มีต่อคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินในภาพรวม และรายข้อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ

คุณภาพการบริการด้านการสื่อสาร ของธุรกิจสายการบิน	เพศ		อายุ		ระดับการศึกษา		อาชีพ	
	t-test	Sig	F-test	Sig	F-test	Sig	F-test	Sig
1. ระบบแชทบอทเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ ผู้ใช้งานเกิดความพึงพอใจในการใช้บริการ ในธุรกิจสายการบิน	3.57	0.00*	12.41	0.00*	10.33	0.00*	4.91	0.00*
2. ระบบแชทบอทที่มีประสิทธิภาพทำให้ ผู้ใช้งานเกิดความตั้งใจในการใช้บริการซ้ำ กับธุรกิจสายการบิน	2.99	0.00*	24.03	0.00*	24.13	0.00*	9.72	0.00*
3. ระบบแชทบอทที่มีประสิทธิภาพสามารถ ส่งผลต่อความจงรักภักดีของผู้ใช้บริการ ธุรกิจสายการบิน	1.55	0.11	8.64	0.00*	20.63	0.00*	6.58	0.00*
4. ระบบแชทบอทที่มีประสิทธิภาพทำให้ ผู้ให้บริการเกิดทัศนคติที่ดีต่อการใช้ เทคโนโลยีของธุรกิจสายการบิน	4.27	0.00*	9.60	0.00*	5.58	0.00*	16.21	0.00*
5. ผู้ใช้งานได้รับประโยชน์โดยตรงจากการ ใช้งานระบบแชทบอทของธุรกิจสายการบิน	0.15	0.87	10.12	0.00*	9.37	0.00*	22.94	0.00*
รวม	2.87	0.00*	16.65	0.00*	16.99	0.00*	9.85	0.00*

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้โดยสารชาวไทยที่มีเพศ อายุ ด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมี
ระดับการศึกษา อาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการ นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้โดยสารชาวไทยที่มีต่อคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินในภาพรวม และรายข้อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ รายได้เฉลี่ยที่ได้รับต่อเดือน ประเภทการใช้งานระบบแชทบอทสายการบิน วัตถุประสงค์ในการใช้แชทบอทธุรกิจสายการบิน

คุณภาพการบริการด้านการสื่อสาร ของธุรกิจสายการบิน	รายได้เฉลี่ย ที่ได้รับต่อเดือน		ประเภทการใช้งาน ระบบแชทบอท สายการบิน		วัตถุประสงค์ ในการใช้แชทบอท ธุรกิจสายการบิน	
	F-test	Sig	F-test	Sig	F-test	Sig
1. ระบบแชทบอทเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้ใช้งาน เกิดความพึงพอใจในการใช้บริการในธุรกิจสายการบิน	19.26	0.00*	7.79	0.00*	50.01	0.00*
2. ระบบแชทบอทที่มีประสิทธิภาพทำให้ผู้ใช้งาน เกิดความตั้งใจในการใช้บริการซ้ำกับธุรกิจสายการบิน	23.43	0.00*	17.48	0.00*	24.25	0.00*
3. ระบบแชทบอทที่มีประสิทธิภาพสามารถส่งผลต่อ ความจงรักภักดีของผู้ใช้บริการธุรกิจสายการบิน	14.33	0.00*	4.81	0.00*	39.28	0.00*
4. ระบบแชทบอทที่มีประสิทธิภาพทำให้ผู้ให้บริการ เกิดทัศนคติที่ดีต่อการใช้เทคโนโลยีของธุรกิจสายการบิน	12.01	0.00*	7.59	0.00*	28.42	0.00*
5. ผู้ใช้งานได้รับประโยชน์โดยตรงจากการใช้งาน ระบบแชทบอทของธุรกิจสายการบิน	16.91	0.00*	18.12	0.00*	43.49	0.00*
รวม	20.15	0.00*	11.40	0.00*	52.41	0.00*

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้โดยสารชาวไทยที่มีรายได้เฉลี่ยที่ได้รับต่อเดือน ประเภทการใช้งานระบบแชทบอทสายการบิน วัตถุประสงค์ในการใช้แชทบอทธุรกิจสายการบินต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพระบบตอบรับอัตโนมัติที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทยโดยรวม เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 โดยพบว่า

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์กับคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย ในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (β) ของสมการถดถอยพหุคูณ ด้วยวิธี (Stepwise Regression)

ตัวแปร	คุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบิน				
	B	SE _b	β	t	Sig
ค่าคงที่ (Constant)	0.431			2.800	0.005
ด้านการบริการของระบบแชทบอท (X_1)	0.352	0.511	0.431	9.777	0.000
ด้านระบบ (X_2)	0.413	0.464	0.331	7.513	0.000
ด้านสารสนเทศ (X_3)	0.175	0.455	0.161	4.158	0.000

R = 0.824 R² = 0.680 SE = 0.455 F = 17.288 Sig. = 0.000

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 3 พบว่า เมื่อวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณแบบ Stepwise ตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทยคือ ประสิทธิภาพด้านการบริการของระบบแชทบอท ประสิทธิภาพด้านระบบ ประสิทธิภาพด้านสารสนเทศ ซึ่งสามารถเป็นตัวทำนายคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย ได้ร้อยละ 68.0 ($R^2 = 0.680$) มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 0.455 จึงยอมรับสมมติฐานที่ว่า ประสิทธิภาพระบบตอบรับอัตโนมัติ ประกอบด้วย ประสิทธิภาพด้านการบริการของระบบแชทบอท ประสิทธิภาพด้านระบบ ประสิทธิภาพด้านสารสนเทศ อย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพระบบตอบรับอัตโนมัติที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย ผู้วิจัยเสนอการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรพยากรณ์คุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย ในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (β) ของสมการถดถอยพหุคูณที่ใช้ทำนายคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินในประเทศไทย ด้วยวิธี Stepwise ปรากฏผลดังนี้

ผลการศึกษาคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย พบว่า คุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทยในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเกิดขึ้นจากเหตุผลที่ธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย ได้มีการออกแบบระบบตอบรับอัตโนมัติโดยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อใช้ในการสื่อสารข้อมูลในการให้บริการของสายการบิน รวมถึงมีการสร้างและการทดลองแพลตฟอร์มที่เหมาะสมกับการใช้งานของผู้โดยสารที่มีพื้นฐานด้านเทคโนโลยีและความสามารถในการใช้งานที่แตกต่างกันออกไป สอดคล้องกับการศึกษาของ จักรพันธ์ สาตมณี, ภาคพล สุนทรโรจน์, ศัชรินทร์ ทองฟัก และพงษ์กัมปนาท แก้วตา (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านระบบแอปพลิเคชัน LINE Chatbot ในจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งพบว่า 1) ระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านระบบแอปพลิเคชัน LINE Chatbot ในจังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย ระบบจัดเก็บข้อมูล ระบบโต้ตอบและระบบแสดงผล ประสิทธิภาพของระบบจากผู้เชี่ยวชาญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพและการยอมรับต่อระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ

การศึกษาของ อภิวรรณ ศิรินันทนา, เสาวนีย์ วรรณประภา และ กรรณิกา พงษ์ชัย (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวของวังสวนบ้านแก้ว ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจ ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสื่อประชาสัมพันธ์วังสวนบ้านแก้ว โดยรวม อยู่ในระดับมาก

ผลการเปรียบเทียบผู้โดยสารที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจ สายการบินแตกต่างกัน ผู้ศึกษาสามารถอธิบายผลดังนี้

ผู้โดยสารที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพ การบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเกิดขึ้นจากพื้นฐาน ความแตกต่างทางด้านเพศของผู้โดยสาร ซึ่งโดยปกติแล้วผู้โดยสาร เพศชายจะเป็นผู้ที่มีความชำนาญหรือให้ความสนใจมากกว่า ผู้โดยสารที่เป็นเพศหญิง ซึ่งเหตุผลนี้จึงทำให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้งานระบบสารสนเทศของผู้โดยสารเกิดแตกต่างกันอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พิรยุทธ คุ่มศักดิ์ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้โดยสารที่มีต่อ คุณภาพบริการของสายการบินต้นทุนต่ำภายในประเทศ ผลการ ศึกษาพบว่า ผู้โดยสารที่มีเพศต่างกันมีความพึงพอใจต่อคุณภาพ การบริการของสายการบินต้นทุนต่ำแตกต่างกัน

ผู้โดยสารที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพ การบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเมื่อพิจารณาตามอายุตามช่วงวัย ของผู้โดยสารที่อยู่ในกลุ่ม Generation ต่าง ๆ นั้นได้มีการให้ความ สนใจหรือรูปแบบของการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันออกไป เช่น ผู้ที่อยู่ในกลุ่ม Generation เบบี้บูมเมอร์ อาจให้ความสำคัญกับการดูแลเอาใจใส่ของพนักงานมากกว่า Generation Y จึงส่งผลให้ ผู้โดยสารมีความเห็นต่อคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจ สายการบินแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ทักษพร วสุธารัตน์ วอนชนก ไชยสุนทร และสิงหะ ฉวีสุข (2564) ศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการใช้บริการทางการเงิน ผ่านเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์แชทบอทของธนาคารพาณิชย์ไทย ภาคกลาง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันจะมีระดับ ความคิดเห็นเกี่ยวกับกรยอมรับแชทบอทแตกต่างกัน

ผู้โดยสารที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ คุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งโดยธรรมชาติของ ผู้โดยสารที่มีระดับการศึกษาต่างกันนั้น ย่อมทำให้มีความต้องการ หรือมีความคาดหวังจากสิ่งที่ตนเองจะได้รับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อ เป็นผู้โดยสารสายการบินที่มารับบริการย่อมต้องการได้รับการบริการ ที่ดีตามที่ตนเองได้รับทราบข้อมูลมา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ทักษพร วสุธารัตน์, วอนชนก ไชยสุนทร และสิงหะ ฉวีสุข (2564)

ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการใช้บริการทางการเงิน ผ่านเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์แชทบอทของธนาคารพาณิชย์ไทย ภาคกลาง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษา ต่างกันจะมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการยอมรับแชทบอท แตกต่างกัน

ผู้โดยสารที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพ การบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยจะเห็นว่าผู้โดยสารที่มีการ ประกอบอาชีพที่มีความแตกต่างกันย่อมมีความต้องการในการที่จะ ได้รับบริการที่แตกต่างกัน ในบางอาชีพอาจมีการเดินทางบ่อย เพื่อติดต่อธุรกิจการค้า ซึ่งผู้โดยสารที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว จะมีการเดินทางบ่อยทำให้การเดินทางแต่ละครั้งต้องการความ สะดวกสบาย ต้องการได้รับบริการที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา ของ ปัญช์ชนิตรา ศรีทองธรรม และจันทร์แรม เรือนแป้น (2554) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้โดยสารชาวไทยที่ใช้สายการบิน ภายในประเทศต่อคุณภาพการให้บริการของท่าอากาศยาน สุวรรณภูมิ ซึ่งพบว่า ผู้โดยสารชาวไทยที่ใช้บริการสายการบิน ที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการ ของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01

ผู้โดยสารที่มีรายได้เฉลี่ยที่ได้รับต่อเดือนต่างกัน มีความ คิดเห็นต่อคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารธุรกิจสายการบิน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยรายได้เฉลี่ย ต่อเดือนที่ต่างกันทำให้ความคาดหวังในการใช้บริการแตกต่างกัน ตามความสามารถในการชำระค่าบริการ โดยผู้โดยสารที่มีรายได้สูง อาจมีการชำระค่าบริการเพิ่ม เช่น ที่นั่งที่มีความกว้างกว่า การเลือก ที่นั่งริมหน้าต่างเพื่อชมทัศนียภาพในการเดินทาง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนเป็นปัจจัยเสริมที่ทำให้ผู้โดยสารมีความคิดเห็นด้านคุณภาพ แตกต่างกันออกไป ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ แสงอรุณ วรากลศิริศักดิ์ และอุมาวรรณ วาทกิจ (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพการบริการที่มีความสัมพันธ์กับการสื่อสารแบบบอกต่อ ของธุรกิจสปา ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการบริการ ต่อการสื่อสารแบบบอกต่อของธุรกิจสปา มีความสัมพันธ์กับการ สื่อสารแบบบอกต่อของธุรกิจสปา ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผู้โดยสารที่มีประเภทการใช้งานระบบแชทบอทสายการบิน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของ ธุรกิจสายการบินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยประเภทของการใช้แชทบอทของสายการบิน ก็เป็นปัจจัยหนึ่ง ที่บ่งบอกถึงความทันสมัยหรือความสามารถในการใช้เทคโนโลยี การเข้าถึงข้อมูลของผู้โดยสารที่เดินทาง เพราะในปัจจุบันการพัฒนา

ด้านเทคโนโลยีก็มีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา ซึ่งส่งผลต่อความคาดหวังในบริการที่จะได้รับเช่นเดียวกัน โดยสอดคล้องกับปัญหัชนิตรา ศรีทองธรรม และจันทร์แรม เรือนแป้น (2554) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้โดยสารชาวไทยที่ใช้สายการบินภายในประเทศต่อคุณภาพการให้บริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ผลการศึกษาพบว่า ผู้โดยสารชาวไทยที่ใช้บริการสายการบินที่มีประเภทการเข้าใช้บริการ ณ เวลาที่ตบตต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผู้โดยสารที่มีวัตถุประสงค์ในการใช้แซทบอทธุรกิจสายการบินต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยประเด็นสำคัญของการติดต่อสื่อสารผ่านระบบตอบรับอัตโนมัติของผู้โดยสาร คือ ความต้องการที่จะได้รับข้อมูลในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง โดยอาจเป็นความต้องการได้รับความช่วยเหลือในการเดินทาง การเดินทางแล้วเกิดปัญหาข้อร้องเรียนต่าง ๆ ซึ่งหากธุรกิจสายการบินสามารถช่วยแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างเหมาะสมและรวดเร็วก็จะมีส่วนช่วยให้ผู้โดยสารมีความพึงพอใจจากการใช้บริการร่วมด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของธีรพันธ์ สงวนวงศ์, พรชัย เอื้ออารี, พูลภัทร์ ชมจิตต์, บงกชรัตน์ เปี่ยมสิริกมล และวีรชัย บุญญาพัฒนาพงศ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การรับรู้คุณภาพการบริการของผู้โดยสารภายในประเทศที่มีต่อเคาน์เตอร์เช็คอิน สายการบินนกแอร์ ประจำสถานีภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้บริการที่มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางมีผลต่อการรับรู้คุณภาพการบริการที่แตกต่างกันออกไปและยังสอดคล้องกับสุดสวาท จิตรสุภา, พาริตา พรหมบุตร และศศิรินทร์ เศรษฐวัฒน์บดี (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการใช้สารสนเทศของผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศ ผลการศึกษาพบว่า ผู้โดยสารที่มีปัจจัยส่วนบุคคลเกี่ยวกับลักษณะการเดินทางต่างกัมีปัญหาคการใช้สารสนเทศที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษาประสิทธิภาพระบบตอบรับอัตโนมัติที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทยโดยรวม ซึ่งพบว่า ปัจจัยด้านประสิทธิภาพของระบบ ประสิทธิภาพสารสนเทศ และประสิทธิภาพการบริการของระบบตอบรับอัตโนมัติ ส่งผลต่อคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายที่ทำการบินภายในประเทศไทย ซึ่งเมื่อพิจารณาเหตุผลของปัจจัยด้านประสิทธิภาพของระบบตอบรับอัตโนมัติ จะเห็นได้ชัดว่า เมื่อธุรกิจสายการบินได้มีการพัฒนาระบบตอบรับอัตโนมัติที่เหมาะสม ย่อมทำให้คุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินตามการรับรู้ของผู้โดยสารที่ใช้บริการนั้น ได้รับการยอมรับไปในทิศทางที่ดีด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของลลิตาภรณ์ คำแจ่ม, สุทธินันท์ พรหมสุวรรณ และโชติรส กมลสวัสดิ์

(2564) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษามาตรการและความปลอดภัยคุณภาพการให้บริการ และส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำภายใต้สถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด 19) ผลการศึกษาพบว่า ด้านมาตรการและความปลอดภัยในเรื่องมาตรการการบริโภคบนเครื่องบิน และมาตรการสัมภาระส่วนบุคคลด้านคุณภาพการให้บริการในเรื่องของความน่าเชื่อถือ การตอบสนอง การดูแลเอาใจใส่ สิ่งแวดล้อมที่พบเห็น และความไว้วางใจ และด้านส่วนประสมการตลาดบริการ ในเรื่องของผลิตภัณฑ์ ราคา กระบวนการให้บริการ และบุคลากร มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำภายใต้สถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาประสิทธิภาพระบบตอบรับอัตโนมัติที่ส่งผลต่อคุณภาพการสื่อสารของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ระดับคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทยในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งธุรกิจสายการบินสามารถนำแนวทางดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพระบบตอบรับอัตโนมัติ รวมทั้งพัฒนาคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น สำหรับการเปรียบเทียบข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ผู้โดยสารที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประเภทการใช้งานระบบแซทบอทและวัตถุประสงค์ในการใช้แซทบอทต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเมื่อความคิดเห็นของผู้โดยสารมีความแตกต่างกันธุรกิจสายการบินต้นทุนต่ำจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผลจากการวิเคราะห์ประสิทธิภาพระบบตอบรับอัตโนมัติที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทย ซึ่งธุรกิจสายการบินจะต้องมีการบริหารจัดการด้านประสิทธิภาพของระบบตอบรับอัตโนมัติให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมคุณภาพการบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินที่ทำการบินภายในประเทศไทยในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์

1.1 ธุรกิจสายการบินที่ให้บริการในประเทศไทยสามารถนำผลการศึกษาไปพัฒนาคุณภาพการทำงานของระบบแซทบอทให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

1.2 ความแตกต่างที่พบจากความคิดเห็นในคุณภาพ การบริการด้านการสื่อสารของผู้โดยสารที่ใช้บริการธุรกิจสายการบิน ที่ทำการบินภายในประเทศไทย ธุรกิจสายการบินสามารถนำผลของ ความคิดเห็นดังกล่าวไปวิเคราะห์ เพื่อพัฒนารูปแบบการให้บริการ ด้านการสื่อสาร เพื่อตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของผู้โดยสาร ด้วยการพัฒนาความสามารถในการให้บริการ และเพิ่มคุณภาพ ของการให้บริการ

1.3 ธุรกิจสายการบินสามารถนำความสัมพันธ์ ระหว่างประสิทธิภาพของระบบตอบรับอัตโนมัติในด้านระบบ ด้านสารสนเทศ และด้านการบริการของระบบแชทบอทกับคุณภาพ การบริการด้านการสื่อสารของธุรกิจสายการบินที่มีความสัมพันธ์กัน ตามผลจากการศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแผน การพัฒนารูปแบบการให้บริการ การสร้างและกำหนดกลยุทธ์ของ ธุรกิจสายการบิน ที่เกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจกับ ผู้โดยสารผ่านระบบตอบรับอัตโนมัติ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมด้วยวิธีการศึกษาเชิง คุณภาพ โดยอาจใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้โดยสารที่ใช้บริการระบบ ตอบรับอัตโนมัติเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรค ในการใช้งานระบบตอบรับอัตโนมัติของผู้โดยสารชาวไทย

2.3 ควรศึกษากลุ่มผู้โดยสารชาวต่างชาติ ที่เคยใช้ บริการระบบตอบรับอัตโนมัติของธุรกิจสายการบินนานาชาติ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นสากลและนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาระบบ สำหรับรองรับความต้องการใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กองเศรษฐกิจการบิน. (2565). รายงานสภาวะอุตสาหกรรม การบินของประเทศไทย พ.ศ. 2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย.
- จักรพันธ์ สาดมณี, ภคพล สุนทรโรจน์, ศุภรินทร์ ทองฟัก และ พงษ์กัมปนาท แก้วตา. (2564). การพัฒนาระบบ สารสนเทศเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านระบบ แอปพลิเคชัน LINE Chatbot ในจังหวัดพิษณุโลก. วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม. 13(1): 100-111.
- จันทร์เมธา ศรีรักษา. (2564). ระบบและการจัดการการท่องเที่ยว และการขนส่งทางอากาศ ในศตวรรษที่ 21: หน่วยที่ 12 การจัดการการขนส่งทางอากาศ. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

จิตพงษ์ อัยสานนท์. มองรอบทิศคิดอย่าง Supply Chain โลจิสติกส์และซัพพลายเชนในธุรกิจสายการบิน. [online]. เข้าถึงได้จาก : www.thailandindustry.com/online-mag/view2php?id=733&section=5&issues=28. 2565.

ทักษพร วสุธารัตน์, วอนชนก ไชยสุนทร และสิงหะ ฉวีสุข. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการใช้บริการทางการเงิน ผ่านเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์แชทบอทของธนาคาร พาณิชย์ไทยภาคกลาง. วารสารบริหารธุรกิจ สถาบัน เทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. 11(1): 39-51.

ธีรพันธ์ สงวนวงศ์, พรชัย เอื้ออารี, พูลภัทร์ ชมจิตต์, บงกชรัตน์ เปี่ยมสิริกมล และวีรชัย บุญญาพัฒนาพงศ์. การรับรู้ คุณภาพการบริการของผู้โดยสารภายในประเทศที่มีต่อ เคนเตอร์เช็คอิน สายการบินนกแอร์ ประจำสถานีภูเก็ต. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://pulinet.oas.psu.ac.th/index.php/journal/article/view/278>. 2561.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

ปัญช์ชนิตรา ศรีทองธรรม และจันทร์แรม เรือนแป้น. (2554). ความคิดเห็นของผู้โดยสารชาวไทยที่ใช้สายการบินภายใน ประเทศต่อคุณภาพการให้บริการของท่าอากาศยาน สุวรรณภูมิ. วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. 17(1): 153-161.

ประสิทธิ์ ติชมพุดิ. (2564). ไอซีทีและการจัดการเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร: สรรพสาส์นวิชาการ (2004) จำกัด.

พิรยุทธ คุ่มศักดิ์. (2555). ความพึงพอใจของผู้โดยสารที่มีต่อ คุณภาพบริการของสายการบินต้นทุนต่ำภายในประเทศ. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ เภยจมิตรวิชาการ ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ. หน้า 1-11.

ยุทธ ไกยวรรณ. (2552). ออกแบบเครื่องมือวิจัย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ลลิตาภรณ์ คำแจ่ม, สุทธินันท์ พรหมสุวรรณ และโชติรส กมลสวัสดิ์. (2565). การศึกษามาตรการและความ ปลอดภัย คุณภาพการให้บริการ และส่วนประสม การตลาดบริการที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจใช้บริการ สายการบินต้นทุนต่ำภายใต้สถานการณ์การระบาด ของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด 19). ใน การประชุม วิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 15 “Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2022”. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. หน้า 182-192.

สุดสวาท จิตรสุภา, พาริดา พรหมบุตร และศศิรินทร์ เศรษฐวัฒน์บดี. (2564). ความต้องการใช้สารสนเทศของผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศ. **วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)**. 11(1): 76-88.

แสงอรุณ วรากุลศิริศักดิ์ และ อุมารวรรณ วาทกิจ. (2564). คุณภาพการบริการที่มีความสัมพันธ์กับการสื่อสารแบบบอกต่อของธุรกิจสปา ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม. **วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. 11(1): 87-99.

อภิวรรณ ศิรินันทนา เสาวนีย์ วรรณประภา และกรรณิกา พงษ์ชัย. (2562). รูปแบบการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของวังสวนบ้านแก้ว. **วารสารวิจัยรำไพพรรณี**. 13(2): 92-101.

ปฏิบัติการตอบโต้การกีดกันการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่โยธะกา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

Counteraction in Exclusion of Land Use: A Case Study of Yothaka Area Bang Nam Prio District Chachoengsao Province

วัทธิกร แสงอรุณ*, สกฤติ อีสริยานนท์

Wattikorn Sang-arun, Sakrit Isariyanon

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

Faculty of Political Science and Law, Burapha University, Chonburi 20131 Thailand

*Corresponding author E-mail: 63910078@go.buu.ac.th

(Received: February 23 2023; Revised: April 18 2023; Accepted: May 1 2023)

บทคัดย่อ

การปฏิบัติการตอบโต้การกีดกันการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่โยธะกา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา เกิดจากกระบวนการเคลื่อนไหวในการต่อสู้ของกลุ่มโยธะการักษ์ถิ่น เพื่อต่อสู้กับอำนาจอันไม่ชอบธรรมจากการนำพื้นที่โยธะกาไปใช้ประโยชน์ในโครงการพัฒนาของภาครัฐ และเพื่อเรียกร้องหาความยุติธรรมในพื้นที่โยธะกา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบ่งเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้ รูปแบบเก่าจะมีอยู่ 2 แบบ ได้แก่ ทฤษฎีพฤติกรรมรวมหมู่ และทฤษฎีการระดมทรัพยากร และรูปแบบใหม่เป็นลักษณะการตอบโต้เพื่อหาความยุติธรรมให้สังคมได้ทราบข้อเท็จจริง ถึงแม้ว่าพลังที่แท้จริงของการเคลื่อนไหวทางสังคมจะอยู่ที่การปฏิบัติการตอบโต้หรือเป็นการเคลื่อนไหวให้สังคมได้ทราบโดยทั่วกัน ในยุคสมัยใหม่จึงทำให้สื่อสังคมยังมีความสำคัญอย่างมากในการเพิ่มจำนวนการรับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึงกันในสังคม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การกระทำบางอย่างร่วมกันของชาวบ้านตำบลโยธะกา ผู้ได้รับผลกระทบจากกรณีพิพาทในปัญหาที่ดิน ทำให้เกิดการรวมตัวหรือการรวมหมู่จนกลายมาเป็น “กลุ่มโยธะการักษ์ถิ่น” ในทางปฏิบัติการตอบโต้ของกลุ่มได้มีการรวมตัวเพื่อกระทำการ ดังนี้ 1. การยื่นหนังสือเรียกร้อง 2. การทำกิจกรรมแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ 3. การใช้สื่อโซเชียลมีเดีย 4. การร่วมต่อสู้กับเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมอื่น ๆ และ 5. การสร้างและปฏิบัติการทางวาทกรรม การกระทำข้างต้นชาวโยธะการักษ์ถิ่นมีส่วนร่วม คือ “ความหวัง” หวังว่าจะหลุดพ้นจากปัญหา หวังว่าจะชนะกับความอยุติธรรมในสังคม

คำสำคัญ : การเคลื่อนไหวทางสังคม; การตอบโต้; สื่อสังคม

Abstract

The counteraction to the exclusion of land use in the Yothaka Area of Bang Nam Priao District, Chachoengsao Province. The Yothaka Rak Tin group's movement was then set up to fight against the abusive use of power in authorizing the utilization of Yothaka lands in the government's development projects and calls for justice in the Yothaka area in Bang Nam Priao, Chachoengsao Province. There are two types of social movements. The Collective Behavior Theory and the Resource Mobilization Theory can describe the old kind of movement. The new type of movement is considered a counteraction to achieve justice and reveal the truth to society. Although the real power behind social movement rests in the counteraction and the effort to promote social awareness, social media remains crucial in creating and increasing equal access to information in society. This study found that collective actions among Yothaka locals affected by the land dispute have led to the formation of the 'Yothaka Rak Tin' group. The group's counteractions have included: 1. filing letters of complaint, 2. performing symbolic actions, 3. using social media, 4. collaborating with the network of civil society organizations, and 5. creating and enacting discourses. In performing the above counteractions collectively, what Yothaka people have in common is the 'hope' to be free from the problem and prevailing in the fight against social injustice.

Keywords : social movement; counteraction; social media

บทนำ

การพัฒนาประเทศนับตั้งแต่เกิดแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2504 เป็นต้นมานั้น มุ่งเน้นในเรื่องการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในด้านอุตสาหกรรม และได้ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ภาคตะวันออกมากขึ้นด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ที่ทำให้เกิดโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ของรัฐที่ชื่อว่า “โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก (ESB)” เนื่องจากภาคตะวันออกมีข้อได้เปรียบในด้านแหล่งที่ตั้ง คือ อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศมากนั้น และพื้นที่ติดต่อเชื่อมโยงกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของแรงงานและวัตถุดิบหลายอย่างและติดกับอ่าวไทยอันเป็นช่องทางเข้าออกที่สำคัญของสินค้า นอกจากนี้ภาคตะวันออกมีปัจจัยพื้นฐานค่อนข้างสมบูรณ์ คือ มีโครงข่ายด้านคมนาคมและสื่อสารเชื่อมโยงที่ดี มีท่าเรือน้ำลึกและเป็นประตูที่จะนำก๊าซธรรมชาติขึ้นบก เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ได้จูงใจให้เอกชนเข้ามาลงทุนพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่หลายประเภท (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550) ผลของโครงการดังกล่าวทำให้ 3 จังหวัดภาคตะวันออก คือ ชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา เต็มไปด้วยนิคมอุตสาหกรรมจำนวนมาก โดยพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรามีเป้าหมายการพัฒนาให้เป็นพื้นที่เกษตรเพื่ออุตสาหกรรม จะมีการปรับใช้เทคโนโลยีทางการผลิต เพื่อให้เป็นเขตเกษตรก้าวหน้า ใช้ทุนสูง จะมีการจ้างแรงงานที่มีฝีมือ และผู้เชี่ยวชาญชำนาญการ เพื่อให้เป็นเขตเกษตรขนาดใหญ่ครบวงจร (ไทยพับลิก้า, 2555)

ภายหลังจากที่โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งตะวันออกหรืออีสเทิร์นซีบอร์ดได้เปลี่ยนโฉมประเทศไทยจากประเทศเกษตรกรรมดั้งเดิมก้าวเข้าสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรม และเพิ่มรายได้รวมของประเทศขึ้นมาระดับหนึ่ง แต่ในที่สุดก็มาถึงจุดอ้อมตัวเมื่อเทคโนโลยีเปลี่ยน ทิศทางอุตสาหกรรมของโลกก็เปลี่ยน ภาครัฐจึงเห็นว่าสมควรแก่เวลาที่จะต่อยอดพัฒนาโครงการอีสเทิร์นซีบอร์ดเพื่อรองรับอุตสาหกรรมของโลกในอนาคต (พลวุฒิ สงสกุล, 2560) โครงการพัฒนาที่ภาครัฐได้ผลักดันเพื่อต่อยอดโครงการอีสเทิร์นซีบอร์ด คือ โครงการระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) โดยมีเป้าหมายหลักในการเติมเต็มภาพรวมในการส่งเสริมการลงทุน ซึ่งจะเป็นการยกระดับอุตสาหกรรมของประเทศเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและทำให้เศรษฐกิจของไทยเติบโตได้ในระยะยาว โดยในระยะแรกจะเป็นการยกระดับพื้นที่ในเขต 3 จังหวัด คือ ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา ให้เป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเพื่อรองรับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพผ่านกลไกการบริหารจัดการภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการนโยบายพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกโดยมีนายกรัฐมนตรี

เป็นประธาน (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, ม.ป.ป.)

จะเห็นได้ว่าจังหวัดฉะเชิงเทรานั้นเป็นส่วนหนึ่งของแผนการพัฒนาตามโครงการพัฒนา โดยถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่อุตสาหกรรมและพื้นที่เกษตรอุตสาหกรรม

ตำบลโยธะกา ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2480 โดยการแยกมาจากตำบลดอนเกาะกา และตำบลหมอนทอง ทั้งสองตำบลเป็นชุมชนเก่าแก่ ตั้งขึ้นประมาณในสมัยรัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2416-2453) การตั้งถิ่นฐานและบุกเบิกที่ดินของชาวโยธะกา เกิดขึ้นจากการจับจองบุกเบิกที่ดินจากผู้คนในท้องถิ่นและผู้คนที่อพยพมาสร้างครอบครัว และชาวบ้านถิ่นอื่นที่ย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานบุกเบิกจับจองที่ดิน ในสมัยนั้นบริเวณตำบลโยธะกายังเป็นที่ดินรกร้างว่างเปล่า โดยมาจาก 3 ทาง คือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก และอำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี อำเภอบางน้ำเปรี้ยว ตั้งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อปี พ.ศ. 2448 เดิมตั้งอยู่ที่บ้านต้นสำโรง ตำบลบางขนาก มีหลวงพิศาลเกษตรสมบูรณ์ (เกตุ เกษสมบูรณ์) เป็นนายอำเภอคนแรก มีประชาชนอยู่แบบกระจัดกระจาย โดยทั่วไปสภาพพื้นที่เป็นป่าโปร่ง ประชาชนที่อยู่แถบนี้ประกอบอาชีพปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ สภาพพื้นที่อำเภอบางน้ำเปรี้ยว แต่เดิมนามีสภาพเป็นที่รกร้างว่างเปล่า ตอนใต้ราบลุ่มต่ำตอนเหนือสูงชันมีพญาตันโฆมเป็นที่อาศัยของช้างป่าและสัตว์ป่าหลายชนิด มีราษฎรประกอบอาชีพทำนาอยู่แถบริมคลองเพียงเล็กน้อย ต่อมาปี พ.ศ. 2446-2447 บริษัทชุดคลองแลคูนาสยาม ได้เข้ามาทำการชุดคลอง 18 คลอง 19 คลอง 20 และชุดคลอง 21 และจัดทำประตูระบายน้ำขึ้นทำให้ดินจืดคลายความเปรี้ยวลงมาก จึงทำให้ราษฎรจากที่อื่นพากันอพยพมาจากที่ต่าง ๆ เพื่อประกอบอาชีพทำนามากขึ้น โดยการทำนาในสมัยนั้น ชาวนาจะทำนากันตามแอ่งที่ลุ่ม สลับกับดอนป่าปรีอ ป่าโฆม ที่นาจึงมีลักษณะเป็นหย่อม ๆ จนกระทั่งมีรถไฟเข้ามาในพื้นที่ในช่วงทศวรรษ 2510 ชาวบ้านจึงได้ค่อย ๆ พัฒนาปรับที่ดินเป็นผืนนาจนมีสภาพเป็นทุ่งนาเต็มพื้นที่ ในปัจจุบันชาวนาโยธะกา นับเป็นคนรุ่นที่ 3-4 แล้วที่ได้สืบต่อการทำงานมาจากบรรพบุรุษรุ่นบุกเบิก นับเป็นเวลาเกือบ 100 ปี การจับจองบุกเบิกน่าจะเริ่มขึ้นในช่วงหลังจากบริษัทชุดคลองแลคูนาสยามหมดอายุสัมปทานลงแล้ว ในปี พ.ศ. 2458 ถึงก่อนปีออกโฉนดที่ดินให้กับเจ้าจอมมาดาแพ ในปี พ.ศ. 2468 ตามที่ปรากฏหลักฐานจากปีเกิดของบุตรซึ่งนับเป็นคนรุ่นที่สอง เช่น กรณีครอบครัวนายเยื่อน อยู่พลับ มีบุตรคนที่ 2 คือ นางจรรยา เกิดในปี พ.ศ. 2464 และขยายครอบครัวและบุกเบิกพื้นที่ส่วนใหญ่ในเวลาต่อมาหลังการออกโฉนดให้กับเจ้าจอมมาดาแพ (พรพนา กวิยเจริญ, 2561) เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2491 ในขณะนั้น มีชาวบ้านได้ใช้ที่ดินทำนาอยู่ก่อนแล้ว ทหารเรือได้ใช้ประโยชน์ในราชการบางส่วน เนื้อที่ประมาณ 1,000 ไร่ พื้นที่

ส่วนใหญ่ทหารเรือให้ชาวบ้านเช่าเพื่ออยู่อาศัยและทำนา โดยกรมธนากรักษ์ได้มอบอำนาจให้กองทัพเรือเป็นผู้จัดเช่าแทนกระทรวงการคลัง และได้มีการเรียกเก็บค่าเช่าตามระเบียบกระทรวงการคลัง ต่อมากระทรวงการคลังได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาประโยชน์เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2545 ข้อ 24 กำหนดให้การจัดให้เช่าที่ราชพัสดุในจังหวัดอื่นให้เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัด กองทัพเรือจึงได้ส่งรายชื่อผู้เช่าที่ทำได้สำัญญาเช่ากับกองทัพเรือให้จังหวัดฉะเชิงเทราดำเนินการจัดให้เช่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 โดยมีเงื่อนไขให้ต่ออายุสัญญาเช่าครั้งละ 1 ปี และจะต้องได้รับความยินยอมจากกองทัพเรือก่อน (พรพนา กวียเจริญ, 2561) จะเห็นได้ว่าที่ดินในพื้นที่ตำบลโยธะคามมีการผลิตเปลี่ยนกรรมสิทธิ์ที่ดินบ่อยครั้ง แต่ราษฎรซึ่งเป็นชาวนาผู้บุกเบิกพื้นที่ยังคงอยู่อาศัยและทำไร่ไถหว่านในพื้นที่ดั้งเดิมจนถึงปัจจุบัน หรือกล่าวได้ว่าชาวนาเหล่านี้คือ ชาวนาติดที่ดิน

กลางปี พ.ศ. 2557 ชาวบ้านตำบลโยธะคาได้รับหนังสือจากสำนักงานธนากรักษ์พื้นที่ฉะเชิงเทรา ที่ กค 0311.07/ว 3534 ลงวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 ลงนามโดยนายอนุกุล ตั้งคณาณุกุลชัย ผู้ว่าราชการจังหวัดฉะเชิงเทรา ยกเลิกสัญญาเช่าและการเก็บค่าตอบแทนการใช้ประโยชน์ที่ดินราชพัสดุ และส่งมอบที่ดินคืนทหารเรือ ภายใน 30 วัน นับตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2557 ด้วยเหตุผลว่า กองทัพเรือมีแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณศูนย์เกษตรกรรมทหารเรือโยธะคาเพื่อใช้ประโยชน์ในราชการทหาร และหลังจากปี พ.ศ. 2557 เป็นต้นมา สำนักงานธนากรักษ์เลิกเก็บค่าเช่าที่ดินจากชาวบ้านแต่ชาวบ้านยังคงใช้ที่ดินทำนาต่อไป ไม่มีใครส่งมอบที่ดินหรือย้ายออกไป ปลายปี พ.ศ. 2560 ชาวบ้านได้รับหนังสืออีกครั้งจากกองทัพเรือ ที่ว 26/2560 ลงวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2560 ลงนามโดยพลเรือโท บรรพต เกิดภูหัวหน้าคณะทำงานแก้ไขปัญหาการดำเนินการภายหลังการยกเลิกสัญญาเช่าฯ และรองหัวหน้าคณะฝ่ายเสนาธิการประจำผู้บังคับบัญชาขอให้ส่งมอบคืนที่ดินให้แก่กองทัพเรือภายใน 7 วัน โดยให้รื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง ขนย้ายทรัพย์สิน และบริวารออกไปจากที่ดิน พร้อมกับทำหนังสือส่งมอบที่ดิน พร้อมทั้งระบุว่าจะยกเว้นภาษีราชการ มีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการคดีตามกฎหมาย หลังจากนั้นชาวบ้านได้ทำหนังสือร้องเรียนไปยังหลายหน่วยงาน

ที่ดินแปลงพิพาทยังเกิดกระแสข่าวว่าแปลงที่ราชพัสดุดังกล่าว กรมธนากรักษ์เสนอเป็นพื้นที่รองรับการพัฒนาเมืองใหม่สำหรับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดฉะเชิงเทรานายพชร อนันตศิลป์ อธิบดีกรมธนากรักษ์ กล่าวว่า กรมธนากรักษ์ได้จัดหาที่ราชพัสดุนับสนุนโครงการออีฮีใน 3 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง กว่า 11,000 ไร่ ในส่วนของฉะเชิงเทรานั้นเป็นที่ของกองทัพเรือที่ส่งคืนให้กรมธนากรักษ์อยู่ในอำเภอ

บางน้ำเปรี้ยว พื้นที่ประมาณ 4,000 ไร่เศษ ซึ่งได้ส่งมอบให้ออีฮีไปเรียบร้อยแล้ว “กรมส่งมอบพื้นที่ให้เรียบร้อยแล้ว ส่วนจะนำไปพัฒนาเป็นอะไร ขึ้นกับออีฮี กรมธนากรักษ์เพียงแต่จัดหาพื้นที่ให้เท่านั้น รวมถึงการกำหนดค่าเช่าออีฮีก็จะกำหนดเอง”

อย่างไรก็ดี เมื่อกำหนดตำบลโยธะคาทำหนังสือไปสอบถามยังกรมธนากรักษ์ สำนักงานธนากรักษ์พื้นที่ฉะเชิงเทรามีหนังสือตอบกลับมาว่า ขณะนี้กองทัพเรือยังไม่ได้มีการส่งคืนที่ราชพัสดุแปลงหมายเลขทะเบียนที่ ฉช.611 - ฉช.614 ตำบลโยธะคา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา เนื้อที่ 4,277-0-15 ไร่ ให้กับกรมธนากรักษ์แต่อย่างใด ทั้งนี้ สำนักงานธนากรักษ์พื้นที่ฉะเชิงเทราได้รายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับที่ราชพัสดุดังกล่าวให้กรมธนากรักษ์ทราบแล้ว และไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ราชพัสดุตามนโยบายการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (ออีฮี) ตามที่สอบถามแต่อย่างใด (พรพนา กวียเจริญ, 2561)

ปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า จากบทเรียนประวัติศาสตร์ระบบเจ้าที่ดินตำบลโยธะคา ที่ดินผืนดังกล่าวล้วนแต่ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของชนชั้นนำ ทั้ง ๆ ที่สามัญชนชาวนาเป็นผู้ไถหว่านและใช้ประโยชน์จากพื้นที่ดังกล่าวเพื่อเป็นปัจจัยการผลิตในการเลี้ยงชีพของตน คักดินาได้ปรับตัวตามกระแสระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมปรับเปลี่ยนทรัพยากรซึ่งเคยเป็นปัจจัยการผลิตของราษฎรให้กลายเป็นสินค้าเพื่อการสะสมทุนของชนชั้นนำ ดังที่เห็นได้จากการเปลี่ยนผ่านกรรมสิทธิ์ตั้งแต่เจ้าจอมมารดาแพจนถึงที่ดินราชพัสดุ (ในราชการทหารเรือ) ในปัจจุบัน ซึ่งนับว่าเป็นผลพวงของมรดกสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พื้นที่ดังกล่าวกลายเป็นพื้นที่พิพาทระหว่างฝ่ายผู้มีอำนาจรัฐ ผู้ถือครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินตามกฎหมายกับฝ่ายชาวบ้านผู้เป็นชาวนาติดที่ดินตั้งแต่วรรณบุรุษ อีกทั้งผลกระทบจากแผนการดำเนินงานโครงการระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกหรือออีฮี ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ของรัฐที่มีแผนพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันออกให้เป็นพื้นที่รองรับอุตสาหกรรมเป้าหมายของโครงการ โดยมีกระแสข่าวว่ากรมธนากรักษ์เสนอให้เป็นพื้นที่รองรับการพัฒนาเมืองใหม่สำหรับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษในจังหวัดฉะเชิงเทรา ส่งผลให้ชาวบ้านในพื้นที่ตำบลโยธะกาจัดตั้ง “กลุ่มโยธะการักษ์ถิ่น” ขึ้นต่อสู้กับความไม่เป็นธรรมเพื่อปกป้องศักดิ์ศรีและผลประโยชน์ของชาวบ้านผู้อาศัยในที่ดินผืนดังกล่าวไม่ให้ถูกยึดที่ดินทำกินของตนไปใช้ประโยชน์โดยปราศจากความยินยอมของคนในพื้นที่

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการปฏิบัติการทางสังคมของชาวบ้านโยธะคากระทำการอย่างไรเพื่อนำมาใช้ในการต่อต้านการกีดกันการใช้ประโยชน์ที่ดิน ซึ่งสำรวจได้จากทฤษฎีเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางสังคม เพื่อศึกษาแนวทางการเคลื่อนไหวของกลุ่มเป็นอย่างไร เพื่อนำไปสู่การพัฒนาารูปแบบการต่อสู้ของกลุ่มและเป็นกรณีศึกษาสำหรับผู้ได้รับความไม่เป็นธรรมในพื้นที่อื่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการปฏิบัติการทางสังคมของชาวบ้านโยธะกา เพื่อต่อต้านการกีดกันการใช้ประโยชน์ที่ดินและแย่งยึดที่ดิน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปฏิบัติการต่อต้านการกีดกันการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่โยธะกา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ครั้งนี้เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้ศึกษาตามแนวคิดและทฤษฎีการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social movements) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธีการ ได้แก่ 1. การศึกษาเอกสาร ทั้งเอกสารชั้นต้น (Primary Data) อาทิ เอกสารการประชุม กลุ่ม บันทึกรายการประชุม เอกสารทางราชการ เป็นต้น และเอกสารชั้นรอง (Secondary Data) อาทิ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือตำรา อินเทอร์เน็ต และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกีดกันการใช้ประโยชน์ที่ดิน 2. การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key-Informants) กระบวนการกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักใช้เทคนิคเชิงคุณภาพ คือ เลือกผู้ให้ข้อมูลโดยพิจารณาจากการมีข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เป็นเครื่องมือสัมภาษณ์ ได้แก่ นักวิชาการ 2 คน นายทหาร 1 คน และประชาชนในพื้นที่ 4 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน

ในการเก็บข้อมูลนั้นได้ประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการลงพื้นที่เพื่อขอเข้าสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องตามที่วิจัยได้ติดต่อทางโทรศัพท์และส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) เพื่อขอสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ ระยะเวลาสัมภาษณ์ใช้เวลาประมาณ 15-40 นาที โดยมีการบันทึกข้อมูลด้วยการบันทึกเสียงและจดบันทึกเพื่อเก็บประเด็นสำคัญต่าง ๆ

ส่วนการตรวจสอบข้อมูลใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ทั้งการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) และเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บหลายวิธีการ (Methods Triangulation) สำหรับวิธีวิทยาการในการวิเคราะห์ข้อมูล (Methodological Approach) ผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์เครือข่าย (Network Analysis) คือ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในการติดต่อเชื่อมโยงท่ามกลางหน่วยวิเคราะห์ของสาระกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ทั้งนี้หน่วยวิเคราะห์ที่ศึกษาความสัมพันธ์โครงข่ายอาจจะมีมิติทางสังคมเป็นระดับบุคคล องค์กร และประเทศ ฯลฯ หรืออาจจะมีมิติทางกายภาพเป็นระดับพื้นที่ หรืออาจจะมีมิติทางเศรษฐกิจเป็นระดับประเทศ

แนวคิดและทฤษฎี

โดยทางผู้วิจัยเสนอแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปฏิบัติการต่อต้านการกีดกันการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่โยธะกา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นแนวคิดและทฤษฎี

เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งสามารถแบ่งได้ 2 แบบ ดังนี้

1. การเคลื่อนไหวทางสังคมแบบเก่า เป็นเสมือนการสร้างบริบทของตัวตนและการสร้างพื้นที่ให้กับตัวตนที่ถูกสร้างและนำเสนอ คือความสัมพันธ์ทางสังคมทางสังคมรวมถึงความสัมพันธ์ที่ชาวบ้านทั้งเก่าและใหม่ในการต่อสู้เคลื่อนไหวทางสังคม นำไปสู่การจ้องครุ่นนำในการเคลื่อนไหวและจัดยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งความสัมพันธ์ทางสังคมของชาวบ้านเป็นความสัมพันธ์ที่ผ่านครอบครัว เครือญาติ และผ่านการทำมาหากิน โดยความสัมพันธ์เหล่านี้เป็นฐานที่สำคัญในการอยู่ร่วมกันของชาวบ้านที่ออกมาเคลื่อนไหว เราจะเห็นว่าจุดเริ่มต้นของการระดมพล ระดมความคิด เป็นการส่งผ่านสายเครือญาติและผู้นำที่เป็นผู้กระจายข่าวสาร จึงสามารถอธิบายได้ผ่าน 2 แนวคิด ได้แก่ 1) ทฤษฎีพฤติกรรมรวมหมู่ (Collective behavior) คือ ผู้คนจำนวนมากร่วมมือกระทำการด้วยกัน “ด้วยจุดมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนความสัมพันธ์ทางอำนาจที่สำคัญของสังคม” (ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2543) และ 2) ทฤษฎีการระดมทรัพยากร (Resource mobilization theory) คือ การระดมทรัพยากรเพื่อที่จะประสบความสำเร็จขบวนการจะต้องมีทรัพยากรพร้อม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องคน เงิน หรือพันธมิตร และต้องสามารถเคลื่อนไหวหรือนำทรัพยากรเหล่านี้มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2545)

2. การเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ (New Social Movements) โดยฮาเบอร์มาส (Habermas, 1987) จึงเสนอว่า ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ต้องต่อสู้เพื่อปกป้องชีวิตทางสังคมจากการโจมตีและปกป้องวิถีชีวิตที่ดำรงอยู่ รวมทั้งสร้างความหมายหรือคุณค่าใหม่ที่ตัดสินอย่างเป็นประชาธิปไตย แทนการยึดยึดจากเบื้องบน ขณะเดียวกันเคลาส์ เอเดอร์ (Eder, 1985) ให้ความสำคัญกับชนชั้นที่ไม่เหมือนกับแนวคิดชนชั้นแบบมาร์กซิสต์ ในทัศนะของเขาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่เป็นเครื่องมือทางสังคมและวัฒนธรรมที่ชนชั้นกลางใหม่นำมาปรับสร้างความสัมพันธ์ทางชนชั้นของตนด้วยการให้อัตลักษณ์ทางชนชั้นจากเดิมที่มีความคลุมเครือของชนชั้นกลาง ซึ่งการเคลื่อนไหวของขบวนการรูปแบบใหม่ การต่อสู้เพื่อปกป้องสิทธิและเสรีภาพ รวมถึงผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม ไม่ว่าจะเป็นชีวิตทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน อาทิ สวัสดิการ คุณภาพชีวิต และปกป้องชีวิตทางสังคมจากภาครัฐ เพื่อไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบและถูกควบคุมหรือยึดครองชีวิตทางสังคมมากเกินไป

ผลการวิจัย

การที่ชาวบ้านตำบลโยธะกาที่ได้รับผลกระทบเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้มีการเคลื่อนไหวของกลุ่มโยธะการักษ์ถิ่นคือ ความมุ่งมั่นที่จะกระทำอย่างร่วมกันของชาวบ้านตำบลโยธะกา ผู้ได้รับผลกระทบจากกรณีพิพาทในปัญหาที่ดิน สิ่งหนึ่งที่ชาวโยธะกา

มีส่วนร่วมคือ “ความหวัง” หวังว่าจะหลุดพ้นจากปัญหาหวังว่าจะชนะกับความอยุติธรรมในสังคม ซึ่งความหวังได้นำไปสู่ความมุ่งมั่นที่ชาวบ้านจะกระทำอย่างร่วมกัน คือ “การต่อสู้” เพื่อให้ลูกหลานได้มีที่ทำกินต่อไปในอนาคต

โดยการปฏิบัติการทางสังคมของชาวบ้านโยธะกา เพื่อต่อต้านการกีดกันการใช้ประโยชน์ที่ดิน มีดังนี้

1. การยื่นหนังสือเรียกร้อง

ชาวบ้านในพื้นที่ตำบลโยธะกา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้รับหนังสือจากกองทัพเรือ ที่ ว 26/2560 ลงวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2560 ขอให้ส่งมอบคืนที่ดินให้แก่กองทัพเรือภายใน 7 วัน โดยให้รื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง ขนย้ายทรัพย์สิน และบริวารออกไปจากที่ดิน พร้อมกับทำหนังสือส่งมอบที่ดิน พร้อมทั้งระบุว่า หากยังเพิกเฉย ทางราชการมีความจำเป็นต้องดำเนินคดีตามกฎหมาย หลังจากนั้นชาวบ้านผู้เดือดร้อนได้ปรึกษาหารือถึงสถานการณ์ที่กำลังเผชิญในพื้นที่และมีข้อเสนอให้ยื่นหนังสือร้องเรียนไปยังหน่วยงานต่าง ๆ โดยช่วงปี พ.ศ. 2560-2561 ชาวบ้านโยธะกาได้ยื่นหนังสือร้องเรียนไปสิ้น 6 ครั้ง และได้หนังสือตอบกลับมา 2 ครั้ง

ภายหลังการตั้งกลุ่มโยธะการักษ์ถิ่น ชาวบ้านโยธะกาทราบข่าวการเดินทางลงพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทราของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี กลุ่มโยธะการักษ์ถิ่นร่วมกับกลุ่มชาวบ้านจากหนองตึนบก และกลุ่มชาวบ้านจากเขาตึน ประชุมเพื่อปรึกษาหารือร่วมกัน ชาวบ้านจึงสรุปพร้อมกันว่าต้องการยื่นยื่นความชัดเจนว่าชาวบ้านในพื้นที่สามารถเช่าที่ดินต่อได้หรืออย่างไร ดังนั้นตัวแทนสมาชิกกลุ่มโยธะการักษ์ถิ่นและภาคีเครือข่าย จึงไปรวมตัวกันที่วัดโสธรวรารามวรวิหารจังหวัดฉะเชิงเทรา พร้อมยื่นหนังสือและแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ไม่เห็นด้วยกับโครงการ EEC โดยนายกรัฐมนตรียอมรับหนังสือข้อร้องเรียนของชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ EEC ด้วยตัวเองพร้อมให้สัญญาว่าจะแก้ไขผลกระทบที่เกิดขึ้นจนถึงปัจจุบัน กลุ่มโยธะการักษ์ถิ่นก็ยังไม่ได้รับคำตอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าวันประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาคือเมื่อใด

2. การทำกิจกรรมแสดงออกเชิงสัญลักษณ์

การแสดงเชิงสัญลักษณ์เป็นหนึ่งในวิธีการดำเนินกิจกรรมการต่อสู้เพื่อการสื่อสารให้สาธารณชนได้ทราบถึงสิ่งที่กลุ่มโยธะการักษ์ถิ่นต้องการสื่อสารให้สังคมรับรู้ อาทิ การทำเสื่อของกลุ่มโยธะการักษ์ถิ่นเพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้เสื่อเมื่อเคลื่อนไหวต่อสู้ในนามกลุ่มโยธะการักษ์ถิ่น อีกทั้งเป็นเพื่อสื่อสารจากคำพูดที่เขียนไว้บนเสื่อ เช่น “ที่ดินต้องเป็นของผู้ไถ่หวาน”, การติดป้ายณรงค์ทั่วพื้นที่ตำบลโยธะกา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อประกาศเจตนารมณ์ของสมาชิกกลุ่มโยธะการักษ์ถิ่นและชาวบ้านในพื้นที่ เช่น “ไม่อพยพ ไม่ย้าย ขอตายที่นี่” และการทำกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์

ด้วยการเดินทางไปมอบดอกไม้ให้ สุวิทย์ คำดี ผู้ว่าราชการจังหวัดฉะเชิงเทรา เนื่องในโอกาสเกษียณอายุราชการ ณ ศาลากลางจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อสื่อสารว่ากลุ่มโยธะการักษ์ถิ่นขอขอบคุณเนื่องจากสุวิทย์ คำดี ในฐานะผู้มีอำนาจ เป็นผู้ที่ไม่ลงนามในคำสั่งให้ชาวบ้านกลุ่มโยธะการักษ์ถิ่นย้ายออกจากพื้นที่

3. การใช้สื่อโซเชียลมีเดีย

การใช้สื่อโซเชียลมีเดียเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือในการขับเคลื่อนประเด็นการต่อสู้ของกลุ่มโยธะการักษ์ถิ่น เนื่องจากเป็นวิธีที่สามารถเผยแพร่ข้อเรียกร้องหรือผลกระทบของพื้นที่ตำบลโยธะกา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ไปได้ในวงกว้างและรวดเร็ว อีกทั้งยังใช้ต้นทุนทรัพยากรในการบริหารจัดการที่ไม่สูงมาก โดยกลุ่มจับตาคضاياที่ดินไทย (Land Watch Thai) เป็นองค์กรที่ให้การสนับสนุนกลุ่มโยธะการักษ์ถิ่นในการใช้สื่อโซเชียลมีเดียในการขับเคลื่อนประเด็นการต่อสู้ ผลงานชิ้นแรกที่กลุ่มจับตาคضاياที่ดินไทย (Land Watch Thai) ได้เผยแพร่ประเด็นปัญหาในพื้นที่ตำบลโยธะกา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา คือ “บทความประวัติศาสตร์ที่ดินชานาตำบลโยธะกา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา” เผยแพร่ลงในเว็บไซต์และเฟซบุ๊กแฟนเพจของกลุ่มจับตาคضاياที่ดินไทย (Land Watch Thai) หลังจากนั้นทางกลุ่มจับตาคضاياที่ดินไทยได้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการต่อสู้ของกลุ่มโยธะการักษ์ถิ่นและชาวบ้านโยธะกาอย่างต่อเนื่อง

4. การร่วมต่อสู้กับเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมอื่น ๆ

การต่อสู้เพียงลำพังอาจทำให้อำนาจต่อรองในการต่อสู้มีไม่เพียงพอที่ผู้มีอำนาจจะรับฟังดังนั้นการสร้างสัมพันธ์ไมตรีกับองค์กรภาคประชาชนกลุ่มอื่น ๆ ให้เกิดเป็นภาคีเครือข่ายร่วมกันจึงมีความสำคัญเพื่อยกระดับอำนาจต่อรองในการต่อสู้ โดยเฉพาะกลุ่มเคลื่อนไหวที่มีประเด็นการต่อสู้หรือได้รับผลกระทบคล้ายคลึงกัน กลุ่มโยธะการักษ์ถิ่นจึงได้ร่วมมือกับองค์กรภาคประชาชนกลุ่มอื่น ๆ ในจังหวัดฉะเชิงเทราและภาคตะวันออกเฉียงใต้ที่มีข้อพิพาทเรื่องที่ดินหรือได้รับผลกระทบจากโครงการระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) เช่น กลุ่มชาวบ้านจากหนองตึนบกและกลุ่มชาวบ้านจากเขาตึน จังหวัดฉะเชิงเทรา รวมถึงเครือข่ายเพื่อนตะวันออกที่ขับเคลื่อนการต่อสู้ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงใต้มาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้พื้นที่ภาคตะวันออกแล้ว กลุ่มโยธะการักษ์ถิ่นยังได้ร่วมกิจกรรมสนับสนุนขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (P-Move) ที่มีภาคีเครือข่ายอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศอีกด้วย

5. การสร้างและปฏิบัติการทางวาทกรรม

เมื่อชาวบ้านในพื้นที่โยธะกาได้รับความเดือดร้อนจากที่ภาครัฐกระทำกีดกันการใช้ประโยชน์ที่ดิน ซึ่งชาวบ้านในพื้นที่โยธะกาได้สร้างและปฏิบัติการทางวาทกรรมทางชาวบ้านในพื้นที่ได้สร้างวาทกรรมเป็นไปในทิศทางเดียวกันในการกีดกันการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ อาทิเช่น ไม่มีที่รองรับในที่อยู่อาศัยและที่ทำอาชีพ

ไม่มีค่าชดเชยไม่ให้เช่า เป็นต้น การปฏิบัติการเพื่อแสดงให้เห็นว่าพวกเขามีสิทธิโดยชอบธรรมในฐานะผู้บุกเบิก แผ้วถาง ประกอบกับการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ได้กลายเป็นเงื่อนไขให้เกิดการกีดกันที่ดินทำกินของประชาชนในท้องที่โยธะกาและพื้นที่เป้าหมายการพัฒนาอื่น ๆ ภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นนำไปสู่การเคลื่อนไหวของเครือข่ายโยธะการักษ์ถิ่น เพื่อปกป้องสิทธิ ปกป้องผืนดิน รวมทั้งเรียกร้องให้รัฐบาลจัดสรรที่ดินและยกเลิกโครงการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกซึ่งจะเกิดขึ้นในท้องที่โยธะกา

อภิปรายผล

การเคลื่อนไหวในการต่อสู้กับความขัดแย้งของชาวโยธะกาได้รับการสนับสนุนองค์ความรู้ต่าง ๆ โดยปัญญาชน อาทิเช่น นักวิชาการและองค์กรภาคประชาสังคม ในการรวมกลุ่มจัดตั้งองค์กรเพื่อเป็นหน่วยขับเคลื่อน การต่อสู้โดยชาวบ้านในพื้นที่ อาทิเช่น การทำกิจกรรมเพื่อสร้างจิตสำนึกร่วมของกลุ่ม และการใช้กลวิธีสงครามยืดพื้นที่ทางความคิดทางการรับรู้ของสาธารณชน ด้วยช่องทางสื่อ ผ่านการร่วมต่อสู้กับเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมอื่น ๆ การใช้ป้ายรณรงค์ และการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย

จะเห็นว่า การเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวบ้านในพื้นที่โยธะกา ซึ่งสอดคล้องแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางสังคม ทั้งการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบเก่าเป็นลักษณะการรวมหมู่และการระดมทรัพยากร ซึ่งการต่อต้านการกีดกันของชาวบ้านในพื้นที่ที่เกิดข้อพิพาทนั้นเริ่มจากผู้นำในชุมชนก่อนแล้วเผยแพร่ข้อมูลข้อพิพาทที่ภาครัฐกระทำต่อชาวบ้านในพื้นที่จึงเป็นการรวมหมู่และระดมทรัพยากรไปสู่การสร้างกลุ่ม “โยธะการักษ์ถิ่น” เพื่อต่อรองและเจรจากับภาครัฐที่กระทำการกีดกันการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่โยธะกาและการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ ทางชาวบ้านต้องต่อสู้เพื่อปกป้องชีวิตทางสังคมและปกป้องวิถีชีวิตดำรงอยู่จากการกระทำอำนาจรัฐ เพื่อไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบและถูกควบคุมหรือยึดครองชีวิตทางสังคมมากเกินไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องกระบวนการเคลื่อนไหวในการต่อสู้ของชาวบ้านในพื้นที่โยธะกา ผู้วิจัยเห็นว่าควรมี 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้ ประเด็นที่หนึ่งรัฐบาลต้องยกเลิกการผลักดันโครงการระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) เนื่องจากเป็นโครงการพัฒนาที่ถูกผลักดันให้ผ่านโดยกฎหมายพิเศษของคณะรัฐประหาร โดยไม่มีการสอบถามความคิดเห็นจากประชาชนผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ ซึ่งผู้อยู่อาศัยในหลายพื้นที่ตามผังโครงการระเบียงเศรษฐกิจพิเศษตะวันออก (EEC) ได้รับผลกระทบด้านที่ดินทำกินและสิ่งแวดล้อมจำนวนมาก ประเด็นที่สองแสวงหามาตรการที่เป็นรูปธรรม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำจากกลไกรัฐไปถึงชาวบ้านที่เกิดข้อพิพาทแล้วทำให้

ผู้กระทำการทุกฝ่ายได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน และประเด็นสุดท้าย กรมธนารักษ์ต้องเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้ทำสัญญาเช่าซื้อที่ดินพิพาทในระยะยาว ทั้งนี้เพื่อให้ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โยธะกา มีที่ดินทำกินต่อไป และ 2) ข้อเสนอแนะเพื่อการทํารวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ประเด็นที่หนึ่งควรศึกษากระบวนการเคลื่อนไหวในการต่อสู้ของชาวบ้านในพื้นที่โยธะกาในมิติของโครงสร้างส่วนบน เช่น อุดมการณ์ วัฒนธรรม วิถีชีวิตดั้งเดิม ให้ละเอียด เพื่อทำความเข้าใจความรู้สึกนึกคิดและปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดจิตสำนึกของคนในพื้นที่ และประเด็นที่สองควรศึกษาข้อมูลทางเศรษฐกิจให้ละเอียด เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลก่อนและหลังการเกิดกรณีพิพาทระหว่างชาวบ้านและกองทัพเรือ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการต่อสู้ของชาวบ้านในพื้นที่โยธะกา

เอกสารอ้างอิง

- ไทยพับลิก้า-กล้าพูดความจริง. 30 ปี โครงการอีสเทิร์นซีบอร์ด : การพัฒนาที่ยั่งยืน. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://thaipublica.org/2012/11/30-years-eastern-seaboard-development/>. 2555.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2543). **ทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใช้กับสังคมไทยได้หรือไม่? ใน โครงการพลวัตเศรษฐกิจการเมืองไทย พ.ศ. 2543: ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____ . (2545). **วิถีชีวิตวิถีสู้ ขบวนการประชาชนร่วมสมัย**. เชียงใหม่: ตรีสวี (ซิลค์เวอร์มบุคส์).
- พรพนา กวีเจริญ. ประวัติศาสตร์ที่ดินชาวนาตำบลโยธะกา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา. [online]. เข้าถึงได้จาก : <http://landwatchthai.org/1108>. 2561.
- พลวุฒิ สงสกุล. รู้จัก ‘อีอีซี’ โครงการความหวังเศรษฐกิจไทย 1.5 ล้านล้านบาท ภาคต่อของ ‘อีสเทิร์นซีบอร์ด’ ยุคป่าเปรม. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://thestandard.co/from-eeec-to-esb/>. 2560.
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. (ม.ป.ป.). **โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี) เป็นแผนยุทธศาสตร์ ภายใต้ ไทยแลนด์ 4.0**. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.eeco.or.th/เกี่ยวกับองค์กร/ความเป็นมา>. 2561.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติฉบับที่ 5**. [online]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.nesdb.go.th>. 2550.

Eder, K. (1985). The “New Social Movement”: Moral Crusades, Political Pressure Groups, or Social Movements?. *Social Research*. 52(4): 869-890.

Habermas, J. (1987). *The Philosophical Discourse of Modernity*. Cambridge: The MIT Press.

มหาวิทยาลัยรำไพพรรณี

ถ้อยคำนัยผกผันที่ใช้ในการแสดงความคิดเห็นผ่านเพจเฟซบุ๊ก
“เฮ้ย นี่มันฟุตบาทไทยแลนด์”
Verbal Irony Used in Commenting on the Facebook Page
“Hey! This is a Thailand Footpath”

ฉัตรแก้ว ยูวพรหม¹, สิริวรรณ นันทจันทูล²

Chartkaew Yuwaprom¹, Siriwan Nantachantoon²

¹ กองวิชาอักษรศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก 26000

² คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10900

¹ Department of languages, Academic Division, Chu lachomklao Royal Military Academy,
Nakhon Nayok 26000 Thailand

² Faculty of Humanities, Kasetsart University, Bangkok 10900 Thailand

*Corresponding author E-mail: sj.somjeed@gmail.com

(Received: March 10 2023; Revised: May 6 2023; Accepted: May 11 2023)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะถ้อยคำนัยผกผันที่ใช้ในการแสดงความคิดเห็นผ่านเพจเฟซบุ๊ก “เฮ้ย นี่มันฟุตบาทไทยแลนด์” ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2565 ถึง 31 ธันวาคม 2565 รวม 3 เดือน พบข้อความแสดงความคิดเห็น จำนวน 8,409 ข้อความ โดยพบการใช้ถ้อยคำนัยผกผัน จำนวน 678 ถ้อยคำ ผลการวิจัยการใช้ถ้อยคำนัยผกผัน จำแนกเป็น 2 ประเภท ดังนี้ 1) ถ้อยคำนัยผกผันที่พิจารณาตามลักษณะการใช้ พบ 6 ลักษณะ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การกล่าวเน้นให้เกินจริง การกล่าวถึงสิ่งที่เป็นไปไม่ได้หรือไม่สมเหตุสมผล การวางถ้อยคำที่มีความหมายขัดแย้งไว้คู่กัน การใช้ถ้อยคำแบบเสียงสะท้อนกลับ การกล่าวถ้อยคำนัยผกผันแบบความหมายเป็นนัยตามชนบ และการใช้ระดับภาษาที่ไม่เหมาะสม 2) ถ้อยคำนัยผกผันที่พิจารณาตามกลุ่มของวัจนกรรม พบ 4 กลุ่ม วัจนกรรม เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ถ้อยคำนัยผกผันในกลุ่มวัจนกรรมการบอกกล่าว ถ้อยคำนัยผกผันในกลุ่มวัจนกรรมการชี้แนะ ถ้อยคำนัยผกผันในกลุ่มวัจนกรรมแสดงความรู้สึก และถ้อยคำนัยผกผันในกลุ่มวัจนกรรมการผูกมัด ซึ่งการใช้ถ้อยคำนัยผกผันที่ปรากฏสะท้อนให้เห็นปรากฏการณ์การใช้ภาษาแบบอ้อมซึ่งทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการสื่อสารเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญ ของทางเท้าและทำให้เกิดการปรับปรุงทางเท้าในกรุงเทพมหานครให้ดีขึ้น

คำสำคัญ : ถ้อยคำนัยผกผัน; การแสดงความคิดเห็น; เพจเฟซบุ๊ก; วัจนกรรม

Abstract

This research aimed to explore characteristics of verbal irony used in commenting on the Facebook page, “Hey! this is a Thailand Footpath”, from October 1st to December 31st, 2022. Within these 3 months, there were 8,409 comments and 678 utterances of verbal irony. The research result was classified into two categories. The first category was a group of 6 characteristics of verbal irony regarding the usage arranged by sorting descending order: overly exaggerated expressions, irrational expressions, contradictory adjacent expressions, irony as echoic words, conventionalized ironic implicature, and inappropriate language. The second category was a group of 4 characteristics of verbal irony according to speech acts arranged by sorting descending order: representative, directive, expressive, and commissive. Consequently, the verbal irony could reflect the linguistic phenomena of indirect language usage as a communicative instrument to raise awareness of the importance of sidewalks in Bangkok leading to future development.

Keywords : Verbal Irony; Comments; Facebook Page; Speech Acts

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทนำ

“ทางเท้า” “บาทวิถี” หรือ “ฟุตพาท” (Footpath) หมายถึง ทางข้างถนนที่มียกสูงขึ้นสำหรับให้คนเดิน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 564) ส่วนพระราชบัญญัติจราจรทางบก (2522: 2) ให้คำนิยามทางเท้าว่า หมายถึง พื้นที่ที่ทำไว้สำหรับคนเดินซึ่งอยู่ข้างใดข้างหนึ่งของทาง หรือทั้งสองข้างของทาง หรือส่วนที่อยู่ชิดขอบทางซึ่งใช้เป็นที่สำหรับคนเดิน มีความสำคัญมากเนื่องจากช่วยให้คนสัญจรด้วยการเดินเท้ามีความปลอดภัยมากขึ้น และช่วยปรับปรุงลักษณะทางกายภาพของชุมชนเมืองให้มีความสวยงามมากขึ้นซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐานของมนุษย์ตามคู่มือแนวทางการวางแผนพัฒนาเมืองในอนาคตให้น่าอยู่อย่างยั่งยืน ประจำปี 2565 (สำนักงานสภาพัฒนาการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2565) สอดคล้องกับแนวคิดของ วรินทร์ จารุพุทธิกร (2557) ที่กล่าวถึงความสำคัญของทางเท้าว่าการเกิดขึ้นของทางเท้าในปัจจุบันเป็นการแยกการสัญจรด้วยรถยนต์ออกจากการสัญจรด้วยเท้า เพื่อความปลอดภัยและยังเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมเมืองด้วย

กรุงเทพมหานครได้ออกแบบทางเท้าเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับการเดินทางทางเท้าเป็นสำคัญ และออกแบบให้ครอบคลุมความหลากหลายของผู้ใช้งานหลายรูปแบบ เช่น ใช้เพื่อการขนส่งสาธารณะ ใช้เพื่อการพาณิชย์ ใช้เพื่อเป็นเส้นทางลัดในการเดินทาง เป็นต้น แต่ในปัจจุบันพบว่าทางเท้าหลายแห่งต่างเต็มไปด้วยปัญหาทางการสัญจร หรือเกิดการใช้งานที่ผิดวัตถุประสงค์ขึ้น กลายเป็นปัญหาทางการคมนาคม และความปลอดภัยอย่างเรื้อรังในอนาคต (วรินทร์ จารุพุทธิกร, 2557)

ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับทางเท้ามีผู้แสดงความคิดเห็นมากมายผ่านเพจเฟซบุ๊ก (Facebook) เฟซบุ๊กเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมอย่างมากในประเทศไทย โดยเฉพาะเพจเฟซบุ๊ก “เฮ้ย นีมันฟุตบาทไทยแลนด์” เป็นเพจที่มีสมาชิกจำนวนมากถึง 266,490 คน ซึ่งเพจได้นำเสนอปัญหาสภาพแวดล้อมของคนในสังคม โดยเฉพาะประเด็นฟุตบาท (ฟุตพาท) ในกรุงเทพมหานคร และที่อื่น ๆ โดยมีจุดประสงค์เพื่อทำให้ลักษณะภูมิทัศน์ ลักษณะทางกายภาพ และคุณภาพชีวิตของคนเมืองดีขึ้น การนำเสนอข้อความในเพจได้เสนอประเด็นทางเท้า ซึ่งเป็นจุดยืนหลักของเพจ ไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงคุณภาพของทางเท้า ความสะอาด ความเป็นระเบียบบนทางเท้า ต้นไม้บนทางเท้า สิ่งอุปสรรคกีดขวางบนทางเท้า เป็นต้น และทางเพจดังกล่าวได้เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นกันอย่างกว้างขวาง

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ผู้แสดงความคิดเห็นในเพจมีกลวิธีการใช้ภาษาสื่อถึงปัญหาทางเท้าด้วยกลวิธี “การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน” ทั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาทางเท้าโดยมุ่งหวังให้เกิดการแก้ไขปรับปรุงทางเท้าให้ดีขึ้น

ถ้อยคำลักษณะนี้ ญัฐพร พานโพธิ์ทอง (2556: 116-120) ให้ความหมายว่าเป็นถ้อยคำที่หมายความตรงข้ามกับความหมายตามรูปหรือตรงข้ามกับความหมายมูลบทและความหมายเป็นนัย โดยเป็นวัจนกรรมที่ละเมิดเงื่อนไขความจริงใจ และเป็นการกล่าวแบบเสียงสะท้อนกลับ ดังตัวอย่าง การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพทางเท้าที่มีแต่โครงเหล็กวางถังขยะ แต่ไม่มีถังขยะอยู่ในนั้นว่า “การทำงานทุกอย่างต้อง transparency” ซึ่งถ้อยคำที่ว่า “transparency” หรือโปร่งใส มาจากหลักการทํางานของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ท่านปัจจุบันที่กล่าวถึงนโยบายด้านความโปร่งใสว่า “ดำเนินการต่าง ๆ อย่างสุจริต โปร่งใส ไม่มีใต้โต๊ะ เงินทอง ใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ ตรวจสอบได้ เอาประโยชน์ของคนกรุงเทพฯ เป็นที่ตั้ง” ดังนั้นแสดงว่าผู้แสดงความคิดเห็นได้กล่าวถ้อยคำนัยผกผันแบบเสียงสะท้อนกลับต่อบุคคลที่เป็นเจ้าของนโยบาย

เมื่อทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีงานวิจัยที่ศึกษาการใช้ถ้อยคำนัยผกผัน (Verbal Irony) โดยเฉพาะ เช่น งานวิจัยของ ศิริวัธน์ กาวีละนันท์ (2564) ศึกษาถ้อยคำนัยผกผันที่ใช้แสดงความคิดเห็นผ่านเฟซบุ๊กกรณีข่าวรักสามเส้าในวงการบันเทิงกับการระรานทางไซเบอร์: การศึกษาตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์ งานวิจัยของ อรุณกัญญา อนันต์ทรัพย์สุข (2559) ศึกษาถ้อยคำนัยผกผันในการแสดงเดี่ยวไมโครโฟนครั้งที่ 7-10 ของอุตม แต่พาดิษ ส่วนงานวิจัยที่ศึกษากลวิธีทางภาษา โดยมีถ้อยคำนัยผกผันเป็นกลวิธีหนึ่งในกลวิธีทางภาษา ดังงานวิจัยของ อรวี บุณนาค (2562) ศึกษากลวิธีทางภาษาในการประกอบสร้างภาพลักษณ์องค์กรธุรกิจ ในภาวะวิกฤตผ่านเฟซบุ๊กองค์กร ปรากฏการใช้ถ้อยคำนัยผกผันเป็นกลวิธีหนึ่งในการแสดงสภาพหรือพฤติกรรมด้านลบ จากการทบทวนวรรณกรรมจะเห็นได้ว่างานวิจัยเหล่านี้ใช้ถ้อยคำนัยผกผันเพื่อแสดงความคิดเห็นในเรื่องหรือสถานการณ์ที่ตนเองไม่เห็นด้วยแบบอ้อม

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถ้อยคำนัยผกผัน (Verbal Irony) ที่ใช้ในการแสดงความคิดเห็นผ่านเพจเฟซบุ๊ก “เฮ้ย นีมันฟุตบาทไทยแลนด์” ว่ามีลักษณะการปรากฏใช้อย่างไร และพบลักษณะโดดเด่นที่สุด รวมถึงการพิจารณาลักษณะถ้อยคำนัยผกผันในมุมมองของวัจนกรรมที่เกิดการละเมิดเงื่อนไขของวัจนกรรมโดยใช้ทฤษฎีทางวัจนปฏิบัติศาสตร์มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์เพื่อสะท้อนให้เห็นปรากฏการณ์ การใช้ภาษาแบบอ้อมซึ่งทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการสื่อสารเพื่อให้เกิดการปรับปรุงทางเท้าในกรุงเทพมหานครให้ดีขึ้น ซึ่งการใช้ถ้อยคำนัยผกผันเป็นกลวิธีในการสื่อเจตนาของผู้สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาลักษณะการใช้ถ้อยคำนัยผกผันที่ใช้ในการแสดงความคิดเห็นผ่านเพจเฟซบุ๊ก “เฮ้ย นีมันฟุตบาทไทยแลนด์”

แนวคิดและทฤษฎีในการวิจัย

ในชีวิตประจำวันเราใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารข้อความ ความคิด และความรู้สึกต่าง ๆ ในทางภาษาศาสตร์ เรียกสิ่งที่ดีความ ได้จากภาษา หรือการสื่อสารว่า ‘ความหมาย’ ซึ่งหากพิจารณา การสนทนานั้น ๆ จะพบถ้อยคำที่สื่อความหมายไม่ตรงตามรูปภาษา หรือที่เรียกว่า ‘Verbal Irony’ อยู่บ่อยครั้ง โดยนักภาษาศาสตร์ หลายท่านได้ให้คำนิยามของ Verbal Irony ว่าเป็นการกล่าว ความหมายเป็นนัยสนทนาหรือถ้อยคำที่ไม่ได้หมายความว่าตาม รูปแบบหนึ่งเช่นเดียวกับอุปลักษณ์ (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556: 113) ด้านเฮเวอร์เคท (Haverkate, 1990) ได้เพิ่มเติมแนวคิดเรื่อง ถ้อยคำนัยผกผันว่า ไม่ใช่การกล่าวถ้อยคำที่มีความหมายตรงข้ามกับ รูปภาษาเท่านั้น แต่ยังรวมถึง “ความจริงใจ” ในการกล่าวถ้อยคำ นั้นด้วย ในขณะที่ วิลสันและสเปอร์เบอร์ (Wilson and Sperber, 1992 อ้างถึงใน ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556: 117) ได้กล่าวว่า การนิยามถ้อยคำนัยผกผันว่าเป็นกลวิธีทางภาษาที่สื่อความหมาย ตรงข้ามกับรูปภาษานั้นยังไม่ครอบคลุมทั้งหมด แต่ยังรวมถึงการเอ่ย ถึงถ้อยคำที่มีผู้พูดกล่าวไว้ก่อนหน้าหรือความคิดที่ผู้พูดเชื่อว่ามีอยู่ และแสดงความรู้สึกด้านลบต่อถ้อยคำนั้น ๆ แนวคิดนี้เรียกว่า “ถ้อยคำนัยผกผันแบบเสียงสะท้อนกลับ” อย่างไรก็ตาม ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2556: 117) ได้สรุปนิยามของถ้อยคำนัยผกผัน (Verbal Irony) ครอบคลุมทุกกรณี คือ เป็นถ้อยคำที่ความหมาย ตรงข้ามกับความหมายตามรูป หรือตรงข้ามกับความหมายมูลบท และความหมายเป็นนัย การกล่าวถ้อยคำนัยผกผันแบบการละเมิด เงื่อนไขความจริงใจของวัจนกรรม และการกล่าวถ้อยคำนัยผกผัน แบบเสียงสะท้อนกลับโดยแฝงทัศนคติด้านลบของผู้กล่าว

ลักษณะของถ้อยคำนัยผกผันในภาษาต่าง ๆ พบว่า มีลักษณะที่เหมือนกัน คือ ความหมายตามรูปเป็นความหมายด้านบวก ส่วนความหมายที่ต้องการสื่อเป็นความหมายด้านลบ ดังที่ ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2556: 117) กล่าวถึงลักษณะของถ้อยคำนัยผกผัน ในงานวิจัยเรื่อง A pragmatic study of verbal irony in Thai พบว่าผู้พูดภาษาไทยมีกลวิธีการสื่อถ้อยคำนัยผกผันหลายลักษณะ ได้แก่ การถ้อยคำที่มีความขัดแย้งไว้คู่กัน การกล่าวในสิ่งที่เป็นไปได้ หรือไม่สมเหตุผล การกล่าวเน้นให้เกินจริง และการใช้ระดับภาษา ที่ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ของผู้ฟัง สอดคล้องกับ อัตตาโด (Attardo, 2001: 112-118) ที่กล่าวว่า ลักษณะของถ้อยคำนัยผกผัน ที่เห็นได้เด่นชัด คือ ความไม่เข้ากันระหว่างถ้อยคำกับบริบท ซึ่งอาจ เป็นไปได้ทั้งบริบทในขณะที่ถ้อยคำนั้นถูกกล่าวออกไป และบริบท ที่เป็นความรู้ความเชื่อเดิมของคู่สนทนา รวมถึง วิลสันและสเปอร์เบอร์ (Wilson and Sperber, 1992 อ้างถึงใน ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556: 117) ได้เสนอลักษณะของถ้อยคำนัยผกผันอีกประการหนึ่ง คือ “ถ้อยคำนัยผกผันแบบเสียงสะท้อนกลับ” (Echoic irony) ซึ่ง สื่อทัศนคติด้านลบของผู้พูด โดยการนำถ้อยคำที่ผู้อื่นกล่าวไว้ก่อน

หรือความคิดที่ผู้พูดเชื่อว่ามีอยู่มากกล่าวซ้ำ ผู้พูดได้เลียนแบบหรือ สะท้อนกลับความคิดของบุคคลอื่นในเชิงล้อเลียนหรือเย้ยหยัน

แนวคิดดังกล่าวจะเห็นว่าถ้อยคำนัยผกผันเป็นส่วนหนึ่งของวัจนกรรม (Speech Acts) เนื่องจากวัจนกรรมเป็นถ้อยคำที่ก่อให้เกิดการกระทำ ประกอบด้วยการสื่อความตามรูปภาษาหรือกล่าว ถ้อยคำตามรูปภาษา ประการต่อมาคือ วัจนกรรมหรือเจตนาของ ถ้อยคำที่สื่อออกไป และประการสุดท้าย คือ วจนผลหรือผลของ เจตนาของถ้อยคำ โดยเซิร์ล (Searle, 1969) กล่าวว่า เราไม่เพียง แต่ใช้ภาษาเพื่อสื่อว่าอะไรเป็นจริงหรือเท็จเท่านั้น แต่ยังใช้ภาษา เพื่อสื่อเจตนาต่าง ๆ อีกด้วย เรียกว่า “วัจนกรรม” (Speech Act) ซึ่งประกอบด้วย 5 กลุ่มวัจนกรรม ได้แก่ กลุ่มวัจนกรรมบอกกล่าว (Representatives) กลุ่มวัจนกรรมชี้แนะ (Directives) กลุ่ม วัจนกรรมผูกมัด (Commissives) กลุ่มวัจนกรรมแสดงความรู้สึก (Expressives) และกลุ่มวัจนกรรมประกาศ (Declarations) ทั้งนี้ การใช้ถ้อยคำนัยผกผันนั้น วัจนกรรมที่กล่าวออกไปต้องละเมิด “เงื่อนไขความจริงใจ” (Sincerity Condition) ของแต่ละกลุ่ม วัจนกรรม เช่น วัจนกรรมแสดงความรู้สึกขอบคุณที่แสดงรูปประโยค ขอบขอบคุณแต่เมื่อพิจารณาข้อความแวดล้อมทำให้ทราบว่าผู้แสดง ความคิดเห็นไม่ได้รู้สึกเช่นนั้นจริง ๆ หรือวัจนกรรมการถามที่แสดง รูปประโยคคำถามแต่เมื่อพิจารณาข้อความแวดล้อมทำให้ทราบว่า ผู้แสดงความคิดเห็นไม่ได้ต้องการคำตอบที่แท้จริง กล่าวได้ว่า การใช้ ถ้อยคำนัยผกผันในกลุ่มวัจนกรรม ไม่ได้เป็นความคิด ความรู้สึกและ ความต้องการที่แท้จริงของผู้พูดในการกล่าวถ้อยคำนั้น ซึ่งต้อง พิจารณาร่วมกับข้อความแวดล้อม ทำให้เห็นว่าผู้พูดตั้งใจละเมิดเพื่อ วัตถุประสงค์บางประการ เช่น ประชดประชัน หยอกล้อ การแสดง การต่อต้าน และการแสดง การรวมตัว นับว่าเป็นหน้าที่ของการใช้ ถ้อยคำนัยผกผันเพื่อสื่อเจตนาในการสื่อสาร

จากการทบทวนเอกสารและกรอบแนวคิดการวิจัย ผู้วิจัย ใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ถ้อยคำนัยผกผันในเพจเฟซบุ๊ก “เฮ้ย นีมันฟุตบอลไทยแลนด์” ว่ามีลักษณะใดบ้าง โดยพิจารณาตาม ลักษณะที่ปรากฏและพิจารณาถ้อยคำนัยผกผันในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของวัจนกรรม ซึ่งถ้อยคำดังกล่าวสะท้อนให้เห็นปรากฏการณ์ การใช้ภาษาแบบอ้อม ซึ่งทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ฉุกละจุก ตระหนักรู้ความสำคัญ ของทางเท้า และนำไปสู่การปรับปรุงทางเท้าในกรุงเทพมหานครให้ดีขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจาก ข้อความแสดงความคิดเห็นในเพจเฟซบุ๊ก “เฮ้ย นีมันฟุตบอล ไทยแลนด์” เกี่ยวกับสภาพปัญหาทางเท้าในกรุงเทพมหานครและ เลือกข้อความแสดงความคิดเห็นที่ได้รับการปฏิสัมพันธ์โดยเป็น ข้อความที่ได้รับการกดถูกใจตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป ทั้งนี้ไม่เก็บข้อมูลจาก

ข้อความของแอดมินเพจ แต่นำมาใช้พิจารณาบริบทการแสดงความคิดเห็น โดยเก็บข้อมูลตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2565 ถึง 31 ธันวาคม 2565 รวม 3 เดือน พบข้อความแสดงความคิดเห็น จำนวน 8,409 ข้อความ และพบถ้อยคำนัยผกผัน รวมทั้งสิ้น 678 ถ้อยคำ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับถ้อยคำนัยผกผัน
2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อความแสดงความคิดเห็นที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาทางเท้าเฉพาะพื้นที่กรุงเทพมหานครตามขอบเขตที่กำหนด
3. คัดเลือกเฉพาะข้อมูลที่เป็นกรกล่าวถ้อยคำนัยผกผันตามคำอธิบายของณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2556: 117) ได้แก่ ถ้อยคำที่ความหมายตรงข้ามกับความหมายตามรูป หรือตรงข้ามกับความหมายมูลบทและความหมายเป็นนัย ถ้อยคำที่กล่าวละเมิดเงื่อนไขความจริงใจของวจนกรรม และถ้อยคำที่กล่าวแบบเสียงสะท้อนกลับโดยแฝงทัศนคติด้านลบของผู้กล่าว นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถ้อยคำนัยผกผันแบบความหมายเป็นนัยตามชนบโดยสังเกตจากคำวิเศษณ์ที่ใช้ในการกล่าวถ้อยคำนัยผกผัน เช่น วิเศษ ประเสริฐ ปากดี สวยเต็มประดา เป็นต้น
4. วิเคราะห์การใช้ถ้อยคำนัยผกผันตามลักษณะที่ปรากฏตามกรอบแนวคิดของณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2556: 117) และ อรรถกัญญา อนันต์ทรัพย์สุข (2559) มาเป็นแนวทาง เช่น การวางถ้อยคำที่มีความขัดแย้งไว้คู่กัน การกล่าวในสิ่งที่เป็นไปได้หรือไม่หรือไม่สมเหตุสมผล การกล่าวเน้นให้เกินจริง การใช้ระดับภาษาที่ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ของผู้ฟัง
5. วิเคราะห์ลักษณะการใช้ถ้อยคำนัยผกผันตามกลุ่มวจนกรรม 5 กลุ่มของ เซิร์ล (Searle, 1969) ได้แก่ กลุ่มวจนกรรมการบอกกล่าว กลุ่มวจนกรรมการชี้แนะ กลุ่มวจนกรรมแสดงความรู้สึก กลุ่มวจนกรรมการผูกมัด และกลุ่มวจนกรรมการประกาศ เนื่องจากถ้อยคำนัยผกผันเป็นส่วนหนึ่งของวจนกรรมต่าง ๆ ที่ละเมิดเงื่อนไขความจริงใจของกลุ่มวจนกรรม
6. นับความถี่และคิดค่าร้อยละของการปรากฏใช้ถ้อยคำนัยผกผันตามลักษณะที่ปรากฏ และลักษณะถ้อยคำนัยผกผันในมุมมองของวจนกรรม
7. เรียบเรียงและนำเสนอผลการวิจัยด้วยการพรรณนาวิเคราะห์และตารางแสดงข้อมูลเชิงปริมาณประกอบ จากนั้นอภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยถ้อยคำนัยผกผันที่ใช้ในการแสดงความคิดเห็นผ่านเฟซบุ๊ก “เฮ้ย น้มน้มนฟุตบอลไทยแลนด์” ผู้วิจัยพบการใช้ถ้อยคำนัยผกผันจำนวน 678 ถ้อยคำ โดยแบ่งการพิจารณาเป็น

2 ประเภท ได้แก่ ถ้อยคำนัยผกผันที่พิจารณาตามลักษณะการใช้และถ้อยคำนัยผกผันที่พิจารณาตามกลุ่มของวจนกรรม รายละเอียดดังนี้

1. ถ้อยคำนัยผกผันที่พิจารณาตามลักษณะการใช้ หมายถึง การพิจารณาลักษณะของการใช้ถ้อยคำนัยผกผันที่ปรากฏในการแสดงความคิดเห็นในเฟซบุ๊ก จากการวิเคราะห์พบทั้งหมด 6 ลักษณะ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้

1.1 การกล่าวเน้นให้เกินจริง (overly exaggerated expressions) หมายถึง การกล่าวถ้อยคำนัยผกผันที่มีลักษณะเกินจริงมากกว่าปกติ เช่น การเปรียบเทียบเกินจริง ปริมาณเกินจริง ระยะเวลาที่เกินจริง พบทั้งหมด 248 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 36.6 ดังตัวอย่างที่แอดมินเพจนำเสนอปัญหาทางเท้าที่มีสายไฟพันระโยงระยางอยู่บนเสาไฟฟ้า จึงมีผู้ใช้เฟซบุ๊กแสดงความคิดเห็นว่า (1) “ประเทศไทยยังห่างไกลคำว่า ประเทศที่พัฒนาแล้ว อยู่อีกนานหลายภพหลายชาติ” และ (2) “คนไทยเขาภาคภูมิใจครับ” (29 พ.ย. 65)

จากตัวอย่าง (1) ถ้อยคำ “หลายภพหลายชาติ” เป็นถ้อยคำที่สื่อความหมายให้เห็นระยะเวลาที่เกินจริงในการที่ประเทศไทยจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยถูกจัดอยู่ในกลุ่มของประเทศที่กำลังพัฒนาทางเศรษฐกิจ ดังนั้นถ้อยคำนัยผกผัน “หลายภพหลายชาติ” จึงเป็นการสื่อเพื่อประชดประชันการบริหารจัดการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับทางเท้าที่ทำให้ประเทศไทยต้องใช้เวลาานมากในการพัฒนาประเทศเพื่อให้ได้รับการจัดลำดับให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ส่วนตัวอย่าง (2) ถ้อยคำ “คนไทย” สื่อความหมายให้เห็นปริมาณที่เกินจริง เป็นการเหมารวมโดยอ้างถึงคนไทยทั้งประเทศที่ภาคภูมิใจกับผลงานการจัดระเบียบทางเท้าของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครท่านปัจจุบันที่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาคิดแสดงให้เห็นว่าผู้แสดงความคิดเห็นจงใจประชดประชันโดยการกล่าวเน้นให้เกินจริง

1.2 การกล่าวถึงสิ่งที่เป็นไปไม่ได้หรือไม่สมเหตุสมผล (irrational expressions) หมายถึง การกล่าวถ้อยคำที่ขัดแย้งกับความเป็นจริง ไม่สมเหตุสมผลหรือเป็นไปไม่ได้ในความเป็นจริง พบทั้งหมด 179 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 26.4 ดังตัวอย่างที่แอดมินเพจนำเสนอปัญหาที่มีผู้จอดรถบนทางเท้าบริเวณแยกราชประสงค์ฝั่งโรงพยาบาลตำรวจหลายคันโดยจอดทั้งวันและทุกวัน จึงมีผู้ใช้เฟซบุ๊กแสดงความคิดเห็นว่า (3) “รื้อทางเท้าออก อำนวยความสะดวกให้คนจอดรถเลยไหม คนเดินเป็นแค่ประชากรตกสำรวจ ในไทยอยู่แล้ว” (1 ต.ค. 65) และตัวอย่างการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาเสาไฟฟ้าหลายต้นที่ตั้งเรียงรายกีดขวางทางเดินบนฟุตบาทว่า (4) “เอาไว้กันไม่ให้มอไซค์วิ่งมั้งคับ” (19 ธ.ค. 65)

จากตัวอย่าง (3) ถ้อยคำ “รื้อทางเท้าออก อำนวยความสะดวกให้คนจอดรถเลยไหม” เป็นการกล่าวถ้อยคำขัดแย้งกับ

ความเป็นจริงและเป็นไปไม่ได้ เนื่องจากทางเท้าเป็นพื้นที่ที่สร้างขึ้นสำหรับผู้ที่สัญจรด้วยเท้าให้เกิดความปลอดภัยจากรถยนต์บนท้องถนน ซึ่งการรื้อทางเท้าออกเพื่ออำนวยความสะดวกให้รถยนต์จอดจึงเป็นไปไม่ได้ เนื่องจากการก่อสร้างทางเท้ามีหลักเกณฑ์และมาตรฐานการก่อสร้างที่ชัดเจนเพื่อให้เหมาะสมกับพื้นที่เหมาะสมกับปริมาณผู้สัญจรทางเท้า และรองรับสาธารณูปโภคต่าง ๆ ที่มีมากขึ้น ในขณะที่ตัวอย่าง (4) ถ้อยคำ “เอาไว้กันไม่ให้มือไซค์วิ่งมึงครับ” เป็นการกล่าวถึงสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ เนื่องจากเสาไฟฟ้าเป็นอุปกรณ์ที่ทำหน้าที่รองรับการติดตั้งสายไฟและหลอดไฟให้ส่องแสงสว่างอยู่เหนือพื้นดิน จึงไม่ได้เป็นอุปกรณ์ไว้กันรถจักรยานยนต์วิ่งบนทางเท้า จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้แสดงความคิดเห็นจงใจกล่าวในสิ่งที่ตนเชื่อว่าเป็นจริงเพื่อต้องการสื่อความหมายนัยแฝง และเป็นการประชดประชันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการปัญหาทางเท้า

1.3 การวางถ้อยคำที่มีความหมายขัดแย้งไว้คู่กัน (contradictory adjacent expressions) หมายถึง กล่าวถ้อยคำที่มีความหมายขัดแย้งกับถ้อยคำใกล้เคียง โดยเมื่อผู้แสดงความคิดเห็นกล่าวถ้อยคำนัยแฝงแล้ว ได้กล่าวถ้อยคำที่มีความหมายขัดแย้งกันต่อทันที เพื่อให้ผู้อ่านทราบว่าถ้อยคำที่กล่าวก่อนหน้านั้นสื่อความหมายตรงกันข้าม พบทั้งหมด 119 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 17.6 ดังตัวอย่างที่แอดมินเพจนำเสนอปัญหาการตั้งร้านขายอาหารบริเวณขอบถนนสีลมที่กระทบกับการสัญจรทางเท้าและทางรถยนต์ ผู้ใช้เฟซบุ๊กจึงแสดงความคิดเห็นว่า (5) “**ดีครับผู้ว่า** พุดบาทจะได้อิมที่เดิน เกาะกลางถนนปรับเปลี่ยนเป็นที่ขายของแผงลอยเลยครับ” (25 พ.ย. 65) และตัวอย่างการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการทิ้งขยะบนทางเท้าบริเวณป้ายรถเมล์ในพื้นที่ซอยทองหล่อว่า (6) “**อนุรักษ์ไว้** ความเป็นไทยที่ชอบปกป้องชาติจากความเจริญรุ่งเรือง” (13 พ.ย. 65)

จากตัวอย่าง (5) ถ้อยคำ “ดีครับผู้ว่า” เมื่อพิจารณาตามรูปประโยคจะเห็นว่าเป็นการกล่าวถ้อยคำนัยแฝงที่สื่อความหมายด้านบวก หมายถึง เห็นด้วยกับนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครท่านปัจจุบัน แต่ถ้อยคำที่ตามมาคือ “พุดบาทจะได้อิมที่เดิน เกาะกลางถนนปรับเปลี่ยนเป็นที่ขายของแผงลอยเลยครับ” สื่อความหมายด้านลบที่แสดงให้เห็นว่า ปัจจุบันประชาชนไม่สามารถเดินบนพุดบาทได้ตามปกติ อีกทั้งบริเวณเกาะกลางถนนยังมีผู้ค้าแผงลอยไปใช้พื้นที่ในเชิงพาณิชย์ ดังนั้น จึงทำให้ผู้อ่านทราบว่าถ้อยคำ “ดีครับผู้ว่า” เป็นถ้อยคำที่สื่อความหมายตรงกันข้าม ผู้แสดงความคิดเห็นไม่ได้เห็นด้วยหรือชมเชยอย่างแท้จริง การใช้ถ้อยคำดังกล่าวเป็นการประชดประชันปัญหาการขายของบนทางเท้าและขอบถนน เช่นเดียวกับตัวอย่าง (6) ถ้อยคำ “อนุรักษ์ไว้” เมื่อพิจารณาตามรูปประโยคเป็นถ้อยคำที่สื่อความหมายด้านบวก แต่เมื่อพิจารณาถ้อยคำที่ตามมาคือ “ความเป็นไทยที่ชอบปกป้องชาติจากความเจริญรุ่งเรือง” สื่อความหมายด้านลบว่า การทิ้งขยะบนทางเท้าสะท้อนให้เห็นการขาดระเบียบวินัยในการทิ้งขยะ

ของคนไทย ซึ่งการกระทำดังกล่าวทำให้ประเทศไทยไม่เจริญ ดังนั้น จึงทำให้ผู้อ่านทราบว่าถ้อยคำ “อนุรักษ์ไว้” เป็นถ้อยคำที่สื่อความหมายตรงกันข้าม ผู้แสดงความคิดเห็นไม่ได้ต้องการให้อนุรักษ์ความเป็นไทยจริง ๆ แต่เป็นการประชดประชันการกระทำดังกล่าว

1.4 การใช้ถ้อยคำแบบเสียงสะท้อนกลับ (irony as echoic) หมายถึง การนำถ้อยคำที่บุคคลอื่นเคยกล่าวไว้ก่อนหรือความคิดที่ผู้แสดงความคิดเห็นคิดว่าบุคคลอื่นคิดเช่นนั้นมากล่าวซ้ำ ผู้แสดงความคิดเห็นได้เลียนแบบหรือสะท้อนความคิดของบุคคลอื่นในเชิงล้อเลียนหรือเย้ยหยัน (อรกัญญา อนันต์ทรัพย์สุข, 2559) พบทั้งหมด 86 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 12.7 ดังตัวอย่างที่แอดมินเพจนำเสนอปัญหาแผงลอยและขอทานที่กระจายกันอยู่บนทางเท้าบริเวณสยามสแควร์ จึงมีผู้ใช้เฟซบุ๊กแสดงความคิดเห็นว่า (7) “**ทำใจ ทำใจ ทำใจ**” และ (8) “**เฮ้ย นีมันพุดบาทไทยแลนด์นี่นา**” (26 ธ.ค. 65)

จากตัวอย่าง (7) เป็นการนำถ้อยคำ “ทำใจ ทำใจ ทำใจ” มากล่าวซ้ำโดยดัดแปลงจากคำขวัญผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครท่านปัจจุบันที่กล่าวว่า “ทำงาน ทำงาน ทำงาน” เพื่อกล่าวถ้อยคำนัยแฝงในเชิงล้อเลียนและประชดการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่ยังไม่สามารถจัดการปัญหาแผงลอยและขอทานได้ เช่นเดียวกับตัวอย่าง (8) เป็นการนำชื่อเพลงเฟซบุ๊ก “เฮ้ย นีมันพุดบาทไทยแลนด์” มากล่าวซ้ำปัญหาดังกล่าวในเชิงล้อเลียน

1.5 การกล่าวถ้อยคำนัยแฝงแบบความหมายเป็นนัยตามชนบ (conventionalized ironic implicature) หมายถึง การใช้คำวิเศษณ์ในการกล่าว เช่น วิเศษ ประเสริฐ ปากดี ตัวดี สวยเต็มประดา (Panpothong, 1996) เพื่อสื่อความหมายตรงข้ามกับรูปภาษา ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าต้องใช้บริบทมาพิจารณาความหมายที่ผู้แสดงความคิดเห็นต้องการสื่อ พบทั้งหมด 31 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 4.6 ดังตัวอย่างที่แอดมินเพจนำเสนอปัญหาแผงลอยบนทางเท้าแถวเขตคลองเตย ที่ตั้งขายสองฝั่งจนเหลือทางเดินแคบ ๆ ให้ประชาชนเดินผ่าน จึงมีผู้ใช้เฟซบุ๊กแสดงความคิดเห็นว่า (9) “**แจ๋ว ๆ**” (3 พ.ย. 65) และตัวอย่างการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการตั้งแผงลอยขายของบนถนนสีลม ทำให้กีดขวางการสัญจรทั้งบนถนนและบนทางเท้าว่า (10) “**ผู้ว่าเก่งคะ**” (25 พ.ย. 65)

จากตัวอย่าง (9) เป็นการใช้คำวิเศษณ์ “แจ๋ว ๆ” มากล่าวแสดงความคิดเห็น เมื่อพิจารณาตามรูปภาษา เป็นการกล่าวถ้อยคำนัยแฝงที่สื่อความหมายด้านบวกโดยใช้ในสถานการณ์ไม่เป็นทางการ หมายถึง ดีเยี่ยม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 340) เช่นเดียวกับตัวอย่าง (10) ถ้อยคำ “เก่ง” เมื่อพิจารณาตามรูปภาษาเป็นการกล่าวถ้อยคำชมการทำงานของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร แต่เมื่อพิจารณาบริบทข้อความและรูปภาพประกอบทำให้ทราบว่าถ้อยคำ “แจ๋ว ๆ” และ “เก่ง” เป็นถ้อยคำที่สื่อความหมายตรงกันข้ามกับรูปภาษา แสดงให้เห็นว่าผู้แสดงความคิดเห็นไม่ได้กล่าวชมอย่างจริงจัง

1.6 การใช้ระดับภาษาที่ไม่เหมาะสม (inappropriate language) หมายถึง การใช้ระดับภาษาที่ไม่เหมาะสมกับสถานภาพของผู้ที่กล่าวถึง เป็นอีกลักษณะหนึ่งที่ทำให้ทราบว่าผู้แสดงความคิดเห็นกำลังใช้ถ้อยคำนัยผกผัน พบทั้งหมด 15 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 2.2 ดังตัวอย่างที่แอดมินเพจนำเสนอปัญหาการวางของและจอร์จจักรยานยนต์บนทางเท้าในซอยสุขุมวิท 39 จนประชาชนไม่สามารถสัญจรได้ จึงมีผู้ใช้เฟซบุ๊กท่านหนึ่งแสดงความคิดเห็นว่า (11) “ไฮโซ พวกเขาขับรถผ่านไม่ใส่ใจหรอก ลองชวนท่านผู้หลักผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่มาเคียด โดยไม่ต้องแจ้ง**หมายกำหนดการ**ดูซิครับ” (30 พ.ย. 65)

จากตัวอย่าง (11) ถ้อยคำนัยผกผัน “หมายกำหนดการ” เป็นการใช้ระดับภาษาไม่เหมาะสมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากถ้อยคำ “หมายกำหนดการ” เป็นเอกสารแจ้งกำหนดขั้นตอนของงานพระราชพิธีโดยเฉพาะ ซึ่งต้องอ้างพระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเจ้าหน้าที่ต้องนำหมายกำหนดการดังกล่าวเสนอนายกรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการเพื่อให้ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้นบุคคลที่ผู้แสดงความคิดเห็นกล่าวถึงเป็นบุคคลธรรมดาจึงไม่สามารถใช้คำว่า “หมายกำหนดการ” ได้ ทำให้ทราบว่าผู้แสดงความคิดเห็นกำลังใช้ถ้อยคำนัยผกผันเพื่อสื่อความหมายประชดประชัน

จากผลการวิจัยถ้อยคำนัยผกผันที่พิจารณาตามลักษณะการใช้ แสดงเป็นตารางสรุปความถี่และค่าร้อยละการปรากฏใช้ถ้อยคำนัยผกผัน ระหว่างเดือนตุลาคม 2565 ถึงเดือนธันวาคม 2565 ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงความถี่และค่าร้อยละถ้อยคำนัยผกผันที่พิจารณาตามลักษณะการใช้

ลักษณะการใช้ถ้อยคำนัยผกผัน	จำนวนถ้อยคำนัยผกผัน	ร้อยละ
การกล่าวเน้นให้เกินจริง	248	36.6
การกล่าวถึงสิ่งที่เป็นไปไม่ได้หรือไม่สมเหตุผล	179	26.4
การวางถ้อยคำที่มีความหมายขัดแย้งไว้คู่กัน	119	17.6
การใช้ถ้อยคำแบบเสียงสะท้อนกลับ	86	12.7
การกล่าวถ้อยคำนัยผกผันแบบความหมายเป็นนัยตามชนบ	31	4.6
การใช้ระดับภาษาที่ไม่เหมาะสม	15	2.2
รวม	678	100

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า พบลักษณะการใช้ถ้อยคำนัยผกผันด้วยการกล่าวเน้นให้เกินจริงมากที่สุด จำนวน 248 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 36.6 รองลงมา คือ การกล่าวถึงสิ่งที่เป็นไปไม่ได้หรือไม่สมเหตุผล จำนวน 179 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 26.4 การวางถ้อยคำที่มีความหมายขัดแย้งไว้คู่กัน จำนวน 119 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 17.6 การใช้ถ้อยคำแบบเสียงสะท้อนกลับ จำนวน 86 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 12.7 การกล่าวถ้อยคำนัยผกผันแบบความหมายเป็นนัยตามชนบ จำนวน 31 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 4.6 และการใช้ระดับภาษาที่ไม่เหมาะสมพบน้อยที่สุด จำนวน 15 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 2.2

2. ถ้อยคำนัยผกผันที่พิจารณาตามกลุ่มวัจนกรรม ผู้วิจัยได้นำกลุ่มวัจนกรรมมาพิจารณาถึงลักษณะถ้อยคำนัยผกผันที่ใช้ในการแสดงความคิดเห็นผ่านเพจเฟซบุ๊ก “เฮ้ย นีมันฟุตบอลไทยแลนด์” เนื่องจากถ้อยคำนัยผกผันเป็นส่วนหนึ่งของวัจนกรรมต่าง ๆ ที่ละเมิดเงื่อนไขความจริงใจ ตามที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ข้างต้น ผลการวิเคราะห์ถ้อยคำนัยผกผัน 678 ถ้อยคำ จำแนกถ้อยคำนัยผกผันตามกลุ่มวัจนกรรมได้ 4 กลุ่ม เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้

2.1 ถ้อยคำนัยผกผันในกลุ่มวัจนกรรมบอกกล่าว (Representatives) หมายถึง วัจนกรรมที่ผู้แสดงความคิดเห็นไม่ได้กล่าวเพื่อบอกเล่าหรือนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ให้ผู้อ่านได้รับรู้อย่างจริงจัง เช่น การบอกเล่า การรายงาน กล่าวคือ ผู้แสดงความคิดเห็นไม่ได้เชื่อในสิ่งที่ตนแสดงความคิดเห็น และไม่ได้ต้องการให้ผู้อ่านเชื่อเช่นนั้น ซึ่งเป็นการละเมิดเงื่อนไขความจริงใจของวัจนกรรมบอกกล่าวเพื่อประชดประชันไปยังบุคคลที่กล่าวถึง จากการวิเคราะห์พบ 479 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 70.6 ดังตัวอย่างที่แอดมินเพจนำเสนอปัญหารถยนต์จอดกีดขวางทางเดินบนทางเท้าบริเวณถนนบรรทัดทอง เขตปทุมวัน จึงมีผู้ใช้เฟซบุ๊กแสดงความคิดเห็นว่า (12) “**แถบนั้นเขตปกครองพิเศษมั่งครับแอด** ยิ่งเข้าไปซอยแถว ๆ นั้นหลายซอย **อยู่สามสี่ยัดทั้งถนนและฟุตบอลหมดเลย**” และ (13) “**ตำรวจไม่รู้เทศกิจ ไม่เห็น**” (11 ต.ค. 65)

จากตัวอย่าง (12) ถ้อยคำที่ขีดเส้นใต้เป็นวัจนกรรมการบอกกล่าวตามรูปประโยค แต่เมื่อพิจารณาบริบทประกอบจะเห็นว่าเป็นการละเมิดเงื่อนไขความจริงใจของผู้แสดงความคิดเห็น โดยไม่ได้เชื่อตามสิ่งที่ตนกล่าว ในที่นี้จากรูปประโยคผู้แสดงความคิดเห็นไม่ได้บอกอย่างจริงจังว่าพื้นที่แถบนั้นเป็นเขตการปกครอง

พิเศษที่ได้รับทราบยกเว้นให้จอตระยณต์บนทางเท้าได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายจริง ๆ แต่จงใจละเมิดความจริงใจของวัจนกรรมการบอกกล่าวด้วยการประชดประชันบุคคลที่ทำผิดพระราชบัญญัติจราจรทางบกวมถึงเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ส่วนตัวอย่าง (13) เป็นการละเมิดเงื่อนไขความจริงใจในการบอกกล่าวเช่นเดียวกัน โดยผู้แสดงความคิดเห็นไม่ได้กล่าวบอกเล่าตามความเป็นจริงว่าตำรวจไม่รู้ และเทศกิจไม่เห็นการจอตระยณต์ขวางทางเดินบนทางเท้า แต่จงใจประชดประชันการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลที่มีอำนาจในการจัดการพื้นที่ดังกล่าว

2.2 ถ้อยค่านัยผกผันในกลุ่มวัจนกรรมการชี้แนะ (Directives) หมายถึง วัจนกรรมที่ผู้แสดงความคิดเห็นไม่ได้ต้องการกล่าวเพื่อให้ผู้อ่านหรือบุคคลที่กล่าวถึงกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น การถามแต่ไม่ต้องการคำตอบ การแนะนำแต่ไม่ได้ต้องการให้ผู้อ่านทำตาม การขอร้องแต่ไม่ได้ต้องการให้ผู้อ่านทำให้ กล่าวได้ว่าเป็นการละเมิดเงื่อนไขความจริงใจที่สื่อความหมายตรงข้ามกับรูปประโยค จากการวิเคราะห์พบ 175 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 25.8 ดังตัวอย่างที่แอดมินเพจนำเสนอปัญหาถึงขยะบนทางเท้าที่มีแต่โครงเหล็กวางถึงขยะ แต่ไม่มีถึงขยะอยู่ในนั้น จึงมีผู้ใช้เฟซบุ๊กแสดงความคิดเห็นว่า (14) **“ตำแหน่งผู้ว่าเรามีไว้ให้ทำอะไรหรือ แค่ปลุกต้นไม้ และไลไฟลัด สนับสนุนแม่ค้าตั้งร้านบนฟุตบาทอย่างนั้นหรือ ขอถามเป็นความรู้สึก”** (31 ธ.ค. 65) และตัวอย่างการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาเสาไฟฟ้าหลายต้นที่ตั้งเรียงรายอยู่กลางฟุตบาทว่า (15) **“เสากับแผงลอยอย่างไหนกะกะเดินยากกว่ากัน”** (19 ธ.ค. 65)

จากตัวอย่าง (14) ถ้อยคำที่ขีดเส้นใต้เป็นวัจนกรรมการถามตามรูปประโยค แต่เมื่อพิจารณาบริบทข้อความและรูปภาพประกอบทำให้ทราบเจตนาว่าเป็นการละเมิดเงื่อนไขความจริงใจของการถาม กล่าวคือผู้แสดงความคิดเห็นไม่ได้ต้องการถามเพื่อให้ได้คำตอบว่าตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ ทำอะไร แต่ต้องการประชดประชันการทำงานของผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ เช่นเดียวกับตัวอย่าง (15) เป็นวัจนกรรมการถามตามรูปประโยค แต่เมื่อพิจารณาบริบทประกอบทำให้ทราบเจตนาว่าผู้แสดงความคิดเห็นไม่ได้ต้องการถามเช่นนั้นจริง ๆ แต่เป็นประชดประชันในการถาม ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วทั้งเสาไฟฟ้าและแผงลอย เป็นสิ่งที่กีดขวางทางเดินบนทางเท้าเช่นเดียวกัน

2.3 ถ้อยค่านัยผกผันในกลุ่มวัจนกรรมแสดงความรู้สึก (Expressives) หมายถึง วัจนกรรมที่ผู้แสดงความคิดเห็นไม่ได้ต้องการกล่าวเพื่อสื่ออารมณ์ ความรู้สึก หรือสภาวะทางจิตใจ เช่น การขอบคุณ การแสดงความยินดี การขอโทษอย่างแท้จริง จากการวิเคราะห์พบ 20 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 2.9 ดังตัวอย่างที่

แอดมินเพจนำเสนอปัญหา ทางเท้าที่เต็มไปด้วยสิ่งขีดขวาง ทำให้คนพิการต้องเข็นรถเข็นลงบนถนนสัญจรร่วมกับรถยนต์ จึงมีผู้ใช้เฟซบุ๊กแสดงความคิดเห็นว่า (16) **“ขอบคุณผู้ว่าฯ มากที่คืนทางเท้าให้กับพ่อค้าแม่ค้า”** และ (17) **“ขอบคุณผู้ว่าฯ กทม. ครับ ที่ทำให้ฟุตบาทเป็นที่ขายของไปแล้ว”** (11 พ.ย. 65)

จากตัวอย่าง (16) และ (17) ถ้อยคำที่ขีดเส้นใต้เป็นวัจนกรรมการขอบคุณตามรูปประโยค แต่เมื่อพิจารณาข้อความถัดไปทำให้ทราบเจตนาว่าเป็นการละเมิดเงื่อนไขความจริงใจของการขอบคุณ กล่าวคือ ผู้แสดงความคิดเห็นไม่ได้ต้องการขอบคุณผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ อย่างจริงใจ แต่ต้องการประชดประชันนโยบายการให้โอกาสทางการค้าของผู้ค้าแผงลอยของผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ

2.4 ถ้อยค่านัยผกผันในกลุ่มวัจนกรรมผูกมัด (Commissives) หมายถึง วัจนกรรมที่ผู้แสดงความคิดเห็นไม่ได้ต้องการกล่าวเพื่อผูกมัดการกระทำของตนเองในอนาคตอย่างแท้จริง เช่น การสัญญา การเสนอให้ การปฏิญาณตน กล่าวคือผู้แสดงความคิดเห็นไม่ได้มีความตั้งใจจริงที่จะทำตามสิ่งที่ตนได้กล่าวไว้ จากการวิเคราะห์พบ 4 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 0.6 ดังตัวอย่างที่แอดมินเพจนำเสนอภาพทางเท้าบนถนนสีลมที่สะอาดและเรียบร้อย เนื่องมาจากการจัดการพื้นที่เพื่อต้อนรับการประชุมเอเปค ระหว่างวันที่ 18-19 พ.ย. 65 จึงมีผู้ใช้เฟซบุ๊กแสดงความคิดเห็นว่า (18) **“ถ้าความสะอาดและเรียบร้อยได้ขนาดนี้ ผมจะชื่นชมทุกวันเลย”** (21 พ.ย. 65) และตัวอย่างการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดระเบียบแผงลอยบนทางเท้าที่ขายในย่านพร้อมพงษ์ โดยเจ้าหน้าที่ได้ย้ายแผงลอยไปตั้งอยู่ฝั่งเดียวกันเพื่อความเป็นระเบียบว่า (19) **“จะรอดูตอนเทศกาลกลับ”** (18 ต.ค. 65)

จากตัวอย่าง (18) และ (19) ถ้อยคำที่ขีดเส้นใต้เป็นวัจนกรรมการสัญญาตามรูปประโยค แต่เมื่อพิจารณาบริบทข้อความและรูปภาพประกอบทำให้ทราบเจตนาว่าผู้แสดงความคิดเห็นละเมิดเงื่อนไขความจริงใจของการสัญญาที่จะทำในอนาคต กล่าวคือผู้แสดงความคิดเห็นไม่ได้มีความตั้งใจจริงที่จะปฏิบัติตามคำสัญญาที่กล่าวไว้ว่า “จะชื่นชมทุกวัน” และ “จะรอดู” แต่ต้องการประชดประชัน เย้ยหยันการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าไม่มีทางทำให้ถนนสีลมสะอาดและเรียบร้อยได้ทุกวัน เช่นเดียวกับการจัดการปัญหาแผงลอยกีดขวางทางเดินบนทางเท้าในย่านพร้อมพงษ์ ที่เป็นระเบียบต่อเมื่อมีเจ้าหน้าที่กำกับดูแลอยู่เท่านั้น

จากผลการวิจัยถ้อยค่านัยผกผันที่พิจารณาตามกลุ่มวัจนกรรม แสดงเป็นตารางสรุปความถี่และคำร้อยละถ้อยค่านัยผกผันที่พิจารณาตามกลุ่มวัจนกรรม ระหว่างเดือนตุลาคม 2565 ถึงเดือนธันวาคม 2565 ได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ตารางแสดงความถี่และค่าร้อยละถ้อยคำนัยผกผันที่พิจารณาตามกลุ่มวัจนกรรม

ถ้อยคำนัยผกผันตามกลุ่มวัจนกรรม	จำนวนถ้อยคำนัยผกผัน	ร้อยละ
ถ้อยคำนัยผกผันในกลุ่มวัจนกรรมการบอกกล่าว	479	70.6
ถ้อยคำนัยผกผันในกลุ่มวัจนกรรมการชี้แนะ	175	25.8
ถ้อยคำนัยผกผันในกลุ่มวัจนกรรมแสดงความรู้สึก	20	2.9
ถ้อยคำนัยผกผันในกลุ่มวัจนกรรมการผูกมัด	4	0.6
ถ้อยคำนัยผกผันในกลุ่มวัจนกรรมการประกาศ	0	0
รวม	678	100

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า พบการใช้ถ้อยคำนัยผกผันที่สัมพันธ์กับกลุ่มวัจนกรรมในกลุ่มวัจนกรรมการบอกกล่าวมากที่สุด จำนวน 479 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 70.6 รองลงมาคือ ถ้อยคำนัยผกผันในกลุ่มวัจนกรรมการชี้แนะ จำนวน 175 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 25.8 ถ้อยคำนัยผกผันในกลุ่มวัจนกรรมแสดงความรู้สึก จำนวน 20 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 2.9 ถ้อยคำนัยผกผันในกลุ่มวัจนกรรมการผูกมัด จำนวน 4 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 0.6 ส่วนกลุ่มวัจนกรรมการประกาศ ไม่ปรากฏการใช้ถ้อยคำนัยผกผัน

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาถ้อยคำนัยผกผันที่ใช้ในการแสดงความคิดเห็นผ่านเพจเฟซบุ๊ก “เฮ้ย นีมันฟุตบอลไทยแลนด์” พบการใช้ถ้อยคำนัยผกผัน จำนวน 678 ถ้อยคำ โดยแบ่งการพิจารณาเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ถ้อยคำนัยผกผันที่พิจารณาตามลักษณะการใช้ และถ้อยคำนัยผกผันที่พิจารณาตามกลุ่มของวัจนกรรม ถ้อยคำนัยผกผันที่พิจารณาตามลักษณะการใช้ พบ 6 ลักษณะ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) การกล่าวเน้นให้เกินจริง 2) การกล่าวถึงสิ่งที่เป็นไปไม่ได้หรือไม่สมเหตุสมผล 3) การวางถ้อยคำที่มีความหมายขัดแย้งไว้คู่กัน 4) การใช้ถ้อยคำแบบเสียงสะท้อนกลับ 5) การกล่าวถ้อยคำนัยผกผันแบบความหมาย เป็นนัยตามชนบ และ 6) การใช้ระดับภาษาที่ไม่เหมาะสม ด้านถ้อยคำนัยผกผันที่พิจารณาตามกลุ่มของวัจนกรรม พบ 4 กลุ่ม เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) กลุ่มวัจนกรรมการบอกกล่าว 2) กลุ่มวัจนกรรมการชี้แนะ 3) กลุ่มวัจนกรรมแสดงความรู้สึก และ 4) กลุ่มวัจนกรรมการผูกมัด การวิเคราะห์ถ้อยคำนัยผกผันที่พิจารณาตามลักษณะการใช้ พบถ้อยคำนัยผกผันที่กล่าวเน้นเกินจริงมากที่สุด ด้วยวิธีการเปรียบเทียบเกินจริง ปริมาณเกินจริง ระยะเวลาที่เกินจริง ซึ่งผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ อรกัญญา อนันต์ทรัพย์สุข (2559) ที่ศึกษาถ้อยคำนัยผกผันในการแสดงเดี่ยวไมโครโฟนครั้งที่ 7-10 ของอูตม แต่พานิช ผลการวิจัยพบว่า อูตม มักใช้ถ้อยคำนัยผกผันโดยการกล่าวถึงสิ่งที่เป็นไปไม่ได้หรือไม่สมเหตุสมผลเพื่อสร้างความตลกขบขันเป็นจำนวนมากที่สุด ในประเด็นนี้ผู้วิจัยมองว่า

วัตถุประสงค์ของการใช้ถ้อยคำนัยผกผันของอูตม แต่พานิช ใช้เพื่อสร้างความบันเทิงเป็นหลัก ดังนั้นหลักการทำให้ตลกโดยการกล่าวถึงสิ่งที่เป็นไปไม่ได้หรือไม่สมเหตุสมผลสัมพันธ์กับทฤษฎีอารมณ์ขันด้านความไม่เข้ากัน (Incongruity theory) ที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ร่วมด้วย ในขณะที่ถ้อยคำนัยผกผันที่ใช้ในการแสดงความคิดเห็นผ่านเพจเฟซบุ๊ก “เฮ้ย นีมันฟุตบอลไทยแลนด์” ของผู้วิจัย เป็นการกล่าวถึงปัญหาของทางเท้าเป็นหลัก ทั้งทางเท้าเสียหาย ยานพาหนะที่จอดบนทางเท้า แผงลอยที่ตั้งกีดขวางทางเดินบนทางเท้า และสายไฟบนเสาไฟฟ้าที่กีดขวางทางเดิน ดังนั้นผู้แสดงความคิดเห็นจึงต้องใช้ถ้อยคำนัยผกผันที่กล่าวเน้นให้เกินจริงเพื่อสื่อไปถึงบุคคลที่มีความเดือดร้อนร่วมกัน โดยเฉพาะผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาทางเท้าเห็นภาพที่เกิดจากการกล่าวเกินจริงทางอ้อมว่าเป็น “เรื่องใหญ่” ที่ควรได้รับการแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน ส่วนการใช้ระดับภาษาที่ไม่เหมาะสมของถ้อยคำนัยผกผันพบน้อยที่สุด เนื่องจากบุคคลที่ผู้แสดงความคิดเห็นกล่าวถึงคือ ผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ ท่านปัจจุบันมีสถานภาพที่เหนือกว่า ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องใช้ระดับภาษาที่ไม่เหมาะสมจำนวนมาก แตกต่างจากงานวิจัยของ อรกัญญา อนันต์ทรัพย์สุข (2559) ที่ไม่พบการใช้ระดับภาษาที่ไม่เหมาะสมในงานวิจัย ซึ่งผู้วิจัยมองว่าถ้อยคำนัยผกผันลักษณะนี้ผู้พูดมีเป้าหมายเพื่อประชดประชันคู่สนทนา จึงน่าจะพบการใช้ถ้อยคำในลักษณะนี้ในการสนทนาในชีวิตประจำวันมากกว่าจะพบในการแสดงเดี่ยวไมโครโฟน

ด้านถ้อยคำนัยผกผันที่พิจารณาตามกลุ่มของวัจนกรรม พบกลุ่มวัจนกรรมการบอกกล่าวมากที่สุด เนื่องจากถ้อยคำนัยผกผันที่ใช้ในการแสดงความคิดเห็นผ่านเพจเฟซบุ๊ก “เฮ้ย นีมันฟุตบอลไทยแลนด์” ใช้เพื่อบอกกล่าวเรื่องราวและรายงานปัญหาที่เกิดบนทางเท้า แต่เป็นการบอกกล่าวแบบละเมียดเมื่อนไขความจริงใจของวัจนกรรมเพื่อสื่อว่าผู้แสดงความคิดเห็นไม่ได้เชื่อในสิ่งที่ตนแสดงความคิดเห็นตามรูปภาพที่ปรากฏ และไม่ได้ต้องการให้ผู้อ่านเชื่อเช่นนั้น ซึ่งการบอกกล่าวในเรื่องที่เป็นจริงให้มีลักษณะไม่เป็นจริงเป็นการป้องกันตนเองของผู้แสดงความคิดเห็นที่สามารถบอกรับความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ต้องการสื่อว่าตนหมายความว่าตามรูปภาพ

ในขณะที่กลุ่มวจนกรรณการผูกมัดพบน้อยที่สุด อีกทั้งไม่พบกลุ่มวจนกรรณการประกาศ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิระวิษฐ์ กาวิละนันท์ (2564) ที่ศึกษาถ้อยคำนัยแฝงที่ผู้ใช้แสดงความคิดเห็นผ่านเฟซบุ๊กกรณีข่าวรักสามเส้าในวงการบินเหิงกับการระรานทางไซเบอร์ : การศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ที่พบวจนกรรณในกลุ่มบอกกล่าวมากที่สุด และพบวจนกรรณกลุ่มผูกมัดน้อยที่สุดเช่นกัน สาเหตุอาจเป็นเพราะผู้ใช้เฟซบุ๊กต้องการประชดประชันและแสดงความรู้สึกร่วมผ่านการบอกเล่า มากกว่าการสัญญาที่จะผูกมัดตนเองต่อพฤติกรรมหรือผลงานของบุคคลที่กล่าวถึง

ประเด็นหนึ่งที่ผู้วิจัยสังเกตพบว่า แอดมินเพจเฟซบุ๊ก “เฮ้ย นี่มันฟุตบอลไทยแลนด์” ใช้ถ้อยคำนัยแฝงนำเสนอปัญหาทางเท้าไม่มากนัก ส่วนมากใช้ถ้อยคำที่เป็นการบริภาษและการกล่าวตรงไปตรงมาเพื่อรายงานปัญหาทางเท้าและโจมตีบุคคลที่เป็นเป้าหมาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าแอดมินเพจเป็นผู้ที่มีหน้าที่โดยตรงในการนำเสนอปัญหาทางเท้าที่ได้ประสบด้วยตนเองจริง รวมถึงเป็นบุคคลที่ต้องแสดงตัวตนในการสื่อสารเพื่อยืนยันให้ผู้รับสารมั่นใจว่าเรื่องที่กล่าวเป็นข้อเท็จจริง เชื่อถือได้ ทำให้การนำเสนอปัญหาทางเท้ากล่าวอย่างตรงไปตรงมาได้อย่างอิสระ ในขณะที่การแสดงความคิดเห็นของผู้ที่มาร่วมแสดงความคิดเห็นมีทั้งแสดงตัวตนและไม่แสดงตัวตนในการสื่อสาร รวมทั้งไม่ได้มีหน้าที่โดยตรงในการนำเสนอปัญหาทางเท้า จึงต้องใช้ถ้อยคำแฝงเพื่อแสดงความคิดเห็นแบบอ้อมเพื่อสร้างความกำกวมทางภาษา และบอกปิดความรับผิดชอบโดยอ้างว่าตนหมายความว่าตามรูปภาษาเท่านั้น นับว่าเป็นกลวิธีสื่อเจตนาเพื่อให้เกิดการปรับปรุงทางเท้าในกรุงเทพมหานครให้ดีขึ้นของผู้แสดงความคิดเห็นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ศึกษาปัญหาทางเท้าในพื้นที่ที่นอกเหนือจากกรุงเทพมหานคร ซึ่งอาจพบปัญหาทางเท้าและการใช้ถ้อยคำนัยแฝงที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น
2. ศึกษาและเปรียบเทียบถ้อยคำนัยแฝงในการแสดงความคิดเห็นผ่านเฟซบุ๊กในเพจอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับประเด็นคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐานของประชาชน

เอกสารอ้างอิง

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2556). วาทรกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์ : แนวคิดและการนำมาศึกษา วาทรกรรมในภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระราชบัญญัติจรรยาบรรณ พ.ศ. 2522. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 96, 8 ฉบับพิเศษ (29 มกราคม): 1-51.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.

วันธรร จารุพุทธิกร. (2557). การศึกษาภูมิทัศน์บนทางเท้าของย่านพาณิชย์กรรม กรณีศึกษา: ทางเท้าย่านสยามสแควร์. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรภูมิสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ศิระวิษฐ์ กาวิละนันท์. (2564). ถ้อยคำนัยแฝงที่ผู้ใช้แสดงความคิดเห็นผ่านเฟซบุ๊กกรณีข่าวรักสามเส้าในวงการบินเหิงกับการระรานทางไซเบอร์ : การศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์. วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 18(1): 103-116.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คู่มือแนวทางการวางแผนพัฒนาเมืองในอนาคตให้น่าอยู่อย่างยั่งยืน. [online]. เข้าถึงได้จาก : https://www.nesdc.go.th/ewt_w3c/ewt_dl_link.php?nid=12010. 2566.

อรกัญญา อนันต์ทรัพย์สุข. (2559). ถ้อยคำนัยแฝงในการแสดงเดี่ยวไมโครโฟนครั้งที่ 7-10 ของอุดม แต่พานิช. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรวิ บุณนาค. (2562). กลวิธีทางภาษาในการประกอบสร้างภาพลักษณ์องค์กรธุรกิจ ในภาวะวิกฤตผ่านเฟซบุ๊กองค์กร. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Attardo, Salvatore. (2001). *Humorous Texts: Semantic and Pragmatic Analysis*. Berlin: Mouton de Gruyter.

Heverkatte, H. (1990). A Speech Act Analysis of Irony. *Journal of pragmatics*. 14(1): 77-109.

Panpothong, N. (1996). *A pragmatic study of verbal irony in Thai*. Ph.D. Thesis (Linguistics), University of Hawai'i.

Searle, R. (1969). *Speech Acts*. Cambridge University Press.

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

The Development of an Inquiry-Based Teaching and Learning Management System Combined with the Use of Online Lessons to Develop Learning and Innovation Skills (Critical Thinking and Problem Solving) of Grade 12 Students

สายสมร บุญยม*

Saisamorn Boonyom

โรงเรียนวราราชาทินัดดามาตุวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี 12140

Her Royal Highness Princess Soamsawali School, Secondary Education Service Area Office Patum Thani, Patum Thani 12140 Thailand

*Corresponding author E-mail: tsocialgirl@gmail.com

(Received: April 25 2023; Revised: June 15 2023; Accepted: June 20 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) 2) ทดสอบประสิทธิภาพของระบบการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และเปรียบเทียบทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยระบบการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/3 โรงเรียนวราราชาทินัดดามาตุวิทยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 หนึ่งห้องเรียน จำนวน 35 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา แบบประเมินประสิทธิภาพของระบบการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) แบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) และแบบวัดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของระบบการจัดการเรียนการสอน แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) ผลการเปรียบเทียบทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยระบบการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ พบว่า ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ระบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน; ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม; การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา

Abstract

The objectives of this research were 1) to develop a teaching and learning management system by seeking knowledge together with the use of online lessons to develop learning and innovation skills (critical thinking and problem solving) 2) to test the efficiency of the learning management system by seeking knowledge together with the use of online lessons to develop learning and innovation skills (critical thinking and problem solving) High School of Grade 12 with 80/80 performance criteria and to compare learning and innovation skills. (Critical thinking and problem solving) between before and after school, and 3) to study the satisfaction of High School of Grade 12 studying with the knowledge-seeking learning management system combined with the use of online lessons.

The sample consisted of 35 students studying in secondary school in 6/3 at Her Royal Highness Princess Soamsawali School, semester 2, academic year 2020, 35 people, which were obtained by cluster random sampling using the classroom as a random unit. The research tool was the learning management plan that was consistent with the development of the learning management system. Inquiry-based teaching together with the use of online lessons to develop learning and innovation skills (Critical Thinking and Problem Solving) Social Studies Learning Achievement Test an evaluation form for the effectiveness of the teaching and learning management system with a search for knowledge combined with the use of online lessons to develop learning and innovation skills (Critical Thinking and Problem Solving) Learning and Innovation Skills Scale (Critical Thinking and Problem Solving) and the Satisfaction Scale for the learning and teaching management using the search for knowledge combined with the use of online lessons. Statistics used in data analysis were mean, standard deviation and t-test.

The results of the research revealed that 1) the comparison of the efficiency of the teaching and learning management system seek knowledge together with the use of online lessons to develop learning and innovation skills (critical thinking and problem solving) of High School of Grade 12 found that their efficiency was 80/80. 2) The results of learning and innovation skills comparison (Critical Thinking and Problem Solving) after school scores are higher than before. 3) The results of the study of the satisfaction of High School of Grade 12 studying with the knowledge-seeking learning management system combined with the use of online lessons found that the satisfaction at the highest level.

Keywords : Learning management system combined; Learning and innovation skills;
Critical thinking and problem solving

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านสังคมและเทคโนโลยี ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อถึงการดำเนินชีวิตของทุกคนบนโลกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ รวมถึงประชากรของประเทศไทยด้วยท่ามกลางความขัดแย้ง การแข่งขันทั้งภายในและภายนอกประเทศ ผู้ที่รับรู้และเข้าถึงข้อมูลได้มากกว่าสามารถนำข้อมูลมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้เร็วกว่าก็จะมีชีวิตได้เปรียบมากกว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ การเรียนมีบทบาทสำคัญอยู่ในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต เพราะเกี่ยวข้องกับชีวิตของทุกคน ทั้งในการดำรงชีวิตประจำวันและในงานอาชีพต่าง ๆ เครื่องมือเครื่องใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันและในการทำงาน ดังนั้นทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจโลก ธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผลสร้างสรรค์มีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายมากขึ้น ซึ่งแตกต่างไปจากการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 20 ที่จัดการเรียนรู้ตามหนังสือ ส่งผลให้การเรียนรู้ของนักเรียนสามารถเข้าไปสืบค้นความรู้จากตำราต่าง ๆ หรือแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ หรือจากเว็บไซต์ต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางการเรียน (ปรัชญนันท์ นิลสุข, 2558) ซึ่งครูต้องจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้สืบค้นอย่างสม่ำเสมอ โดยที่นักเรียนจะต้องมีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร แต่ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารต้องได้รับคำแนะนำจากครูและพ่อแม่ในการใช้เครื่องมือนี้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้การสร้างสรรค์ (วิจารณ์ พานิช, 2555) เนื่องจากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยที่ครูก็ต้องหมั่นเรียนรู้ ออกแบบการเรียนที่ดีกว่า เหมาะสมกว่าตามช่วงวัยของเด็ก ทั้งนี้การจัดการเรียนด้วยวิธีสอนออนไลน์จะเป็นตัวกระตุ้นการเรียนรู้ทั้งในทางตรงและในทางอ้อม อีกทั้งยังมุ่งเน้นส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ต่อเนื่องประกอบกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการศึกษา สำหรับการเสริมสร้างศักยภาพของคนในชาติให้สามารถเพิ่มขีดความสามารถและยังเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง รวมถึงยังมีความสอดคล้องตามแนวปฏิรูปการศึกษา ตลอดจนจะเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล (เขมณัญญ์ มิ่งศิริธรรม, 2559) วิธีการสอนยุคปัจจุบันมีการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตด้วยนวัตกรรมประยุกต์ในเชิงบูรณาการ (กิดานันท์ มลิทอง, 2539) สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาและเป็นปัจจัย

สนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนศตวรรษที่ 21 (สำนักแผนและประกันคุณภาพการศึกษา แนวทางการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 และปัจจุบันเทคโนโลยีที่เติบโตอย่างรวดเร็ว และที่ยังไปกว่านั้นคือ ข้อมูลความรู้ทุกวันนี้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีข้อมูลมากมายที่สามารถเรียนรู้ผ่านทางสื่อต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์, Facebook ในขณะที่เดียวกันนักเรียนได้คิดและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง (Learning by doing and thinking) (วิจารณ์ พานิช, 2555)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) ไว้ 6 ยุทธศาสตร์หลัก เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยในยุทธศาสตร์ที่ 3 กำหนดให้มีการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และโครงสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีเป้าหมายให้นักเรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น นักเรียนที่มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพิ่มขึ้น นักเรียนทุกระดับการศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีวินัยและมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าขึ้นไปจัดกิจกรรมสะท้อนการสร้างวินัยจิตสาธารณะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้นเป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้กำหนดนโยบายเพื่อรองรับด้วยการขับเคลื่อนหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลสู่การเพิ่มคุณภาพนักเรียน และกำหนดเป็นยุทธศาสตร์หลัก เพิ่มขีดความสามารถในการเรียนรู้ โดยเน้นความสำคัญของทักษะจำเป็นพื้นฐานตามจุดเน้นการพัฒนานักเรียน และสมรรถนะสำคัญของนักเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละช่วงวัยผ่านการออกแบบหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนการวัดและประเมินการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมพัฒนานักเรียน โดยในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ครูและนักเรียนสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและจัดการเรียนรู้แบบองค์รวม จัดแหล่งเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพโดยมีหนึ่งในจุดเน้นที่สำคัญคือ เรียนรู้ด้วยวิธีการ Active Learning เน้นพัฒนาทักษะกระบวนการคิด การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง สถานการณ์จำลอง กิจกรรมการเรียนรู้จากปัญหาและการลงมือปฏิบัติสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาและเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข อันจะส่งผลให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะตามเป้าหมายแห่งทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งหมายถึงการจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนไปจากศตวรรษที่ 20 และ 19 โดยทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญที่สุดคือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมเป็นทักษะที่มีความสำคัญอย่างมากในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดความสามารถในการทำงานและการดำรงชีวิตที่มีความซับซ้อนมากขึ้นประกอบด้วย

ทักษะที่สำคัญ คือ ทักษะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสารและความร่วมมือ (วิจารณ์ พานิช, 2555)

การวัดและประเมินทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นการวัดและประเมินผลสภาพที่แท้จริงของนักเรียนเป็นพื้นฐานของเหตุการณ์ในชีวิตจริง ยึดการปฏิบัติเป็นสำคัญและสัมพันธ์กับการเรียนการสอน เน้นพัฒนาการที่ปรากฏให้เห็นผู้เกี่ยวข้องในการประเมินมีหลายฝ่ายและเกิดขึ้นในทุกบริบททั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนหรือสถานที่อื่น ๆ นอกโรงเรียนโดยครูไม่ได้จัดสถานการณ์ ต้องบูรณาการอยู่ในกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างเนียบเนียนและเหมาะสม มีการประเมินทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยการดำเนินการดังกล่าวเกิดขึ้นตลอดระยะเวลาของการจัดการเรียนการสอน นับตั้งแต่ก่อนการเรียนการสอน ระหว่างการเรียนการสอน และหลังการเรียนการสอน เพื่อให้ประสบความสำเร็จ ทั้งในด้านการงานและการดำเนินชีวิต ดังนั้นการวัดและประเมินทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จะต้องเป็นการประเมินผลเชิงคุณภาพ เน้นการปฏิบัติจริง บูรณาการวิธีการประเมิน และใช้เครื่องมือวัดที่หลากหลาย สร้างและพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงานของนักเรียน นำเทคโนโลยีมาใช้ในการวัดและประเมินผล และนำประโยชน์ของผลสะท้อนจากการปฏิบัติของนักเรียนมาปรับปรุงแก้ไขงาน (ศศิธร บัวทอง, 2560)

จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ของนักเรียนโรงเรียนวรราชาทินัดดามาตุวิทยา มีผลการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 64.67 และผลการทดสอบระดับชาติวิชาสังคมศึกษา คะแนนเฉลี่ย 33.30 สารศาสนา ศิลธรรมและจริยธรรม อยู่ในกลุ่มที่โรงเรียนควรเร่งพัฒนาเนื่องจากคะแนนต่ำกว่าระดับภาค (35.70) (โรงเรียนวรราชาทินัดดามาตุวิทยา, 2562) แสดงว่านักเรียนยังต้องพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา)

การเรียนการสอนแบบอีเลิร์นนิ่ง (E-Learning) ได้รับการยอมรับว่าเป็นกลไกสำคัญที่สนับสนุนส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนของนักเรียนนักศึกษา เริ่มจากปัจจุบันและจะกลายเป็นสิ่งจำเป็นในอนาคตอันใกล้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เห็นได้ชัดจากการนำร่องเรื่อง E-Government ของรัฐบาลและการผลิตบทเรียนสำหรับใช้ในโรงเรียนในโครงการโรงเรียนในฝันหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียน ทั้งนี้เพราะระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์จะช่วยให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปด้วยความรวดเร็ว โดยเฉพาะเมื่อนำมาใช้ในด้านการศึกษาก็จะทำให้ผู้ศึกษาสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้และองค์ความรู้ รวมไปถึงความสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ยิ่งกว่านั้นยังสามารถตอบสนองต่อระบบการเรียนรู้แบบมีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered

Learning) นักเรียนสามารถควบคุมการเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง (Self-Directed Learning) และสนับสนุนการเรียนรู้แบบทุกคนทุกเวลา ทุกสถานที่ (Anyone Anywhere-Anytime Learning) ได้อย่างดีเยี่ยม (สมพันธ์ ชาญศิลป์, 2551) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructionism) มีสาระสำคัญที่ว่าความรู้ไม่ใช่มาจากการสอนของครูหรือครูเพียงอย่างเดียว แต่ความรู้จะเกิดขึ้นและถูกสร้างขึ้นโดยนักเรียนเอง การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อนักเรียนได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง (Learning by doing)

การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructionism) เป็นนวัตกรรมด้านการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนากระบวนการคิดของนักเรียนและนำเสนอผ่านผลงานที่จัดทำ ดังนั้นครูต้องดำเนินการจัดการเรียนการสอนดังนี้ (สุชิน เพ็ชรภักดิ์, 2548) 1) เชื่อมโยงสิ่งที่รู้แล้วกับสิ่งที่นักเรียนกำลังเรียน 2) การให้ออกาสนักเรียนเป็นผู้ริเริ่มทำโครงการที่ตนเองสนใจ 3) เปิดโอกาสให้มีการนำเสนอความคิด ผลงานผลการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน และ 4) ให้ความสำคัญอย่างต่อเนือง

การสืบเสาะหาความรู้เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถตรวจสอบความรู้เดิมของนักเรียน โดยครูกระตุ้นให้นักเรียนเกิดคำถาม เกิดความคิด จากการลงมือเสาะแสวงหาความรู้ เพื่อนำมาประมวลหาคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง โดยครูมีบทบาทช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่แก่นักเรียน เพื่อให้แก่นักเรียนเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง หรือสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการคิด การปฏิบัติ และกระบวนการต่าง ๆ ซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

จากปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และผลการสอบระดับชาติที่ของนักเรียนโรงเรียนวรราชาทินัดดามาตุวิทยา จังหวัดปทุมธานี ในด้านความรู้ และทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นที่จะพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) โดยการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ที่มีงานวิจัยจำนวนมากสนับสนุนว่าสามารถพัฒนานักเรียนได้ ทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านบริการ Google apps: Google site ของ วิทยา ปิ่นกันทา, สมชาย มาตะพาน และประพันธ์ กาวิชัย (2559) เรื่อง การพัฒนาชุดเครื่องมือประเมินทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมตามแนวคิดการประเมินที่ใช้การปฏิบัติเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ของ สุวรรณา ไจกล้ำ, จตุภูมิ เขตจัตุรัส

(2561) เรื่อง การศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการเรียนการสอน โดยผ่านภูเกิลคลาสรูมของนักศึกษาวิทยาลัยพณิชยการธนบุรี ของ ฉันททิพย์ สลิตรธรรม และพรเพ็ญ เอกเอี่ยมวัฒนกุล (2559) เรื่อง การพัฒนาบทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบและเทคโนโลยี ของ อมรินทร์ อ่ำพลพงษ์ (2559) และเรื่อง ศึกษาเกี่ยวกับการออกแบบนวัตกรรมสื่อการศึกษาเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่แตกต่างออกไปจากสื่อเดิม ๆ ที่มีอยู่ จากการศึกษาของ Yang, Cheng, and Yang (2007)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญที่สุดในทักษะทั้งสามด้านของศตวรรษที่ 21 เป็นการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนในการใช้ชีวิตในอนาคตที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา)
2. เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของระบบการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และเปรียบเทียบทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยระบบการจัดการเรียนการสอนแบบการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวรราชาทินัดดามาตุวิทยา ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 5 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมด 190 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/3 โรงเรียนวรราชาทินัดดามาตุวิทยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 หนึ่งห้องเรียน จำนวน 35 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) เรื่อง การสัมมนาทางพระพุทธศาสนาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา 2) แบบประเมินประสิทธิภาพของระบบการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) 3) แบบวัดทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) และ 4) แบบวัดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการหาประสิทธิภาพของระบบการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ตารางที่ 1 การหาประสิทธิภาพของระบบการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง การสัมมนาทางพระพุทธศาสนาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

รายการ	คะแนนจากแบบทดสอบระหว่างเรียน					คะแนนหลังเรียน (30)
	ชุดที่ 1 (10)	ชุดที่ 2 (10)	ชุดที่ 3 (10)	ชุดที่ 4 (10)	รวม (40)	
คะแนน	8.09	9.09	8.66	8.77	34.34	24.74
E1/E2	80.57	90.29	86.00	86.57	85.86	82.48
E1/E2 = 85.86/82.48						

จากตารางที่ 1 การหาประสิทธิภาพของระบบการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) เรื่อง การสัมมนาทางพระพุทธศาสนาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า มีค่า E1/E2 เท่ากับ 85.86/82.48 ซึ่งมีค่ามากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าระบบการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) เรื่อง การสัมมนา

ทางพระพุทธศาสนาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่า นักเรียนที่มีคะแนน E1/E2 ซึ่งมีค่ามากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 เป็นผลที่เกิดขึ้นเนื่องจากระบบการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา)

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) โดยแยกรายละเอียดแต่ละด้านระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

รายการ	ก่อนเรียน (n = 35)		หลังเรียน (n = 35)		t	Sig
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
ด้านระบุประเด็นปัญหา (2 คะแนน)	1.37	0.490	2.00	0.000	7.585*	0.000
ด้านรวบรวมข้อมูลและแยกข้อเท็จจริง (2 คะแนน)	1.06	0.338	1.71	0.458	6.575*	0.000
ด้านวิเคราะห์ข้อมูล (2 คะแนน)	1.74	0.443	2.00	0.000	3.431*	0.000
ด้านการแก้ไขปัญหา (2 คะแนน)	0.54	0.505	2.00	0.000	17.056*	0.000
ด้านการประเมินผลสรุปเพื่อตัดสินใจ (2 คะแนน)	0.37	0.490	1.57	0.502	11.225*	0.000
คะแนนรวม (เต็ม 10 คะแนน)	5.09	1.634	8.77	1.003	13.910*	0.000

* p < .05

จากตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยคะแนนของทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) ก่อนเรียน จำแนกตามรายละเอียดแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านระบุประเด็นปัญหา ด้านรวบรวมข้อมูลและแยกข้อเท็จจริง ด้านวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการแก้ไขปัญหา ด้านการประเมินผลสรุปเพื่อตัดสินใจ และคะแนนรวม มีค่าเท่ากับ 1.37, 1.06, 1.74, 0.54 และ 0.37 ตามลำดับ และค่าเฉลี่ยคะแนนของทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) หลังเรียน จำแนกตามรายละเอียดแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านระบุประเด็นปัญหา ด้านรวบรวมข้อมูลและแยกข้อเท็จจริง ด้านวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการแก้ไขปัญหา ด้านการ

ประเมินผลสรุปเพื่อตัดสินใจ และคะแนนรวม มีค่าเท่ากับ 2.00, 1.71, 2.00, 2.00, 1.57 และ 8.77 ตามลำดับ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คะแนนรวมทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) อยู่ในระดับดี

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยระบบการจัดการเรียนการสอนแบบการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ พบว่า ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์

องค์ประกอบของความพึงพอใจ	$\bar{X}$	SD	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านเนื้อหา	4.59	0.73	มากที่สุด
2. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.77	0.52	มากที่สุด
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน (การใช้งานบทเรียนออนไลน์)	4.69	0.62	มากที่สุด
4. ด้านการวัดและประเมินผล	4.37	1.02	มาก
รวมทุกด้าน	4.61	0.76	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยคะแนนในด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนการสอน (การใช้งานบทเรียนออนไลน์) ด้านการวัดและประเมินผล และคะแนนรวม มีค่าเท่ากับ 4.59, 4.77, 4.69, 4.37 และ 4.61 ตามลำดับ โดยทุกด้านมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และระดับมากที่สุด

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การหาประสิทธิภาพของระบบการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

จากผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพของระบบการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 85.86/82.48 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 นั่นคือ การจัดการเรียนรู้ด้วยระบบการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) ระหว่างเรียน มีคะแนนโดยรวมเฉลี่ยร้อยละ 85.86 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาหลังเรียน มีคะแนนโดยรวมเฉลี่ยร้อยละ 82.48 เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้มีความเป็นมาจากปรัชญาการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ (Learning by doing) เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructionism) (นวลจิตต์ เขวกิรัตพิงค์, 2562) โดยในขั้นที่ 2 คือ ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) ได้เพิ่มการใช้บทเรียนออนไลน์ ซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผสมผสานรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน ผสมผสานกับการเรียนรู้นอกห้องเรียนที่นักเรียน ครูไม่เผชิญหน้ากัน หรือ

การใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลาย กระบวนการเรียนรู้และ กิจกรรมเกิดขึ้นจากยุทธวิธีวิธีการเรียนการสอนที่หลากหลายรูปแบบ เป้าหมายอยู่ที่การให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้เป็นสำคัญ (Allen and Seaman, 2005 และ Graham, 2012) ซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิดของ Graham (2012) ที่กล่าวว่า การเรียนแบบผสมผสาน เป็นการผสมผสานระบบการเรียน (learning systems) ที่หลากหลาย เข้าด้วยกันเพื่อเป็นการแก้ปัญหาที่หลากหลายในการเรียนและ สอดคล้องกับแนวคิดของ Carman (2005) ซึ่งมีแนวคิดการผสมผสาน เทคโนโลยีการเรียนการสอนทุกรูปแบบกับการเรียนการสอน ในชั้นเรียนแบบดั้งเดิมที่มีการเผชิญหน้าระหว่างนักเรียนกับครู (to combine any form of instructional technology with face-to-face instructor-led training) และในแต่ละแผนการ จัดการเรียนรู้ได้ให้นักเรียนทำใบงานและแบบบันทึกความรู้ ซึ่งเป็น ไปตามกฎหมายแห่งการฝึก (Law of Exercise) ตามทฤษฎีการเรียนรู้ ของ Thorndike ที่เชื่อว่าการที่นักเรียนได้ฝึกหรือได้กระทำบ่อย ๆ ด้วยความเข้าใจจะทำให้การเรียนรู้มั่นคงถาวร หากต้องการให้ นักเรียนมีทักษะหรือความสามารถในด้านใดครูจะต้องช่วยได้ มีโอกาสในการฝึกฝน โดยกระทำสิ่งนั้นบ่อย ๆ (ทิตินา แชมมณี, 2560) เช่นเดียวกันกับผลการศึกษาของ วิทยา ปิ่นกันทา, สมชาย มาตีะพาน และประพันธ์ กาวิชัย (2559) ศึกษาการพัฒนา การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านบริการ Google apps: Google site มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนโดยการเรียนรู้ออนไลน์ผ่านบริการ Google apps: Google site ผลการศึกษาพบว่า 1) ทุกโรงเรียนมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนหลังการเรียนสูงขึ้น หรือมีค่าร้อยละ ความก้าวหน้าของผลการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นหรือผ่านเกณฑ์ ที่กำหนด และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อมรินทร์ อ้าพลพงษ์ (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาบทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตาม แนวทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructionism) เพื่อ ส่งเสริมความสามารถในการออกแบบและเทคโนโลยี วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตวิชาการ ออกแบบและเทคโนโลยีตามแนวทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วย ตนเอง (Constructionism) ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต วิชาการออกแบบและเทคโนโลยีตามแนว ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ของนักเรียนสายวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์ มีค่าประสิทธิภาพ 85.30/86.71 สูงกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ ไม่ต่ำกว่า 85/85 และนักเรียนกลุ่มการเรียนศิลป์มีค่าประสิทธิภาพ 76.68/76.09 สูงกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ไม่ต่ำกว่า 75/75

2. เปรียบเทียบทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิด อย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) ระหว่างก่อนเรียนและ หลังเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนของทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) ก่อนเรียน จำแนกตามรายละเอียดแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านระบุประเด็น ปัญหา ด้านรวบรวมข้อมูลและแยกข้อเท็จจริง ด้านวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการแก้ไขปัญหา ด้านการประเมินผลสรุปเพื่อตัดสินใจ และ คะแนนรวม มีค่าเท่ากับ 1.37, 1.06, 1.74, 0.54 และ 0.37 ตามลำดับ และค่าเฉลี่ยคะแนนของทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) หลังเรียน จำแนกตาม รายละเอียดแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านระบุประเด็นปัญหา ด้านรวบรวม ข้อมูลและแยกข้อเท็จจริง ด้านวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการแก้ไขปัญหา ด้านการประเมินผลสรุปเพื่อตัดสินใจ และคะแนนรวม มีค่าเท่ากับ 2.00, 1.71, 2.00, 2.00, 1.57 และ 8.77 ตามลำดับ ซึ่งแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ระบบการจัดการเรียน การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ สามารถพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม จะเป็น ตัวกำหนดความพร้อมของนักเรียนเพื่อเข้าสู่โลกการทำงาน ที่มีความซับซ้อนมากขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ 1) ความริเริ่มสร้างสรรค์ และนวัตกรรม 2) การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา และ 3) การสื่อสารและการร่วมมือ โดยงานวิจัยนี้ได้เน้นการคิดอย่างมี วิจารณญาณและการแก้ปัญหา โดยในแต่ละแผนการเรียนรู้อ ให้ให้นักเรียนพัฒนาทักษะจากการทำใบงาน และทำแบบวัดทักษะ การเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ ปัญหา) โดยจะมีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้ 1) ด้านระบุประเด็น ปัญหา 2) ด้านรวบรวมข้อมูลและแยกข้อเท็จจริง 3) ด้านวิเคราะห์ ข้อมูล 4) ด้านการแก้ไขปัญหา และ 5) ด้านการประเมินผลสรุป เพื่อตัดสินใจ ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายแห่งการฝึก (Law of Exercise) ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของ Thorndike ที่เชื่อว่าการที่นักเรียนได้ฝึก หรือได้กระทำบ่อย ๆ ด้วยความเข้าใจจะทำให้การเรียนรู้มั่นคงถาวร หากต้องการให้นักเรียนมีทักษะหรือความสามารถในด้านใด ครูจะต้องช่วยได้มีโอกาสนในการฝึกฝน โดยกระทำสิ่งนั้นบ่อย ๆ (ทิตินา แชมมณี, 2560) ด้วยเหตุผลนี้จึงทำให้ค่าเฉลี่ยคะแนน ของทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและ การแก้ปัญหา) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และในการจัดกระบวนการ เรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบการสืบเสาะหาความรู้ ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ มีการทำงานกลุ่มหรือการทำงาน เป็นทีม คือ การที่ทุกคนภายในทีม มีการประสานงาน ความร่วมมือ ร่วมใจกันทำงานอย่างราบรื่น เพื่อจะได้แสดงถึงบทบาทและหน้าที่ ของตนได้อย่างชัดเจน (จินตนา ณ ระยอง, 2545) สอดคล้องกับ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (การสื่อสารและการร่วมมือ (communication and collaboration) คือ ความสามารถในการสื่อสารความคิดอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถทำงาน ร่วมกับผู้อื่นได้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย (Partnership for 21st

Century Skills, 2008) ซึ่งส่งผลทางอ้อมในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา) ในงานวิจัยนี้ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวรรณ ใจกล้า, จตุภูมิ เขตจัตุรัส (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดเครื่องมือประเมินทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ตามแนวคิดการประเมินที่ใช้การปฏิบัติเป็นฐาน วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ 2) การสื่อสารและการร่วมมือ จำนวน 2 ตัวบ่งชี้ และ 3) การคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม จำนวน 3 ตัวบ่งชี้

3. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยระบบการจัดการเรียนการสอนแบบการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์

จากผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยระบบการจัดการเรียนการสอนแบบการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ เรื่อง การสัมมนาทางพระพุทธศาสนาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยคะแนน ในด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านสื่อการเรียนการสอน (การใช้งานบทเรียนออนไลน์) ด้านการวัดและประเมินผล และคะแนนรวม มีค่าเท่ากับ 4.59, 4.77, 4.69, 4.37 และ 4.61 ตามลำดับ โดยทุกด้านมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และระดับมากที่สุด เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ได้มีเพียงการจัดการรูปแบบการสอนแบบบรรยาย การจดบันทึกเท่านั้น แต่การจัดการเรียนรู้ด้วยระบบการจัดการเรียนการสอนแบบการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการใช้บทเรียนออนไลน์ เป็นวิธีการที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จากกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยใช้บทเรียนออนไลน์ ซึ่งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561) กล่าวว่า ลักษณะบทเรียนออนไลน์มีอยู่ 5 ประการ คือ 1) ต้องเป็นดิจิทัล 2) สะดวกต่อการพกพา 3) ต้องสามารถเชื่อมโยงกับเครือข่ายได้เป็นประจำ 4) อำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ในการกิจหลายประการ ได้แก่ การสื่อสาร การเก็บข้อมูล การบันทึก ไฟล์ภาพ และเสียง ฯลฯ และ 5) เป็นเทคโนโลยีที่ปรากฏใช้อย่างแพร่หลาย และวิวัฒน์ มีสุวรรณ (2561) กล่าวว่า การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง ได้เรียนรู้จากสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง มีความเชื่อมั่นในตัวเอง มีความรับผิดชอบในการเรียน และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากที่สุด การผสมผสานสื่อการเรียนหลาย ๆ อย่างเข้าด้วยกันและจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

ซึ่งนักเรียนเป็นทั้งผู้ใช้และผู้ผลิตที่สามารถสร้างสื่อได้ด้วยตนเอง ทั้งในรูปแบบข้อความ เสียง ภาพ วิดีโอ วัสดุจริง และหรือแบบจำลอง ซึ่งสื่อเหล่านี้ เมื่อนำมารวมกันหรือใช้ร่วมกันอย่างมีระบบมีรูปแบบที่เหมาะสมหรือที่เรียกว่า “สื่อประสม” แอปพลิเคชันในคอมพิวเตอร์สามารถสร้างสื่อหรือรวมสื่อต่าง ๆ เข้าด้วยกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 (Assessment of 21th Century Skills) ทั้งนี้ยังทำให้เกิดทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฉันททิพย์ สีสิตธรรม และพรเพ็ญ เอกเอี่ยมวัฒนกุล (2559) ศึกษาาระดับความพึงพอใจต่อการเรียนการสอน โดยผ่านภูเกิลคลาสรูม จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดการเรียนการสอนผ่านภูเกิลคลาสรูม 2) ความปลอดภัยในการใช้งานระบบ และ 3) ข้อดีและข้อเสียของการใช้ภูเกิลคลาสรูม ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนผ่านภูเกิลคลาสรูมช่วยให้บรรลุเป้าหมายของการเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.15 ด้านความปลอดภัยในการใช้งานระบบที่สามารถกำหนดสิทธิ์ การใช้งานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.23 ข้อดีของการใช้ภูเกิลคลาสรูมหัวข้อติดตามทบทวนเนื้อหาบางส่วนที่ขาดหายไป มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.38 ข้อเสียของการใช้ภูเกิลคลาสรูมหัวข้อ นักศึกษาแยกตัวออกจากกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.29 และค่าเฉลี่ยรวม 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ย 4.32 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.33

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แนวทางการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาน้อมศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักส่งเสริมกิจการศึกษา.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2539). **เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย**. กรุงเทพมหานคร: เอดิสันเพรสโปรดักส์.
- เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม. (2559). **การออกแบบสื่อการศึกษาสร้างสรรค์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จินตนา ณ ระยอง. (2545). **การทำงานเป็นทีม**. กรุงเทพมหานคร: อมรรการพิมพ์.
- ฉันททิพย์ สีสิตธรรม และพรเพ็ญ เอกเอี่ยมวัฒนกุล. (2559). การศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการเรียนการสอน โดยผ่านภูเกิลคลาสรูมของนักศึกษาวิทยาลัยพัฒนการธนบุรี. **วารสารเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร**. 1(1): 20-25.
- ทิตนา แชมมณี. (2560). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นวลจิตต์ เขาวงกตพิงศ์. (2562). การส่งเสริมความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนด้วยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ.* 12(1): 40-54.
- ปรัชญนันท์ นิลสุข. (2558). *The 21st Century teacher (ครูอาชีพแห่งศตวรรษที่ 21)*. กรุงเทพมหานคร: ฐานการพิมพ์.
- โรงเรียนวรราชาทินัดดามาตุวิทยา. (2562). *สารสนเทศโรงเรียนวรราชาทินัดดามาตุวิทยา*. ปีการศึกษา 2562.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิทยา ปิ่นกันทา, สมชาย มาต๊ะพาน และประพันธ์ กาวิชัย. (2559). *การพัฒนาบทเรียนออนไลน์วิชาอินเทอร์เน็ตด้วยแอปพลิเคชัน Google classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนการงานอาชีพและเทคโนโลยี, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิวัฒน์ มีสุวรรณ. (2561). *วิจัยทางเทคโนโลยีการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 1. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศศิธร บัวทอง. แนวคิดของการประเมินทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. [online]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.stou.ac.th/Offices/ore/info/cae/viewkb.aspx?id=204>. 2560.
- สมพันธ์ ชาญศิลป์. (2551). *SUT Instant Server for Developer Plus Moodle*. Seminar on Driving Open Source Using in Software Industry 2008.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *สภาวะการศึกษาไทย ปี 2559/2560 แนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่อก้าวสู่ยุค Thailand 4.0*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุชิน เพ็ชรรักษ์. (2548). *รายงานการวิจัย เรื่อง การจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาในประเทศไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุวรรณ ใจกล้า, จตุภูมิ เขตจัตุรัส. (2561). *การพัฒนาชุดเครื่องมือประเมินทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมตามแนวคิดการประเมินที่ใช้การปฏิบัติเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย*. ใน *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 20*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อมรินทร์ อ่ำพลพงษ์. (2559). *การพัฒนาบทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบและเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Allen, I. E. & Seaman, J. *Growing by Degrees: Online education in the United States, 2005*. The Sloan Consortium. URL. [online]. Available : http://sloanconsortium.org/publications/survey/growing_by_degrees_2005. 2005.
- Carman, J.M. *Blended Learning Design: Five Keys Ingredients*. [online]. Available : <http://www.agilantlearning.com/pdf/Blended%20L.pdf>. 2005.
- Graham, C. R. *Introduction to blended learning*. [online]. Available : http://www.media.wiley.com/product_data/execpt/86/C.pdf. 2012.
- Yang, C. C., Cheng, L. Y., & Yang, C. W. (2007). *A study of implementing balanced scorecard (BSC) in non-profit organizations: A case study of private hospital*. *Human Systems Management*. 24: 285-300

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53
สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร
Participatory Administration of Small School in Cluster 53,
Phasicharoen District Office, Bangkok

วัลลี ณะขว้าง, พัชรา เดชโฮม*

Wanlee Thanakwang, Patchara Dechhome

สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพฯ 10600
Educational Administration, Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University,
Bangkok 10600 Thailand

*Corresponding author E-mail: patchara.de@bsru.ac.th

(Received: April 25 2023; Revised: May 22 2023; Accepted: June 8 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของกำรบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และ 5) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3 โรงเรียน จำนวน 42 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.995 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

คำสำคัญ : การบริหารแบบมีส่วนร่วม; โรงเรียนขนาดเล็ก; เครือข่ายที่ 53

Abstract

The purpose of this research was to study the current condition of participatory administration of small schools in Cluster 53, Phasicharoen District Office, Bangkok in the 5 following participatory aspects: 1) planning, 2) making decisions, 3) operating, 4) monitoring and evaluating, and 5) receiving benefits. The population used in the research was a group of 42 government teachers from 3 small schools in Cluster 53, Phasicharoen District Office, Bangkok in the academic year 2022. The research instrument used was a questionnaire with a five-level rating scale. The statistics used in the data analysis were: percentage, mean, and standard deviation.

The result showed that the current condition of the participatory administration of the small schools in Cluster 53, Phasicharoen District Office, Bangkok overall was at a high level. When considering each participatory aspect, receiving benefits had the highest mean, followed by monitoring, evaluating, and making decisions with the lowest mean. The overall desirable condition was at the highest level. When considering each aspect, monitoring and evaluating had the highest mean, followed by making decisions. Conversely, planning had the lowest mean.

Keywords : Participatory Administration; Small-Size Schools; Cluster 53

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้มีการปฏิรูปการบริหารและการจัดการไว้ในหมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 39 ให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นการกระจายอำนาจการ จัดและการบริหารการศึกษาไปให้เขตพื้นที่การศึกษา การบริหารมิใช่การสั่งการจากส่วนกลางดังที่เคยเป็น หากแต่เขตพื้นที่และสถานศึกษาจะต้องดำเนินการโดยความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรภายในโรงเรียน ผู้ปกครอง ศิษย์เก่าและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดและบริหารการศึกษา หรือกล่าวได้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกฝ่ายได้เข้ามามีบทบาทในการจัดและบริหารการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545: 24)

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษาามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมเป็นพลวัต ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาคและของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญเป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญเพื่อให้คนไทยมีคุณภาพที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการจัดการเรียนการสอน ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 1)

ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำทางการศึกษา เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารงานของสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีเทคนิคและวิธีการบริหารที่หลากหลายรูปแบบ สามารถนำไปบริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสูงสุด และให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด การปฏิรูปการศึกษาจำเป็นต้องมีผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นมืออาชีพ จึงจะนำสถานศึกษาบรรลุความสำเร็จตามภารกิจและ

บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา การเป็นผู้บริหารมืออาชีพจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถ คุณลักษณะเฉพาะ และอาศัยกระบวนการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรและทุกฝ่ายทุกสถาบัน ทุกองค์กร ที่เกี่ยวข้องภายนอกสถานศึกษา และการบริหารโดยใช้องค์คณะบุคคล ตลอดทั้งการอาศัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานทุกคนแสดงออกถึงแนวคิดต่าง ๆ แต่คงไว้ซึ่งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา (สิทธิชัย อุตททสา, 2562: 1-2) ทั้งนี้การมีส่วนร่วมมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพองค์กร เพราะเมื่อบุคคลได้เข้ามามีส่วนร่วมแล้วจะไม่ค่อยเกิดการต่อต้านเกี่ยวกับแนวคิดและการดำเนินงาน รวมทั้งช่วยลดความขัดแย้งและความเครียดจากการทำงาน ทำให้บุคคลได้ร่วมกันพิจารณาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงาน เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายและการยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เกิดความมุ่งมั่นในการสร้างความสำเร็จให้กับองค์กร ซึ่งบุคลากรจะรู้สึกพึงพอใจในผลงานที่เกิดขึ้นและเกิดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ความรู้สึกเป็นเจ้าของและผูกพันกับองค์กร ผลลัพธ์สุดท้ายคือ องค์กรมีคุณภาพ (พัชรา เดชโฮม, 2560: 1)

จากการศึกษามาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 โรงเรียน ประกอบด้วยโรงเรียนวัดประดู่บางจาก (พ่วงอุทิศ) โรงเรียนวัดทองศาลางาม และโรงเรียนวัดโค่นอน ในภาพรวมพบว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในหลาย ๆ ด้าน ยังไม่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ครูและบุคลากรไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ครูได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานไม่ตรงกับความรู้ความสามารถ การบริหารงานที่ผ่านมามักจะมีปัญหาและข้อจำกัดในการปฏิบัติงาน ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากการใช้อำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษามากกว่า การเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมปฏิบัติงาน จากสภาพความเป็นมา ความสำคัญ และปัญหาดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะผู้รับผิดชอบโครงการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน จึงสนใจศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและกำหนดนโยบายจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครู ในโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3 โรงเรียน จำนวน 42 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัย ในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์และปรับประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และ 5) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง ลักษณะคำถาม เป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 สอบถามการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัด กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปเป็นนิยามศัพท์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร

2. เลือกเทคนิคที่ใช้ในการวัด ในงานวิจัยฉบับนี้เลือกใช้เทคนิคการวัดเจตคติของลิเคิร์ต ที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดในการวิจัย 5 ด้าน ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และ 5) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ แล้วนำฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

เพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสม ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแต่ละข้อคำถาม เพื่อนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence) IOC ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

5. ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้เป็นฉบับสมบูรณ์

6. นำแบบสอบถามที่มีการปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองใช้กับครูโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.995

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเชื่อมั่นแล้ว ไปเก็บข้อมูลจากครูโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร จำนวน 42 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ บัณฑิตเจ้าพระยาไปขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เพื่อแจกแบบสอบถามให้แก่ครูในโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร จำนวน 42 คน

2. ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับครบถ้วน คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ครั้งนี้ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ วุฒิการศึกษา และตำแหน่งในการปฏิบัติหน้าที่ โดยใช้ค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัด กรุงเทพมหานคร ใน 5 ด้าน ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และ 5) การมี

ส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121)

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในระดับน้อย

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม 5 ด้าน

การบริหารแบบมีส่วนร่วม	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	μ	σ	ระดับ	อันดับ	μ	σ	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน	4.28	0.49	มาก	3	4.66	0.41	มากที่สุด	5
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.26	0.52	มาก	5	4.70	0.44	มากที่สุด	2
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	4.27	0.48	มาก	4	4.67	0.46	มากที่สุด	4
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล	4.34	0.56	มาก	2	4.73	0.44	มากที่สุด	1
5. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.40	0.54	มาก	1	4.68	0.48	มากที่สุด	3
รวม	4.31	0.48	มาก		4.69	0.42	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\mu = 4.40$) รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ($\mu = 4.34$) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ($\mu = 4.28$) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\mu = 4.27$) ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\mu = 4.26$)

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\mu = 4.73$) รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\mu = 4.70$) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\mu = 4.68$) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามกรอบแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ปรากฏดังตารางที่ 1

($\mu = 4.67$) ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\mu = 4.66$)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โดยมีรายละเอียดของผลการวิจัยในแต่ละด้าน ดังนี้

จัดสรรความชอบและผลประโยชน์ที่สถานศึกษาได้รับในอัตราที่เหมาะสมมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สภาพที่พึงประสงค์ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมแสดงความยินดีกับความสำเร็ของผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการพิจารณาจัดสรรความชอบและผลประโยชน์ที่สถานศึกษาได้รับในอัตราที่เหมาะสมมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ แสดงความยินดี ซินชมกับความสำเร็ของครูทุกคนในสถานศึกษา สนับสนุนและจัดให้มีสวัสดิการ แสดงการยอมรับนับถือ เมื่อเกิดความผิดพลาด ผู้บริหารและครูยอมรับข้อผิดพลาด ข้อตำหนิ ข้อเสนอแนะ และผลของการทำงานที่ผิดพลาดนั้นและช่วยกันแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พรเทพ เหมรานนท์ (2564) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เกิดจากผลผลิต ผลลัพธ์ หรือความสำเร็จอันเกิดจากการบริหารจัดการร่วมกันของผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียยอมที่จะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งอาจไม่จำเป็นต้องอยู่ในรูปของเงิน วัสดุสิ่งของ แต่อาจเป็นความสุขสบาย ความพอใจ ให้กำลังใจ ร่วมแสดงความยินดี ยกย่อง ซินชม และการมอบรางวัลการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งในทางบวกและทางลบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกรัตน์ ท้าจะดี (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กระบวนการจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีทางการศึกษา

วิธีการวัดผลและประเมินผล การดำเนินงานโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการให้ข้อเสนอแนะ วางแผนและพัฒนาการดำเนินการให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อรอนงค์ แจ่มจรัส และชัยอนันต์ มั่นคง (2565) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ใต้บังคับบัญชา มีการกำหนดเครื่องมือวัดผลในการติดตามและประเมินผล การตั้งผลลัพธ์ที่คาดหวังในการดำเนินงานโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน มีการกำกับติดตาม และประเมินเพื่อนำผลนั้นไปปรับปรุง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญาภาญจ ตรีเนตร (2565) ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนผลการวิจัยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้วิจัยอภิปรายผลในแต่ละด้านดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน การดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุภัททา อินทรศักดิ์ (2561) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนเป็นการร่วมลำดับความสำคัญของปัญหา กำหนดแผนและโครงการเพื่อแก้ปัญหาและมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงานและจัดหาทรัพยากร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรอนงค์ แจ่มจรัส และชัยอนันต์ มั่นคง (2565) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สภาพที่พึงประสงค์ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ของสถานศึกษาไปในทิศทางเดียวกัน ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหา

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นีโอสมิธา นิยมมิ่ง (2563) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผน เป็นการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฤทัยรัตน์ ปัญญาฉิม (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา อยู่ระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจออกแบบ กระบวนการจัดการเรียนรู้ โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กนกรัตน์ ทำจะดี (2560) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นการที่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวางแผน ริเริ่มโครงการงานกิจกรรม อภิปรายเสนอแนะการแสดงความคิดเห็นการตัดสินใจ การเลือก กิจกรรมโครงการงาน กิจกรรมรวมถึงในระหว่างการดำเนินโครงการ งานกิจกรรมของสถานศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิชัย อุตทาสา (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของครูในการบริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการ บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ในจังหวัดปทุมธานี และจังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วม การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ กำหนดแผนการวัดผล ประเมินผล การพัฒนาและใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัด การศึกษา ดำเนินงานตามโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิดของ ชัยอนันท์ แก้วเงิน (2563) ได้กล่าวไว้ว่า การมี ส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นการมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็น อภิปราย ตัดสินใจ การริเริ่มโครงการ การเลือกโครงการ การวางแผน ดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ วิบูลย์ นิลพิบูลย์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหาร แบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชนบทบุรี เขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชนบทบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหาร แบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาชนบทบุรีเขต 1 ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน สภาพปัจจุบัน ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาตามภารกิจที่กำหนดร่วมกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เสาวนีย์ เตือนเด่น และคณะ (2558) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เป็นการมีส่วนร่วม ในการจัดโครงการกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงได้เข้าร่วมโครงการกิจกรรม ต่าง ๆ ขององค์กรได้ดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้และมีส่วนร่วม ในการปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ดีขึ้น และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ชัยอนันท์ แก้วเงิน (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา ตามรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุดได้ดังนี้ 1) การมี ส่วนร่วมดำเนินการ 2) การมีส่วนร่วมประเมินผล 3) การมีส่วนร่วม รับผิดชอบและร่วมรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ สภาพที่พึงประสงค์ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครู มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามภารกิจงาน 4 ฝ่าย ประกอบด้วย การบริหารงานวิชาการ เช่น หลักสูตรสถานศึกษา กระบวนการ จัดการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อนวัตกรรม และการประกันคุณภาพ ภายใตสถานศึกษา การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชาติด และ คณะ (Shadid, 1982) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เป็นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานไว้ในส่วนขององค์ประกอบ ในการดำเนินงานโครงการนั้น จะได้จากคำถามที่ว่าใครทำประโยชน์ ให้กับโครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทพงศ์ หมีแหล่หมั่น และคณะ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการ บริหารงานวิชาการของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายโรงเรียนที่ 30 สังกัดสำนักการศึกษา สำนักงานเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร โดย

มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล
สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก ในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน การจัดทำหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1980) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล สิ่งสำคัญที่ต้องสังเกต คือ ความเห็น ความชอบ และความคาดหวังซึ่งจะมีอิทธิพล สามารถแปรเปลี่ยน พฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ การรายงานเกี่ยวกับความสำเร็จ ในการประเมินผลไว้น้อย เนื่องจากเป็นสิ่งที่เข้าใจยากว่าจะมีส่วนร่วม ในการประเมินผลอย่างไรจึงจะดีที่สุด จะทำการวิเคราะห์หรือวัดผล ได้ต่อเมื่อทำกิจกรรมได้ 3 อย่างมาแล้ว และสอดคล้องกับงานวิจัย ของ จิตรา แก้วมะ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่าง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหาร งานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารแบบ มีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนและประสิทธิผลการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม ของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูมีส่วนร่วมในการติดตามและ ประเมินผลการดำเนินงาน การจัดทำหลักสูตร กระบวนการจัด การเรียนการสอน การใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา วิธีการวัดผลและประเมินผล การดำเนินงานโครงการและกิจกรรม ต่าง ๆ การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา รวมทั้งการให้ข้อเสนอแนะ วางแผนและพัฒนาการดำเนินการให้ดี ยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พรเทพ เหมรานนท์ (2564) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เป็นการ พิจารณาตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพ คุณค่า ความจริง และการกระทำ การมีส่วนร่วมของภาครัฐ นักเรียน ชุมชน ครอบครัว การติดตาม ประเมินผลระหว่างการทำงานและหลังการทำงาน มีการ ติดตามและประเมินผลเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานร่วมกัน และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธันยาภัทร์ เทียนธนาทิพย์ และธรินธร นามวรรณ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 4 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และ ความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพ ปัจจุบันของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาสกลนคร เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึง ประสงค์โดยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ สภาพปัจจุบัน ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการมีส่วนร่วม ในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและยกย่อง เชิดชูเกียรติ ผู้บริหารให้การยกย่องชมเชย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของ ชัยอานนท์ แก้วเงิน (2563) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมใน การรับผลประโยชน์ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ที่เกิดขึ้นทั้งในทางบวกและทางลบ เมื่อผลการดำเนินงานประสบ ความสำเร็จ ผู้บริหารให้การยกย่องชมเชย สนับสนุนและจัดให้มี สวัสดิการ แสดงการยอมรับนับถือ เมื่อเกิดความผิดพลาด คณะครู และผู้บริหารยอมรับข้อผิดพลาดร่วมกัน และสอดคล้องกับงานวิจัย ของ พาดิษฐ์ เดเบาะ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของครู ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษายะลา เขต 3 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของ ครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายะลา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของครู ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษายะลา เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมแสดง ความยินดีกับความสำเร็จของผู้อื่น การยกย่องชมเชย การพิจารณา จัดสรรความชอบและผลประโยชน์ สนับสนุนด้านสวัสดิการ ส่งเสริม และยกย่องเชิดชูเกียรติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โคเฮน และ อัฟฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1980) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วม ในผลประโยชน์เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์นั้น นอกจากนี้ ความสำคัญการได้รับประโยชน์ในเชิงปริมาณและคุณภาพแล้ว ต้อง พิจารณาถึงการกระจายประโยชน์ในกลุ่มด้วย และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ จิตรา แก้วมะ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับประสิทธิผล การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนและประสิทธิผล การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประเมินศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะต้องเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดทรัพยากรมาใช้ในการดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา และควรจะต้องเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา โดยการจัดประชุม วางแผน กำหนดโครงการและกิจกรรมลงในแผนปฏิบัติการประจำปี

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะต้องเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดแนวทางการเทียบโอนผลการเรียน และควรจะต้องเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาให้ชัดเจน

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะต้องเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณของสถานศึกษา และควรจะต้องเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา โดยการจัดประชุมวางแผนงานให้ชัดเจน

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะต้องเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลไปใช้ในการวางแผน และพัฒนาการดำเนินการให้ดียิ่งขึ้น และควรจะต้องเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยการวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งหลังการดำเนินงานเสมอ

5. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการพิจารณาจัดสรรความชอบและผลประโยชน์ที่สถานศึกษาได้รับในอัตราที่เหมาะสม โดยแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงาน และควรจะต้องเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมแสดงความยินดีกับความสำเร็ของผู้อื่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร

2. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็กในเครือข่ายที่ 53 สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร

เอกสารอ้างอิง

กนกรัตน์ ทำจะดี. (2560). การศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสยาม.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

จิตรรา แก้วมะ. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ชญาภาณูจรี ศรีเนตร. (2565). กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์. 6(2): 289-290.

ชัยอนันท์ แก้วเงิน. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

ธัญญภัทร์ เทียนธนาทิพย์ และธรินธร นามวรรณ. (2563). การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4. วารสารมหาจุฬานาครทรรณ. 7(7): 184-185.

นันทพงษ์ หมิแหละหมั่น และคณะ. (2565). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายโรงเรียนที่ 30 สังกัดสำนักงานการศึกษา สำนักงานเขตพิเศษ กรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ. 8(1): 142-143.

นิอัสมิรา นิมะมิง. (2563). การศึกษามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานแนะแนวตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาสน์.

- พรเทพ เหมรานนท์. (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1 และเขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พัชรา เดชโฮม. (2560). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการนำนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ไปสู่การปฏิบัติของโรงเรียนนำร่องในเขตธนบุรี. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- พาศิษฐ์ เดเบาะ. (2562). การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ฤทัยรัตน์ ปัญญาฉิม. (2560). การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. 9(1): 299.
- วิบูลอร นิลพิบูลณ์. (2563). การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: พรินทรวรรณกราฟิค.
- สิทธิชัย อุตทาสา. (2562). การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สุภัททา อินทรศักดิ์. (2561). การนำเสนอรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- เสาวนีย์ เดือนเด่น และคณะ. (2558). การมีส่วนร่วมในการทำงานของบุคลากร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อรอนงค์ แจ่มจำรัส และชัยอนันต์ มั่นคง. (2565). แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10. วารสารวิจัยวิชาการ. 5(3): 205.
- Cohen, J. M. and Uphoff, N. T. (1980). *Effective Behavior in Organizations*. New York: Richard D. Irwin.
- Shadid, W, wil P. and others. (1982). *Access and Participation A Theortical Approach in Participation of the Poor in Development*. New York: McGraw-hill.

ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี
สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร

The Super Leadership of Educational Administrators Under
Watpromsuwansamkhee School Bang Khae District Office Bangkok

กัลยา สอนทิม, พัชรา เดชโฮม*

Kalaya Sorntim, Patchara Dechhome

สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร 10600

Educational Administration, Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University,

Bangkok 10600 Thailand

*Corresponding author E-mail: patchara.de@bsru.ac.th

(Received: April 25 2023; Revised: May 29 2023; Accepted: June 19 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ใน 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง 2) ด้านการแสดงเป็นตัวอย่างของบุคลากรในการเป็นผู้นำตนเอง 3) ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง 4) ด้านการสร้างรูปแบบความคิดในทางบวก 5) ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยให้รางวัล และตำหนิอย่างสร้างสรรค์ 6) ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน และ 7) ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการครูโรงเรียนโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 32 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการแสดงเป็นตัวอย่างของบุคลากรในการเป็นผู้นำตนเอง ส่วนด้านการสร้างรูปแบบความคิดทางบวกมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการแสดงเป็นตัวอย่างของบุคลากรในการเป็นผู้นำตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง ส่วนด้านการให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเองมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเหนือผู้นำ; ผู้บริหารสถานศึกษา; กรุงเทพมหานคร

Abstract

The purpose of this research was to study the super leadership of educational administrators at Watpromsuwansamakkee School, Bangkhae District, Bangkok Metropolis, focusing on seven aspects as follows: 1) empowering people to lead themselves, 2) acting as a model for personnel to lead themselves, 3) encouraging people to set goals for themselves, 4) forming a positive thought pattern, 5) facilitating rewarding self-leadership and constructive rebuke, 6) encouraging self-leadership by creating working groups, and 7) facilitating a culture of self-leadership. The population for this study comprised government teachers at Watpromsuwansamakkee School, Bangkhae District, Bangkok Metropolis, during the academic year 2022, totaling 32 individuals. The research instrument used was a 5-point rating scale questionnaire. The statistical methods employed for data analysis included percentages, means, and standard deviations.

The results revealed that the current condition of the super leadership of educational administrators of Watpromsuwansamakkee School, Bangkhae District, Bangkok Metropolis, was generally found to be at a high level. When considering each aspect individually, the highest score was obtained for encouraging people to set goals for themselves, followed by acting as a model for personnel to lead themselves, while the lowest score was observed for forming a positive thought pattern. Overall, the desirable condition of the super leadership of educational administrators at Watpromsuwansamakkee School, Bangkhae District, Bangkok Metropolis, was generally found to be at high level. When considering each aspect individually, the highest score was obtained for acting as a model for personnel to lead themselves, followed by encouraging people to set for themselves, while the lowest score was observed for empowering people to lead themselves.

Keywords : Super Leadership; Educational Administrators; Bangkok

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกการอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542: 3) การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งหวังให้มนุษย์เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่พึงประสงค์ของความเป็นมนุษย์และของสังคม รัฐบาลต้องมีวิสัยทัศน์ด้านการศึกษาและตระหนักว่าการศึกษาคือ “ระเบียบวาระแห่งชาติ” เพราะการศึกษาเป็นการพัฒนาคนเพื่อพัฒนาประเทศ (พีระ พนาสุณ, 2553: 3) ทรัพยากรมนุษย์มีค่ายิ่งกว่าทรัพยากรอื่นใด เป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จก้าวหน้าของประเทศชาติ ซึ่งขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา โรงเรียนจึงเป็นหน่วยงานสำคัญที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีอายุในเกณฑ์ตามการศึกษาภาคบังคับ (จันทราณี สงวนนาม, 2545: 123) และรวมถึงผู้บริหารสถานศึกษาด้วย

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญและมีส่วนรับผิดชอบอย่างใกล้ชิดต่อการศึกษา และในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ต้องส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรโดยการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีอิสระในการทำงาน อีกทั้งต้องมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการบริหารและด้านภาวะผู้นำ (นฤมล นามเอี่ยม, 2550: 2) สอดคล้องกับแนวคิดของ Manz and Sims (1991: 18-35) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรใช้พฤติกรรมผู้นำเหนือผู้นำโดยนำกระบวนการของภาวะผู้นำที่จะทำให้บุคคลเป็นผู้นำตนเองมาใช้ในการบริหาร ซึ่งมี 7 ขั้นตอน คือ การทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง การแสดงเป็นตัวอย่างให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง การกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง การสร้างรูปแบบความคิดในทางบวก การอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง การสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างคณาจารย์ และการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง หากผู้บริหารใช้พฤติกรรมภาวะผู้นำได้เหมาะสม เชื่อได้ว่าการบริหารโรงเรียนจะบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างดียิ่ง

ภาวะผู้นำเหนือผู้นำเป็นศิลปะการใช้อิทธิพลของผู้นำเพื่อจูงใจให้ผู้นับตามเกิดการพัฒนาตนเอง และมีเชื่อมั่นในตนเอง (ปัญญาศรีโส, 2560: 32) บทบาทหน้าที่ของผู้นำเหนือผู้นำไม่ใช่การสร้างผู้ตามให้มีจำนวนมาก แต่คือการสร้างผู้นำให้มากขึ้น (เทพรัตน์ ศรีศรีธรรม, 2562: 26) ทำให้ผู้นับตามมีความรับผิดชอบในตนเองโดยไม่ต้องคอยสั่งว่าต้องทำอะไร สร้างความมั่นใจให้บุคลากรให้บุคลากร

บริหารจัดการและกำหนดเป้าหมายด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้บุคลากรได้ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน (คุณวุฒิ คนฉลาด, 2540: 116) กระตุ้นให้บุคลากรในสังกัดปฏิบัติตามและเป็นผู้นำตนเอง (สวิตตา ประเสริฐสาร, 2559: 35) คอยแนะนำ และฝึกฝนบุคลากรให้เป็นคนที่มีคุณภาพ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2556: 6) และรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ (เศวตฉานนท์, 2548: 133) แนวคิดภาวะผู้นำเหนือผู้นำจึงมีความเหมาะสมในสภาวะของโลกในปัจจุบันที่สามารถพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถจนกลายเป็นผู้นำตนเองได้

โรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 678 คน จำนวนครูผู้สอนทั้งสิ้น 32 คน มีการส่งเสริมการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลจนถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมจากนโยบายของกรุงเทพมหานคร ผู้บริหารสถานศึกษาต้องหมุนเวียนสับเปลี่ยนกันในทุก 4 ปี ทำให้การบริหารงานในสถานศึกษามีการเปลี่ยนแปลงอยู่บ่อยครั้ง ตลอดจนการบังคับบัญชาที่ขาดความต่อเนื่อง ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา และส่วนหนึ่งอาจเกิดจากการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ ทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือจากครู ทั้งยังขาดการสนับสนุนให้ครูเป็นผู้นำตนเอง ผู้บริหารขาดการวางแผน มอบหมายงานไม่ชัดเจน ขาดการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล บุคลากรควรได้รับการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนา ค่อนข้างน้อย ขาดการกระตุ้นให้ครูตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง และใช้ความสามารถให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการปฏิบัติงาน (โรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี, 2564: 46)

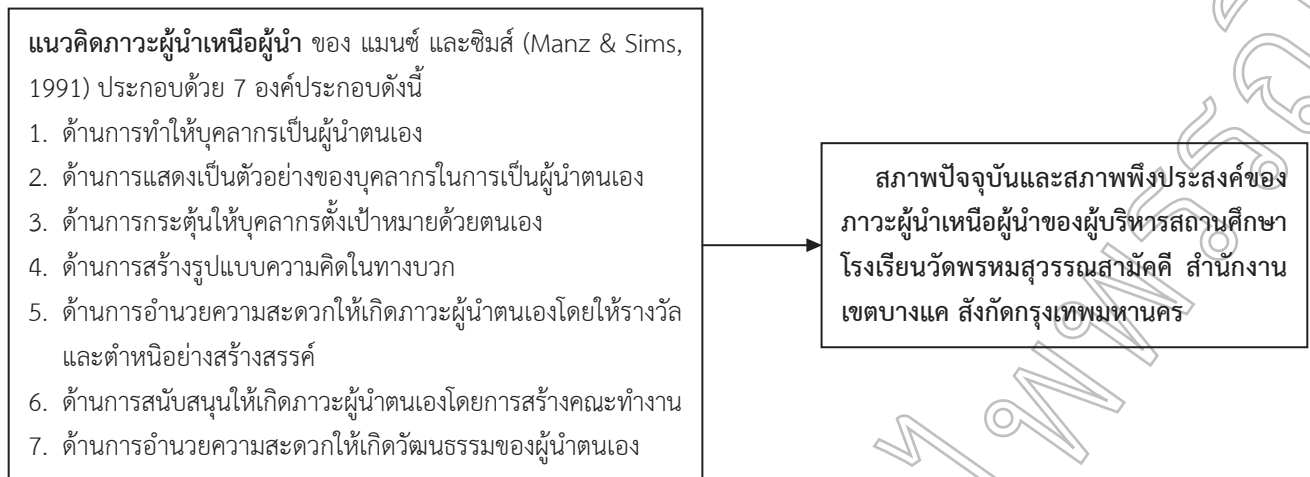
จากสภาพความเป็นมา ความสำคัญ และปัญหาดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ทราบถึงภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร และนำผลวิจัยไปใช้ในการวางแผนพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำอันจะทำให้เป็นที่ยอมรับจากบุคลากรภายในโรงเรียนและชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครู โรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัด กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 32 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัด กรุงเทพมหานคร ใช้กรอบแนวคิดภาวะผู้นำเหนือผู้นำของ แมนซ์ และซิมส์ (Manz & Sims, 1991: 33) ซึ่งประกอบด้วย 7 ด้าน คือ ด้านการทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง ด้านการแสดงเป็นตัวอย่างให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง ด้านการสร้างรูปแบบความคิดในทางบวก ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างคณะทำงาน และด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 สอบถามภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัด กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ด้านการทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง ด้านการแสดงเป็นตัวอย่างให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง ด้านการสร้างรูปแบบความคิดในทางบวก ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างคณะทำงาน และด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรม

ของผู้นำตนเอง ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดของภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร

2. นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดกรอบแนวคิดภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร

3. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดในการวิจัย 7 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง 2) ด้านการแสดงเป็นตัวอย่างให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง 3) ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง 4) ด้านการสร้างรูปแบบความคิดในทางบวก 5) ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง 6) ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างคณะทำงาน 7) ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง แล้วนำฉบับร่างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสมตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแต่ละข้อคำถาม เพื่อนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC, Index of Objective Congruence) มีค่าเท่ากับ 1.00

5. ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้เป็นฉบับสมบูรณ์

6. นำแบบสอบถามที่มีการปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้กับครูโรงเรียนวัดปากบ่อ สำนักงานเขตสวนหลวง สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .989

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเชื่อมั่นแล้ว ไปเก็บข้อมูลจากครูผู้สอนโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 32 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ไปขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อแจกแบบสอบถามให้แก่ครูโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 32 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามด้วยตนเองจำนวน 32 ฉบับ

3. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้ผู้ให้ข้อมูลตามจำนวนที่ต้องการ พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์

4. เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามที่ผู้ให้ข้อมูลแบบสอบถามแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ครั้งนี้ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง โดยใช้ค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง 2) ด้านการแสดงเป็นตัวอย่างให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง 3) ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง 4) ด้านการสร้างรูปแบบความคิดในทางบวก 5) ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง 6) ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างคณะทำงาน 7) ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546: 103)

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติภาวะผู้นำเหนือผู้นำอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง มีการปฏิบัติภาวะผู้นำเหนือผู้นำอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง มีการปฏิบัติภาวะผู้นำเหนือผู้นำอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง มีการปฏิบัติภาวะผู้นำเหนือผู้นำอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง มีการปฏิบัติภาวะผู้นำเหนือผู้นำอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการศึกษสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและค่าร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง

สถานภาพ	จำนวน (N)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	5	15.62
หญิง	27	84.38
รวม	32	100.00
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	26	81.25
สูงกว่าปริญญาตรี	6	18.75
รวม	32	100.00
ตำแหน่ง		
ครูผู้ช่วย	3	9.37
ครู รับเงินเดือนอันดับ ค.ศ.1	16	50.00
ครู วิทยฐานะครูชำนาญการ	9	28.13
ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ	4	12.50
รวม	32	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 32 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 27 คน คิดเป็น ร้อยละ 84.38 เพศชาย จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 15.62 ระดับ การศึกษาปริญญาตรี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 81.25 ระดับ การศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 18.75 ตำแหน่งครู รับเงินเดือน อันดับ ค.ศ.1 จำนวน 16 คน คิดเป็น ร้อยละ 50.00 ตำแหน่งครู วิทยฐานะครูชำนาญการ จำนวน 9 คน

คิดเป็นร้อยละ 28.13 ตำแหน่งครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 และตำแหน่งครูผู้ช่วย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 9.37 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเกี่ยวกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำ ของผู้บริหารโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร นำเสนอในรูปของค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม 7 ด้าน

ภาวะผู้นำเหนือผู้นำ ของผู้บริหารสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	μ	σ	ระดับ	อันดับ	μ	σ	ระดับ	อันดับ
ด้านการให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง	3.82	.54	มาก	5	4.40	.56	มาก	7
ด้านการแสดงเป็นตัวอย่างของบุคลากรในการเป็นผู้นำตนเอง	3.86	.58	มาก	2	4.49	.57	มาก	1
ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง	3.88	.64	มาก	1	4.47	.58	มาก	2
ด้านการสร้างรูปแบบความคิดในทางบวก	3.80	.59	มาก	7	4.46	.61	มาก	3
ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง โดยให้รางวัล และคำทักท้วงอย่างสร้างสรรค์	3.81	.63	มาก	6	4.43	.66	มาก	5
ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน	3.84	.64	มาก	3	4.45	.63	มาก	4
ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง	3.83	.64	มาก	4	4.43	.61	มาก	6
รวม	3.84	.58	มาก		4.45	.59	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.84$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 3.88$) รองลงมาคือ ด้านการแสดงเป็นตัวอย่างของบุคลากรในการเป็นผู้นำตนเอง ($\mu = 3.86$) ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน ($\mu = 3.84$) ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง ($\mu = 3.83$) ด้านการให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง ($\mu = 3.82$) ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยให้รางวัล และตำหนิอย่างสร้างสรรค์ ($\mu = 3.81$) ส่วนด้านการสร้างรูปแบบความคิดในทางบวกมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\mu = 3.80$)

สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการแสดงเป็นตัวอย่างของบุคลากรในการเป็นผู้นำตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.49$) รองลงมาคือ ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง ($\mu = 4.47$) ด้านการสร้างรูปแบบความคิดในทางบวก ($\mu = 4.46$) ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน ($\mu = 4.45$) ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยให้รางวัล และตำหนิอย่างสร้างสรรค์ ($\mu = 4.43$) ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง ($\mu = 4.43$) ส่วนด้านการให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเองมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\mu = 4.40$)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สภาพปัจจุบันด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการแสดงเป็นตัวอย่างของบุคลากรในการเป็นผู้นำตนเอง และด้านการสร้างรูปแบบความคิดในทางบวกมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการแสดงเป็นตัวอย่างของบุคลากร ในการเป็นผู้นำตนเอง

มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง และด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง ส่วนด้านการให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเองมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โดยมีรายละเอียดของผลการวิจัยในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านการให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเองอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและกระตุ้นให้ครูปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูกำหนดจุดมุ่งหมายและแนวทางการปฏิบัติงานด้วยตนเอง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเองอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาแบ่งงานให้ครูทำอย่างเป็นระบบ และมีสัดส่วนในการทำงานที่แน่นอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูได้ใช้ความคิดริเริ่มอย่างเต็มศักยภาพ ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและกระตุ้นให้ครูปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2. ด้านการแสดงเป็นตัวอย่างของบุคลากรในการเป็นผู้นำตนเอง สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการแสดงเป็นตัวอย่างของบุคลากรในการเป็นผู้นำตนเองอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความมุ่งมั่น มีความปรารถนาที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ครู ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความสำคัญของครู และทำให้มองว่าตนเองเป็นส่วนสำคัญของทีมมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการแสดงเป็นตัวอย่างของบุคลากรในการเป็นผู้นำตนเองอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความสำคัญของครู และทำให้มองว่าตนเองเป็นส่วนสำคัญของทีมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความมุ่งมั่น มีความปรารถนาที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ส่วนผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นให้ครูมีพลังในการทำงานมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

3. ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน

วัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นให้ครูปฏิบัติงานโดยการยึดเป้าหมายของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความมุ่งมั่นในการทำงานสู่ความสำเร็จที่ตั้งไว้ ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาสร้างแรงจูงใจในการมอบหมายงานที่ทำทลายให้แก่ครูมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นสนับสนุน ส่งเสริมและช่วยเหลือให้ครูสามารถตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นให้ครูปฏิบัติงานโดยการยึดเป้าหมายของโรงเรียน และผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความคาดหวังให้กับตนเองและหน่วยงาน ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาสร้างแรงจูงใจในการมอบหมายงานที่ทำทลายให้แก่ครู และผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูได้ตัดสินใจทั้งในด้านการพัฒนาและการแก้ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

4. ด้านการสร้างรูปแบบความคิดในทางบวก สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการสร้างรูปแบบความคิดในทางบวกอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูมีความก้าวหน้ามีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ส่วนผู้บริหารสถานศึกษานำความคิดและเทคนิคใหม่ ๆ มาปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการสร้างรูปแบบความคิดในทางบวกอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีวิธีประนีประนอมหรือไกล่เกลี่ยความขัดแย้งได้อย่างราบรื่นมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความพอใจในการทำงานให้แก่ครู ส่วนผู้บริหารสถานศึกษานำความคิดและเทคนิคใหม่ ๆ มาปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

5. ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง โดยให้รางวัล และตำหนิอย่างสร้างสรรค์ สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยให้รางวัล และตำหนิอย่างสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้การยอมรับนับถือเมื่อครูทำงานประสบความสำเร็จมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครู

พัฒนาตนเองตามความต้องการและความสนใจ ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาช่วยเหลือครูในการลดอุปสรรคและการแก้ปัญหาของงานมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยให้รางวัล และตำหนิอย่างสร้างสรรค์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองตามความต้องการและความสนใจมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาให้การยอมรับนับถือเมื่อครูทำงานประสบความสำเร็จ ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาสร้างขวัญกำลังใจ ให้เกียรติ และยกย่องชมเชยครูอย่างสมศักดิ์ศรี และผู้บริหารสถานศึกษากระจายอำนาจในการทำงานให้แก่ครูได้อย่างทั่วถึงและเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

6. ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาตนเองและทีมงานมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมของทีมงานให้เกิดความพึงพอใจและมิตรภาพที่ดี ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาจูงใจให้ครูเกิดวิสัยทัศน์ร่วมกันมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาตนเองและทีมงานมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูสร้างทีมงานได้อย่างมีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมของทีมงานให้เกิดความพึงพอใจและมิตรภาพที่ดี และผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความคุ้นเคยและมีความเป็นกัลยาณมิตร ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาแก้ไขปัญหา และข้อขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

7. ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมการนำตนเอง สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมการนำตนเองอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูสร้างวัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีของโรงเรียนเพื่อผดุงเกียรติยศ และชื่อเสียงของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดสวัสดิการและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงาน ส่วนผู้บริหารสถานศึกษามุ่งเน้นค่านิยม

การมีส่วนร่วมและการเปิดเผยมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมการนำตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูสร้างวัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีของโรงเรียนเพื่อผดุงเกียรติยศ และชื่อเสียงของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดสวัสดิการและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงาน ส่วนผู้บริหารสถานศึกษานิเทศการสอนของครู การเยี่ยมชั้นเรียนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการอย่างสม่ำเสมอมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นให้ครูปฏิบัติงานโดยการยึดเป้าหมายของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ แมนซ์ และซิมส์ (Manz and Sims, 1989) ได้กล่าวไว้ว่าการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง คือ การที่ผู้นำหรือผู้บริหารทำให้บุคลากรมีความสามารถ เชื่อมมันต่อตนเอง มุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ ส่งเสริมการทำงานอย่างมีทิศทางและเป็นระบบ กระตุ้นส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือให้บุคลากรสามารถกำหนดเป้าหมายด้วยตนเอง กระทั่งบุคลากรเกิดความตระหนักต่อเป้าหมายของโรงเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายใจ ชูฤทธิ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการแสดงเป็นตัวอย่างของบุคลากรในการเป็นผู้นำตนเอง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความสำคัญของครู และทำให้มองว่าตนเองเป็นส่วนสำคัญของทีม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ คูซส์ และพอสเนอร์ (Kouzes and Posner, 1997) ได้กล่าวไว้ว่า การแสดงเป็นตัวอย่างของบุคลากรในการเป็นผู้นำตนเอง คือ ผู้นำเปรียบเสมือนพี่เลี้ยงที่คอยให้การสนับสนุน สร้างความร่วมมือร่วมใจที่อยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจ การส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผน และตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ให้การสนับสนุนและมอบหมายงานที่สำคัญให้จนกระทั่งผู้ปฏิบัติงานเกิดความรู้สึกมั่นใจ

ในตนเอง และมองว่าตนเองเป็นส่วนสำคัญของทีม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เทพรัตน์ ศรีคราม (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 32 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ส่วนผลการวิจัยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผู้วิจัยอภิปรายผลในแต่ละด้านดังนี้

1. ด้านการให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน วัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเองอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ยุคลี (Yukli, 2001) ได้กล่าวไว้ว่า การทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง คือ ผู้นำต้องใช้แนวคิดที่ว่า “การกระทำดีกว่าคำพูด” เพื่อให้ผู้ตามเกิดความผูกพันต่อวิสัยทัศน์ ผู้นำควรเป็นตัวอย่างที่ดีในทุกขณะ หากต้องการให้ผู้ตามทำตามกฎเกณฑ์ ผู้นำก็ต้องทำก่อน ทั้งนี้การแสดงผลเป็นแบบอย่างนั้นควรเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ผู้ตามจะเกิดความเลื่อมใสศรัทธาและพร้อมปฏิบัติตาม แต่หากผู้นำมีพฤติกรรมตรงกันข้าม ผู้ตามก็จะหมดความศรัทธาต่อผู้นำโดยทันที และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชรินทร์ทิพย์ วงศ์ธรรม (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ด้านการแสดงเป็นตัวอย่างของบุคลากรในการเป็นผู้นำตนเอง สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการแสดงเป็นตัวอย่างของบุคลากรในการเป็นผู้นำตนเองอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความมุ่งมั่น มีความปรารถนาที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ คูซส์ และพอสเนอร์ (Kouzes and Posner, 1997) ได้กล่าวไว้ว่า การแสดงเป็นตัวอย่างของบุคลากรในการเป็นผู้นำตนเอง คือ ผู้นำเปรียบเสมือนพี่เลี้ยงที่คอยให้การสนับสนุน สร้างความร่วมมือร่วมใจที่อยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจ ช่วยให้อื่นปฏิบัติตามได้ การส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการวางแผน และสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ให้การสนับสนุนและมอบหมายงานที่สำคัญ จนกระทั่งผู้ปฏิบัติงานเกิดความรู้สึกมั่นใจ และมองว่าตนเองเป็นส่วนสำคัญของทีม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายใจ ชูฤทธิ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้

ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการแสดงเป็นตัวอย่างของบุคลากรในการเป็นผู้นำตนเองอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความสำคัญของครู และทำให้มองว่าตนเองเป็นส่วนสำคัญของทีม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ แมนซ์ และซิมส์ (Manz and Sims, 1989: 35) ได้กล่าวไว้ว่า การแสดงเป็นตัวอย่างของบุคลากรในการเป็นผู้นำตนเอง คือ การที่ผู้นำหรือผู้บริหารมีพฤติกรรมเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นตัวอย่างของผู้ตามที่จะส่งเสริมให้ผู้ตามนำไปเป็นต้นแบบในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองจนสามารถเป็นตัวอย่างและเป็นผู้นำบุคคลอื่นต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เทพรัตน์ ศรีคราม (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเองอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้นให้ครูปฏิบัติงานโดยการยึดเป้าหมายของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โอเวน และวาเลสกี (Owens and Valesky, 2007) ได้กล่าวไว้ว่า การกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง คือ การการมอบหมายงานที่ทำหาย มอบความรับผิดชอบในการตัดสินใจ ไม่ว่าจะเป็นส่วนในด้านของการพัฒนาและการแก้ปัญหา เมื่องานประสบความสำเร็จจนบรรลุเป้าหมายแล้วบุคลากรควรได้รับการยกย่องชมเชย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชรินทร์ทิพย์ วงศ์ธรรม (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สกลนคร ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษากระตุ้น สนับสนุน ส่งเสริมและช่วยเหลือให้ครูสามารถตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดกิบสัน (Gibson, 1997: 167) ได้กล่าวไว้ว่า การกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง คือ การจูงใจบุคคลมีส่วนร่วม และการเสริมแรงต่อการกำหนดเป้าหมายไว้อย่างเหมาะสม และความปรารถนาจากการบริหารจัดการที่ดีจะทำให้เป้าหมายเกิดความน่าสนใจ และมีพลัง

เพื่อการพัฒนาการทำงานที่ชัดเจนจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิจจา กสิกรรม (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

4. ด้านการสร้างรูปแบบความคิดในทางบวก สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการสร้างรูปแบบความคิดในทางบวกอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูมีความก้าวหน้า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ คูซส์ และพอสนเนอร์ (Kouzes and Posner, 1995) ได้กล่าวไว้ว่า การสร้างรูปแบบความคิดทางบวกคือผู้นำต้องกล้าท้าทายการทำงาน เพื่อปรับปรุงพัฒนาแบบไม่ยึดติดกับการปฏิบัติเดิม และเมื่อพบสิ่งที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงให้หมั่นตั้งคำถามให้ฉีกออกจากสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นประจำ ส่งเสริมให้เกิดแนวคิดและนวัตกรรมใหม่ ๆ และพร้อมที่จะเรียนรู้จากความผิดพลาดที่เกิดขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนชยา ธรรมลิขิต (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการสร้างรูปแบบความคิดในทางบวกอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีวิธีประนีประนอมหรือไกล่เกลี่ยความขัดแย้งได้อย่างราบรื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ แมนซ์ และซิมส์ (Manz and Sims, 1989) ได้กล่าวไว้ว่า การสร้างรูปแบบความคิดทางบวก คือ กระบวนการที่ผู้นำสร้างรูปแบบความคิดที่ดี และปลูกฝังนิสัยที่ดีให้แก่บุคลากร โดยที่กระตุ้นและให้แสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน ตระหนักถึงปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล สามารถตัดสินใจและนำแนวคิดทฤษฎีในการปฏิบัติงานมาใช้ อย่างเป็นระบบ ผู้นำเป็นผู้กระตุ้นและส่งเสริมให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นในแง่คิดต่าง ๆ สามารถนำความคิดและเทคนิคใหม่ ๆ มาปฏิบัติงานเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป เสนอนวัตกรรมทางความคิดเพื่อสร้างสรรค์ พยายามหาทางเลือกที่ดีที่สุดในการตัดสินใจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิจจา กสิกรรม (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

5. ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง โดยให้รางวัล และตำหนิอย่างสร้างสรรค์ สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยให้รางวัล และตำหนิอย่างสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้การยอมรับนับถือเมื่อครูทำงานประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เฮาส์ (House, 1971) ได้กล่าวไว้ว่า การอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยให้รางวัล และตำหนิอย่างสร้างสรรค์ คือ ผู้นำสร้างแรงจูงใจด้วยการให้รางวัลเป็นสิ่งที่ตอบแทนเมื่อเขาสามารถทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมาย และเพิ่มโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาโดยเฉพาะการช่วยลดอุปสรรคและการแก้ปัญหาของงาน เพื่อช่วยให้หนทางสู่ความสำเร็จง่ายพอที่จะพยายามเดินไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา สุวรรณดี (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยให้รางวัล และตำหนิอย่างสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองตามความต้องการและความสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โอเวน และวาเลสกี (Owens and Valesky, 2007: 384) ได้กล่าวไว้ว่า การอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยให้รางวัล และตำหนิอย่างสร้างสรรค์ คือ ความต้องการของมนุษย์สามารถจัดลำดับขั้นได้ เมื่อความต้องการในลำดับใดบรรลุผล จะต้องการในลำดับที่สูงกว่าจะเป็นตัวจูงใจกว่า ดังนั้นความต้องการด้านกายภาพ ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย ความต้องการทางสังคม ความต้องการเป็นที่ยอมรับยกย่องและความสำเร็จในชีวิต และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ศักดิ์ วัชร (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

6. ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงานอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาตนเองและทีมงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ แมคอีวาน (McEwan, 1998) ได้กล่าวไว้ว่า การสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน คือ การสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมของทีมงาน ผู้นำเป็นผู้สร้างบรรยากาศการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาเพื่อให้งานด้านการศึกษาประสบผลสำเร็จ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ศักดิ์ วัชร (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงานอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูสร้างทีมงานได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ แมนซ์ และซิมส์ (Manz and Sims, 1989: 43) ได้กล่าวไว้ว่า การสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน หมายถึง การที่ผู้นำหรือผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองและทีมงาน สามารถสร้างคณะทำงานได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา สุวรรณดี (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

7. ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมการนำตนเอง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมการนำตนเองอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูสร้างวัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีของโรงเรียนเพื่อผูกเกียรติดียศและชื่อเสียงของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นาฮาแวนด์ (Nahavandi, 2000) ได้กล่าวไว้ว่า การอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมการนำตนเอง คือ ผู้นำควรแสวงหาโอกาส และการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ จากภายนอกองค์กร ในขณะที่การดำเนินงานภายในองค์กรจะต้องมีโครงสร้างที่มีความยืดหยุ่น เปิดกว้าง เน้นวัฒนธรรมองค์การการมีส่วนร่วม และการเปิดเผย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนชยา ธรรมลิขิต (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค

สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมการนำตนเองอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาจัดสวัสดิการและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ แมนซ์ และซิมส์ (Manz and Sims, 1989: 38) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารต้องคอยอำนวยความสะดวกให้บุคลากรในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นการจัดการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมให้มีบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการทำงาน การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สายใจ ชูฤทธิ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านการให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูได้กำหนดจุดมุ่งหมายและแนวทางการปฏิบัติงานด้วยตนเอง และควรบังคับบัญชาตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ โดยจัดทำคำสั่งแต่งตั้งการปฏิบัติงานให้ครูทำอย่างเป็นระบบ และมีสัดส่วนในการทำงานที่แน่นอน
2. ด้านการแสดงเป็นตัวอย่างของบุคลากรในการเป็นผู้นำตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษาควรเห็นความสำคัญของครูให้มากขึ้น และผู้บริหารควรกระตุ้นให้ครูมีพลังในการทำงาน โดยมอบอำนาจเพื่อกระจายงานให้บรรลุวิสัยทัศน์ตามความคาดหวังของทุกคน
3. ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างแรงจูงใจในการมอบหมายงานที่ทำทนายให้แก่ครู โดยเปิดโอกาสให้ครูได้ตัดสินใจทั้งในด้านการพัฒนา และการแก้ปัญหา รวมทั้งส่งเสริมการทำงานอย่างมีทิศทางและเป็นระบบ
4. ด้านการสร้างรูปแบบความคิดในทางบวก ผู้บริหารสถานศึกษาควรกระตุ้นให้ครูตระหนักถึงปัญหาและวิธีแก้ไขปัญหามีเหตุผล และเป็นผู้ให้ข้อเสนอแนะในการแสดงความคิดเห็นแก่ครูอย่างสร้างสรรค์โดยนำความคิดและเทคนิคใหม่ ๆ มาปฏิบัติงาน
5. ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง โดยให้รางวัล และตำหนิอย่างสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรช่วยเหลือครูในการลดและการแก้ปัญหา สร้างแรงจูงใจให้แก่ครู โดยการให้รางวัลตอบแทน และมอบหมายงานให้แก่ครูได้อย่างทั่วถึงและเหมาะสม

6. ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการสร้างทีมงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างแรงจูงใจให้ครูเกิดวิสัยทัศน์ร่วมกันและตัวของผู้บริหารสถานศึกษาเอง โดยการกำหนดแนวทางการปฏิบัติตามมติของกลุ่ม พร้อมทั้งทำการแก้ไขปัญหาและข้อขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์

7. ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมการนำตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษาควรมุ่งเน้นค่านิยมการมีส่วนร่วม และการเปิดเผย โดยจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์เพื่อสร้างวัฒนธรรม และบรรยากาศของโรงเรียนที่ดี รวมทั้งส่งเสริมให้ครูได้ช่วยเหลือดูแลทุกข์สุขซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับกรวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากกรวิจัยครั้งนี้ พบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการสร้างรูปแบบความคิดในทางบวกต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้น ควรศึกษาสภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเหนือผู้นำด้านการสร้างรูปแบบความคิดในทางบวก โรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี สำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสำนักงานเขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). คำชี้แจงประกอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมศาสนา.
- กิจจา กลสิกรรม. (2561). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตจังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2541). มองฝันวันข้างหน้า: วิสัยทัศน์ประเทศไทย ปี 2560. กรุงเทพมหานคร: ชัดเชสมิเดีย.
- คุณวุฒิ คนฉลาด. (2540). ภาวะผู้นำ. พิมพ์ครั้งที่ 2. ชลบุรี: ภาควิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จันทรานี สงวนนาม. (2545). ทฤษฎีแนวปฏิบัติการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: บุ๊ค พอยท์.
- ชรินทร์ทิพย์ วงศ์ธรรม. (2565). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- ณรงค์ศักดิ์ ะโร. (2559). การศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เทพรัตน์ ศรีคราม. (2562). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 32. วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- นฤมล นามเอี่ยม. (2550). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนโสตศึกษาสังกัด สำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สำนักงานบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปัญญา ศรีใส. (2560). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 17. วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พีระ พนาสุภาน. (2553). การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561). วารสารวิชาการ. 5(3): 2-4.
- มนัชยา ธรรมลิขิต. (2559). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- โรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี. (2564). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา SELF ASSESSMENT REPORT: SAR โรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี ปีการศึกษา 2564. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี.
- เสาวนิต เสวตถานนท์. (2548). ภาวะผู้นำแบบสุดยอดในภาวะผู้นำ. สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.
- สวิตตา ประเสริฐสาร. (2559). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สายใจ ชูฤทธิ์. (2561). การศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากระบี่. วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สุกัญญา สุวรรณดี. (2559). ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Gibson, J. L. (1997). *Organization: Behavior, Structure, Process*. (9th ed). New York: McGraw-Hill.
- House, J. R. (1971). *A Path-Goal Theory of Leader Effective*. *Administrative Science Quarterly*.
- Kouzes, J. M. and Posner, B. (1995). *The Leadership Challenge*. San Francisco: Jossey-Bass.
- _____ (1997). *Leadership practices inventory workbook*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Manz, C. C., & Sims, H. P. (1989). *Superleadership: Leading Others to Lead Themselves*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- McEwan, E. K. (1998). *Seven Step to Effect Instructional Leadership*. California: Corwin Press.
- Nahavandi, A. (2000). *The Art and Science of Leadership*. Upper Saddle. River, NJ: Prentice Hall.
- Owens, R. G. and Valesky, T. C. (2007). *Organization Behavior in Education: Adaptive Leadership and School Reform*. Boston: Pearson Education.
- Yukl, G. A. (2001). *Leadership in Organization*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-hall.

หนึ่งศตวรรษแห่งการพัฒนาห้องสมุดมหาวิทยาลัยไทย A Century of Development of Thai University Libraries

นิสาชล กาญจนพิชิต*, มนตรี วิวาหส์สุข, เทพพร มังธานี

Nisachon Kanjanapichit, Montree Wiwasukh, Thepporn Mungthane

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

Faculty of Humanites and Social Science, Burapha University, Chonburi 20131 Thailand

*Corresponding author E-mail: nisachkan@go.buu.ac.th

(Received: May 2 2023; Revised: June 19 2023; Accepted: June 19 2023)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน และเพื่อวิเคราะห์แนวโน้มของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทยในอนาคต โดยมีวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการศึกษาจากเอกสารปฐมภูมิและเอกสารทุติยภูมิ โดยจำแนกพัฒนาการของห้องสมุดมหาวิทยาลัยเป็นยุคต่างๆ ผลการศึกษาพบว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยไทยแบ่งออกเป็น 5 ยุค ได้แก่ 1. ยุคห้องเก็บหนังสือ (พ.ศ. 2459-2524) 2. ยุคห้องสมุดอัตโนมัติ (พ.ศ. 2524-2535) 3. ยุคอินเทอร์เน็ตเปลี่ยนโลก (พ.ศ. 2535-2552) 4. ยุคเครือข่ายความร่วมมือ (พ.ศ. 2539-2564) และ 5. ยุคแบ่งปันความรู้สู่ชุมชน (พ.ศ. 2564-ปัจจุบัน) ยุคที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและพลิกโฉมห้องสมุดไปจากเดิมมากที่สุด ได้แก่ ยุคอินเทอร์เน็ตเปลี่ยนโลก เนื่องจากมีเทคโนโลยีที่สามารถเชื่อมโยงถึงผู้ใช้บริการได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยไทยต้องมีการปรับตัวเป็นอย่างมากตามพฤติกรรมของผู้ใช้บริการที่เปลี่ยนแปลงไป และไม่เพียงปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการที่เป็นนักศึกษาและบุคลากรในมหาวิทยาลัยเท่านั้น ยังต้องตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนอีกด้วยเพื่อความดำรงอยู่ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย เนื่องจากลูกค้าในอนาคตของสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยจะไม่จำกัดอยู่แค่ักศึกษาและบุคลากรภายในมหาวิทยาลัยแต่จะขยายออกไปสู่ชุมชนด้วย

คำสำคัญ : การพัฒนาห้องสมุด; ห้องสมุดมหาวิทยาลัยไทย

Abstract

This article aims to study the development of university libraries in Thailand from the past to the present and analyze the future trends of university libraries in Thailand through documentary research. Data were also analyzed by studying primary and secondary documents and classifying the development of university libraries into different eras. The results showed that Thai university libraries are divided into five eras: 1) the Library era (AD 1916-1981), 2) the Library Automation era (AD 1981-1992), 3) the Internet Changing World era (AD 1992-2009), 4) the Cooperation Network era (AD 1996-2021), and 5) the Knowledge Sharing to Community era (AD 2021-present). The era that has developed rapidly and transformed libraries from their original form is the Internet Changing World era, as it introduced technology that could connect to users quickly. Consequently, Thai university libraries had to adapt significantly to accommodate the changing behavior of users. Libraries need to adapt not only to meet the needs of students and staff within the universities but also to meet the needs of the community, as university libraries' future customers will extend beyond students and staff to include the community.

Keywords : Library Development; Thai University Library

บทนำ

ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ของสังคมและเป็นภาพสะท้อน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างต่อเนื่อง การปรับตัวของห้องสมุด ให้เข้ากับ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคสมัยจึงมีความ สำคัญที่จะทำให้ห้องสมุดยังคงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ (อุไรลดดา ชูพุทธพงษ์, ชลิตา คำหอม และรัชดาพร บุญไมตรี, 2561) ห้องสมุดมหาวิทยาลัยแห่งแรกของประเทศไทยจัดตั้งขึ้นเมื่อมีการ ก่อตั้งโรงเรียนข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2453 หลังจากที่โรงเรียน ข้าราชการพลเรือนได้รับการสถาปนาเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดโรงเรียนข้าราชการพลเรือนจึงเปลี่ยนชื่อเป็นหอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2458

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีหน้าที่หลัก ในการสนับสนุนการเรียนการสอน ส่งเสริมการวิจัย ทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม และการบริการวิชาการ (สุบิน ไชยยะ, 2559) เมื่อ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยนำระบบคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี สารสนเทศ มาใช้ในการปฏิบัติงานส่งผลให้รูปแบบการบริการ เปลี่ยนไป ซึ่งจะไม่เพียงส่งผลกระทบต่อผู้ใช้บริการเท่านั้นยังส่ง ผลกระทบให้ผู้ใช้ปฏิบัติงานในห้องสมุดต้องปรับตัวอีกด้วย (วีระชัย อินทรอนันต์, 2558) องค์ประกอบของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ได้แก่ (สุทธิลักษณ์ อ้าพันวงศ์, 2521)

1. สถานที่ ห้องสมุดจำเป็นต้องมีสถานที่สำหรับจัดเก็บ ทรัพยากรสารสนเทศ และในปัจจุบันนอกจากเป็นสถานที่สำหรับ เก็บรวบรวมสารสนเทศแล้วยังเป็นสถานที่สำหรับศึกษาค้นคว้า และ จัดกิจกรรมด้วย
  2. ทรัพยากรสารสนเทศ ทั้งที่อยู่ในรูปแบบสิ่งพิมพ์ สื่อ โสตทัศน์ และฐานข้อมูลต่าง ๆ
  3. บุคลากร ผู้ดำเนินงานห้องสมุด
  4. งบประมาณในการดำเนินงานห้องสมุด ซึ่งมีแหล่งที่มา ทั้งจากเงินรายได้ของห้องสมุด งบประมาณแผ่นดินจากรัฐบาล หรือ เงินบริจาค
  5. วัสดุ ครุภัณฑ์ สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ชั้นหนังสือ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น
  6. การบริการ ทั้งในการบริการโดยตรงแก่ผู้ใช้บริการ ในการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศของห้องสมุด และการบริการจัด กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการใช้บริการ
- เมื่ออินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน ทำให้ รูปแบบการใช้ชีวิตเปลี่ยนไป การเข้าถึงข้อมูลมีความสะดวกรวดเร็ว สามารถติดต่อสื่อสารและทำงานผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ อย่างรวดเร็ว (สุภารักษ์ จูตระกูล, 2559) ทำให้ห้องสมุดจำเป็นต้อง ปรับตัว มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการให้บริการ และ บรรณารักษ์ก็ต้องพัฒนาความรู้ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อ รองรับระบบห้องสมุดที่เปลี่ยนแปลงไป (วิเชียร มั่นแท้ และจงพล

พรหมสาขา ณ สกลนคร, 2563) นอกจากการปรับตัวทางด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศของห้องสมุดแล้ว บทบาทหน้าที่ของห้องสมุด ในยุคใหม่ที่ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของผู้ใช้บริการ ห้องสมุดก็ต้องปรับเปลี่ยนไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปรับเปลี่ยน การใช้ประโยชน์พื้นที่การเรียนรู้โดยวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้ใช้ ห้องสมุดและนำมาปรับปรุงให้สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละ ชุมชน การปรับเปลี่ยนบทบาทของห้องสมุดดังกล่าวสะท้อนภาพ สังคมที่เปลี่ยนแปลงไป (จิราภรณ์ หนูสวัสดิ์, 2561) การเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ในระดับอุดมศึกษาเป็นอย่างมาก ได้แก่ การนำเทคโนโลยีเข้ามา สนับสนุนการเรียนการสอนโดยนำมาเป็นเครื่องมือในการเข้าถึง ข้อมูล ที่ทำให้การศึกษาค้นคว้ามีความสะดวก รวดเร็ว และกว้างขวาง (นารัตน์ โพธิ์เขียว และจุฑารัตน์ ศราวณะวงศ์, 2563) การเรียนรู้ ในปัจจุบันนี้จึงไม่ได้จำกัดอยู่ในชั้นเรียนแต่สามารถเกิดขึ้นได้ ทุกที่ทุกเวลาและมีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายตามสภาพสังคม และพฤติกรรมของคนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

จากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและเทคโนโลยี ที่ส่งผลกระทบต่อการใช้บริการห้องสมุดมหาวิทยาลัยดังกล่าวมา ข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาพัฒนาการของห้องสมุด มหาวิทยาลัยไทย เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยน การให้บริการของห้องสมุดมหาวิทยาลัยไทยให้สอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และสร้างแนวทางในการพัฒนา การดำเนินงานห้องสมุดได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ในประเทศไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุด มหาวิทยาลัยในประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัยและสรุป ได้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับห้องสมุด

1.1 ความหมาย

ในประเทศไทย คำว่า Library ถูกบัญญัติให้ใช้ ว่า “ห้องสมุด” พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมาย ว่า “ห้องหรืออาคารที่มีระบบจัดเก็บรวบรวมรักษาหนังสือประเภท ต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นที่ค้นคว้าหาความรู้” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับห้องสมุดได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ ห้องสมุด หมายถึง แหล่งรวบรวมวัสดุเพื่อการศึกษา ค้นคว้าที่ตรง กับความต้องการของผู้ใช้บริการมีความทันสมัย ได้แก่ หนังสือ

วารสารหนังสือพิมพ์ แผนที่ รูปภาพ เทปบันทึกเสียง สไลด์ เป็นต้น (ชาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์, 2534) โดยมีการบริการและกิจกรรม เป็นหัวใจของห้องสมุด ทำให้ห้องสมุดมีชีวิตไม่หยุดนิ่ง (รัฐจวน อินทรกำแหง, 2520)

ดังนั้นสรุปได้ว่า ห้องสมุด หมายถึง สถานที่รวบรวมหนังสือ สิ่งพิมพ์ และวัสดุสารสนเทศต่าง ๆ โดยมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ มีบริการ และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า รวมถึงมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้ห้องสมุดเพื่อให้ห้องสมุดเป็นห้องสมุดที่มีชีวิตไม่หยุดนิ่ง

1.2 ประวัติความเป็นมาของห้องสมุดในประเทศไทย การจัดตั้งห้องสมุดในประเทศไทยพบหลักฐานชัดเจนเริ่มจากการใช้อักษรไทยในสมัยสุโขทัย และพัฒนาต่อมาเป็นลำดับตามยุคสมัยต่าง ๆ จนถึงปัจจุบันดังต่อไปนี้ (งานสารสนเทศและห้องสมุดสวดงค์ มงคลสุข คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2552)

1.2.1 ยุคสุโขทัย มีการประดิษฐ์ตัวอักษรไทยขึ้นใช้เป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 1826 โดยได้อิทธิพลมาจากภาษาขอมโบราณ นำมาประยุกต์ให้เป็นภาษาไทย เรียกว่า “ลายสือไทย” ในสมัยนี้ชาวไทยส่วนใหญ่ยังคงไม่รู้หนังสือ ห้องสมุดที่มีในยุคนี้จะเป็นห้องสมุดส่วนพระองค์ของพระมหากษัตริย์หรือเจ้านายชั้นผู้ใหญ่

1.2.2 ยุคกรุงศรีอยุธยา เป็นช่วงที่ไม่มีศึกษาระดับสูง ประชาชนมีเวลาสนใจศึกษาเรียนรู้ในเรื่องราวต่าง ๆ ผู้ที่มีฐานะดีส่งบุตรหลานไปเรียนวิชาตามสำนักวิชาต่าง ๆ อีกสถานที่หนึ่งซึ่งเป็นแหล่งศึกษาวิชาความรู้คือ วัด

1.2.3 ยุครัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างหอพระมณเฑียรธรรมสำหรับจัดเก็บพระไตรปิฎกเมื่อทรงสถาปนากรุงเทพฯ จึงนับได้ว่าหอพระมณเฑียรธรรมเป็นห้องสมุดแห่งแรกในสมัยรัตนโกสินทร์ สำหรับห้องสมุดมหาวิทยาลัยแห่งแรกในประเทศไทย ได้แก่ หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันคือ สถาบันวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดตั้งขึ้นพร้อมกับโรงเรียนข้าราชการพลเรือนใน พ.ศ. 2453

จากประวัติความเป็นมาของห้องสมุดมหาวิทยาลัยดังกล่าวมาข้างต้นทำให้ได้ข้อสรุปว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยจะต้องมีการพัฒนาองค์กรอยู่เสมอเพื่อให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี เนื่องจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักศึกษาและอาจารย์ รวมทั้งต้องพัฒนาองค์กรให้ก้าวทันเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน การพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับห้องสมุดมหาวิทยาลัย

2. แนวคิดทฤษฎีว่าด้วยการพัฒนาองค์กร

2.1 ความหมายของการพัฒนาองค์กร ตามที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2538 ได้กล่าวไว้ว่า

หมายถึง การสร้างความเจริญ การเปลี่ยนแปลงในทางที่เจริญขึ้น การคลี่คลายไปในทางที่ดี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2538: 238) การพัฒนาห้องสมุด อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการพัฒนาหน่วยงานหรือองค์กร ซึ่งมีความหมายที่เฉพาะเจาะจงลงไปกว่าการพัฒนาโดยทั่วไป ดังนี้ Bennis (1969) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาองค์กรว่า เป็นการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง ค่านิยม ความเชื่อ รวมถึงการดำเนินงานขององค์กรด้านโครงสร้างเพื่อให้องค์กรสามารถปรับตัวให้เข้ากับวิทยาการใหม่ ๆ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในขณะที่ Fordyce and Weil (1971) ได้ให้ความหมายการพัฒนาองค์กรไว้ว่า เป็นวิธีการมุ่งที่จะเอาพลังความสามารถของมนุษย์ไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ขององค์กร

จากความหมายข้างต้นอาจสรุปได้ว่า การพัฒนาองค์กร หมายถึง กระบวนการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยบุคลากรทุกคนในองค์กรมีการวางแผนและมีเป้าหมายร่วมกันเพื่อให้องค์กรดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมั่นคง การพัฒนาองค์กรจึงมีความสำคัญต่อทุกองค์กร

2.2 ความจำเป็นในการพัฒนาองค์กร

องค์กรทุกองค์กรควรมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอเนื่องจากมีปัจจัยทั้งภายนอกและภายในมากระทบ หากมีการวางแผนเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงตามที่องค์กรต้องการจะทำให้องค์กรมีความพร้อมรับมือกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้น และพัฒนาการทำงานขององค์กรให้มีประสิทธิภาพได้มากยิ่งขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การพัฒนาองค์กรมีความจำเป็นเนื่องจากปัจจัยดังต่อไปนี้ (ดำรงค์ กันธิมูล, 2549)

2.2.1 ปัจจัยภายในองค์กร เช่น การเปลี่ยนยุทธศาสตร์องค์กรใหม่, การปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อม, การเปลี่ยนแปลงค่านิยมขององค์กร, การเปลี่ยนแปลงรูปแบบโครงสร้างและบทบาทขององค์กร

2.2.2 ปัจจัยภายนอก มีสาเหตุมาจากภายนอกองค์กร เช่น คู่แข่งหรือส่วนแบ่งการตลาด, การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี สังคม เศรษฐกิจและการเมือง

จากความจำเป็นในการพัฒนาองค์กรดังกล่าว ห้องสมุดมหาวิทยาลัยซึ่งนับว่าเป็นองค์กรหนึ่งที่ต้องมีการพัฒนาเช่นเดียวกับองค์กรอื่น ๆ โดยการที่จะพัฒนาองค์กรนอกจากจะต้องศึกษาปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่ส่งผลกระทบต่อในปัจจุบันแล้วจะต้องศึกษาพัฒนาการความเป็นมาจากอดีตจนถึงปัจจุบันของห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงห้องสมุดมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

จากแนวคิดในการพัฒนาองค์กรจะเห็นได้ว่าการศึกษาพัฒนาการขององค์กรจะสามารถนำความรู้และประสบการณ์ในอดีตมาปรับปรุงและพัฒนาองค์กรในปัจจุบันได้ ห้องสมุด

มหาวิทยาลัยนับเป็นองค์กรที่มีความเป็นมายาวนานตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันมากกว่าหนึ่งศตวรรษ การศึกษาความเป็นมาในอดีตจะช่วยให้ได้แนวคิดในการพัฒนาห้องสมุดมหาวิทยาลัยในปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพอันจะนำไปสู่ความมั่นคงของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในอนาคต

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 ห้องสมุดมหาวิทยาลัย

Andrews, Wright and Raskin (2016) ศึกษาเรื่อง พื้นที่การเรียนรู้ห้องสมุด : การตรวจสอบห้องสมุดและการลงทุนตามความคิดเห็นของนักศึกษา มีวิธีการวิจัยด้วยการสำรวจวิธีการทำงานของนักศึกษาในห้องสมุด เฟอร์นิเจอร์ในห้องสมุด เทคโนโลยีในห้องสมุด และความต้องการพื้นที่ของนักศึกษา โดยใช้วิธีการประเมินผลจากการออกแบบพื้นที่ของห้องสมุด Mann Library ใน ค.ศ. 2007 เปรียบเทียบการใช้พื้นที่ใน ค.ศ. 2015 โดยใช้วิธีการทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พบว่า เมื่อมีทรัพยากรสารสนเทศแบบออนไลน์มากขึ้น พื้นที่ในการจัดเก็บทรัพยากรต้องลดลงและไปเพิ่มพื้นที่ที่สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ผู้ต้องการมาก เช่น พื้นที่ในการศึกษาแบบกลุ่ม

นวรรตน์ โพธิ์เขียว และจุฑารัตน์ ศรีวณิชวงศ์ (2563) ศึกษาเรื่อง ความต้องการบริการพื้นที่การเรียนรู้ของผู้ใช้บริการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเหมาะสมต่อการจัดพื้นที่การเรียนรู้ และศึกษาความต้องการของผู้ใช้บริการสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า การจัดพื้นที่การเรียนรู้ในหลายพื้นที่ยังมีความไม่เหมาะสม เช่น อาคารห้องสมุดที่แยกเป็นสองอาคาร มีทางเข้าออกหลายทาง จึงควรปรับปรุงพื้นที่โดยรวมห้องสมุดเป็นอาคารเดียวกัน นำหนังสือและวารสารเก่าที่ไม่มีการใช้งานออกเพื่อเพิ่มพื้นที่สำหรับผู้ใช้บริการห้องสมุดจึงควรออกแบบและจัดพื้นที่สำหรับให้หนังสือทำงานกลุ่ม โดยควรมีบริเวณที่เหมาะสม

3.2 การพัฒนาองค์การ

ภัทรวดี บุญชวน (2555) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพองค์การเพื่อความเป็นเลิศของเทศบาลนครอ้อมน้อย ผลการวิจัยพบว่า 1) ศักยภาพทางด้านโครงสร้างมีศักยภาพสูงสุดรองลงมาคือ ด้านลักษณะการบริหารงาน ด้านบุคลากร ด้านค่านิยมร่วม ด้านกลยุทธ์ ด้านทักษะ ด้านระบบงาน ตามลำดับ 2) จากการศึกษาวិเคราะห์พบว่า ควรที่มีการพัฒนาศักยภาพในทุกด้านเพื่อความเป็นเลิศของเทศบาลอ้อมน้อย จ.สมุทรสาคร ในอนาคต

ฉันทนา บุญชู (2557) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เอื้อต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของลูกจ้างโรงพยาบาลนครปฐม ตัวแปรที่ศึกษา คือ ปัจจัยด้านการรับรู้บรรยากาศองค์การ จากแนวคิดของ ลิทวิน และสตริงเจอร์ แยกเป็น 9 มิติ กลุ่มตัวอย่าง คือ ลูกจ้างที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลนครปฐม พบว่า ปัจจัยการรับรู้

บรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของลูกจ้างโรงพยาบาลนครปฐม ได้แก่ มิติด้านการตัดสินใจ มิติด้านการสนับสนุน การฝึกอบรมและพัฒนา มิติด้านการรับรู้ผลงานและรางวัล มิติด้านความมั่นคงและความเสี่ยง มิติด้านการติดต่อสื่อสาร และมิติด้านความขัดแย้ง ตามลำดับ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการศึกษาดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นต้น (ปฐมภูมิ) ได้แก่
  - 1.1 ประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่อง มาตรฐานห้องสมุด สถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2544
  - 1.2 พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันวิทยบริการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 25216
  - 1.3 พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2522
  - 1.4 พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งส่วนราชการในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทบวงมหาวิทยาลัย พ.ศ.2532
  - 1.5 พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยกรุงเทพ พ.ศ. 2533 หมวด 1 บททั่วไป มาตรา 9
  - 1.6 พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 หมวดทั่วไป มาตรา10
  - 1.7 พระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 หมวด 1 บททั่วไป มาตรา 7
2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่
  - 2.1 หนังสือ วารสารวิชาการ และวิทยานิพนธ์
  - 2.2 เว็บไซต์ google Scholar ThaiJo เว็บไซต์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ฐานข้อมูล ThaiLISTDC ฐานข้อมูล Academic Search Ultimate
3. เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามกึ่งโครงสร้าง เป็นการสอบถามเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารห้องสมุด อาจารย์ และนิสิตของมหาวิทยาลัยที่มีจำนวนนักศึกษาสูงสุด ประเภทละ 5 มหาวิทยาลัย ที่เป็นตัวแทนของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทยโดยจำแนกประเภทตามกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ดังนี้ (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2563)
  - 3.1 มหาวิทยาลัยรัฐจุกักได้รับ ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

3.2 มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

3.3 มหาวิทยาลัยเอกชน ได้แก่ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยศรีปทุม มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

4. เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือเก็บรวบรวม ได้แก่ แบบบันทึกพัฒนาการห้องสมุดมหาวิทยาลัยไทย ประกอบไปด้วยหัวข้อต่อไปนี้

4.1 ประวัติความเป็นมาของห้องสมุดมหาวิทยาลัยไทย

4.2 แนวทางการพัฒนาห้องสมุดมหาวิทยาลัยไทย

5. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยเครื่องมือ 3 เล้า โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบ 3 เล้า ด้านข้อมูล (Data Triangulation)

6. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และเชิงโครงสร้าง

7. นำเสนอผลการวิจัยด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าด้วยการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึก ทำให้สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังประเด็นต่อไปนี้

1. พัฒนาการของห้องสมุดมหาวิทยาลัยไทย

ผลการวิจัยพบว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยตั้งแต่มีการก่อตั้งห้องสมุดมหาวิทยาลัยครั้งแรก พ.ศ. 2453 จนถึงปัจจุบันสามารถแบ่งพัฒนาการได้เป็น 5 ยุค โดยแต่ละยุคได้นำแนวคิดพัฒนาการมาวิเคราะห์ ดังนี้

ยุคที่ 1 ยุคห้องเก็บหนังสือ (พ.ศ. 2459-2524) ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศไทย เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2459 โดยการสถาปนาขึ้นมาจากห้องสมุดโรงเรียนข้าราชการพลเรือนฯ ให้เป็นหอสมุดหอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในอดีตห้องสมุดมหาวิทยาลัยเป็นเพียงห้องเก็บรวบรวมหนังสือ มีผู้เข้ามาใช้บริการไม่มาก บุคลากรห้องสมุดทำหน้าที่เพียงเฝ้าหนังสือและให้ยืมหนังสือ แต่จากการขยายตัวของมหาวิทยาลัย มีนักศึกษาจำนวนมากขึ้น ห้องสมุดมหาวิทยาลัยต้องจัดหาหนังสือเข้ามาให้เพียงพอต่อการใช้ในการเรียนการสอน จึงต้องขยายอาคารสถานที่เพื่อรองรับกับปริมาณหนังสือและทรัพยากรสารสนเทศที่เพิ่มขึ้น

ยุคที่ 2 ยุคห้องสมุดอัตโนมัติ (พ.ศ. 2524-2534) พ.ศ. 2524 เป็นยุคที่เริ่มมีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการทำงานในห้องสมุดมหาวิทยาลัย โดยเริ่มจากห้องสมุดของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้นำโปรแกรม CDS/ISI เข้ามาใช้เป็นครั้งแรกในการ

รวบรวมรายชื่อวารสาร ในปี พ.ศ. 2530-2531 ห้องสมุดมหาวิทยาลัยประมาณ 20 แห่ง ได้จัดทำบรรณานุกรมของห้องสมุด โดยส่วนใหญ่จัดทำบนเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์และใช้โปรแกรม Micro CDS/ISIS ซึ่งยูเนสโกนำมาให้ใช้โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย สำนักวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้นำโปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติ INNOPAC มาใช้เป็นแห่งแรกร่วมกับห้องสมุดคณะ 28 แห่ง ภายใต้ระบบเครือข่ายภายในที่เรียกว่า จุฬาลิเน็ต ต่อมาสถาบันการศึกษาหลายแห่งในประเทศไทยได้พัฒนาโปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติเพื่อใช้งานในห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อทดแทนโปรแกรมระบบห้องสมุดอัตโนมัติของต่างประเทศที่มีราคาสูง สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจึงได้มีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติเพื่อให้สถาบันการศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการใช้งาน และลดค่าใช้จ่ายในการซื้อและบำรุงรักษาระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ซึ่งมีหน่วยงานที่พัฒนาระบบห้องสมุดอัตโนมัติ คือ

1. ALIST (Automated Library System for Thai Higher Education Institutes) พัฒนาโดย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นระบบบริหารจัดการห้องสมุดอัตโนมัติ

2. LM-Som SookK พัฒนาโดย สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

3. WALAI AutoLib พัฒนาโดย หน่วยวิจัยนวัตกรรมด้านสารสนเทศ สำนักวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ที่มีการพัฒนาไปสู่การใช้งานผ่าน Application บน Tablet และ Smart Phone รองรับทั้งระบบปฏิบัติการ IOS และ Android เช่น การสืบค้น การยืมต่อ การจอง (จันทร์เพ็ญ กล่อมใจขาว, 2550)

ยุคที่ 3 ยุคอินเทอร์เน็ตเปลี่ยนโลก (พ.ศ. 2535-2552) เริ่มจากการนำอินเทอร์เน็ตเข้ามาใช้ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยครั้งแรกโดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใน พ.ศ. 2535 (ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, 2563) จนถึงยุค Web 2.0 ซึ่งเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงของห้องสมุดมหาวิทยาลัยอย่างรวดเร็ว ผลจากการนำอินเทอร์เน็ตมาใช้ในห้องสมุดส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อการให้บริการของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ทำให้ต้องปรับเปลี่ยนบทบาทให้ก้าวทันเทคโนโลยีสารสนเทศ และต้องจัดหาทรัพยากรในรูปแบบออนไลน์ บรรณารักษ์ต้องทำหน้าที่ในการฝึกอบรมการสืบค้นสารสนเทศ ให้ความรู้เกี่ยวกับการค้นหาและเลือกใช้สื่อสารสนเทศในรูปแบบที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น พื้นที่การเรียนรู้เริ่มที่จะปรับเปลี่ยนจากห้องเก็บหนังสือเป็นห้องที่ต้องมีคอมพิวเตอร์และพื้นที่ไม่ได้หมายถึงแค่สถานที่ที่การเรียนรู้อยู่ทั้งในอาคารสถานที่และยังอยู่ในเว็บไซต์ ฐานข้อมูลออนไลน์ในช่วงแรกเริ่มของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต คือ Web 1.0 (ค.ศ. 1989-2005) เป็นยุคแรกในขณะอินเทอร์เน็ตกำลังได้รับความนิยม Web 1.0 เป็น

เว็บไซต์ที่นำเสนอข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ด้านต่าง ๆ ที่คนส่วนใหญ่สนใจติดตาม ซึ่งจะส่งเนื้อหาต่าง ๆ ขึ้นหน้าจอกอมพิวเตอร์แต่เพียงอย่างเดียว เป็นการสื่อสารทางเดียว แต่การเปลี่ยนแปลงในการให้บริการเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเมื่อเข้าสู่เทคโนโลยี Web 2.0 (ค.ศ. 2004-2009) (รุจิเรขา วิทยายุทธพิภกุล, 2552) เทคโนโลยี Web 2.0 เป็นการพัฒนาเว็บไซต์ให้เป็นเครื่องมือการสื่อสารสองทางที่ผู้เขียนเว็บ และผู้ใช้งานสามารถมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์และแบ่งปันเนื้อหาระหว่างกันได้อย่างกว้างขวาง ก่อเกิดเป็นชุมชนออนไลน์ จึงกล่าวได้ว่า เทคโนโลยีเว็บ 2.0 เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้ใช้เป็นสำคัญ (Stephens & Collins, 2007) นอกจากนี้ยังเน้นการใช้งานเว็บไซต์เป็นพื้นที่ในการทำกิจกรรม โดยไม่จำเป็นต้องติดตั้งซอฟต์แวร์ประเภทอื่นเพิ่มเติมสามารถเข้าใช้บริการที่มีในเว็บไซต์ได้ทันที เทคโนโลยี Web 2.0 จึงได้รับความนิยมและมีการนำมาใช้ในองค์กรต่าง ๆ เพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการโดยเน้นให้ผู้ใช้บริการเป็นศูนย์กลาง (Casey & Savastinuk, 2006) ดังนั้นเทคโนโลยี Web 2.0 จึงมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทการให้บริการของห้องสมุด (Miller, 2005) เนื่องจากสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในงานบริการสารสนเทศของห้องสมุดได้อย่างมีประสิทธิภาพ Web 3.0 (ค.ศ. 2008-2016) เป็นเทคโนโลยีหรือแนวความคิดที่จะพัฒนาการเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ บนเว็บไซต์ที่เนื้อหา มีความเกี่ยวข้องกันทั้งภายในเว็บและจากเครือข่ายทั่วโลก โดยมีพื้นฐานของคอมพิวเตอร์ที่มีการประมวลผลด้วยความเร็วสูง การพัฒนาเครือข่ายที่รวดเร็วขึ้น และการจัดเก็บที่มีมากขึ้น และ Web 4.0 (ค.ศ. 2017-ปัจจุบัน) เป็นการเชื่อมต่อของระบบอัจฉริยะในการติดต่อและใช้ประโยชน์ร่วมกัน เนื่องจากมนุษย์ซึ่งเป็นผู้ใช้ กับเครื่องจักรที่สามารถมีปฏิสัมพันธ์ที่เป็นส่วนตัวมากขึ้น พัฒนาการของห้องสมุดที่มีการใช้เทคโนโลยีตั้งแต่ห้องสมุด 1.0 ถึง ห้องสมุด 4.0 ทำให้สภาพแวดล้อมการทำงานในห้องสมุดมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ดังนั้นห้องสมุดในยุคต่าง ๆ ตั้งแต่ 1.0-4.0 จึงเป็นพัฒนาการที่มาพร้อมกับเทคโนโลยีเว็บนั้นเอง (ศิริกาญจน์ โปธิ์เชียว, 2561)

ยุคที่ 4 ยุคเครือข่ายความร่วมมือ (พ.ศ. 2539-2564) เป็นยุคที่มีช่วงเวลาคาบเกี่ยวกับยุคที่ 3 ซึ่งเป็นยุคของอินเทอร์เน็ตที่สร้างความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเป็นระยะเวลาต่อเนื่องมาถึงยุคเครือข่ายความร่วมมือซึ่งเริ่มต้นจากการจัดตั้งเครือข่าย Uninet ซึ่งเป็นเครือข่ายความร่วมมือทางเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่ครอบคลุมทุกภูมิภาคเป็นครั้งแรก หลังจากที่มีอินเทอร์เน็ตและสารสนเทศในรูปแบบออนไลน์เข้ามา ห้องสมุดมหาวิทยาลัยก็ปรับเปลี่ยนจากการจัดหาสารสนเทศที่เป็นตัวเล่มมาจัดหาสารสนเทศในรูปแบบออนไลน์มากขึ้น โดยฐานข้อมูลออนไลน์ที่จัดซื้อมาให้บริการส่วนใหญ่เป็นฐานข้อมูลออนไลน์ที่มีผู้จำหน่ายอยู่ในต่างประเทศ ราคาของฐานข้อมูลออนไลน์แปรผันตามอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และมีราคาสูงเพิ่มขึ้น

ทุกปี ต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการจัดซื้อฐานข้อมูลออนไลน์เหล่านี้ จึงเกิดเครือข่ายความร่วมมือระหว่างห้องสมุดเพื่อสร้างอำนาจการต่อรองกับผู้ขายฐานข้อมูลออนไลน์ เครือข่ายความร่วมมือดังกล่าวเมื่อเกิดขึ้นแล้วไม่เพียงแต่จะเป็นประโยชน์ในเรื่องการต่อรองราคาในการซื้อฐานข้อมูล แต่ก่อให้เกิดความร่วมมือในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ทรัพยากรร่วมกันของสถาบันอุดมศึกษา การจัดการประชุมวิชาการนำเสนอผลงานของบุคลากรห้องสมุดมหาวิทยาลัย ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยกลุ่มเครือข่ายความร่วมมือของห้องสมุดมหาวิทยาลัยมีดังต่อไปนี้

1. โครงการเครือข่ายสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา หรือเครือข่าย UniNet จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2539 ดำเนินโครงการในการจัดหางจร สื่อสัญญาณความเร็วสูงเพื่อใช้สำหรับเชื่อมโยงเครือข่ายสารสนเทศและการสื่อสารของสถาบันอุดมศึกษา และจัดตั้งเป็นสำนักบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา ได้เชื่อมโยงเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในขณะนั้น 24 แห่ง เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาทั้งในส่วนกลางและภูมิภาคได้เข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันได้อย่างเหมาะสมและเพียงพอ (สำนักงานบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา, 2566)

2. ข่ายงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค (PULINET) ข่ายงานความร่วมมือระหว่างห้องสมุดมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค (ข่ายงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค, 2566)

3. โครงการพัฒนาเครือข่ายระบบห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS) เป็นการดำเนินการเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนกลาง เครือข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค และสำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัยเข้าด้วยกัน บนเครือข่าย UniNet เกิดระบบการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการให้บริการข้อมูลฉบับเต็มในรูปอิเล็กทรอนิกส์ของวิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย และบทความวิชาการ เพื่อสนับสนุนการศึกษา การค้นคว้า วิจัย สามารถสืบค้นวิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย บทความวิชาการ จากฐานข้อมูลของห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการ (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2561)

4. ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (อพส.) ก่อตั้งขึ้นด้วยความร่วมมือของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน 11 แห่ง และได้จัดตั้งเป็นชมรมห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือและพัฒนาห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรห้องสมุดร่วมกันระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน รวมถึงเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและส่งเสริมให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ (ห้องสมุดมหาวิทยาลัยรังสิต, 2558)

จากความร่วมมือกันของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ทำให้เกิดเครือข่ายที่แบ่งปันทรัพยากร ความรู้ทำให้เกิดการพัฒนาห้องสมุดมหาวิทยาลัยได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เครือข่ายของห้องสมุดมหาวิทยาลัยทำให้ทรัพยากรสารสนเทศและบริการต่าง ๆ ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยมีการใช้อย่างคุ้มค่า แต่ยังเป็นภาระจำกัดเฉพาะบุคคลในมหาวิทยาลัย ไม่ได้แพร่กระจายออกไปยังหน่วยอื่นของสังคม ทำให้ความรู้ที่มีอยู่ยังเข้าถึงได้ยากสำหรับผู้สนใจที่เป็นบุคคลภายนอกมหาวิทยาลัย การจัดสภาพแวดล้อมและช่องทางการเข้าถึงสารสนเทศเพื่อเอื้ออำนวยให้บุคคลภายนอกมหาวิทยาลัยหรือในชุมชนมีความสนใจสามารถเข้าถึงข้อมูลได้

ยุคที่ 5 แบ่งปันความรู้สู่ชุมชน (2565-ปัจจุบัน) เนื่องจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้มหาวิทยาลัยต้องปิดการเรียนการสอน ณ ที่ตั้งเป็นเวลากว่า 3 ปี จนกระทั่งสถานการณ์คลี่คลายจึงมีการประกาศเปิดมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ ณ ที่ตั้งในวันที่ 1 พฤศจิกายน 2564 (กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2564) หลังจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 คลี่คลายลง ห้องสมุดมหาวิทยาลัยต้องปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานการให้บริการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการที่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในระหว่างการปิดห้องสมุดมหาวิทยาลัย เนื่องจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ผู้ใช้บริการไม่สามารถเข้ามาใช้บริการในห้องสมุดได้ จึงมีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ทำให้การบริการสารสนเทศมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในห้องสมุดมีทั้งข้อดีและข้อควรระวัง ข้อดีคือ ช่วยให้ผู้ใช้บริการเข้าถึงสารสนเทศได้สะดวก รวดเร็ว แม้ว่าไม่ได้เดินทางมายังห้องสมุด ข้อเสียคือ ผู้ใช้เคยชินกับการรับบริการโดยไม่ต้องเดินทางเข้ามาทำกิจกรรมต่าง ๆ ยังสำนักหอสมุด จนขาดการปฏิสัมพันธ์และใช้สถานที่ของห้องสมุดเป็นพื้นที่การเรียนรู้ได้ไม่คุ้มค่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยจึงต้องเพิ่มบทบาทและขยายการให้บริการไปสู่ประชาชนในชุมชนเพื่อให้ทรัพยากรสารสนเทศและพื้นที่การเรียนรู้ที่มีอยู่ถูกใช้อย่างคุ้มค่า สามารถสนับสนุนการพัฒนาบุคคลทั้งในและนอกระบบการศึกษาได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

2. แนวทางการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ใช้บริการ และผู้บริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย พบว่าห้องสมุดมหาวิทยาลัยไทยต้องมีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากสภาพแวดล้อมของสังคมและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วและไม่เพียงต้องปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการที่เป็นนักศึกษาและบุคลากรในมหาวิทยาลัยเท่านั้น ยังต้องตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในชุมชนซึ่งเป็นลูกค้ากลุ่มใหม่ในอนาคต เนื่องจากจำนวนนักศึกษามีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นห้องสมุดมหาวิทยาลัยจะต้องปรับแนวคิดและ

วิธีการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. ด้านนโยบาย การดำเนินงาน ควรมุ่งเน้นการเป็นศูนย์กลางความรู้โดยส่งเสริมการเรียนรู้ในทุกช่วงวัย ทุกช่วงเวลา มีบริการที่ไม่หยุดนิ่ง การสร้างเครือข่ายเพื่อกระจายความรู้ให้ทันต่อความต้องการในทุกช่วงเวลาของผู้เรียน เสริมสร้างนิสัยรักการเรียนรู้และความต้องการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
2. ด้านพื้นที่การเรียนรู้ในอนาคตการเรียนในห้องเรียนจะลดน้อยลง การเรียนจะเป็นแบบออนไลน์จากทุกสถานที่และเวลาที่สะดวก ห้องสมุดมหาวิทยาลัยไม่เพียงแต่มีบทบาทในการจัดกิจกรรมให้กับนักศึกษาหรือบุคลากรของมหาวิทยาลัยแล้ว ยังมีการจัดกิจกรรมให้กับประชาชนในชุมชนด้วย เช่น จัดกิจกรรมในช่วงวันหยุด หรือตอนเย็นหลังเลิกงานให้กับเด็ก ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ว่างจากการเรียนของเด็กและการทำงานของผู้ปกครอง ทำให้เด็ก ๆ มีนิสัยรักการอ่าน และผู้ปกครองสามารถนำลูกหลานมาร่วมกิจกรรมได้
3. ด้านกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การประชาสัมพันธ์ ควรนำเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ เข้ามาใช้ในกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ แสวงหาวิธีการใหม่ ๆ ในการสื่อสารกับผู้ใช้บริการให้ผู้ใช้บริการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกในช่องทางที่ผู้ใช้บริการรุ่นใหม่ใช้กันอยู่เป็นประจำ ได้แก่ โซเชียลมีเดียต่าง ๆ
4. ด้านผู้รับบริการ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยควรยอมรับในความหลากหลายของผู้รับบริการ ให้บริการ และจัดบริการตามความต้องการส่วนบุคคล รายกลุ่ม แทนการให้บริการโดยรวมอย่างกว้าง ๆ (กนกกร กมลเพชร และวีรฉัตร สุปัญญา, 2563)
5. แนวทางการพัฒนาห้องสมุดมหาวิทยาลัยไทย
แนวทางในการพัฒนาห้องสมุดมหาวิทยาลัยในอนาคต ต้องคำนึงถึงรูปแบบการใช้ชีวิตของผู้ใช้บริการที่เปลี่ยนแปลงไป ห้องสมุดมหาวิทยาลัยต้องสร้างพื้นที่การเรียนรู้ให้เหมาะกับพฤติกรรมของผู้ใช้บริการทั้งที่เป็นนักศึกษา และประชาชนในชุมชน โดยพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ พื้นที่การเรียนรู้ทางกายภาพ และพื้นที่การเรียนรู้แบบออนไลน์
  - 5.1 พื้นที่การเรียนรู้ทางกายภาพ ได้แก่ อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม และบรรยากาศในการการเรียนรู้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยจะต้องปรับเปลี่ยนวัตถุประสงค์ของการใช้อาคารสถานที่ จากเดิมที่เป็นเพียงแค่ให้บริการจัดเก็บ รวบรวมสารสนเทศอย่างเป็นระบบ เป็นพื้นที่การเรียนรู้ในรูปแบบที่รองรับกับรูปแบบการใช้ชีวิตของผู้ใช้บริการ ดังนี้ 1) พื้นที่การเรียนรู้เฉพาะรายบุคคล 2) พื้นที่การเรียนรู้แบบกลุ่ม 3) พื้นที่การฝึกฝนปฏิบัติการเพื่อการเรียนรู้ 4) พื้นที่การเรียนรู้ที่เป็นเวทีสำหรับแสดงความสามารถ

5.2 พื้นที่การเรียนรู้แบบออนไลน์ ได้แก่ การสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่ผู้ใช้บริการเข้าถึงได้อย่างไม่จำกัดเวลา และสถานที่ เพื่ออำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้แบบ ตลอดชีวิต ให้มีความสะดวกรวดเร็วในการเข้าถึงสารสนเทศ สามารถ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งแบบรายบุคคลและแบบกลุ่มผ่านช่องทาง ออนไลน์ต่าง ๆ

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พบว่า พื้นที่การเรียนรู้จะต้อง มีการปรับเปลี่ยนอยู่เสมอตามสภาพแวดล้อมของสังคม และ เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป การสร้างพื้นที่การเรียนรู้ของห้องสมุด มหาวิทยาลัยจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนอยู่เสมอตามสถานการณ์ที่และ ปัจจัยต่าง ๆ ต่อไปนี้ 1) ความต้องการและพฤติกรรมของผู้ใช้บริการ 2) งบประมาณ 3) นโยบายของมหาวิทยาลัย 4) สภาพแวดล้อม ในชุมชน ปัจจุบันจำนวนนักศึกษาในมหาวิทยาลัยลดลงตามจำนวน ประชากรของประเทศไทย คนรุ่นใหม่มุ่งเน้นการทำงานสร้างอาชีพ ตั้งแต่อายุน้อย ทำให้ผู้ที่เข้าเรียนในมหาวิทยาลัยมีแนวโน้มลดลง อย่างต่อเนื่อง ห้องสมุดมหาวิทยาลัยต้องเพิ่มบทบาทโดยการเข้าหา ผู้ใช้บริการกลุ่มใหม่ที่ไม่ได้อยู่เพียงในมหาวิทยาลัยเท่านั้น แต่เป็น ผู้ใช้บริการที่อยู่ภายนอกมหาวิทยาลัยด้วย ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ควรต้องจัดกิจกรรมบริการวิชาการให้แก่ชุมชนเพื่อสร้างความ สัมพันธ์อันดีกับประชาชนในชุมชน ก่อให้เกิดความผูกพันจาก กิจกรรมที่ทำร่วมกัน ดึงกลุ่มประชาชนในชุมชนเข้ามาเป็นสมาชิก อีกรุ่นหนึ่งของห้องสมุด ทำให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นภารกิจที่สถาบันอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัยทุกแห่งควร ตระหนัก เพื่อการสร้างสังคมอุดมปัญญาอย่างแท้จริง

หากจะกล่าวในอดีตเป็นบทเรียนเพื่อก้าวสู่นาคตก็คง ไม่ใช่คำกล่าวที่เกินจริงไปนักสำหรับหนึ่งศตวรรษแห่งการพัฒนา ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย หากสิ่งที่จะทำให้ห้องสมุด มหาวิทยาลัยสามารถก้าวสู่นาคตอย่างมั่นคงและยั่งยืนนั้นยังต้อง อาศัยการแบ่งปันเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาห้องสมุด มหาวิทยาลัยในประเทศไทยต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

เมื่อศึกษาการพัฒนาห้องสมุดมหาวิทยาลัยไทยแล้ว อาจศึกษาพัฒนาการของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาห้องสมุดมหาวิทยาลัยให้กว้างไกล มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกกร กมลเพชร และวีรฉัตร สุบัญญัติ. (2563). ภาพปัจจุบัน ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในการส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิต. *วารสารวิจัย สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย*. 13(1): 80-95.
- กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. แนวทาง และหลักเกณฑ์การเปิดสถานที่ทำการของสถาบัน อุดมศึกษา. [online]. เข้าถึงได้จาก : file:///C:/Users/Nisa chon/Down loads/05%20Agenda%203.4%20 Guidelines%20n%20criteria-open%20(%E0%B8% AA%E0%B8%9B.).pdf. 2564.
- รายงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค. ธรรมนูญรายงาน ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค. [online]. เข้าถึงได้ จาก : <https://www.pulinet.org/about/>. 2566.
- งานสารสนเทศและห้องสมุดสตางค์ มงคลสุข คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. ห้องสมุดไทยสมัยรัตนโกสินทร์. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://stang.sc.mahidol.ac.th/book fair/Oldweb/Article003part6.htm>. 2552.
- จันทร์เพ็ญ กล่อมใจขาว. ระบบห้องสมุดอัตโนมัติที่ได้รับการ สนับสนุนจากสกอก. [online]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.snc.lib.su.ac.th/sncliblog/?p=49920>. 2550.
- จิราภรณ์ หนูสวัสดิ์. (2561). โทล: 12 ปี ที่ เค พาร์ค สารพัน เรื่องราว หลากหลายความคิดว่าด้วย การเรียนรู้ พื้นที่ การเรียนรู้ และนวัตกรรมห้องสมุด. *วารสารสารสนเทศ*. 17(1): 223-228.
- ฉันทนา บุญชู. ปัจจัยที่เอื้อต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ของลูกจ้างโรงพยาบาลนครปฐม. [online]. เข้าถึงได้ จาก : <https://journal.oas.psu.ac.th/index.php/asj/article/view/703/687>. 2557.
- ดำรงค์ กันธิมูล. (2549). การพัฒนาองค์การของสถานศึกษา **ขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์. (2534). **หลักบรรณารักษศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- นวรรตน์ โพธิ์เขียว และจุฑารัตน์ ศราวณวงศ์. (2563). ความ ต้องการบริการพื้นที่การเรียนรู้ของผู้ใช้บริการสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. *วารสารบรรณศาสตร์ มศว*. 13(1): 38.
- บัญญัติ แก้วส่อง. (2545). **องค์การ: การจัดการและการพัฒนา**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: อักษราพัฒนา.

- ประวัติระบบห้องสมุดอัตโนมัติในประเทศไทย. [online]. เข้าถึงได้จาก : <http://pioneer.netserv.chula.ac.th/~vduangna/lec04.pdf>. ม.ป.ป.
- ภัทรวดี ขวนบุญ. (2555). **การพัฒนาศักยภาพองค์การเพื่อความ เป็นเลิศของเทศบาลนครอ้อมน้อย จ.สมุทรสาคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร. ประเภทของห้องสมุด. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=12&chap=2&page=t12-2-infodetail10.html>. 2566.
- รัฐจวน อินทรกำแหง. (2520). **การใช้ห้องสมุด**. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- _____. (2538). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2538**. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- รุจิเรขา วิทยายุทธภูมิ. (2552). การจัดการความรู้: ประสบการณ์ของห้องสมุดสตางค์ มงคลสุข. **โดมทัศน์**. 30(2): 3-9.
- วิเชียร มั่นแหล่ และจงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร. (2563). การพัฒนาห้องสมุดมหาวิทยาลัยสู่ห้องสมุดอัจฉริยะ. **วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช**. 12(1): 212-219.
- วีระชัย อินทรอนันต์. (2558). **การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และผลกระทบต่อห้องสมุดมหาวิทยาลัยในจังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ศิริกาญจน์ โพธิ์เชียว. (2561). เทคโนโลยีเว็บสู่ห้องสมุดมหาวิทยาลัย 4.0. **วารสารสารสนเทศ**. 17(2): 9-22.
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, Telecom Journal. 1 ทศวรรษ อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย. [online]. เข้าถึงได้จาก : https://oer.learn.in.th/search_detail/result/177072. 2563.
- สำนักงานบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา. **โครงการเครือข่ายสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา**. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.uni.net.th/about-uninet/>. 2566.
- สำนักงานปลัดกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. **สถิติอุดมศึกษา**. นักศึกษา บุคลากร และสถานศึกษา. [online]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.info.mua.go.th/info/>. 2563.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. **โครงการพัฒนาเครือข่ายระบบห้องสมุดในประเทศไทย (ThaiLIS)**. [online]. เข้าถึงได้จาก : https://www.nstda.or.th/home/knowledge_post/thailis-thai-library-integrated-system/. 2561.
- สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์. (2521). **การใช้บริการห้องสมุดและการเขียนรายงานการค้นคว้า**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุบิน ไชยยะ. (2559). **กลยุทธ์การบริหารห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยมหาวิทาลัย.
- สุภารักษ์ จูตระกูล. (2559). **ครอบครัวกับการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล (Digital Literacy) ของดิจิทัลเนทีฟ (Digital Natives)**. **วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย**. 11(1): 132-151.
- ห้องสมุดมหาวิทยาลัยรังสิต. **ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (อพส.)**. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://library.rsu.ac.th/seminar30/>. 2558.
- อุไรลดดา ชูพุทธพงษ์, ชลิตา คำหอม และ รัชดาพร บุญไมตรี. (2561). **การจัดการเชิงกลยุทธ์ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน**. **รมยสาร**. 16(1): 138-140.
- Andrews, C., Wright, S. E., & Raskin, H. (2016). Library learning spaces: Investigating libraries and investing in student feedback. **Journal of Library Administration**. 56(12): 647-672.
- Bennis, W. G. (1969). **Organization Development: Its Nature, Origins and Prospects**. Mass: Addison-Wesley.
- Casey, M. E., & Savastinuk, L. C. Library 2.0: Service for the next-generation library. [online]. available : http://lj.libraryjournal.com/2010/05/technology/library-2-0/#_. 2006.
- Fordyce, J. K., & Weil, R. (1971). **Managing with people; a manager's handbook of organization development methods**. Reading. Mass: Addison-Wesley.
- Miller, P. Web 2.0: Building the new library. [online]. available : <http://www.ariadne.ac.uk/issue45/miller#2>. 2005.

Stephens, M., & Collins, M. (2007). Web 2.0, library 2.0, and the hyperlinked library. *Serials Review*, 33(7): 253-256.

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เปรียบเทียบแนวโน้มพฤติกรรมผู้บริโภคแต่ละเจนเนอเรชันเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกก Comparing Consumer Behavior Trends Across Generations Concerning Reed Processed Products

วิทมา ธรรมเจริญ^{*1}, ภัทรบดี พิมพ์กี², ศันสนีย์ อัจฉนาฝาย², พนม จงกล², กรกนก สนิทการ²

Wittama Thumcharoen¹, Pattarabordee Pimki², Sansanee Artnafai², Pranom Chongkon², Kornkanok Sanitgan²

¹ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี 22000

² คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี 22000

¹ Faculty of Science and Technology, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi 22000 Thailand

² Faculty of Industrial Technology, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi 22000 Thailand

*Corresponding author E-mail: wittama.t@rbru.ac.th

(Received: May 8 2023; Revised: June 20 2023; Accepted: July 18 2023)

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคแต่ละเจนเนอเรชันเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกก และ 2) เปรียบเทียบแนวโน้มพฤติกรรมผู้บริโภคแต่ละเจนเนอเรชันเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ได้ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 385 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบ t-test และ ANOVA ทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของ LSD และ Dunnett's T3

ผลการศึกษาพบว่า ทุกเจนเนอเรชันซื้อสินค้าประเภทของใช้มากที่สุด โดยซื้อเพื่อนำไปใช้เอง ด้านบุคคลที่มีอิทธิพลในการซื้อสินค้ามากที่สุด คือ ตนเอง และเหตุผลหลักที่ตัดสินใจซื้อสินค้าเพราะประโยชน์ใช้สอย ด้านจำนวนเงินในการซื้อสินค้าของ Gen Z ส่วนใหญ่ซื้อสินค้าในราคาต่ำกว่า 500 บาท ส่วน Gen B, Gen X และ Gen Y ส่วนใหญ่ซื้อในราคา 500-1,500 บาท ด้านลวดลาย Gen B, Gen X และ Gen Y ชื่นชอบลายไทยมากที่สุด Gen Z ชื่นชอบลายสามเหลี่ยมมากที่สุด ด้านโทนสี Gen B ชอบสีโทนมเย็น Gen X ชอบสีเอิร์ทโทน Gen Y และ Gen Z ชอบสีธรรมชาติมากที่สุด ทุกเจนเนอเรชันชอบเครื่องประกอบการแต่งกายมากที่สุด ในภาพรวมผู้บริโภค Gen B และ Gen X มีแนวโน้มการใช้ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกในระดับมาก ส่วน Gen Y และ Gen Z มีแนวโน้มการใช้ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกในระดับปานกลาง

ผู้บริโภค Gen B ที่มีสถานภาพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยที่แตกต่างกัน มีแนวโน้มพฤติกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกแตกต่างกัน ผู้บริโภค Gen X ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีแนวโน้มพฤติกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกแตกต่างกัน ผู้บริโภค Gen Y ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีแนวโน้มพฤติกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกแตกต่างกัน และผู้บริโภค Gen Z ที่มีเพศแตกต่างกัน มีแนวโน้มพฤติกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ : พฤติกรรมผู้บริโภค; เจเนอเรชัน; ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกก

Abstract

This research aimed to investigate the consumer behavior of different generations toward reed-processed products and compare the trends in their behavior based on various personal factors. The study utilized a stratified sampling method to select a sample size of 385 respondent for the questionnaire. Descriptive statistics, including frequency distribution, percentage, average, and standard deviation, were employed, along with inferential statistics such as t-test and One-way analysis of variance (ANOVA) to test the differences in mean scores for each pair using LSD and Dunnett's T3 test.

The results revealed that each generation primarily purchased products for personal use, with self-influence being the most significant factor in making purchasing decisions. Utility emerged as the main reason for product selection. Notably, a majority of Gen B and Gen Z spent less than 500 baht, while most of Gen B, Gen X, and Gen Y spent between 500 and 1500 baht. Gen B, Gen X, and Gen Z show a preference for Thai patterns. Gen Z demonstrates a particular liking for Triangle patterns. Gen B favors cool colors, while Gen X leans towards earth tones. Gen Y and Gen Z both exhibit a fondness for natural colors. Additionally, accessories are favored by every generation. The overall findings indicated that the consumer behavior of Gen B and Gen X showed a high level of trend toward reed-processed products, while Gen Y and Gen Z exhibited a moderate level of trend in their behavior.

Additionally, the study demonstrated that consumer behavior varied significantly across generations concerning status, education, average income for Gen B, education for Gen X, status for Gen Y, and gender for Gen Z, with a statistical significance level of 0.05.

Keywords : Consumer behavior; generation; reed processed product

บทนำ

ประเทศไทยมีไม้ล้มลุกที่เรียกว่า กก ที่สามารถพบได้ทั่วไปในบริเวณที่ชื้นแฉะ เป็นพืชน้ำที่มีความเหนียวและทนทาน ถูกนำมาใช้เป็นวัสดุในงานหัตถกรรมเครื่องจักสาน ที่พบเห็นมากที่สุดคือการนำมาผลิตเสื่อสำหรับปูนั่ง ภายหลังมีการออกแบบและพัฒนาเป็นรูปแบบต่าง ๆ อาทิ รองเท้า กระเป๋า กล่องทิชชู และของฝากของที่ระลึกต่าง ๆ ซึ่งในจังหวัดจันทบุรีมีหัตถกรรมการทอเสื่ออกเป็นหนึ่งในภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี และเป็นงานฝีมือที่เลื่องชื่อของจังหวัดและรู้จักกันแพร่หลายในนามของ “เสื่ออกจันทบุรี” ซึ่งการทอเสื่ออกในจังหวัดจันทบุรีมีประวัติความเป็นมายาวนานจากรุ่นสู่รุ่นที่ถ่ายทอดกรรมวิธีและเทคนิคต่าง ๆ ในการทำขึ้นมา และถ้าพูดถึงกกจะต้องนึกถึงผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกในชุมชนบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี เพราะชุมชนแห่งนี้ได้รับการถ่ายทอดจากผู้เฒ่าและอบรมจากสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี เนื่องจากพระองค์ทรงพัฒนาการทอเสื่ออกจันทบุรีให้มีคุณภาพ รูปแบบ และสีสันทที่สวยงาม อาชีพการทอเสื่อจึงถือเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนแห่งนี้จากอดีตจนถึงปัจจุบัน

ชุมชนบางสระเก้า เป็นหมู่บ้านที่คนในพื้นที่ประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น การเย็บใบจาก การทอผ้าฝ้าย และการทอเสื่ออก ซึ่งถือว่าชุมชนแห่งนี้มีการทอเสื่ออกมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับหมู่บ้านอื่น ๆ ในจังหวัดจันทบุรี มีการผลิตที่ครบวงจร มีวัตถุดิบ และการทอที่ประณีต จึงเป็นที่รู้จักและยอมรับของผู้บริโภคในวัยต่าง ๆ ในหลายเจเนอเรชันที่ได้เข้ามาเยี่ยมชมชุมชนแห่งนี้ (นรวรรณ ใจชื่น และรังษิ ต่ออ่อน, 2548)

ในปัจจุบันมีการแบ่งผู้บริโภคตามช่วงวัยเป็น 4 เจเนอเรชัน ดังนี้ 1) Gen B เกิดในช่วง พ.ศ. 2489-2507 มีลักษณะจริงจัง ทุ่มเทให้กับการทำงาน ประหยัด ยึดติดกับธรรมเนียมและประเพณี ในด้านความเป็นผู้บริโภค เน้นการซื้อสินค้าโดยพิจารณาจากราคา เนื่องจากเป็นวัยที่ไม่สามารถสร้างรายได้ด้วยตัวเองจึงพิจารณาจากสินค้าที่ราคาถูกและคุณภาพเหมาะสมเป็นหลัก 2) Gen X เกิดในช่วง พ.ศ. 2508-2522 มีรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบ Work Life Balance มีความเชื่อมั่นและเป็นตัวของตัวเองสูง ให้ความสำคัญกับการศึกษาผลิตภัณฑ์จากการวิจัยก่อนเลือกซื้อ และคุ้นชินกับเทคโนโลยีมากกว่าคนเจเนอเรชันก่อน 3) Gen Y คือ กลุ่มคนที่เกิดในช่วง พ.ศ. 2523-2540 มีความเชี่ยวชาญพร้อมปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีและมีความเป็นตัวของตัวเอง ชื่นชอบความรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นในด้านของบริการและการใช้ชีวิต ชื่นชอบการวิจัยสินค้า 4) Gen Z เกิดหลัง พ.ศ. 2540 เนื่องจากเกิดมาในช่วงที่เทคโนโลยีด้านดิจิทัลพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทำให้อ่อนช้อยมีความเชี่ยวชาญด้านการใช้เทคโนโลยีมากกว่าคนเจเนอเรชันอื่น ๆ ส่วนมากเป็นคนในวัยเรียน จึงเข้าถึงข้อมูลได้หลากหลาย ทำให้มีทัศนคติ

ที่เปิดกว้าง ชื่นชอบการเรียนรู้ แต่ไม่ชอบข้อมูลที่นำเชื่อ เน้นประสบการณ์จริง (Fillgoods, 2563)

จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมผู้บริโภคแต่ละเจเนอเรชันแตกต่างกัน การเจาะกลุ่มลูกค้าเพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าในแต่ละกลุ่มได้นั้นจึงมีความสำคัญยิ่ง และจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ยังไม่พบบงานวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริโภคในแต่ละเจเนอเรชันเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกก ดังนั้นเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าในทุกเจเนอเรชันจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคแต่ละเจเนอเรชัน และเปรียบเทียบแนวโน้มพฤติกรรมผู้บริโภคแต่ละเจเนอเรชันเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกในชุมชนบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สนใจหรือผู้ประกอบการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกในชุมชนต่าง ๆ เข้าใจพฤติกรรมของผู้บริโภค เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในแต่ละเจเนอเรชันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคแต่ละเจเนอเรชันเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกในชุมชนบางสระเก้า จังหวัดจันทบุรี
2. เปรียบเทียบแนวโน้มพฤติกรรมผู้บริโภคแต่ละเจเนอเรชันเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสมมติฐานการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางดังนี้

พฤติกรรมผู้บริโภค (Customer Behavior) หมายถึง การศึกษาปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคล และกระบวนการที่ใช้ในการเลือกหรือการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการใช้สินค้าและบริการ รวมถึงกระบวนการในการตัดสินใจ และกระบวนการตัดสินใจที่มีมาก่อนซึ่งมีส่วนในการทำให้มีการกระทำได้ดังกล่าว ทั้งนี้การจะศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค ในเบื้องต้นจะเป็นการทำความเข้าใจความต้องการของประชาชน การประเมินสิ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้บริโภค เช่น ครอบครัว เพื่อน กลุ่มอ้างอิง และสังคม เป็นต้น (นันทิชา โชติพิทยานนท์, 2564)

พฤติกรรมของผู้บริโภค 4 เจเนอเรชัน (สรเพชรไชยสิริยะสวัสดิ์, 2561)

เจเนอเรชัน Baby Boomer (Gen B) เป็นกลุ่มคนที่เกิดในช่วง พ.ศ. 2489-2507 ส่วนมากเป็นคนวัยเกษียณที่มีลักษณะจริงจัง ประหยัด ใช้ชีวิตทุ่มเทให้กับการทำงาน ยึดติดกับธรรมเนียมและประเพณี ด้านความเป็นผู้บริโภคอ่อนช้อยให้ความสำคัญ

กับราคา เนื่องจากเป็นวัยที่ไม่สามารถสร้างรายได้ด้วยตัวเองจึงต้องให้ความสำคัญกับการตัดสินใจซื้อสินค้าที่ราคาถูกและคุณภาพเหมาะสมที่สุด คนเจนเอเรชั่นนี้สามารถใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ทางโซเชียลมีเดียเพื่อติดต่อสื่อสาร รับสื่อบันเทิง และรับข่าวสารผ่านทางโทรศัพท์มือถือได้

เจนเอเรชั่น X (Gen X) คือ กลุ่มคนที่เกิดในช่วง พ.ศ. 2508-2522 คนกลุ่มนี้นั้น Work Life Balance มีความเชื่อมั่นและเป็นตัวของตัวเองสูง ให้ความสำคัญกับการศึกษา ผลิตภัณฑ์จากการรีวิวก่อนเลือกซื้อสินค้า สามารถใช้เทคโนโลยีและปรับตัวเข้ากับสมาร์ตโฟนได้ดี

เจนเอเรชั่น Y (Gen Y) คือ กลุ่มคนที่เกิดในช่วง พ.ศ. 2523-2540 เป็นกลุ่มคนที่ปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีได้อย่างดี มีความเป็นตัวของตัวเอง ชอบความรวดเร็ว และชอบแสดงความคิดเห็น เช่น การรีวิวสินค้า

เจนเอเรชั่น Z (Gen Z) คือ กลุ่มคนที่เกิดหลัง พ.ศ. 2540 เป็นกลุ่มคนที่เกิดมาในยุคเทคโนโลยี จึงค่อนข้างมีความเชี่ยวชาญและเปิดรับการใช้นวัตกรรมมากกว่าเจนเอเรชั่นอื่น ๆ ด้านความเป็นผู้บริโภคเน้นประสบการณ์ตรงในการใช้สินค้า และเน้นความจริง นอกจากนี้ จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ผู้บริโภคที่มีเพศ และสถานภาพแตกต่างกัน มีการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกัน (นนทิดา แก้วทอง, 2558) จากการศึกษาของ ราตรี บาระพรม (2553) พบว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าของลูกค้าจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแพง อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม และผู้บริโภคที่มีจำนวนบุตรแตกต่างกัน การตัดสินใจซื้อสินค้าก็แตกต่างกันด้วย (ปรียวัทน์ ด่วงนิล และธีรารัตน์ วรพิเชฐ, 2565)

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้เฉลี่ย และจำนวนบุตรแตกต่างกัน มีแนวโน้มพฤติกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกแตกต่างกัน

วิธีการวิจัย

1. ประชากร ตัวอย่าง และการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกในชุมชนบางสระเกล้า จังหวัดจันทบุรี ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน การวิจัยนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยมีรายละเอียดดังนี้

แบ่งประชากรออกเป็น 4 ชั้น (Stratum) คือ ชั้นที่ 1 Gen B ชั้นที่ 2 Gen X ชั้นที่ 3 Gen Y และชั้นที่ 4 Gen Z ในแต่ละเจนเอเรชั่น สุ่มผู้บริโภคผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกก โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ให้ครบตามจำนวน คือ 385 คน ซึ่งการหาขนาดตัวอย่าง กรณีไม่ทราบจำนวนประชากรเมื่อกำหนดความเชื่อมั่นที่ 95% ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5%

$$\text{จากสูตร } n = \frac{Z^2 \cdot p \cdot q}{e^2}$$

โดยที่ n = ขนาดตัวอย่าง

Z = ระดับความเชื่อมั่นหรือระดับนัยสำคัญทางสถิติ

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้

ดังนั้นได้ตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกก จำนวน 385 คน

แต่เนื่องจากในแต่ละชั้นภูมิ ผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงใช้สัดส่วนของประชากรในประเทศ จำแนกตามเจนเอเรชั่นในการคำนวณขนาดตัวอย่าง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ขนาดตัวอย่างในแต่ละเจนเอเรชั่น

เจนเอเรชั่น	ประชากรทั่วประเทศ (คน)			ขนาดตัวอย่าง (คน)		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
Baby Boomer	5,287,748	6,297,730	11,585,478	33	39	72
Generation X	7,344,931	7,927,590	15,272,521	45	49	94
Generation Y	8,661,488	8,561,591	17,223,079	53	53	106
Generation Z	9,347,186	8,616,174	18,225,690	59	54	113
รวม			62,306,768			385

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา การทดสอบคุณภาพ เครื่องมือ และการยื่นขอพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม โดยผู้เก็บข้อมูล ได้อธิบายชื่อเรื่อง วัตถุประสงค์ พร้อมทั้งชี้แจงคำถามในแต่ละส่วน โดยมีรายละเอียดคือ 1) ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้เฉลี่ย จำนวนบุตร โดยเป็นแบบ กำหนดให้ตอบ (Check List) 2) ปัจจัยทางด้านพฤติกรรมผู้บริโภค จำนวน 8 ข้อ โดยเป็นแบบกำหนดให้ตอบ (Check List) และ 3) แนวโน้มพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์จากกก จำนวน 4 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบประเมินค่าของลิเคอร์ท 5 ระดับ (Likert's Scale)

2.2 การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ และความครอบคลุมของเนื้อหา จากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (IOC) ซึ่งผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่า มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปทั้งหมด (สมนึก ภัททิยธนี, 2544) แสดงให้เห็นว่ามีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม และวัตถุประสงค์

การทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มที่ไม่ใช่เป้าหมาย จำนวน 30 คน หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้วิธีการคำนวณด้วยสูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของครอนบาค (Cronbach's Alpha) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้านแนวโน้มพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์จากกก มีค่าเท่ากับ 0.9 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2544; Nunnally, 1994) ดังนั้นคำตอบของแต่ละข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

2.3 การยื่นขอพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์

ผู้วิจัยได้พิทักษ์สิทธิ์ของตัวอย่าง โดยดำเนินการยื่นเรื่องเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (Rambhai Barni Rajabhat University Institutional Review Board) โดยดำเนินการก่อนที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลกับตัวอย่าง ซึ่งได้รับเอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2566 ใบรับรองเลขที่ IRB-02/2566

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ศึกษาข้อมูลทั่วไปของตัวอย่าง และปัจจัยทางด้านพฤติกรรมผู้บริโภค ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนปัจจัยด้านแนวโน้มพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์จากกก สถิติที่ใช้คือ การทดสอบ t-test และ ANOVA โดยทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของ LSD และ Dunnett's T3

ผลการวิจัย

คุณลักษณะทั่วไปของ Gen B, Gen X, Gen Y และ Gen Z

Gen B

ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกที่อยู่ใน Gen B ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 54.20 โดยมีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 63.90 รองลงมาคือ เป็นหม้าย หย่า แยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 19.40 ด้านจำนวนบุตร มีบุตร 2 คน คิดเป็นร้อยละ 29.20 รองลงมามีบุตร 1 คน คิดเป็นร้อยละ 22.20 ตามลำดับ โดยเป็นผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.60 รองลงมาคือ มีการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 25.00 ซึ่งครึ่งหนึ่งประกอบอาชีพข้าราชการบำนาญ รองลงมาคือ เป็นเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 27.80 เป็นผู้มีรายได้น้อยกว่า 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 44.40 รองลงมาคือ มีรายได้ 20,001 - 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.00

Gen X

ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกที่อยู่ใน Gen X ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.10 โดยมีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 73.40 รองลงมาคือ เป็นโสด คิดเป็นร้อยละ 16.00 ด้านจำนวนบุตร มีบุตร 2 คน คิดเป็นร้อยละ 30.90 รองลงมามีบุตร 3 คน และมีบุตร 1 คน คิดเป็นร้อยละ 19.10 และ 16.00 ตามลำดับ โดยเป็นผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.60 รองลงมาคือ มีการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 25.50 ด้านการประกอบอาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 27.70 รองลงมาคือ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 19.10 และเป็นข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ และรับจ้าง คิดเป็นร้อยละที่เท่ากันคือ ร้อยละ 18.10 ด้านรายได้ เป็นผู้มีรายได้น้อยกว่า 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.00 รองลงมาคือ มีรายได้ 5,000 - 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.50

Gen Y

ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกที่อยู่ใน Gen Y เป็นเพศชายและเพศหญิงอย่างละครึ่ง โดยมีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 71.70 รองลงมาคือ สมรส คิดเป็นร้อยละ 24.50 ด้านจำนวนบุตร มีบุตร 2 คน และไม่มีบุตร คิดเป็นร้อยละที่เท่ากันคือ ร้อยละ 8.50 รองลงมามีบุตร 1 คน คิดเป็นร้อยละ 7.50 ตามลำดับ โดยเป็นผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.30 รองลงมาคือ มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 18.90 และมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 9.40 ตามลำดับ ซึ่งประกอบอาชีพค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 30.20 รองลงมาคือ พนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 21.70 และประกอบอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ และรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 16.00 และ 10.40 ตามลำดับ ด้านรายได้

เป็นผู้ที่มีรายได้ 10,001 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.10
 รองลงมาคือ มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.70

Gen Z

ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกที่อยู่ใน Gen Z ส่วนใหญ่
 เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 52.20 โดยมีสถานภาพโสด คิดเป็น
 ร้อยละ 98.20 รองลงมาคือ เป็นหม้าย หย่า แยกกันอยู่ คิดเป็น
 ร้อยละ 1.80 โดยเป็นผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด
 คิดเป็นร้อยละ 83.20 รองลงมาคือ มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/
 ปวช. คิดเป็นร้อยละ 8.00 ตามลำดับ ด้านอาชีพหลัก ส่วนใหญ่

ประกอบอาชีพอื่น ๆ เช่น นักเรียน นักศึกษา เจ้าหน้าที่ปกครอง
 ลูกจ้าง เป็นต้น รองลงมาคือ ว่างงาน/แม่บ้าน และพนักงานบริษัท
 เอกชน คิดเป็นร้อยละที่เท่ากันคือ ร้อยละ 6.20 ด้านรายได้
 เป็นผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 58.40 รองลงมา
 คือ มีรายได้ 5,000 - 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.50

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของ งานวิจัย

1. ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคแต่ละเจนเนอเรชันเกี่ยวกับ
ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกก ในชุมชนบางสระแก้ว จังหวัดจันทบุรี

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละของปัจจัยทางด้านพฤติกรรมผู้บริโภค

ด้าน	Gen B		Gen X		Gen Y		Gen Z	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ซื้อสินค้าประเภท (เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ)								
ของใช้	68	94.40	74	78.70	88	83.00	89	78.80
ของประดับตกแต่งบ้าน	13	18.10	30	31.90	36	34.00	39	34.50
ของประดับตกแต่งร่างกาย	10	13.90	20	21.30	32	30.20	36	31.90
ของที่ระลึก	31	43.10	33	35.10	32	30.20	39	34.50
อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
ซื้อสินค้าเพื่อประโยชน์ด้านใด (เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ)								
ชื่อนำไปใช้เอง	67	93.10	81	86.20	89	84.00	95	84.10
ซื้อเพื่อเป็นของฝาก	44	61.10	47	50.00	55	51.90	53	46.90
ซื้อเพื่อการจำหน่ายต่อ	0	0.00	5	5.30	6	5.70	6	5.30
อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
บุคคลที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการซื้อสินค้าของท่าน								
เพื่อน	6	8.30	9	9.60	15	14.20	10	8.80
ครอบครัว	28	38.90	39	41.50	31	29.20	44	38.90
หัวหน้างาน	0	0.00	1	1.10	4	3.80	4	3.50
ตนเอง	38	52.80	45	47.90	56	52.80	55	48.70
อื่น ๆ	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
จำนวนเงินในการซื้อสินค้าแต่ละครั้ง								
ต่ำกว่า 500 บาท	23	31.90	27	28.70	31	29.20	67	59.30
500 - 1,500 บาท	36	50.00	49	52.10	57	53.80	40	35.40
1,501 - 2,500 บาท	9	12.50	12	12.80	15	14.20	4	3.50
2,501 - 3,000 บาท	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
มากกว่า 3,000 บาท	4	5.60	6	6.40	3	2.80	2	1.80

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละของปัจจัยทางด้านพฤติกรรมผู้บริโภค (ต่อ)

ด้าน	Gen B		Gen X		Gen Y		Gen Z	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เหตุผลหลักที่ท่านตัดสินใจซื้อสินค้า (เลือกได้มากกว่า 1 คำตอบ)								
ความสวยงาม (สีสันทันและลวดลาย)	41	56.90	49	52.10	73	68.90	75	66.40
ความทนทาน (คุณภาพ)	42	58.30	54	57.40	72	67.90	73	64.60
ประโยชน์ใช้สอย	63	87.50	75	79.80	77	72.60	77	68.10
ความนิยม (ชื่อเสียงและความเชื่อถือของผลิตภัณฑ์)	13	18.10	19	20.20	36	34.00	42	37.20
ราคา	30	41.70	36	38.30	54	50.90	41	36.30
ความชื่นชอบลวดลาย								
 ลายดอกเข็ม	2	2.80	9	9.60	17	16.00	16	14.20
 ลายไทย	20	27.80	23	24.50	20	18.90	21	18.60
 ลายสลับ	1	1.40	5	5.30	4	3.80	1	0.90
 ลายดอกเข็มสลับ	4	5.60	6	6.40	1	0.90	2	1.80
 ลายตาหมากรุก	8	11.10	8	8.50	2	1.90	13	11.50
 ลายสี่เหลี่ยม	4	5.60	6	6.40	7	6.60	12	10.60

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละของปัจจัยทางด้านพฤติกรรมผู้บริโภค (ต่อ)

ด้าน	Gen B		Gen X		Gen Y		Gen Z	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
 ลายตาข่าย	1	1.40	3	3.20	8	7.50	13	11.50
 ลายพริกไทย	5	6.90	3	3.20	5	4.70	5	4.40
 ลายสลับสองเส้น	5	6.90	5	5.30	9	8.50	2	1.80
 ลายดอกพิกุล	2	2.80	0	0.00	0	0.00	0	0.00
 ลายสามเหลี่ยม	5	6.90	7	7.4	11	10.40	14	12.40
 ลายดอกไม้	4	5.60	3	3.20	5	4.70	3	2.70
 ลายเก้าอี้	2	2.80	5	5.30	3	2.80	5	4.40
 ลายสลับสามเหลี่ยม	2	2.80	2	2.10	3	2.80	1	0.90

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละของปัจจัยทางด้านพฤติกรรมผู้บริโภค (ต่อ)

ด้าน	Gen B		Gen X		Gen Y		Gen Z	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
 ลายผ้าไทย	6	8.30	5	5.30	10	9.40	5	4.40
 ลายเฉียง	0	0.00	0	0.00	1	0.9	0	0.00
 ลายตรงใส่ปลาไหล	1	1.40	4	4.30	0	0.00	0	0.00
ชอบโทนสีแบบใด (เลือกเป็นลำดับที่ 1)								
สีธรรมชาติ	22	30.60	25	26.60	32	30.20	43	38.10
สีพื้น (สีเดียว)	6	8.30	13	13.80	22	20.80	18	15.90
สีโทนร้อน	2	2.80	12	12.80	7	6.60	6	5.30
สีโทนเย็น	24	33.30	16	17.00	16	15.10	19	16.80
สีเอิร์ทโทน	18	25.00	28	29.80	29	27.40	27	23.90
ท่านชอบผลิตภัณฑ์แปรรูปแบบ								
เครื่องประกอบการแต่งกาย								
กระเป๋าทือ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)	28	38.90	49	52.10	37	34.90	31	27.40
 กระเป๋าทือ แบบที่ 1	5	6.90	16	17.00	11	10.40	7	6.20
 กระเป๋าทือ แบบที่ 2	4	5.60	13	13.80	3	2.80	7	6.20
 กระเป๋าทือ แบบที่ 3	9	12.50	21	22.30	14	13.20	14	12.40

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละของปัจจัยทางด้านพฤติกรรมผู้บริโภค (ต่อ)

ด้าน	Gen B		Gen X		Gen Y		Gen Z	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
 กระเป๋าถือ แบบที่ 4	6	8.30	6	6.40	5	4.70	4	3.50
 กระเป๋าถือ แบบที่ 5	8	11.10	10	10.60	10	9.40	3	2.70
 กระเป๋าถือ แบบที่ 6	4	5.60	3	3.20	9	8.50	4	3.50
 กระเป๋าถือ แบบที่ 7	13	18.10	11	11.70	6	5.70	3	2.70
 กระเป๋าถือ แบบที่ 8	0	0.00	21	22.30	15	14.20	18	15.90
 กระเป๋าถือ แบบที่ 9	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
กระเป๋าสะพาย	9	12.50	32	34.00	51	48.10	59	52.20
 กระเป๋าสะพาย								

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละของปัจจัยทางด้านพฤติกรรมผู้บริโภค (ต่อ)

ด้าน	Gen B		Gen X		Gen Y		Gen Z	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รองเท้า	35	48.60	13	13.80	18	17.00	23	20.40
เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน								
กล่องทิชชู	12	16.70	14	14.90	18	17.00	20	17.70
เสื้อปุนอน	35	48.60	45	47.90	39	36.80	58	51.30
เสื่อนั่ง	5	7.00	8	8.50	20	18.80	15	13.30
หมอน	14	19.40	19	20.20	16	15.10	7	6.20
กล่องดินสอ	6	8.30	8	8.50	14	13.20	16	14.20

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาพฤติกรรมของผู้บริโภคในแต่ละเจนเนอเรชั่น พบว่า Gen B ส่วนใหญ่ซื้อสินค้าประเภทของใช้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 94.40 รองลงมาซื้อสินค้าประเภทของที่ระลึก คิดเป็นร้อยละ 43.10 โดยซื้อสินค้าเพื่อนำไปใช้เอง และเพื่อเป็นของฝาก คิดเป็นร้อยละ 93.10 และ 61.10 ตามลำดับ ด้านบุคคลที่มีอิทธิพลในการซื้อสินค้ามากที่สุด ได้แก่ ตนเอง คิดเป็นร้อยละ 52.80 รองลงมาคือ ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 38.90 ด้านจำนวนเงินในการซื้อสินค้าแต่ละครั้ง พบว่า ส่วนใหญ่ซื้อสินค้าราคา 500 - 1,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคือ ซื้อสินค้าราคาต่ำกว่า 500 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.90 ด้านเหตุผลหลักในการตัดสินใจซื้อสินค้า พบว่า ส่วนใหญ่ซื้อเพราะประโยชน์ใช้สอย คิดเป็นร้อยละ 87.50 รองลงมาคือ ซื้อเพราะความทนทาน (คุณภาพ) และความสวยงาม (สีสันทนและลวดลาย) คิดเป็นร้อยละ 58.30 และ 56.90 ตามลำดับ ด้านลวดลาย ส่วนใหญ่ชื่นชอบลายไทย คิดเป็นร้อยละ 27.80 รองลงมาคือ ชื่นชอบลายตาหมากรุก คิดเป็นร้อยละ 11.10 ด้านโทนสีที่ชอบ ส่วนใหญ่ชอบสีโทนเย็น คิดเป็นร้อยละ 33.30 รองลงมาคือ ชอบสีธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 30.60 ด้านผลิตภัณฑ์แปรรูปที่ชื่นชอบ แบ่งเป็น 1) เครื่องประกอบ การแต่งกาย พบว่า ส่วนใหญ่ชื่นชอบรองเท้า คิดเป็นร้อยละ 48.60 รองลงมาคือ ชื่นชอบกระเป๋าถือ และกระเป๋าสะพาย คิดเป็นร้อยละ 38.90 และ 12.50 ตามลำดับ ทั้งนี้กระเป๋าถือที่ชื่นชอบ ได้แก่ กระเป๋าถือแบบที่ 7 คิดเป็นร้อยละ 18.10 รองลงมาคือ กระเป๋าถือแบบที่ 3 และแบบที่ 5 คิดเป็นร้อยละ 12.50 และ 11.10 ตามลำดับ 2) เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน พบว่า ส่วนใหญ่ชื่นชอบเสื้อปุนอน คิดเป็นร้อยละ 48.60 รองลงมาคือ หมอน และกล่องทิชชู คิดเป็นร้อยละ 19.40 และ 16.70 ตามลำดับ

Gen X ส่วนใหญ่ซื้อสินค้าประเภทของใช้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 78.70 รองลงมาซื้อสินค้าประเภทของที่ระลึก และของประดับตกแต่งบ้าน คิดเป็นร้อยละ 35.10 และ 31.90

ตามลำดับ โดยซื้อสินค้าเพื่อนำไปใช้เอง และเพื่อเป็นของฝาก คิดเป็นร้อยละ 86.20 และ 50.00 ตามลำดับ ด้านบุคคลที่มีอิทธิพลในการซื้อสินค้ามากที่สุด ได้แก่ ตนเอง คิดเป็นร้อยละ 47.90 รองลงมาคือ ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 41.50 ด้านจำนวนเงินในการซื้อสินค้าแต่ละครั้ง พบว่า ส่วนใหญ่ซื้อสินค้าราคา 500 - 1,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 52.10 รองลงมาคือ ซื้อสินค้าราคาต่ำกว่า 500 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.70 ด้านเหตุผลหลักในการตัดสินใจซื้อสินค้า พบว่า ส่วนใหญ่ซื้อเพราะประโยชน์ใช้สอย คิดเป็นร้อยละ 79.80 รองลงมาคือ ซื้อเพราะความทนทาน (คุณภาพ) และความสวยงาม (สีสันทนและลวดลาย) คิดเป็นร้อยละ 57.40 และ 52.10 ตามลำดับ ด้านลวดลาย ส่วนใหญ่ชื่นชอบลายไทย คิดเป็นร้อยละ 24.50 รองลงมาคือ ชื่นชอบลายดอกเข็ม และลายตาหมากรุก คิดเป็นร้อยละ 9.60 และ 8.50 ตามลำดับ ด้านโทนสีที่ชอบ ส่วนใหญ่ชอบสีเอิร์ทโทน คิดเป็นร้อยละ 29.80 รองลงมาคือ ชอบสีธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 26.60 และสีโทนเย็น คิดเป็นร้อยละ 17.00 ตามลำดับ ด้านผลิตภัณฑ์แปรรูปที่ชื่นชอบ แบ่งเป็น 1) เครื่องประกอบ การแต่งกาย พบว่า ส่วนใหญ่ชื่นชอบกระเป๋าถือ คิดเป็นร้อยละ 52.10 รองลงมาคือ ชื่นชอบกระเป๋าสะพาย และรองเท้า คิดเป็นร้อยละ 34.00 และ 13.80 ตามลำดับ ทั้งนี้กระเป๋าถือที่ชื่นชอบ ได้แก่ กระเป๋าถือแบบที่ 3 และแบบที่ 8 คิดเป็นร้อยละที่เท่ากันคือ ร้อยละ 22.30 รองลงมาคือ กระเป๋าถือแบบที่ 1 และแบบที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 17.00 และ 13.80 ตามลำดับ 2) เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน พบว่า ส่วนใหญ่ชื่นชอบเสื้อปุนอน คิดเป็นร้อยละ 47.90 รองลงมาคือ หมอน และกล่องทิชชู คิดเป็นร้อยละ 20.20 และ 14.90 ตามลำดับ

Gen Y ส่วนใหญ่ซื้อสินค้าประเภทของใช้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83.00 รองลงมาซื้อสินค้าประเภทของประดับตกแต่งบ้าน คิดเป็นร้อยละ 34.00 โดยซื้อสินค้าเพื่อนำไปใช้เอง และเพื่อเป็นของฝาก คิดเป็นร้อยละ 84.00 และ 51.90 ตามลำดับ ด้านบุคคล

ที่มีอิทธิพลในการซื้อสินค้ามากที่สุด ได้แก่ตนเอง คิดเป็นร้อยละ 52.80 รองลงมาคือ ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 29.20 ด้านจำนวนเงินในการซื้อสินค้าแต่ละครั้ง พบว่า ส่วนใหญ่ซื้อสินค้าราคา 500 - 1,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 53.80 รองลงมาคือ ซื้อสินค้าราคาต่ำกว่า 500 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.20 ด้านเหตุผลหลักในการตัดสินใจซื้อสินค้า พบว่า ส่วนใหญ่ซื้อเพราะประโยชน์ใช้สอย คิดเป็นร้อยละ 72.60 รองลงมาคือ ซื้อเพราะความสวยงาม (สีสันทันและลวดลาย) และความทนทาน (คุณภาพ) คิดเป็นร้อยละ 68.90 และ 67.90 ตามลำดับ ด้านลวดลาย ส่วนใหญ่ชื่นชอบลายไทย คิดเป็นร้อยละ 18.90 รองลงมาคือ ชื่นชอบลายดอกเข็ม และลายสามเหลี่ยม คิดเป็นร้อยละ 16.00 และ 10.40 ตามลำดับ ด้านโทนสีที่ชอบ ส่วนใหญ่ชอบสีธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 30.20 รองลงมาคือ ชอบสีเอิร์ทโทน คิดเป็นร้อยละ 27.40 และสีพื้น (สีเดียว) คิดเป็นร้อยละ 20.80 ตามลำดับ ด้านผลิตภัณฑ์แปรรูปที่ชื่นชอบ แบ่งเป็น 1) เครื่องประกอบการแต่งกาย พบว่า ส่วนใหญ่ชื่นชอบกระเป๋าสะพาย คิดเป็นร้อยละ 48.10 รองลงมาคือ ชื่นชอบกระเป๋าถือ และรองเท้า คิดเป็นร้อยละ 34.90 และ 17.00 ตามลำดับ ทั้งนี้กระเป๋าถือที่ชื่นชอบ ได้แก่ กระเป๋าถือแบบที่ 8 คิดเป็นร้อยละ 14.20 รองลงมาคือ กระเป๋าถือแบบที่ 3 และแบบที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 13.20 และ 10.40 ตามลำดับ 2) เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน พบว่า ส่วนใหญ่ชื่นชอบเสื้อปุนอน คิดเป็นร้อยละ 36.80 รองลงมาคือ กล้องทิกซุ คิดเป็นร้อยละ 17.00

Gen Z ส่วนใหญ่ซื้อสินค้าประเภทของใช้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 78.80 รองลงมาซื้อสินค้าประเภทของประดับตกแต่งบ้าน และของที่ระลึก คิดเป็นร้อยละที่เท่ากันคือ 34.50 โดยซื้อสินค้าเพื่อนำไปใช้เอง และเพื่อเป็นของขวัญ คิดเป็นร้อยละ 84.10 และ

46.90 ตามลำดับ ด้านบุคคลที่มีอิทธิพลในการซื้อสินค้ามากที่สุด ได้แก่ตนเอง คิดเป็นร้อยละ 48.70 รองลงมาคือ ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 38.90 ด้านจำนวนเงินในการซื้อสินค้าแต่ละครั้ง พบว่า ส่วนใหญ่ซื้อสินค้าราคาต่ำกว่า 500 บาท คิดเป็นร้อยละ 59.30 รองลงมาคือ ซื้อสินค้าราคา 500 - 1,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.40 ด้านเหตุผลหลักในการตัดสินใจซื้อสินค้า พบว่า ส่วนใหญ่ซื้อเพราะประโยชน์ใช้สอย คิดเป็นร้อยละ 68.10 รองลงมาคือ ซื้อเพราะความสวยงาม (สีสันทันและลวดลาย) และความทนทาน (คุณภาพ) คิดเป็นร้อยละ 66.40 และ 64.60 ตามลำดับ ด้านลวดลาย ส่วนใหญ่ชื่นชอบลายสามเหลี่ยม คิดเป็นร้อยละ 12.40 รองลงมาคือ ชื่นชอบลายตาหมากรุก และลายตาคู่ คิดเป็นร้อยละที่เท่ากันคือ ร้อยละ 11.50 และลายสี่เหลี่ยม คิดเป็นร้อยละ 10.60 ตามลำดับ ด้านโทนสีที่ชอบ ส่วนใหญ่ชอบสีธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 38.10 รองลงมาคือ ชอบสีเอิร์ทโทน คิดเป็นร้อยละ 23.90 และสีโทนเย็น คิดเป็นร้อยละ 16.80 ตามลำดับ ด้านผลิตภัณฑ์แปรรูปที่ชื่นชอบ แบ่งเป็น 1) เครื่องประกอบการแต่งกาย พบว่า ส่วนใหญ่ชื่นชอบกระเป๋าสะพาย คิดเป็นร้อยละ 52.20 รองลงมาคือ ชื่นชอบกระเป๋าถือ และรองเท้า คิดเป็นร้อยละ 27.40 และ 20.40 ตามลำดับ ทั้งนี้กระเป๋าถือที่ชื่นชอบ ได้แก่ กระเป๋าถือแบบที่ 8 คิดเป็นร้อยละ 15.90 รองลงมาคือ กระเป๋าถือแบบที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 12.40 ส่วนแบบที่ 1 และแบบที่ 2 มีร้อยละที่เท่ากันคือ ร้อยละ 6.20 ตามลำดับ 2) เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน พบว่า ส่วนใหญ่ชื่นชอบเสื้อปุนอน คิดเป็นร้อยละ 51.30 รองลงมาคือ กล้องทิกซุ คิดเป็นร้อยละ 17.70

แนวโน้มพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์จากกกของผู้บริโภคในแต่ละเจนเนอเรชัน

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแนวโน้มพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์จากกกของผู้บริโภคในแต่ละเจนเนอเรชัน

พฤติกรรม	Gen B			Gen X			Gen Y			Gen Z		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ท่านมีความตั้งใจที่จะใช้ผลิตภัณฑ์จากกกต่อไป	3.71	0.88	มาก	3.68	0.77	มาก	3.64	0.82	มาก	3.36	0.84	ปานกลาง
2. ท่านมีความตั้งใจที่จะแนะนำบุคคลอื่นให้ใช้ผลิตภัณฑ์จากกก	3.58	0.84	มาก	3.63	0.80	มาก	3.58	0.90	มาก	3.52	0.86	มาก
3. ท่านมีความตั้งใจที่จะติดตามข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากกก	3.43	0.85	ปานกลาง	3.43	0.90	ปานกลาง	3.35	0.94	ปานกลาง	3.35	0.87	ปานกลาง
4. ท่านมีความตั้งใจที่จะแนะนำให้บุคคลอื่นติดตามข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากกก	3.28	0.91	ปานกลาง	3.46	0.90	ปานกลาง	3.39	0.87	ปานกลาง	3.50	0.88	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.52	0.79	มาก	3.54	0.74	มาก	3.49	0.75	ปานกลาง	3.43	0.77	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 พบว่า ในภาพรวมผู้บริโภครุ่น Gen B และ Gen X มีแนวโน้มการใช้ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52, \bar{X} = 3.54$) ส่วนผู้บริโภครุ่น Gen Y และ Gen Z มีแนวโน้มการใช้ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49, \bar{X} = 3.43$)

2. การเปรียบเทียบแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์แต่ละเงื่อนไขเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	สถิติ	ค่าสถิติ	Sig.	ผลการทดสอบ
เพศ	t-test	1.00	0.32	ไม่สอดคล้อง
สถานภาพ	F-test	3.89*	0.03	สอดคล้อง
ระดับการศึกษา	F-test	3.28*	0.02	สอดคล้อง
อาชีพหลัก	F-test	1.89	0.17	ไม่สอดคล้อง
รายได้เฉลี่ย	F-test	3.19*	0.02	สอดคล้อง
จำนวนบุตร	F-test	1.54	0.21	ไม่สอดคล้อง

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้บริโภครุ่น Gen B ที่มีสถานภาพระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยแตกต่างกัน มีแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เมื่อเปรียบเทียบแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อผู้บริโภครุ่น Gen B จำแนกตามสถานภาพ พบว่า มีอย่างน้อย 1 คู่ที่มีแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อผู้บริโภครุ่นแตกต่างกัน จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ LSD ผลการทดสอบพบว่า ผู้บริโภครุ่นที่มีสถานภาพสมรส มีแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกแตกต่างจากผู้บริโภครุ่นที่มีสถานภาพโสด ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เมื่อเปรียบเทียบแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อผู้บริโภครุ่น Gen B จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า มีอย่างน้อย 1 คู่ที่มีแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อผู้บริโภครุ่นแตกต่างกัน จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ Dunnett's T3 ผลการทดสอบพบว่า ผู้บริโภครุ่นที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. มีแนวโน้ม

พฤติกรรมการซื้อเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกแตกต่างจากผู้บริโภครุ่นที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และผู้บริโภครุ่นที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกแตกต่างจากผู้บริโภครุ่นที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เมื่อเปรียบเทียบแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อผู้บริโภครุ่น Gen B จำแนกตามรายได้เฉลี่ย พบว่า มีอย่างน้อย 1 คู่ที่มีแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อผู้บริโภครุ่นแตกต่างกัน จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ LSD ผลการทดสอบพบว่า ผู้บริโภครุ่นที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท มีแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกแตกต่างจากผู้บริโภครุ่นที่มีรายได้ 5,000 - 10,000 บาท และผู้บริโภครุ่นที่มีรายได้ 5,000 - 10,000 บาท มีแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกแตกต่างจากผู้บริโภครุ่นที่มีรายได้ 20,001 - 30,000 บาท และมากกว่า 30,000 บาท ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบแนวโน้มพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	สถิติ	ค่าสถิติ	Sig.	ผลการทดสอบ
เพศ	t-test	-1.33	0.19	ไม่สอดคล้อง
สถานภาพ	F-test	2.71	0.07	ไม่สอดคล้อง
ระดับการศึกษา	F-test	8.73*	0.00	สอดคล้อง
อาชีพหลัก	F-test	1.95	0.07	ไม่สอดคล้อง
รายได้เฉลี่ย	F-test	0.88	0.48	ไม่สอดคล้อง
จำนวนบุตร	F-test	0.40	0.81	ไม่สอดคล้อง

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้บริโภค Gen X ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีแนวโน้มพฤติกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เมื่อเปรียบเทียบแนวโน้มพฤติกรรมผู้บริโภค Gen X จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า มีอย่างน้อย 1 คู่ที่มีแนวโน้มพฤติกรรมผู้บริโภคแตกต่างกัน จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ LSD ผลการทดสอบพบว่า ผู้บริโภคที่มีการศึกษา

ต่ำกว่ามัธยมศึกษา มีแนวโน้มพฤติกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกแตกต่างจากผู้บริโภคที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. อนุปริญญา/ปวส. และสูงกว่าปริญญาตรี นอกจากนี้ผู้บริโภคที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. มีแนวโน้มพฤติกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกแตกต่างจากผู้บริโภคที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบแนวโน้มพฤติกรรมผู้บริโภค Gen Y เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	สถิติ	ค่าสถิติ	Sig.	ผลการทดสอบ
เพศ	t-test	-0.71	0.48	ไม่สอดคล้อง
สถานภาพ	F-test	3.45*	0.04	สอดคล้อง
ระดับการศึกษา	F-test	1.12	0.32	ไม่สอดคล้อง
อาชีพหลัก	F-test	1.15	0.34	ไม่สอดคล้อง
รายได้เฉลี่ย	F-test	2.17	0.08	ไม่สอดคล้อง
จำนวนบุตร	F-test	0.21	0.82	ไม่สอดคล้อง

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้บริโภค Gen Y ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีแนวโน้มพฤติกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกแตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบแนวโน้มพฤติกรรมผู้บริโภค Gen Y จำแนกตามสถานภาพพบว่า มีอย่างน้อย 1 คู่ที่มีแนวโน้มพฤติกรรมผู้บริโภคแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงทำการ

ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ LSD ผลการทดสอบพบว่า ผู้บริโภคที่มีสถานภาพสมรส มีแนวโน้มพฤติกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกแตกต่างจากผู้บริโภคที่มีสถานภาพโสด ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบแนวโน้มพฤติกรรมผู้บริโภค Gen Z เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	สถิติ	ค่าสถิติ	Sig.	ผลการทดสอบ
เพศ	t-test	-2.28*	0.03	สอดคล้อง
สถานภาพ	F-test	0.65	0.42	ไม่สอดคล้อง
ระดับการศึกษา	F-test	1.79	0.15	ไม่สอดคล้อง
อาชีพหลัก	F-test	1.12	0.36	ไม่สอดคล้อง
รายได้เฉลี่ย	F-test	0.41	0.75	ไม่สอดคล้อง

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 7 พบว่า ผู้บริโภค Gen Z ที่มีเพศแตกต่างกัน มีแนวโน้มพฤติกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการเปรียบเทียบแนวโน้มพฤติกรรมผู้บริโภคแต่ละเจนเนอเรชันเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล มีประเด็นในการอภิปรายดังนี้

ผู้บริโภค Gen B ที่มีสถานภาพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยที่แตกต่างกัน มีแนวโน้มพฤติกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยผู้ที่มีสถานภาพแตกต่างกันให้ความสำคัญกับความตั้งใจที่จะใช้ แนะนำติดตาม และตั้งใจที่จะแนะนำให้บุคคลอื่นติดตามข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกกแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากการที่สถานภาพแตกต่าง เช่น เป็นโสดอยู่คนเดียว อาจไม่มีโอกาสในการพูดคุยหรือแนะนำให้บุคคลอื่น ๆ ใช้หรือติดตามข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์

แปรรูปจากกต่างจากผู้สูงอายุที่มีสถานภาพสมรสที่มีโอกาสพูดคุยกับคนในครอบครัวมากกว่า สอดคล้องกับการศึกษาของ อรชรมณีสงษ์ (2566) ที่พบว่า การดำรงชีวิตในลักษณะของครอบครัวจะมีความต้องการ ลักษณะหรือพฤติกรรมของผู้บริโภคที่แตกต่างกันออกไป ด้านการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. มีแนวโน้มพฤติกรรมแตกต่างจากผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นการศึกษาเฉพาะทางมากขึ้น และทำให้มีสังคมกว้างขึ้นกว่าการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. ดังนั้นพฤติกรรมของผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับในระดับที่แตกต่างกันจึงมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ อรชรมณีสงษ์ (2566) ที่พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีแนวโน้มที่จะต้องการผลิตภัณฑ์หรือพฤติกรรมที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ผู้สูงอายุที่มีรายได้แตกต่างกัน มีแนวโน้มพฤติกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุเป็นวัยที่ไม่สามารถสร้างรายได้ได้ด้วยตนเอง ต้องอาศัยเงินเก็บหรือพึ่งพาลูกหลาน ดังนั้นการมีรายได้เฉลี่ยที่แตกต่างกันจึงทำให้แนวโน้มพฤติกรรมผู้บริโภค Gen B เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกแตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริวัฒน์ ชนะคุณ (2559) ที่ระบุว่ารายได้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมซื้อสินค้า นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ กาญจนาวรรต ศิลารังสี และพัทธ์พสุตม์ สาธุนวัฒน์ (2565) ที่พบว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีผลต่อพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภค

ผู้บริโภค Gen X ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีแนวโน้มพฤติกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 สอดคล้องกับการศึกษาของ อรชรมณีสงษ์ (2566) ที่ระบุว่าผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีแนวโน้มที่จะต้องการข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ประเภทของผลิตภัณฑ์ และคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกัน

ผู้บริโภค Gen Y ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีแนวโน้มพฤติกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 สอดคล้องกับการศึกษาของ วรกานต์ ว่องไวรุศ (2554) ที่พบว่าสถานภาพสมรสมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ กาญจนาวรรต ศิลารังสี และพัทธ์พสุตม์ สาธุนวัฒน์ (2565) ที่พบว่าสถานภาพต่างกัน มีผลต่อพฤติกรรมพฤติกรรมการซื้อซ้ำ การแนะนำ/การบอกต่อแตกต่างกัน

ผู้บริโภค Gen Z ที่มีเพศแตกต่างกัน มีแนวโน้มพฤติกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยผู้ที่มีเพศแตกต่างกันให้ความสำคัญกับความตั้งใจที่จะใช้ แนะนำติดตาม และตั้งใจที่จะแนะนำให้คุณคนอื่นติดตามข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ Gen Z ส่วนใหญ่เป็นเด็กและวัยรุ่น ซึ่งวัยรุ่นในปัจจุบันสามารถแสดง

ความคิดเห็นได้อย่างอิสระ และมีความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยี นอกจากนี้จากการศึกษาของ โชติกา เศรษฐธัญการ (2562) แสดงให้เห็นว่าเพศมีผลต่อความสามารถในการใช้ภาษา ดังนั้นผู้บริโภค Gen Z ที่มีเพศแตกต่างกัน จึงสามารถที่จะแนะนำ ติดตาม รวมถึงแนะนำให้คุณคนอื่นติดตามข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกแตกต่างกัน สอดคล้องกับ จิตราพร ลดาต (2559) ที่ระบุว่าเพศที่แตกต่างกัน ทำให้ความต้องการที่จะได้รับการบริการ หรือพฤติกรรมแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรทำการวิจัยกับผู้บริโภคในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อศึกษาว่าผู้บริโภคในแต่ละพื้นที่ หรือแต่ละบริบทมีพฤติกรรมผู้บริโภคเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากกแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคต่อไป
2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยอื่น ๆ เช่น ส่วนประสมทางการตลาด ปัจจัยทางวัฒนธรรม ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางจิตวิทยา ฯลฯ กับพฤติกรรมผู้บริโภคในแต่ละเจเนอเรชัน เพื่อศึกษาว่าปัจจัยใดมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคในแต่ละเจเนอเรชัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเข้าถึงกลุ่มลูกค้าในแต่ละเจเนอเรชันได้ดียิ่งขึ้น
3. ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภคในแต่ละเจเนอเรชันที่แตกต่างกัน มีแนวโน้มพฤติกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกแตกต่างกัน จากประเด็นดังกล่าวควรนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ ทั้งในด้านของสวดลาย โทนสี และการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ให้หลากหลาย และสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในแต่ละเจเนอเรชัน นอกจากนี้สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในเชิงวิชาการ และเชิงพาณิชย์ เช่น ผู้สนใจ หรือผู้ประกอบการสามารถนำผลการศึกษาไปพัฒนาต่อยอด หรือออกแบบผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (อพ.สธ.ม.ร.พ.)

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนาวรรต ศิลารังสี และพัทธ์พสุตม์ สาธุนวัฒน์. (2565). พฤติกรรมผู้บริโภคที่มีต่อความผูกพันร้านโชห่วย ในเขตพื้นที่อำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*. 24(2): 103-116.

- จิตราพร ลาดาค. (2559). **ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการ (7Ps) ที่มีผลต่อการเลือกใช้สายการบินต้นทุนต่ำของผู้โดยสารชาวไทยที่ใช้บริการ ณ ท่าอากาศยานดอนเมือง.** สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- โชติกา เศรษฐธัญการ. การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการใช้ภาษาระหว่างเพศหญิงกับเพศชายที่สะท้อนให้เห็นภาพพจน์ทางเพศ. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/mrsj/article/download/196563/142965/635316>. 2562.
- นัทนิชา โชติพิทยานนท์. การจัดการตลาด (MPP 5607). [online]. เข้าถึงได้จาก : https://elcpg.ssrui.ac.th/natnicha_ha/. 2564.
- นรวรรณ ใจชื่น และรังษี ทองอ่อน. (2548). **ฝันเสื้อ...สายใยทางสังคม “คนบางสระแก้ว”.** ใน เอกสารชุด **ถอดประสบการณ์ชุมชน.** พิมพ์ครั้งที่ 4. ขบวนการสร้างความสุขภาคตะวันออก ตำบลบางสระแก้ว จังหวัดจันทบุรี. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).
- นันทิดา แก้วทอง. (2558). **การศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อสินค้าตราผลิตภัณฑ์ผู้ผลิตผ้าไหม.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปรียวพันธ์ ดั่งนิล และธีรรัตน์ วรพิเชฐ. **ระดับความสนใจในปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อกาแฟเท็กซ์.** วารสารมหาจุฬานาครธรรมสาร. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND/article/download/264969/175668/1012800>. 2565.
- ราตรี บาระพรม. (2553). **พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เลือกของถูกค้ำจากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแพง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วรกานต์ ว่องไวรอด. (2554). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารแปรรูปชนิดหมูแผ่นบางกรอบของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร.** สารนิพนธ์บริหารธุรกิจบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2544). **การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: บุญศิริการพิมพ์.
- ศิริวัฒน์ ชนะคุณ. **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค.** [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://doctemple.wordpress.com/>. 2559.
- สรรเพชญ์ ไชยสิริยะสวัสดิ์. **สแกนนิสัย “คน 4 เจเนอเรชัน” แม้ต่างกันก็อยู่ร่วมกันได้.** [online]. เข้าถึงได้จาก : https://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1401795159. 2561.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2544). **การวัดผลการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กทม: ประสานการพิมพ์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. **สถิติประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ.** [online]. เข้าถึงได้จาก : <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>. 2564.
- อรชร มณีสงฆ์. **พฤติกรรมผู้บริโภค.** [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sms/market/Unit3/MENUUNIT3.htm>. 2566.
- Fillgoods. **เจาะพฤติกรรมผู้บริโภค 4 เจเนอเรชัน ให้ผู้ประกอบการวางแผนการตลาดสร้างยอดขายทะลุเป้า.** [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://fillgoods.co/online-biz/shop-orders-focus-on-behavior-4-generations-marketing-plan/>. 2563.
- Nunnally, J.C. and Bernstein, I.H. (1994). **Psychometric Theory.** McGraw-Hill: New York.

หลักเกณฑ์และข้อกำหนดการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย เพื่อส่งตีพิมพ์ในวารสารวิจัยรำไพพรรณี

วารสารวิจัยรำไพพรรณี เป็นวารสารระดับชาติที่ผ่านการรับรองผลการประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI กลุ่ม 2 (พ.ศ. 2563-2567) โดยสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยของคณาจารย์ บุคลากร นักศึกษาระดับปริญญาโท-เอก นักวิจัยจากหน่วยงานภายในและภายนอกต่าง ๆ สู่สาธารณชน รวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ได้นำผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ไปใช้ประโยชน์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย 2) เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการ และ 3) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของบุคลากร

วารสารเปิดรับบทความวิจัยในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมถึงสหวิทยาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคมและชุมชน โดยจัดทำเป็นวารสารราย 4 เดือน เผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน) ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) และฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) โดยบทความที่ตีพิมพ์ทุกบทความผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewed) ในสาขาวิชานั้น ๆ ไม่น้อยกว่า 3 ท่าน โดยเป็นการประเมินแบบ double-blinded review ข้อคิดเห็นที่ปรากฏและแสดงในเนื้อหาบทความต่าง ๆ วารสารวิจัยรำไพพรรณี ถือเป็นความเห็นและความรับผิดชอบโดยตรงของผู้นิพนธ์

คำแนะนำการเตรียมต้นฉบับ

บทความที่รับตีพิมพ์ในวารสาร ได้แก่ 1) บทความวิจัย 2) นิพนธ์ปริทัศน์ (Review articles) โดยให้พิมพ์ผลงานด้วยกระดาษ A4 พิมพ์หน้าเดียว จำนวนไม่เกิน 10-12 หน้า และกำหนดให้ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK 1 คอลัมน์ ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้นิพนธ์(ทุกคน) สถานที่ทำงาน การติดต่อผู้นิพนธ์ โดยบทความต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ คำสำคัญ (Keywords) ไม่เกิน 3-5 คำ) และมีส่วนประกอบดังนี้ บทนำ วัตถุประสงค์ของการวิจัย อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย สรุปและอภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) และเอกสารอ้างอิง

ระเบียบการตีพิมพ์

1) ผู้นิพนธ์ดำเนินการเขียนบทความวิจัยตามข้อกำหนดรูปแบบของวารสารวิจัยรำไพพรรณี ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยบทความดังกล่าวจะต้องเป็นบทความที่ยังไม่ได้มีการเผยแพร่ในวารสารใดหรือรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการใด ๆ มาก่อน

2) ผู้นิพนธ์ส่งบทความที่สมบูรณ์ตรงตามแบบฟอร์มเป็นไฟล์นามสกุล .doc (Word) ความยาวไม่เกิน 10-12 หน้า ทางระบบ Thaijo วารสารวิจัยรำไพพรรณี <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RRBR/> ทั้งนี้สามารถติดตามรายละเอียดและดาวน์โหลดแบบฟอร์มต่าง ๆ ได้ที่ <http://www.research.rbru.ac.th/journal.php> สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

3) ผู้นิพนธ์ต้องชำระค่าธรรมเนียมในการดำเนินการตีพิมพ์ของวารสารวิจัยรำไพพรรณี จำนวน 4,000 บาท/บทความ หลังจากบทความผ่านการพิจารณาเบื้องต้นจากกองบรรณาธิการวารสารฯ และเมื่อเข้าสู่กระบวนการประเมิน

4) ผู้นิพนธ์สามารถชำระค่าธรรมเนียมได้ ดังนี้
โอนเงินเข้าบัญชีหมายเลข 178-1-48958-7 ชื่อบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประเภทบัญชีออมทรัพย์ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา (สาขาสี่แยกเขาไถ่) เมื่อโอนเงินเข้าบัญชีแล้วกรุณา SCAN หลักฐานการชำระเงินและส่งไฟล์ได้ที่ อีเมล research_rbru2010@hotmail.com หรือ ID line : vijai_rbru

กองบรรณาธิการจะไม่คืนเงินในกรณีบทความไม่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ไม่ว่ากรณีใด ๆ เพราะเป็นค่าตอบแทนการพิจารณาบทความของผู้ทรงคุณวุฒิ

5) ผู้นิพนธ์จะต้องดำเนินการปรับแก้ไขบทความตามผลการตรวจประเมินของกองบรรณาธิการ และผู้ทรงคุณวุฒิของวารสารวิจัยรำไพพรรณี อย่างต่อเนื่องตลอดกระบวนการในการตีพิมพ์

6) เมื่อผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบ ข้อที่ 1) - ข้อ 5) เรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการจะออกไปตอบรับการตีพิมพ์และใบเสร็จรับเงินจากทางราชการให้กับผู้นิพนธ์ และดำเนินการตามกระบวนการตีพิมพ์ต่อไป

7) ถ้าผู้วิจัยไม่ปฏิบัติตามระเบียบการตีพิมพ์กองบรรณาธิการจะแจ้งยกเลิกการตีพิมพ์บทความการวิจัยไปยังหน่วยงาน/มหาวิทยาลัยที่ท่านสังกัดอยู่ และจะไม่ได้รับค่าธรรมเนียมคืน

ข้อกำหนดในการเตรียมต้นฉบับ

- ขนาดกระดาษ A4
- ขอบกระดาษ ขอบบน 1 นิ้ว ขอบล่าง 1 นิ้ว ขอบซ้าย 1.25 นิ้ว ขอบขวา 1 นิ้ว
- ระยะระหว่างบรรทัด หนึ่งเท่า (Single Space)
- ตัวอักษร ใช้ TH SarabunPSK ตามที่กำหนดดังนี้
  - ชื่อเรื่อง (Title)
    - ภาษาไทย ขนาด 18 point, กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา
    - ภาษาอังกฤษ ขนาด 18 point, กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา
  - ชื่อผู้เขียน (ทุกคน)
    - ชื่อผู้เขียน ภาษาไทย-อังกฤษ ขนาด 14 point, กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา
    - ที่อยู่ผู้เขียน ภาษาไทย-อังกฤษ ขนาด 14 point, กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา และเว้น 1 บรรทัด
    - อีเมลผู้เขียนหลัก วันที่ส่ง วันที่แก้ไขล่าสุด และวันตอบรับบทความ
    - *Corresponding author E-mail: (Received; Revised; Accepted)
  - บทคัดย่อ
    - ชื่อ “บทคัดย่อ” และ “Abstract” ขนาด 16 point, กำหนดกึ่งกลาง, ตัวหนา และเว้น 1 บรรทัด
    - เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทย ขนาด 14 point, กำหนดชิดขอบ, ตัวธรรมดา
  - คำสำคัญ ให้พิมพ์ต่อจากส่วนบทคัดย่อ โดยเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความประมาณ 3-5 คำ ใช้ตัวอักษรภาษาไทย หรือ อังกฤษ ขนาด 14 point
    - เนื้อหา บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ขนาด 14 point, กำหนดชิดขอบ, ตัวหนา
    - ย่อหน้า 0.5 นิ้ว
  - Keyword ให้พิมพ์ต่อจากส่วน Abstract โดยเลือกคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบทความภาษาอังกฤษ ขนาด 14 point
  - รายละเอียดบทความ (Body)
    - คำหลักบทขนาด 16 point, กำหนดชิดซ้าย, ตัวหนา
    - หัวข้อย่อยขนาด 14 point, กำหนดชิดซ้าย, ตัวหนา
    - ตัวอักษรขนาด 14 point, กำหนดชิดขอบ, ตัวธรรมดา
    - ย่อหน้า 0.5 นิ้ว

รายละเอียดบทความประกอบด้วย บทนำ วัตถุประสงค์ของการวิจัย อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย สรุป และอภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) และเอกสารอ้างอิง

- คำศัพท์ ให้ใช้ศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน

■ รูปภาพและตาราง กรณีรูปภาพและตาราง หัวตารางให้จัดชิดซ้ายของคอลัมน์ คำบรรยายรูปภาพให้อยู่ใต้รูปภาพ และจัดกึ่งกลางคอลัมน์ เนื้อหา และคำบรรยายภาพ ใช้ตัวอักษรขนาด 14 point ตัวปกติ

- รูปแบบการพิมพ์เอกสารอ้างอิง

1. อ้างอิงจากหนังสือ

รูปแบบ :

ชื่อผู้แต่ง.//ปีที่พิมพ์.//ชื่อเรื่อง.//จำนวนเล่ม.//ครั้งที่พิมพ์ (ถ้ามี).//ชื่อชุดหนังสือ.//เมืองที่พิมพ์.//สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง :

รังสรรค์ โฉมยา. (2553). จิตวิทยา : พื้นฐานในการทำความเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Okuda, M., & Okuda, D. (1993). *Star trek chronology: The history of the future*. New York: Pocket Books.

2. อ้างอิงจากบทความในหนังสือ รายงานการประชุมทางวิชาการ สัมมนาทางวิชาการ

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียนบทความ.//ปี(ที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ใน ชื่อหนังสือ.//ชื่อบรรณาธิการหรือผู้รวบรวม.
ครั้งที่พิมพ์.//ชื่อชุดหนังสือ.//เมืองที่พิมพ์.//สำนักพิมพ์.//หน้า.

ตัวอย่าง :

ปกรณั ปรียากร. (2532). ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารการพัฒนาชนบท. หน่วยที่ 1. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิทยาการจัดการ. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 33-34.
Fitzroy, Felix R. and Kraft, Kornelius. (1991). Firm Size, Growth and Innovation: Some Evidence from West Germany. In *Innovation and Technological Change: An International Comparizon*. Zottan J. Aes and David B. Audretsh, eds. New York: Harester Wheatsheaf. pp. 152-159.

3. อ้างอิงจากบทความในวารสาร

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน.//ปี(ที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ชื่อวารสาร.//ปีที่(ฉบับที่):/เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

นิพพาภัทร สิ้นทรัพย์, จิณวัตร จันครา และบุปผา ใจมั่น. (2562). กิจกรรมทางกายสำหรับผู้สูงอายุเพื่อการมีอายุที่ยืนยาว. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา*. 25(2): 229-246.
Mashburn, A. J. (2000). A psychological process of student dropout. *Journal of College Student Retention*. 2(3): 173-190.

4. อ้างอิงจากวิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ และสารนิพนธ์

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน.//ปี.//ชื่อวิทยานิพนธ์ ภาคนิพนธ์ หรือสารนิพนธ์.//ระดับปริญญา/มหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง :

เจนวิทย์ วารีป้อ. (2562). ปรากฎการณ์การลาออกกลางคันและการคงอยู่ของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา. ปรัชญา คุษภักดิ์, สาขาวิจัย วัดผล และสถิติการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
Radecke, W. B. (2021). *Instagram self-experience: An examination of InstaGram, Self-esteem, Social Comparison, and Self-Presentation*. Doctor dissertation, Medaille College.

5. อ้างอิงจากรายงานการวิจัย และเอกสารวิจัยที่เสนอต่อหน่วยงานต่าง ๆ

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน.//ปี.//ชื่อเอกสาร.//รายงานการวิจัย/เอกสารวิจัย หน่วยงาน.

ตัวอย่าง :

ปัทมา แซงอ้าย. (2561). ผลของโปรแกรมการออกกำลังกายแบบแอโรบิคต่อสมรรถภาพทางกายผู้สูงอายุ. รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
Floyd, N. D. (2012). *Validity evidence for the use of Holland vocational personality types in college student populations*. Doctoral dissertation, Educational Psychology/Research, University of South Carolina.

6. อ้างอิงจากสิ่งพิมพ์กฎหมาย

รูปแบบ :

ชื่อกฎหมาย//ชื่อวารสาร//ฉบับ/เล่มที่//ตอนที่(วัน เดือน):/เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

พระราชบัญญัติโอนกิจการบริหารในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เฉพาะที่เกี่ยวกับราชการของคณะรัฐประศาสนศาสตร์ ไปเป็นของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พ.ศ. 2509. **ราชกิจจานุเบกษา**. ฉบับพิเศษ 83, 29 ฉบับพิเศษ (31 มีนาคม): 23-36.

The Act on Revenue Code Amendment (No.35) B.E. 2544. **Royal Thai Government Gazette**. 118, 85A (27 September 2001): 1-4.

7. อ้างอิงจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง//ชื่อเรื่อง//[CD-ROM]//สถานที่ผลิต//ผู้ผลิต./ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่.

ผู้แต่ง//ชื่อเรื่อง//[Online]//เข้าถึงได้จาก://วิธีการเข้าถึงและสถานที่ของข้อมูล/ปี พ.ศ. ที่เผยแพร่ (หรือสืบค้น).

ตัวอย่าง :

Voigt, L., & Hundrieser, J. Noel-Levitz retention codifications student success, retention, and graduation: Definitions, theories, practices, patterns, and trends. [online]. Available : <http://www.stetson.edu/law>. 2008.

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. Smart Ageing in Smart 4.0 Society สุนัขวัยสูงในสังคม 4.0. [online]. เข้าถึงได้จาก : <https://ns.mahidol.ac.th/smartageing/download.html>. 2561.

ทั้งนี้สามารถติดตามรายละเอียดและดาวน์โหลดแบบฟอร์มต่าง ๆ หรือสมัครส่งบทความวิจัยออนไลน์ ได้ที่ <http://www.research.rbru.ac.th/journal.php>

หลักเกณฑ์การประเมินบทความเพื่อการตอบรับการตีพิมพ์

ต้องเป็นบทความที่ยังไม่ได้มีการเผยแพร่ในวารสารใดหรือรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการใด ๆ มาก่อน กองบรรณาธิการจะดำเนินการพิจารณาบทความตามรูปแบบที่กำหนดเบื้องต้น หากบทความใดไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับคืนให้ผู้เขียนแก้ไข หากผ่านการพิจารณาจะเข้าสู่กระบวนการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชา เมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านจะแจ้งให้ผู้เขียนทราบ เมื่อบทความได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับหนังสือรับรองการตีพิมพ์ โดยจะให้ผู้เขียนที่เป็นชื่อแรก และสามารถดาวน์โหลดวารสารฉบับสมบูรณ์ได้ทางเว็บไซต์ของสถาบันวิจัยและพัฒนา <http://www.research.rbru.ac.th/journal.php> และระบบ Thaijo วารสารวิจัยรำไพพรรณี <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RRBR/>

มาตรฐานจริยธรรมการตีพิมพ์วารสารวิจัยรำไพพรรณี

จรรยาบรรณ จริยธรรมของผู้นิพนธ์ (Author)

1. ผู้นิพนธ์ต้องรับรองว่าบทความที่ส่งเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิจัยรำไพพรรณี เป็นบทความใหม่ที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ๆ
2. ผู้นิพนธ์ต้องให้ข้อมูลจากการวิจัยที่ถูกต้อง ไม่บิดเบือนหรือให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ
3. ผู้นิพนธ์เมื่อนำผลงานของผู้อื่นมาใช้ในบทความ ต้องอ้างอิงผลงานของผู้อื่น โดยจัดทำรายการอ้างอิงให้ถูกต้องครบถ้วน ทั้งในเนื้อหาและท้ายบทความ
4. ผู้นิพนธ์ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ของตนฉบับในทุกกรณี หากละเมิดลิขสิทธิ์ หรือคัดลอกผลงานผู้อื่น ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์เท่านั้น มิใช่ความรับผิดชอบใด ๆ ของกองบรรณาธิการวารสารวิจัยรำไพพรรณี
5. ผู้นิพนธ์ต้องเขียนบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนดไว้ในวารสารวิจัยรำไพพรรณี
6. ผู้นิพนธ์ต้องตรวจสอบรายละเอียดบทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารวิจัยรำไพพรรณีให้ถูกต้องเป็นไปตามหลักจริยธรรมสากล ที่ได้รับการยอมรับ

จรรยาบรรณ จริยธรรมของบรรณาธิการ (Editor)

1. บรรณาธิการจะดำเนินการตามมาตรฐานจริยธรรมและจรรยาบรรณวารสารวิชาการไทย เพื่อให้มั่นใจในคุณภาพทางวิชาการของบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารวิจัยรำไพพรรณี
2. บรรณาธิการต้องคัดเลือกบทความที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนโยบายของวารสารผ่านกระบวนการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่พิชญพิจารณาบทความแล้วเท่านั้น
3. บรรณาธิการต้องตัดสินใจในการยอมรับหรือปฏิเสธบทความเพื่อการตีพิมพ์ด้วยเหตุผลที่สามารถอธิบายทางวิชาการได้
4. บรรณาธิการมีระบบในการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนหรือการขัดกันด้านผลประโยชน์ของบรรณาธิการเอง รวมทั้งของเจ้าหน้าที่วารสาร ผู้นิพนธ์บทความ ผู้ประเมินบทความ และกองบรรณาธิการ
5. บรรณาธิการต้องชี้แจงหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบประเมินบทความ (Peer review) ให้กับผู้นิพนธ์ในกรณีที่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับการประเมินบทความ
6. หากเกิดขึ้นความผิดพลาดกับบทความที่ตีพิมพ์ไปแล้ว หรือมีประโยชน์ที่นำไปสู่ความเข้าใจผิด หรือมีรายงานที่บิดเบือนข้อเท็จจริง บรรณาธิการต้องแก้ไขให้ถูกต้องและชัดเจนทันที
7. บรรณาธิการต้องมีการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของวารสารอย่างสม่ำเสมอ และรับรองคุณภาพของบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ลงในวารสาร
8. บรรณาธิการต้องดำเนินการเผยแพร่วารสารให้ได้ตามกำหนดการตีพิมพ์ที่ระบุไว้

จรรยาบรรณ จริยธรรมของผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความวิจัย (Reviewer)

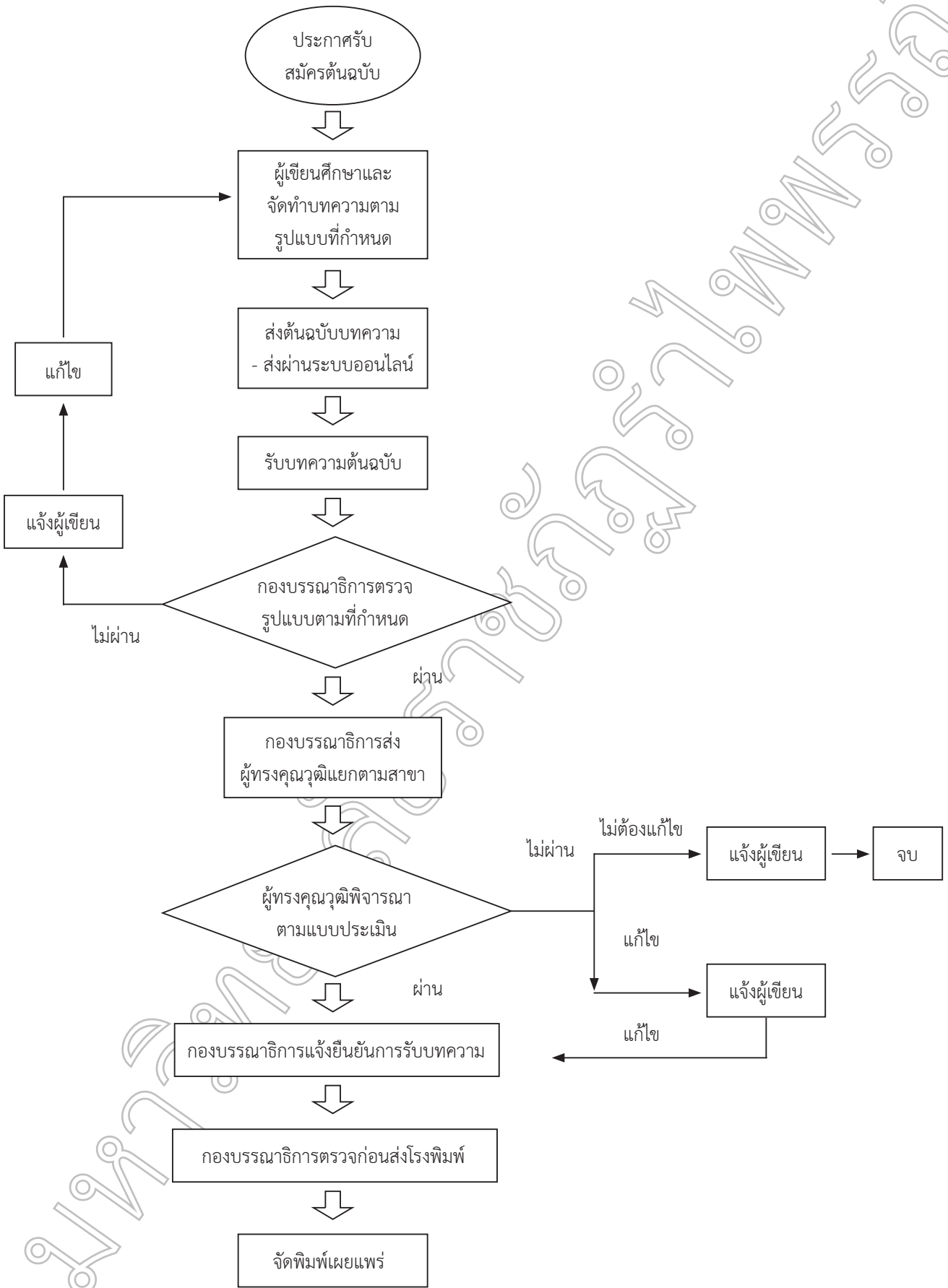
1. ผู้ประเมินบทความต้องพิจารณาประเมินคุณภาพบทความด้วยวิธีลับ โดยไม่เปิดเผยข้อมูลใด ๆ ของบทความที่พิจารณาให้แก่บุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ผู้ประเมินบทความควรประเมินคุณภาพของการวิเคราะห์ ความเข้มข้นของผลงาน มีข้อเสนอแนะที่สอดคล้อง และเป็นประโยชน์แก่ผู้เขียนบทความมากที่สุด
3. ผู้ประเมินบทความสามารถปฏิเสธการประเมินบทความได้ หากพบผลประโยชน์ทับซ้อน หรือบทความไม่เป็นตามคุณภาพของหลักวิชาการ
4. ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ หากพบส่วนใดของบทความมีการคัดลอกผลงาน หรือซ้ำซ้อนในผลงานชิ้นอื่น ๆ

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ (ถ้ามี)

บทความที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์หรือสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ ผู้เขียนต้องมีหลักฐานยืนยันว่าบทความดังกล่าวได้ผ่านการรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์หรือสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์แล้ว (ถ้ามี)

ขั้นตอนการจัดทำวารสารวิจัยรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

INSTITUTE OF RESEARCH AND DEVELOPMENT RAMBHAIBARNI RAJABHAT UNIVERSITY

41 หมู่ 5 ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 22000

โทร./โทรสาร 0-3947-1056 โทร. 0-3931-9111 ต่อ 10802, 086-440-2639

เว็บไซต์ <http://www.research.rbru.ac.th> E-mail : research_rbru2010@hotmail.com